

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİR TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ /MARKSİST LENİNİST'İN DEVRİM STRATEJİSİ (1972-2012)

AHMET SERDAR ÇELEBİ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI

EYLÜL 2016

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
1926

BİR TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ/MARKSİST LENİNİST'İN DEVRİM STRATEJİSİ (1972-2012)

Ahmet Serdar ÇELEBİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EYLÜL 2016

Ahmet Serdar ÇELEBİ tarafından hazırlanan "BİR TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ/MARKSİST LENİNİST'İN DEVRİM STRATEJİSİ (1972-2012)" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Suna BAŞAK

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Başkan: Prof. Dr. Nevin Güngör ERGAN

Sosyoloji Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Prof. Dr. Tevfik ERDEM

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma tarihi: 20/09/2016

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

20.09.2016

BİR TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ/MARKSİST LENİNİST'İN DEVRİM STRATEJİSİ (1972-2012)

(Yüksek Lisans Tezi)

Ahmet Serdar ÇELEBİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Eylül 2016

ÖZET

İnsanlığın yaşadığı savaşlar, sanayileşme ve üretim ilişkilerinin gelişmesi, toplumda sınıflı bir yapının oluşarak dünyanın farklı bölgelerinde devrim ve reform hareketlerine neden olmuştur. Sınıf farklılıkları nedeniyle ezildiğini iddia eden emekçiler, devrim yoluyla mevcut sistemin değiştirilmesi için örgütlenmişlerdir. Türkiye'de ise çok partili sisteme geçişle birlikte, küresel akımları takip ederek mevcut rejime karşı devrim stratejisine yönelen gruplar olmuştur. Çalışmada, Türkiye'de gerçekleştirilmek istenen devrimin, Sistem Teorisi, Modernleşme Teorisi, Devrimci Kişilik Teorisi, Engelleme-Saldırganlık Teorisi, Yapısal Teori ve Marksist Teori açısından teorik çerçevesi oluşturulmuş, Marksist devrim teorisinden Leninist ve Maoist devrim stratejisinin geliştirilmesine ilişkin örnekli açıklamalar yapılmıştır. Bu kapsamda Marksist devrim teorisine dayanan Leninist devrim stratejisi ile işçilerin öncülüğünde gerçekleştirilen 1917 Rus Devriminin, Maoist devrim stratejisi ile köylülerin önderliğindeki 1949 Çin Devriminin, yine bu stratejilerin etkisindeki Halk Savaşı stratejisine dayanan 1945 Vietnam Devriminin ve küçük-aydın zümrenin öncülüğündeki 1959 Küba Devriminin stratejileri açıklanmış ve karşılaştırmalı olarak İbrahim Kaypakkaya önderliğindeki Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in (TKP/ML) devrim stratejisi tartışılmıştır. 1965 sonrası Türk solunda gençleri heyecanlandıran örgütlü yapılardan olan Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) ve Devrimci Gençlik (Dev-Genç) kadrolarının ideolojisi çok sayıdaki örgütlenmenin temelini oluşturmuştur. Bu örgütlenmelerin içerisinden koparak illegal faaliyetlere yönelen kişiler tarafından kurulan terör örgütlerinden bir tanesi de TKP/ML'dir. Araştırmada, TKP/ML'nin kıra dayanan devrim tezi, 1972 yılından 2012 yılına kadar incelenmiş, İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşlarının devrim stratejisi, örgütlü yapısı, bölünme, birleşme, eylem ve amaçlarındaki değişimi sistematik olarak ele alınmıştır. Ayrıca TKP/ML'nin silahlı mücadele kanadı olan Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu'nun (TİKKO) kırsaldaki eylem stratejisi ve faaliyetleri Tunceli merkezli ele alınarak diğer örgütlerle olan ilişkileri, nüfuz mücadelesi ve eylem birliktelikleri aktarılmıştır. Örgütün, devrim stratejisine bakıldığında, kitle memnuniyetsizliğinin yerine grup memnuniyetsizliği, seçkinlerin fikir ayrılığı yerine devrimcilerin fikir ayrılığı, birleştirici güdülenmenin yerine ise eleştirel bakış açısının hakim olduğu görüldüğünden devrim için gerekli şartların oluşmadığı, bu başarısızlığın ise örgütte bölünmelere neden olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma süreci olan 40 yıllık dönemde Türkiye'de devlet yönetiminde krizlerin zaman zaman yaşandığı ancak Türkiye'de dünya ülkelerinin devrimi kabullenmesi için belirtilen şartlardan bahsetmenin mümkün olmadığı görülmektedir.

Bilim Kodu	: 2.115
Anahtar Kelimeler	: Marksizm-Leninizm, Maoizm, TKP/ML, Devrim Stratejisi, İbrahim Kaypakkaya
Sayfa Adedi	: 181
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Suna BAŞAK

TURKISH COMMUNIST PARTY / MARXIST-LENINIST'S REVOLUTINARY STRATEGY AS A TERRORIST ORGANIZATION (1972-2012)

(M. Sc. Thesis)

Ahmet Serdar CELEBI

GAZI UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

September 2016

ABSTRACT

Wars, industrialization and developing forms of production have caused revolution and reform movements in discrete regions of the World by forming social class structure in the society. Proletariat who claimed to be persecuted under existent regimes because of class difference have organized a counterrevolution against existent regimes via revolution and rebellion. With transition to the multi-party system, some groups following global trends and have come into existence for the revolution against existent regime. From this point of view, by following Marxist Revolution Theory, by creating a theoretical framework the desired Revolution taking place in Turkey in terms of Marxist Theory, Systems Theory, Modernization Theory, The Revolutionary Personality Theory, Block - Aggression theory and Structural Theory, The descriptions samples about Leninist and Maoist Revolution Strategy are made by revolutionaries who developed Marxist Revolution Theory. In this context, The strategies of after 1917 Russian Revolution that was carried out under the leadership of the workers with the Leninist strategy of revolution based on Marxist revolutionary theory, 1949 China Revolution that was carried out under the leadership of the peasants with Maoist revolutionary strategy, 1945 Vietnamese Revolution with the People's War Strategy based on these strategies, 1959 Cuban Revolution that was carried out small intellectual coterie, was declared and the strategy of Communist Party of Turkey / Marxist Leninist (TKP/ML) under the leadership Ibrahim Kaypakkaya was discussed. After 1965, In the setting of preparing National Democratic Revolution Thesis (MDD) which was actively discussed in Turkish-Left Ideology of the people around the staff in organizational structures such as Idea Club Federation (FKF) and Revolutionary Youth (Dev-Genc) exciting young people, laid the foundations of a large number of the organizations of the Turkish-Left. One of organization that was founded by people turning to illegal activities by breaking off from within these organizations is Communıst Party of Turkey/Marxist Leninist. In the study, from 1972 until 2012 revolution thesis based on rural of TKP/ML have been examined, revolution strategy of Ibrahim Kaypakkaya and his friends organized structure, divisions, integration, changes in the actions and objectives are systematically discussed. In addition, action strategies in the countryside and the activities of the organization, relationships with other organizations on the basis of Tunceli, the struggle for influence and action unity of Turkey Workers and Peasants' Liberation Army (TIKKO) which is the armed struggle wings of TKP/ML have been mentioned. The necessary conditions for revolution did not occur, and this failure caused partition within the organization because of the fact that group dissatisfaction instead of mass discontent, revolutionary divergency instead of elite divergency, critical perspective instead of connective motivation were dominated when considering Revolutionary Strategy of the Organization. During the process of research in 40 years, Turkey had had crisis on public at times, but it is understood that specified conditions that world countries to accept the revolution is not possible to speak of in Turkey.

Science code : 2.115
Key Words : Marxism-Leninism, Maoism, TKP/ML, Revolutionary Strategy, Ibrahim Kaypakkaya
Total Pages : 181
Thesis Advisor : Suna BASAK, Professor of Sociology

TEŞEKKÜR

Araştırmanın özgün bir çalışma olması için tezimin başlangıç ve gelişme sürecinde bana ışık tutan değerli hocam Prof. Dr. Ümit ÖZDAĞ'a, Türk Solu ve devrim stratejileri üzerine bilgi birikimini, desteklerini esirgemeden paylaşan değerli büyüklerim ve meslektaşlarıma, araştırma sürecinde ihmal ettiğim kıymetli eşime ve oğluma, araştırmamın sonuca ulaşmasında değerli katkılarıyla beni yönlendirerek tezimi bilimsel bir çerçevede sonlandırmamda yardımcı olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Suna BAŞAK'a teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Sayfa

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ/MARKSİST LENİNİST'İN DEVRİM STRATEJİSİ VE YAPILANMASI

Sayfa

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ/MARKSİST LENİNİST'İN İDEOLOJİK EVRİMİ VE FAALİYETLERİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SİLAHLI YAPILANLAMA

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış bazı kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	**Açıklama**
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AK	Askeri Komisyon
ASALA	Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu
ASD	Aydınlık Sosyalist Dergisi
ATİK	Avrupa Türkiyeli İşçiler Konfederasyonu
BABK	Batı Anadolu Bölge Komitesi
BK	Bölge Komitesi
CMK	Ceza Muhakemesi kanunu
ÇKP	Çin Komünist Partisi
DABK	Doğu Anadolu Bölge Komitesi
Dev-Genç	Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu
DHD	Demokratik Halk Devrimi
DHKP/C	Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
DÖB	Devrimci Öğrenci Birliği
FKF	Fikir Kulüpleri Federasyonu
GBMK	Geçici Birleşik Merkez Komitesi
HKO	Halkın Kurtuluş Ordusu
İDH	İbocu Dönüşüm Hareketi
İKK	İşçi Köylü Kurtuluşu
KBK	Kürdistan Bölge Komitesi
MDD	Milli Demokratik Devrim
MGB	Maoist Gençlik Birliği
MK	Merkez Komite
MKP	Maoist Komünist Partisi
MLKP	Marksist Leninist Komünist Parti
MLM	Marksizm Leninizm Maoizm
OPK	Olağanüstü Parti Kongresi

Kısaltmalar	Açıklama
PDA	Proleter Devrimci Aydınlık
PKK	Partiya Karkerên Kurdistanê (Kürdistan İşçi Partisi)
PMK	Parti Merkez Komitesi
SB	Siyasi Büro
SBKP	Sovyetler Birliği Komünist Partisi
SD	Sosyalist Devrim
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDGF	Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu
TDKİH	Türkiye Devrimci Komünist İşçi Hareketi
THKO	Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
THKP-C	Türkiye Halk Kurtuluş Partisi- Cephesi
TİİKP	Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi
TİKKO	Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TİP	Türkiye İşçi Partisi
TKİP	Türkiye Komünist İşçi Partisi
TKP	Türkiye Komünist Partisi
TKP/ML	Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist
TKP/ML-H	Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist – Hareketi
TMK	Terörle Mücadele Kanunu
TMLGB	Türkiye Marksist Leninist Gençlik Birliği
YBK	Yurtdışı Bölge Komitesi
YDB	Yurtdışı Bürosu
YDD	Yeni Demokratik Devrim
YDG	Yeni Demokrat Gençlik

GİRİŞ

Türkiye'de, tek partili dönemdeki kısıtlı siyasal hareketler çok partili döneme geçişle birlikte yerini farklı siyasi görüşlerin tartışıldığı daha özgürlükçü bir ortama bırakmıştır. Çok partili dönemde bir taraftan milliyetçilik, sosyalizm, komünizm, anarşizm ve liberalizm gibi akımlar tartışılırken bir taraftan da küreselleşmenin etkisiyle bu akımların bir araya getirdiği kişiler tarafından öğrenci ve işçi eylemleri düzenlenmiştir. Bu noktada gelişmekte olan ülkelerin yaşadığı sorunlardan birisi de sokağa dökülen örgütlü kitlelerin kontrol edilemez talepleri olmuştur. Nitekim Türkiye'deki söz konusu oluşumların neden olduğu eylemler çok partili döneme geçişle birlikte ülke gündemini meşgul etmeye başlamıştır. Gelişmiş ülkelerde çok görülmeyen bu durum, gelişmekte olan ülkelerde siyasal şiddet içeren örgütlenmelerin ve radikal oluşumların doğmasına neden olmuştur. 1965 yılından sonra Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasal konjonktürün sonucu olarak ortaya çıkan ve illegal faaliyet yürüten terör örgütlerinden bir tanesi de Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist (TKP/ML)' dir.

Türk siyasal yaşamında, 1961 Anayasası'nın getirdiği hak ve özgürlüklerle öğrenci faaliyetleri ve işçi örgütlenmelerinde artış yaşanmıştır. Bu dönemde, hükümet politikaları ve ABD karşıtlığı için işçi ve öğrenci grupları sokaklarda büyük eylemler gerçekleştirmiştir. Sokak eylemlerinin etkisinin artması için bir araya gelen geniş katılımlı örgütler çok geçmeden sayısız legal ve illegal oluşumlara neden olmuştur. Bu örgütlerden birisi olan TKP/ML, Maoist devrim stratejisini savunan İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşları tarafından illegal olarak kurulmuş ve çeşitli uzantılarıyla farklı isimler altında günümüze kadar gelmiştir.

Küreselleşmenin her geçen gün artması, son yıllarda sosyal medya kullanımının yaygınlaşması dünyanın birçok bölgesindeki birbirinden habersiz insanların/kurumların iletişime geçmesini sağlamıştır. Bu bağlamda Komünist, Marksist, Leninist ve Maoist hareketlerin/partilerin birbiri ile iletişime geçmesi dünyada birçok toplumsal hareketin doğmasına ve örgütlü hareketlerin aynı hedefte birleşmesine imkan sağlamıştır. Toplumdaki sınıf farklarını sonlandırmayı, emperyalizmin ve kapitalizmin işçiler üzerindeki ağırlaşmış yüküne son vererek toplumsal ürünün herkesin niteliğine ve emeğine göre eşit dağılımını öneren

Marksist devrim teorisini temel alan TKP/ML'nin geniş katılımlı ve halk destekli devrim stratejisi bu zeminde oluşmuştur. Bu stratejinin hayata geçirilmesi için Türkiye'nin farklı bölgesindeki halka, devrim şartlarının olgunlaştığı ve devrim için yapılması gerekenler anlatılmış, bu amaçla örgüt üyeleri tarafından silahlı faaliyetlere başlanmıştır.

Bu kapsamda araştırmanın birinci bölümünde sosyolojik olarak konunun anlaşılması için devrim teorilerinden bahsedilmiş, Karl Marks'ın Marksist devrim teorisi üzerine inşa edilen devrim stratejilerinden işçilerin önderliğinde hayata geçirilen Leninist devrim stratejisi, köylülerin önderliğinde hayata geçirilen Maoist devrim stratejisi ve geniş toplumsal katılımla hayata geçirilen Halk Savaşı stratejisi açıklanmıştır. Devrim teorileri ve stratejileri tartışılarak araştırmanın daha iyi anlaşılması için dünyada başarıya ulaşan devrimlerden 1917 Rusya Devrimi, 1949 Çin Devrimi, 1945 Vietnam Devrimi ve 1959 Küba Devriminin analizi yapılmıştır.

İkinci bölümde, Türkiye'nin ulusal niteliklerine göre geliştirilen Milli Demokratik Devrim (MDD) tezi ve karşı tezleri açıklanmıştır. TKP/ML'nin Marksist devrim teorisi ve Leninist Maoist devrim stratejisine göre şekillendirdiği örgüt yapılanması, İbrahim Kaypakkaya'nın devrim stratejisi, örgütün ideolojisi, mali kaynakları, yayınları ve yurt dışı faaliyetleri tartışılmıştır.

Üçüncü bölümde, TKP/ML'nin dönemler halinde sistematik değerlendirmesi yapılarak örgütün dönemsel eğilimleri ve eylemleri modern devrim teorileri ile birlikte tartışılmıştır. Aynı zamanda örgütün kuruluş sürecinden sonraki kırılma noktası olarak değerlendirilen bölünme ve birleşme dönemleri zaman dilimleri oluşturularak aktarılmıştır.

Dördüncü bölümde, örgütün silahlı kanadı olan Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu'nun (TİKKO) kırsal alan faaliyetleri, 1972-2012 yılları arasında Tunceli ilindeki durumu, ayrıca diğer sol ve bölücü örgütlerle olan ilişkisi ele alınmıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde terör faaliyeti yürüten ve benzer argümanları olan Kürdistan İşçi Partisi (Kürtçe: Partiya Karkerên Kurdistanê-PKK) ve Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesinin (DHKP/C) TKP/ML ile eylem birlikteliği ve nüfuz mücadelesi gibi ilişkileri incelenmiştir.

Sonuç bölümünde ise TKP/ML'nin eylem ve mücadele yöntemleri ele alınarak takip ettiği devrim stratejisi üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca örgütün devrim stratejisinin hangi dönemlerde, hangi devrim teorisine/stratejisine eğilim gösterdiğine ilişkin genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmanın Konusu

Dünyanın farklı bölgelerinde, Marksist teoriden hareketle mülkiyeti ve üretim güçlerini elinde bulunduranlara karşı; siyasi partiler, sendikalar ve kooperatifler oluşturarak sınıflar arası çatışmanın sonlandırılması için ilkel yöntemlerden farklı olarak yeni mücadele yöntemleri geliştiren bir zümre oluşmuştur. Bu zümrenin mücadele yönteminde legal ve illegal olmak üzere iki farklı strateji izlenmiştir.

Bu anlamda araştırmanın konusu, Türkiye'de 1965 sonrası siyasi gelişmelerin etkisiyle Marks'ın devrim teorisine ve Mao'nun devrim stratejisine yönelen, illegal bir mücadele yöntemini seçerek sınıflar arası farklılıkları sonlandırmayı hedefleyen TKP/ML ve silahlı yapılanması TİKKO'nun devrim stratejisidir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükçü ortamda, 1965 seçimlerinden sonra Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) temsil hakkı elde etmesiyle Türkiye'deki sol ideolojiyi savunan ve devrimi hayata geçirmek için legalde mücadele edenlere karşı, iddia ettikleri sınıflı topluma son vermeyi hedefleyen gençler tarafından illegal olarak faaliyet yürüten/kurulan TKP/ML'nin stratejisini sistematik olarak analiz etmektir. Bu kapsamda TKP/ML'nin illegal faaliyetleri ele alınarak örgütün dönemler halinde devrim stratejisini analiz etmek ve örgütün 1972 yılından 2012 yılına kadarki faaliyetlerini tüm boyutlarıyla makro düzeyde ortaya koymak amaçlanmıştır.

Araştırmanın temel amacı Marksizm Leninizm Maoizm ideolojisine dayanan TKP/ML'nin devrim stratejisindeki dönemsel kaymalar ve örgütün silahlı kanadı TİKKO'nun devrim için izlediği şiddet içerikli faaliyetlerin etkilerini ve dönüşümünü

ortaya koymaktır. Bu kapsamda Maoist devrim stratejisine dayanan örgüt stratejisinin sosyo-ekonomik, kültürel, demografik yorumlanması ve devrim stratejisinin ulusal kimliğe uyarlanması tartışılarak literatürden elde edilen veriler ile özgün bir sonucun ortaya konulması hedeflenmiştir.

Devrim için şartların olgunlaştığını iddia eden ve dönemin siyasi konjonktürünü kullanmak suretiyle şiddete başvuran TKP/ML, sınıflar arası farklılıkları, sermayenin eşitsiz dağılımını ve emeğinin karşılığını alamayan işçi-köylü sınıfın sorunlarını sonlandırmayı amaçlamıştır. Bu kapsamda TKP/ML'nin devrim için kullandığı yöntemlerin Türk solunun geliştirdiği Milli Demokratik Devrim (MDD) tezinin bakış açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın çıkış noktası TİP'in TBMM'ye girdiği 1965 seçimleri sonrası Türk Solundaki gelişmelere dayanmaktadır. 1965 seçimlerinden sonra devrimin parlamenter sistem üzerinden ya da illegal mücadele ile hayata geçirilebileceğini savunan iki farklı yönelim görülmüştür. Bu anlamda Türkiye'de devrim için illegal yöntemi izleyen kadroların faaliyetleri çalışmanın en geniş perspektifidir.

Araştırmanın literatürün incelemesinde zaman ve mekan yönünden sınırlamaya gidilmiştir. Bu kapsamda zaman yönünden ilk sınırlama TKP/ML'nin kurulduğu 1972 yılı olarak belirlenmiş, ikinci sınırlama ise örgütün faaliyetlerindeki ketumiyet nedeniyle doğru tespitlerin zaman içerisinde yapılan araştırma/soruşturmalar ile ortaya çıktığından güncel, siyasi ve netleşmemiş bilgilerden uzak kalmak için 2012 yılı olarak seçilmiştir. Zaman yönünden belirlenen 40 yıllık süreçte, Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist (TKP/ML), Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) ve bu oluşumların yayın organları ile örgütsel faaliyetlerin sistematik taraması yapılmıştır.

TKP/ML'nin devrim stratejisindeki mekan yönünden sınırlandırmada ise örgütsel faaliyetlerin gerçekleştirildiği Türkiye üzerinden konu ele alınmış, yurt dışı faaliyetleri ise Türkiye içerisindeki faaliyetlere etkisi nedeniyle açıklanması kaçınılmaz olan Almanya, Filistin ve Yunanistan ile sınırlandırılmıştır. TKP/ML'nin

silahlı kanadı TİKKO üzerine yapılan çalışmalar, örgütün kırsal alan faaliyetlerini kapsayacak şekilde aktarılmış, devrim mücadelesi kırsal alan faaliyetlerinin merkezi olarak kabul edilen Tunceli ile sınırlandırılmıştır.

TİKKO'nun kırsaldaki diğer örgütlerle olan ilişkisi Marksist Leninist temellere dayanan, ülkenin sınırlarını değiştirmek için bölücü terör örgütü faaliyeti yürüten PKK ve yine bu temellere dayanan ancak mevcut yönetim sistemini değiştirmek için devrimci faaliyet yürüten yıkıcı terör örgütü DHKP/C ile sınırlandırılmıştır. Örgütün kırsalda ve yurt dışında nüfuz mücadelesine girdiği başlıca örgüt PKK olmuş, ancak bazı dönemlerde PKK, DHKP/C, THKP-C ve MLKP gibi örgütler ile birlikte eylemler gerçekleştirdiği görülmüştür. Örgütün, Tunceli merkezli olmak üzere kırsalda ve şehir merkezlerinde PKK ile eylem birlikteliği veya nüfuz mücadelesine dayalı dönemsel ilişkileri ele alınmıştır. DHKP/C ile gerek örgütlenme şekli gerekse devrim stratejisindeki benzerlikler açısından iki örgütün ilişkisi ele alınmıştır. TKP/ML'nin diğer örgütlerle olan ilişkisi devamlılık arz etmediğinden ve somut gelişmelere dayanmadığından araştırmada yer verilmemiştir.

Araştırmanın Önemi

Türkiye'deki 1965 genel seçimlerinden sonra Türk siyasal yaşamındaki yeni oluşumlar, bölünmeler ve birleşmeler birçok siyasi parti ve sivil toplum örgütünün kurulmasına neden olmuştur. Bu dönemde Türk Solu'nda öğrenci ve işçi faaliyetleri legal ve illegal olmak üzere iki ayrı strateji etrafında toplanmıştır. Çalışmada, bu iki strateji etrafındaki öğrenci ve işçi gruplarının devrimci mi, yoksa reformcu mu faaliyet yürüttüğüne ilişkin tartışmaların gerçek boyutu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Türkiye'de 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükçü ortamda reformcu ve devrimci hareketler kısa zamanda geniş kitlelere ulaşmış, bu kitlelere öncülük eden liderler tarafından birçok örgüt kurulmuş ancak süreklilik pek azında görülebilmiştir. Bu nedenle araştırmada, devrimci çizgide yer alan TKP/ML'nin kuruluşundan 2012 yılına kadarki bölünmeler ve birleşmelerle geçen sürecin

sistematik olarak literatür taramasının yapılması, daha önce bu şekilde bilimsel bir çalışma yapılmamış olması nedeniyle ayrı bir önem arz etmektedir.

Araştırma konusu ile ilgili yapılan literatür taramasında mevcut çalışmaların çok azında ayrıntılı analiz yapıldığı görülmüştür. Konu hakkındaki bir kısım kitapların ve dokümanların TKP/ML içerisindeki kişilerce, örgüt içi bilinci aktarmak amacıyla yazıldığı, bir kısmının ise anı olarak düzenlendiği görülmüştür. Örgüt içi ketumiyete önem verilerek kaleme alınan bu yazıların ise bilimsel araştırma niteliğinden uzakta olduğu anlaşılmıştır.

Bu bağlamda araştırmanın özgün bir yer edinmesi için dokümanlardan elde edilen bilgilerin sistematik analizi, örgüt içerisinden yazılan yazılar ve bilimsel eserlerin birlikte derlenmesi ile ortaya konulmuştur. Örgüt içi bilinci aktaran çalışmalardan birisi olarak Vehbi Bardakçı tarafından 2012 yılında yazılan “Kırmızı Bahar İbrahim Kaypakkaya” (2012) isimli kitap, İbrahim Kaypakkaya dönemindeki devrimci faaliyetleri hikayeleştirerek aktarmıştır. Emrah Cilasun tarafından yazılan “Kırmızı Gül Buz İçinde” (2009) isimli kitapta, İbrahim Kaypakkaya’nın babası, annesi ve örgüt üyeleri ile dönemin devrimci hareketlerinde ön saflarda yer alan kişilerle yapılan röportajlar üzerinden TKP/ML’nin devrimci mücadelesi aktarılmaktadır. Turhan Feyizoğlu tarafından kaleme alınan “İbo İbrahim Kaypakkaya” (2000) ve “İbo İhtilalin Fidanı” (2011) isimli kitaplarda, İbrahim Kaypakkaya’nın gençlik yıllarından itibaren Türk Solu içerisindeki ideolojik gelişimine, Milli Demokratik Devrim tezine, bu kapsamda Aydınlık dergisi ve TİİKP sürecini anlatarak TKP/ML’ye ilişkin önemli bilgilere yer verilmiştir. Ethem Direhşan tarafından dönemin önemli köşe yazıları, makale ve bildirileri derlenerek “Fırtınalı Yıllarda İbrahim Kaypakkaya” (1997) isimli kitap yayınlanmış ve İbrahim Kaypakkaya’nın devrim anlayışında önemli yer eden yazılar bir araya getirilmiştir. Esen Rüzgar isimli yazar tarafından “Direnişin Manifestosu İbrahim Kaypakkaya” (2012) isimli kitapta, İbrahim Kaypakkaya’nın eğitim öğretim hayatından başlanarak devrimci mücadelesi anlatılmış, yakalandıktan sonraki yargılanma süreci ile seçme yazılarına yer verilmiştir. Ali Taşyapan, TKP/ML’nin lider kadrosunda yer alan bir isim olarak örgüt içi bilinci aktaran “Kaypakkaya İle Birlikte-Anı 2” isimli kitabında İbrahim Kaypakkaya ile birlikte verdiği devrim mücadelesini anı olarak kaleme almıştır. Tarkan Tufan “İbrahim” (2012) isimli

kitabında Çin Devrimini, 1940 yılından itibaren komünist hareketleri, 1960 sonrası toplumsal hareketleri ve 1970 sonrası İbrahim Kaypakkaya'nın yakalanması ve tutukluluk sürecini aktarmıştır. Aynıca, "Bütün Yazılar 1" (1976), "Seçme Yazılar" (2004) isimli kitaplarda İbrahim Kaypakkaya tarafından toplumsal sorunlara ilişkin yapılan analizlerin yayınlandığı dönemin dergi ve gazetelerindeki yazılar bu kitapta derlenmiştir.

Yine örgütün dokümanları ile ilgili olarak "TKP/ML Hareketinin 4. Konferans Belgeleri" (1992), "TKP/ML Hareketinin 5. Kongre Belgeleri" (1993), "TKP/ML Tüzüğü" (1993) örgüt içerisindeki bölünme ve birleşmelere neden olan kırılmaların, eleştirilerin ve örgüt değerlendirmelerinin yer aldığı dokümanlar olarak dikkat çekmektedir. Bu anlamda örgüt dokümanlarının incelenmesi çalışmaya özgün ve önemli bir özellik kazandırmıştır.

Örgüte dair bilgilerin yer aldığı ve bilimsel nitelikte tespitlerin ve analizlerin olduğu eserlerden, Ergün Aydınoğlu "Türkiye Solu (1960-1980)" (2008) isimli kitabında 1960 ve 1980 yılları arasındaki Türk solunun işçi ve öğrenci eylemlerini, sivil toplum örgütlerini, sendikalarını ve partilerini kaleme almıştır. Hüseyin Aykol ise "Türkiye'de Sol Örgütler Bölüne Bölüne Büyümek" (2010) isimli kitabında Türk solundaki örgütleri yıllara göre başlıklar halinde özet olarak sunmuştur. Emin Demirel "Terör" (2001) isimli kitabında terörizm ve terör örgütleri üzerine bilgilere yer vermiş, "Türk Solu'nun Kırsal Alan Faaliyetleri" (2004) isimli kitabında ise devrimci faaliyetlerde bulunan örgütlerin kırsal faaliyetlerini, eylemlerini, kadrolarını yazmıştır. Aclan Sayılgan "Türkiye'de Sol Hareketler" (2009) isimli kitabında Türk solundaki sivil toplum örgütleri, sendikalar ve partiler tarafından düzenlenen etkinlikler ve toplumsal hareketleri aktarmıştır. Bu anlamda örgüt dokümanlarından elde edilen bilgilerin, bilimsel çalışmalarla birlikte analizi yapılmıştır.

Araştırma konusu ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora çalışmalarına bakıldığında, doğrudan araştırma konusu ile ilgili olarak Yüksel Çiçek tarafından Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans tezi olarak hazırlanan "Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı Sol Örgütlenme Olarak TKP/ML-TİKKO" (2008) isimli çalışmaya ulaşılmıştır. Doktora tezine ise rastlanılmamıştır. Çiçek'in tezinde, TKP/ML terörizm boyutu ile ele alınmış ve terörizmin tanımı tartışılarak

Türk solundaki devrimci terör örgütleri aktarılmaya çalışmıştır. Ancak Çiçek'in tezinde, Türkiye'de illegal örgütlerin aktarımı yapılırken konunun bütünlüğü sağlanamamış, bölünerek çoğalan sol örgütler hakkında genel bir açıklama yapılmış ve yaklaşık olarak çalışmanın üçte biri TKP/ML'nin analizine ayrılmıştır. Çiçek'in tezinden farklı olarak bu çalışmada konunun tartışılmasında devrim teorilerine, devrim stratejilerine ve küreselleşmenin etkisiyle başarıya ulaşan devrimlere yer verilmiştir. Ayrıca Çiçek'in tezinden farklı olarak bu araştırma, örgütün sistematik olarak dönemler halinde ele alınması nedeniyle bu alanda yapılmış ilk çalışma olma özelliğini bulundurmaktadır.

Diğer taraftan akademik dergi ve kitapların bir kısmında araştırma konusuyla ilgili tespitlere ve analizlere rastlanılmıştır. Bu kapsamda süreli ve akademik yayınların ve bilimsel araştırmaların derlenmesi, taranması ve analizi yapılmıştır. TKP/ML'nin devim stratejisine ilişkin değerlendirmelerin yer aldığı dergilerden Aydınlık, Bolşevik Devrim, Bolşevik Partizan, Özgür Gelecek, Roja Bolşevik incelenmiştir. Günlük gazetelerden ise Sabah, Barış, Milliyet, Cumhuriyet, Hürriyet, Die Welt, New York Times'ın haber sayfalarında/köşe yazılarında literatürden tespit edilen bilgilerin yer aldığı görülmüş ve bu bilgiler teyit edilerek araştırmada kullanılmıştır.

Araştırmada devrim teorilerinin tartışmasından başlanarak TKP/ML'nin devrim stratejisinin özeline inilmiştir. Bu noktada İbrahim Kaypakkaya'nın kırı esas alan, devrimin kırdan başlatılması gerektiğine inanan, pratikte adım atılmasını, şehirlerdeki kadroların kıra çekilmesini, buna engel olan her şeyin aşılması gerektiğini savunan devrim stratejisi ve bu stratejiye göre inşa edilen TKP/ML'nin mücadelesi ortaya konulmuştur. İbrahim Kaypakkaya'nın kırlardan başlayan ve halk devrimine dayanan anlayışı; Marks, Lenin, Mao, Castro gibi devrimci teorisyenlerin/öncülerin fikirleri ile şehir devriminin gerçekleşeceğini savunan Abraham Guillen ve Carlos Marighella gibi teorisyenlerin fikirleri karşılaştırılarak tartışılmış ve bu görüşlerden özgün çıkarımlar yapılmıştır.

Yarı sömürge ve sömürge ülkelerdeki işçi sınıfının, nicelik ve nitelik olarak gelişmiş kapitalist ülkelere göre zayıf olması ve şehirlerde emperyalizmin denetiminin kuvvetli olması nedeniyle devrimin izleyeceği rotanın kırlardan

şehirlere olması gerektiğini savunanlara karşı; dünyanın birçok bölgesinde köylerden şehirlere yaşanan göçü analiz eden, göçlerin neticesinde şehirlerin dış bölgelerinde oluşan gecekondu mahallelerinde devrimin ateşlenebileceğini savunanların stratejisi, TKP/ML'nin devrim stratejisi bağlamında tartışılarak örgütteki eğilimlerin anlaşılması açısından önemli bir bakış açısı sunmaktadır.

Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada, TKP/ML ve silahlı kanadı TİKKO'ya ilişkin dokümanlara ulaşılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda yapılan doküman ve literatür taramasında özellikle İbrahim Kaypakkaya ve Türk Solu üzerine yazılmış kitaplar incelenmiş, dönemin gazetelerinde yer alan haberler araştırılmış, örgütün toplandığı kongre/konferanslardan sonra yayınlanan bildirilere ve broşürlere ulaşılmış, konuyla ilgili yazılmış yüksek lisans tezleri incelenmiş ve araştırma konusu ile ilgili olan veriler bir araya getirilmiştir.

Literatür ve doküman taraması tarafımdan yapılmış, dönemler halinde süreli yayınlar olarak kabul edilen gazeteler, haber dergileri, TKP/ML ve bağlantılı örgütlerin yayınlamış oldukları bildiriler 1972 yılından itibaren 2012 yılına kadar taranmıştır. Türk siyasal sistemi ve terörizm üzerine yayın yapan akademik dergilerin ilgili bölümlerinde yapılan literatür taramasından ise araştırma konusuna ilişkin alıntılar yapılmıştır.

Kitaplar ile ilgili olarak yapılan araştırmalar iki bölüm halinde yürütülmüştür. Birinci olarak basımı devam eden kitapların ilk aşamada temini yoluna gidilmiş, bu kitaplardan sol örgütler, TKP/ML ve İbrahim Kaypakkaya üzerine yazılanlar temin edilmiş, ikinci aşamada ise terörizm konuları üzerine basımı devam eden kitaplar temin edilmiş ve incelenmiştir. İkinci olarak basımı sona eren kitaplarla ilgili ise kurumların ve üniversitelerin kütüphanelerinde yine aynı iki aşamalı araştırma yapılmıştır.

Doktora ve yüksek lisans tezlerinin tespiti için Milli Kütüphane, Gazi Üniversitesi Kütüphanesi, Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi ve bilgisayar sistemleri üzerinden araştırma yapılmış, çalışma alanı

ile ilgili az sayıda rastlanan bilimsel çalışmalardan ve kaynaklarından faydalanılmıştır.

İnternet ortamında ve örgüte ilişkin bilgilerin paylaşıldığı web siteleri dahil olmak üzere diğer açık kaynaklardan araştırma konusuyla ilgili okumalar yapılmış, ancak yeterli düzeyde özgün bilgilere ulaşılamadığından ve bilgilerin güvenilirliğinden emin olunamadığından, internet adresinden bilgi alınırken doğruluğu araştırılarak sınırlı sayıda alıntı yapılmıştır.

Araştırma konusu hakkında yapılan çalışmalarda Kurum, Enstitü ve Araştırma Merkezleri tarafından yayınlanan kitap, değerlendirme, rapor vb. çalışmaların ilgili kısımlarındaki bilgilerden yararlanılmıştır. Örneğin, Türkiye Sosyal Araştırma Vakfının (TÜSTAV) yayınladığı ve Gökhan Atılgan tarafından kaleme alınan "Yön-Devrim Hareketi" (2002) incelenerek TKP/ML'nin devrimci faaliyetlerine ilişkin bilgilerden yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada nitel bir araştırma yapılarak örgütün devrim stratejisine dair doküman değerlendirmesi/analizi yapılmıştır. Araştırmanın konusu, yaşanan dönemin izlerini taşıdığı için değerlendirmeler kronolojik olarak dönemin özeliklerine göre analiz edilmiş ve önemli görülen hususlar farklı bir başlık altında tekrar ele alınarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada yapılan bazı tespitler göstermektedir ki Maoist devrim stratejisinin izinde ve İbrahim Kaypakkaya önderliğindeki örgüt, halk ile temas kurarak halkın sorunlarının çözümü için köylülerin birlik olması gerektiğini ve sınıflar arası farklılıklara son vermek için devrim mücadelesine başlanması gerektiğini iddia itmiştir. Ancak Türkiye'deki halkın siyasi görüşü, devlet geleneğine olan yaklaşım ve toplumsal yapı göz önüne alındığında, devrimin hayata geçirilmesi için mücadele eden sınırlı sayıdaki bireyin, devletin gücünü küçümsemesi ve halkın sorunlarını hatalı analiz etmesi devrim teorilerinin uygulanmasına imkan vermemiştir. Nitekim örgütün izlediği stratejideki sorunların farkına varan bazı örgüt üyeleri hizipleşme yoluna gitmiş, bazı hücreler ise

mücadele yöntemlerini değiştirerek TKP/ML’den ayrıldığını ilan etmiştir. Bu kapsamda örgüt içi hesaplaşmalara bağlı bölünme ve birleşmelere ilişkin bilgiler üzerinden analitik stratejiler belirlenerek açıklamalar yapılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Çalışmada kullanılan kavramların tanımlaması yapılarak bu kavramların hangi anlamda kullanıldığını ortaya koymak gerekmektedir. Farklı tanımlamaları ve açıklamaları olan kavramlar, olgular ve paradigmalar gelişip değişim gösterdiği için çalışmadaki anlamları izaha muhtaçtır.

Örgütün yayınlarından bölünme ve birleşmelere göre hizipleşme şeklinde farklı isimler kullandığı anlaşıldığından çalışmada örgütün kullandığı isimler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Gruplaşmalar nedeniyle birçok bölünme yaşayan örgütün açık kaynaklardan tespit edilebilen isimlerine yer verilmiştir. İbrahim Kaypakkaya’nın öncülüğündeki Maocu devrim stratejisinin merkez oluşumuna yönelik genel kadroları kapsayacak şekilde “TKP/ML” kısaltması kullanılmış, ancak merkez gruptan ayrılan her kadro kendisini tanımladığı örgüt adıyla anılmıştır. Yunanistan’da yapılan konferans sonrasında örgütün ikiye bölünmesinin ardından konferansa katılan, çoğunluğu yurt dışı ve şehir merkezlerindeki kadrolar için “TKP/ML-Konferans” kısaltması, konferansa katılmayı reddeden ve çoğunluğu kırsalda mücadeleye devam eden Doğu Anadolu Bölgesindeki kadrolar için TKP/ML-DABK kısaltması, bir süre sonra TKP/ML-DABK kadrosunun kontrolündeki gruplar için “TKP(ML)” kısaltması, 2003 yılındaki dönüşümün ardından ise “MKP” kısaltması, “TKP/ML-Konferans” kanadından ayrılan bir diğer grup için ise TKP/ML-Birlik kısaltması kullanılmıştır.

1972 yılından itibaren TKP/ML adı altında eylemlere başlayan ve devrimci faaliyetlerle Türkiye Cumhuriyeti devletinin varlığına karşı tehdit oluşturmak/ülkenin bölünmez bütünlüğüne karşı gelmek, terör örgütü kurmak/yönetmek/üyesi olmak gibi iddialarla adli makamlarda yürütülen soruşturma/kovuşturmaların neticesinde üyelerinin cezalandırıldığı ve bu mahkeme kararlarına istinaden resmi kurumlar tarafından açıklamalar yapıldığı

anlaşıldığından söz konusu örgütün terör örgütü olduğu kabul edilerek örgütün gerçekleştirmek istediği devrim stratejisi ele alınmıştır.

Toplumsal hareketler, sosyolojik olarak incelenen ve sosyologlar tarafından farklı sonuçları ile ortaya konulan devinimlerdir. Antony Giddens, “Sosyoloji” isimli eserinde sosyolojik bakış açısını açıklarken modern teorilerin toplumsal hayata ilişkin tartışmalarını ortaya koymuştur. Bu kapsamda araştırmadaki temel kavramların kullanım amacının anlaşılması için Giddens’ın sosyoloji alanındaki çalışmalarından faydalanılmıştır.

Çalışma konusu her ne kadar siyasal şiddet içerikli bir alan olsada günümüzde terörün binlerce tanımının yapılması, kesin ve net bir tanımla ortak noktaya varılamaması nedeniyle terörizmin tanımı sorununa girilmemiştir. Ancak ilk olarak terör kavramı, 1789 Fransız Devrimi’nde devrimi gerçekleştirenlerin karşısındakiler tarafından devrim hareketini hayata geçirenler için kullanılmıştır. Giddens ise terör kelimesini bu anlamından farklı olarak daha önceleri orduların, sivil halkın bulunduğu şehirlerdeki kadın, erkek ve çocukları öldürerek toplumda korku ve dehşete neden olmak suretiyle terör faaliyetinde bulunduğunu, bu haliyle terörizmin şiddet kullanma korkusu ile insanlar üzerinde etki oluşturmayı hedeflediğini belirtmektedir. Giddens, ayrıca terörizmi, eski tarz terörizm ve yeni tarz terörizm olarak ikiye ayırırken, eski tarz terörizmi devlet aygıtının kontrolünün olmadığı yerlerdeki hakimiyet kurma çabası olarak, yeni tarz terörizmi ise örgütlenme şekli ve toplumun (devlet/sivil toplum örgütü) içerisinde yer alma şekli olarak görmektedir. Bu noktada açıklamak gerekirse araştırmada, terörizm, devletin/toplumun varlığı ve birliğini bozmaya yönelik ve yeni bir sistemin kurulması için yürütülen örgütlü ve şiddet içerikli yıldırma, korkutma ve tedhiş yöntemlerinin kullanılması olarak kabul edilmiştir. Terör eylemleri ise 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda belirtildiği şekliyle yukarıda sayılan yöntemlerden birisini kullanarak Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin otoritesini zaafa uğratmak, yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve özgürlükleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığını bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemler olarak kabul edilmiştir.

J.J. Macionis “Sosyoloji” isimli kitabında terörizm ve devrim arasındaki ayrımı açıklamıştır. Araştırmada kullanılan devrim stratejisinin anlaşılması için terörizm ve devrim kavramlarının anlamının doğru tespit edilmesi gerekmektedir.

Devrim, (ing: revolution) kelime anlamı olarak belli bir alanda hızlı, köklü ve nitelikli değişiklik, ihtilal, inkılap olarak açıklanmıştır. Bu anlamıyla ilk olarak devrim sözcüğü, 1688’de İngiltere’deki Şanlı Devrim olarak anılan siyasi düzenin yeniden inşası ve döngüsel değişim hareketlerinde kullanılmıştır. Ancak devrim kelimesi, 1789 Fransız Devrimi ile eski düzenin yıkılarak yerine yenisinin getirilmesi ve geniş kapsamlı bir değişim süreci olarak anlamlanmıştır. Devrim, illegal kitle hareketini içeren halk ayaklanmaları olup genellikle şiddet içeriklidir. Bu haliyle de devrim sadece siyasanın değişimi veya yönetici elitin değişmesi değildir. Toplumun tüm alanlarında topyekun bir değişimi hedeflemiştir.

Reform, devrim gibi kökten bir değişimi veya mevcut sistemi ortadan kaldırıp yenisinin konulmasını değil, mevcut olanın yeniden yapılandırılmasını ifade etmektedir. Bu anlamda devrim ile reform hareketi arasındaki bu hassas ayrım çoğu zaman devrim ve reform hareketlerinin birinin diğerinin yerine tercih edilmesi nedeniyle eleştirel bakış açısına neden olmuştur.

Bu nedenle siyasal sistemin yerine başka bir sistemin geçmesi anlamındaki devrim, var olan sistemin içerisinde değişimi ifade eden reforma göre daha köklü bir değişimdir.

R. T. Schaefer, “Sosyoloji” kitabında terörizm ve bu kelimenin yakın kullanımı olan şiddet içerikli faaliyetleri, savaş ve barış kapsamında açıklamıştır. Bu bağlamda terörizmi, şiddetin siyasal amaçlar doğrultusunda gelişi güzel kullanımı olarak gören Schaefer, masum insanlar üzerindeki yıldırma faaliyetleri ile şiddet hareketlerine açıklamalar getirmiştir.

Siyasi şiddet, bir toplumda siyasi rejime yani kurumlara, görevlilere, politikalara vb. yönelik bütün saldırıları ifade etmektedir. Bu anlamda şiddetin doğrudan kullanımı veya şiddet kullanma tehdididir. Geniş anlamıyla devrimi, isyanları, gerilla savaşlarını da içerisine alacak şekilde yorumlanabilmektedir.

Karl Mannheim, “İdeoloji ve Ütopya” isimli kitabında ideolojiyi açıklarken ütopik bilinç çerçevesinden sosyalist-komünist ütopyayı da açıklamıştır. Sosyalizmin geleceğe yönelik oluşturduğu hedeflere ulaşmak için ideolojinin açıklamasını yapmıştır. Bu bağlamda *ideoloji,* siyasal veya toplumsal kabul, ilke ve kurallar oluşturan, otoritenin, hükümetin, partinin, grubun veya örgütün davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî vb. düşünceler sistemini ifade etmektedir.

Strateji (ing: strategy) kelimesi strategos kökünden gelmekte olup, eski Yunancada "Generalin Sanatı" anlamına gelmektedir. Stratejinin çeşitli zamanlarda muhtelif tarifleri yapılmıştır. Stratejiyi, 1831’de Clawewitc, "Harbi kazanmak için muharebeleri kullanma sanatı", Moltke, "Bir çare bulma, en zor şartlar altında icraatta bulunma sanatı", Baufre, "Anlaşmazlıkların halli için kuvvete başvuran iki hasmın diyalektiği" olarak tarif etmişlerdir.

Jürgen Habermas “İletişimsel Eylem Kuramı” (1981) isimli eserinde, Weber ile Parsons gibi bir eylem tipolojisi geliştirmeyi amaçlamış ve bu doğrultuda “uzlaşım yönelimli” (iletişim yönelimli) eylemler ile “başarı yönelimli” (ussal amaç yönelimli) eylemler arasında çok temel bir ayrım yapmış; buna bağlı olarak da “stratejik eylemleri” ile “araçsal eylemler” arasında ayrıca bir ayrıma gitmiştir. O’na göre stratejik eylemler belli sonuçlar elde etmek için insanları etkilemeyi amaçlayan eylemlerdir. Aynı araçsal eylemler gibi stratejik eylemler de etkililikleriyle değerlendirilip, oyun kuramının sunduğu araçlar yanında ussal seçim kuramlarınca betimlenmektedirler.

Bu bağlamda *strateji,* uzun vadede önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için izlenen yoldur. Toplumsal kurumların önceden belirlenen politikalarına destek vermek amacıyla sosyolojik, psikolojik, politik, ekonomik ve askerî güçleri bir arada kullanma yöntemidir. Strateji, birbirini tamamlayan projeler, programlar bütünü olarak yeniden ve sürekli olarak gelişmektedir. *Devrim stratejisi* ise hedeflenen değerlere ulaşmak için izlenen devrimci yol haritasıdır.

Ali Püsküllüoğlu, “Türkçe Sözlük” isimli kitabında günümüz sosyoloji tartışmalarında yer alan kavramların modern anlamda tanımlamalarına yer

vermiştir. Bu bağlamda çalışmada sınıflı toplumun mücadele etmesi için gerekli gördüğü *emperyalizm,* bir ulusun başka bir ulusun ya da başka ulusların topraklarını ele geçirerek yayılması, onları siyasal ve ekonomik egemenliği altına alması ya da böyle bir siyaset gütmesini, Toplumcu görüşe göre ise çok güçlü tekelleşme biçiminde beliren en yüksek, en son aşamasını,

Feodalizm, özellikle Avrupa'da toprağı ve o toprak üzerinde yaşayan köylüleri bir tek kişinin malı sayan, toprak köleliğine dayanan ortaçağ siyasal düzenini,

Kapitalizm, üretim araçlarının özel ellerde bulunmasına ve kar amacına yönelik üretime dayanan sınıflı toplumsal düzeni,

Sosyalizm, üretim araçlarının kamunun, devletin elinde olması, ekonomik etkinliklerin kar yerine insanların gereksinimlerini karşılaması gerektiğini öne süren, değer olarak emeğe önem veren, toplumun örgütlenmesinde köklü değişiklikler amaçlayan siyasal öğreti ve bu öğretiye uygun toplumsal düzeni,

Komünizm, özel mülkiyetin olmadığı, bütün malların, üretim araçlarının topluma ait bulunduğu, bunları herkesin ortaklaşa kullandığı toplum düzeni ve böyle bir düzenin kurulması gereğini güden siyasal, ekonomik ve toplumsal öğretiyi ifade etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

DEVRİM TEORİLERİ, STRATEJİLERİ VE FAALİYETLERİ

Toplumdaki değişim, sanayileşme, savaş, hukuk, din, suç ve küreselleşme gibi gelişen ve değişen durumlarda sosyoloji bilimi, sosyal grupları ve kurumları ele alarak şeylerin özeline inmektedir. Augusto Comte (1798-1857) tarafından 1838 yılında isimlendirilen sosyoloji, bir bilim dalı olarak genel ifadeyle toplumu inceleme ve toplumdaki şeyleri anlama çabasıdır. Latince, eş, arkadaş, birliktelik anlamına gelen “socius” ve Yunanca inceleme anlamına gelen “logos” sözcüklerinin bir araya gelmesi ile oluşan sosyoloji kavramı toplumsal ilişkilerin/temellerin incelenmesi anlamındadır.[1]

Sosyoloji bilimi, Durkheim’e göre, “toplumsal kurumları”, Giddens’e göre, “toplumsal olayları”, Weber’e göre, “toplumsal eylemleri”, Simmel’a göre ise “insan ilişkilerini” inceleyen bilim dalıdır. Bu haliyle sosyoloji, toplumdaki eylem ya da davranış formları arasındaki sistematik ve karmaşık ilişkileri konu edinmektedir. Bu anlamda sosyolojiyi genel bir ifadeyle, “toplumu, grupları, toplumsal ilişkileri ve kurumları sistematik olarak inceleyen ve toplumdaki işleyişi anlamaya çalışan” bilim dalı” olarak tanımlamak doğru olacaktır.[2]

Bu bağlamda sosyoloji toplumdaki kurumları, insanlar arasındaki ilişkileri ve savaşları inceleyen bir bilim dalı olarak bu çalışmanın kaynağını oluşturmaktadır. Antony Giddens, “Sosyoloji” isimli kitabında sosyologların, insan davranışının nasıl incelemesi ve araştırma sonuçlarını nasıl yorumlaması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Sosyoloji, bir bilim olarak iki veya daha fazla şey arasındaki iddiaların adlandırıldığı hipotezleri ve bunlardan yola çıkarak olguları açıklamak için geliştirilmiştir. Sistematik gözlemle elde edilen kanıtlara dayanması, bu gözlemlerde hataların en aza indirgenmesi, elde edilen bulguların test edilmeye açık tutulması ve özeline inilen konu hakkında genelleme yapılması olgulardan teori üretmeyi ortaya koymaktadır. Bu üretilen teoriler ise sosyologlara, sosyal

---

[1] Abercrombiei N. Hill, S. Turner, B. S. (1994). Dictionary of Sociology. (third ed.). Harmondsworth: Penguin Books, 396
[2] Bozkurt, V. (2014). Değişen Dünyada Sosyoloji.(10. Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi, 4

olguların sebepleri ile birlikte anlaşılması, açıklanması ve tanımlanması için fikir vermekte ve yardımcı olmaktadır.[3]

Sosyolojik teoriler çalışılacak şeyi ve ilişkileri anlamak üzere yol haritası oluşturmaktadır. Bu anlamda sosyolojinin toplumsal yapı üzerine eğilen teorik yaklaşımlarından birisi olan sosyal çatışma teorisi, Karl Marks tarafından toplumdaki sınıf farklılıklarına dayandırılmaktadır. Karl Marks tarafından toplumdaki sınıflı yapının son bulması için toplumdaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya ilişkin iddialar ortaya atılmıştır.[4] Çatışma teorisi toplumdaki karşıtlıkları ele alırken güce dayanan, güç tarafında olanların ve çıkarları peşinde koşan insanların ideoloji ve meşruluğu üzerine eğilmektedir. Bu anlamda çatışma teorisi "*gücün çıkarına meşruluk kazandıran*" ilişkileri incelemektedir denilebilir.

Karl Marks, üretici güçlerin kontrolünden çıkmanın tek yolunun toplumu yapılandırmak olduğunu iddia etmiştir. Buna göre toplumun tüm ihtiyaçlarının karşılanması için yeni bir üretim sisteminin getirilmesi gerektiğine inanmıştır. Bu radikal değişimin kolayca gerçekleşmeyeceğini bilen Marks, değişimin devrimsel ve şiddetli olacağını belirtmiştir. Bu şiddetli değişimin sonunda sosyalist toplumda sınıf çatışmasının sona ereceğine inanmıştır. Ancak devrim için verilen mücadelelerde ve sonrasında milyonlarca insanın hayatını kaybedeceğini öngörememiştir.[5]

Marks'ın dediği gibi gerçekleşmeyen devrimin günümüzde birçok nedeni vardır. Kapitalist sınıfın üretim güçlerini elinde tutan sınıfın zaman içerisinde kendisini düzeltmesi nedeniyle Marksist devrim teorisinin uygulanması mümkün olmamıştır. Nitekim toplumdaki bireylerin küçük payda olsa üretimin çıktısından elde edilen sermayeye dahil edilmesi, sanayileşme ile ağırlaşan işçi sınıfının iş yükünün yerini makinalara bırakması, işçi sınıfının sadece bedenen değil artık beyni ile üretime katılması, işçilerin örgütlü olarak sendika ve kooperatifler aracılığıyla grev ve iş yavaşlatma gibi imkanlarının olması, ayrıca sosyal güvenlik yasaları ile işsizlik sigortası ve yaşam sigortası gibi haklar, bireyin toplumdaki haklarını alabileceğini düşünmesi nedeniyle devrimin hayata geçirilmesi için

[3] Giddens, A. (2008). Sosyoloji. (çev. C. Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları, 38-44
[4] Bozkurt, 2014, 301
[5] Macionis, J. J. (2012). Sosyoloji. (çev. edit. Vildan Akan). Ankara: Nobel Yayıncılık, 97-98

inisiyatif alma ihtimalini azaltmıştır. Ancak bu sınıflı yapının şartlarındaki iyileşmelere rağmen kapitalizmin ağır şartlarını hissettirdiğini iddia eden sosyal çatışma teoricileri Marks'ın teorisini doğrulamaktadır.[6]

Devrim için beklentilerin artması, insanlara gelecek güzel günlere dair umut verilmesi, devletin devrimci hareketlere karşı tepkisiz kalması ve devlet yöneticilerinin statükocu politikalarla değişime duyarsız kalması, radikal önderlerin meşruiyet kazanarak devrimi meşrulaştırmasını kolaylaştırmaktadır.[7]

Devrimin meşrulaştırılması gibi siyasal sistemin kurallarına aykırı olarak hareket eden teröristlerde şiddet içerikli eylemlerine meşruluk aramaktadırlar. Şiddet içerikli eylem yürüten teröristler, devrimcilere nazaran siyasal müzakere kapılarını kapatmışlar ya da siyasi makamlar tarafından müzakerelerin dışında tutulmuşlardır. Bu anlamda teröristlerin aksine devrimciler, radikal isteklerine rağmen müzakere görüşmelerine daha yakın konumdadırlar. Müzakereden uzak olan terör faaliyetleri örgütlü bir grup tarafından devlete yönelik gerçekleştirilebildiği gibi, gruplar arasında veya devlet tarafından halka karşıda yürütülebilmektedir. Ancak devrim, bir grup tarafından mevcut devlet sistemine yönelik olarak planlanan köklü değişimdir. Özgürlükçü ya da totaliter devlet yapısı toplumda halkın terör veya devrimci faaliyetlere yönelmesine neden olabilmektedir. Totaliter devletlerdeki hissedilir devlet baskısı veya özgürlükçü ortamlardaki korunmasız ve hazırlıksız toplum yapısı, terör veya devrimci faaliyetlerin oluşmasına neden olabilmektedir.[8]

Bu durumda tanım sorunu ortaya çıkmaktadır. Devletler, tüm olgularıyla ortaya konulmuş dahi olsa muhalif grupları terörist veya devrimci ya da tam tersi olarak terörist veya devrimci grupları özgürlük savaşçısı olarak görebilmektedir.

Bu bölümde, dokümanlardan elde edilen bulguların daha iyi anlaşılması, devrimci ve terörist ayrımının doğru yapılabilmesi için Marksist devrim teorisine dayanan Leninist ve Maoist ideolojiye ilişkin açıklayıcı ve tanımlayıcı bilgilere yer verilmiştir. Birçok sosyolog ve devrim teorisyeni, sınıf çatışması ve sınıflar arası

[6] Macionis, 2012, 261
[7] Macionis, 2012, 449
[8] Macionis, 2012, 450

farklılıklar ile ülkelerin ulusal niteliklerine göre kurulan devrim teorileri ve bu teorilerin uygulanma durumlarını tartışmışlardır. Bu tartışma devrim stratejisinin gelişmesini ve çeşitli coğrafyalarda uygulanmasını sağlamıştır. Bunun somut örnekleri diyalektik materyalizm ve altyapı-üstyapı ilişkisine dayanan Marksist devrim teorisinden geliştirilen Rusya'daki işçilerin önderliğinde hayata geçirilen Leninist devrim stratejisi, Çin'deki köylülerin önderliğinde hayata geçirilen Maoist devrim stratejisi, Küba'daki küçük aydın zümrenin hayata geçirdiği devrim stratejisi ve Vietnam'da halk savaşına dayanan devrim stratejisi başarıya ulaşmıştır.

Bu anlamda, devrim üzerine kurulan teorilerle mevcut iktidarların çeşitli yollar denenerek yıkılması ve yeni yönetim biçimlerinin getirilmesi için toplumda gerçekleştirilmek istenen değişim üzerine açıklamalar yapılmıştır. Marks gibi devrim teorisyenleri devrimin hayata geçirilmesi için demokratik yolları, şiddet içerikli eylemleri ve bazen de silahlı mücadele yöntemlerini toplumun yapısına göre ele almışlardır. Bu nedenle farklı teorisyenler tarafından coğrafyaların demografik, demokratik, kültürel ve sosyal yapılarına göre devrim teorileri geliştirilmiştir.

1.1. Devrim Teorileri

Siyasi sistemin düzenlenmesi veya yeniden inşası anlamındaki devrim ilk olarak İngiltere'deki 1688 Şanlı Devrim ile duyulmuş, ancak modern anlamda köklü ve nitelikli değişimi ifade eden devrim, siyasal şiddet hareketlerinden ayrı olarak 1789 Fransız Devrimi'nden sonra tartışılmaya başlanmıştır. Devrimin kelime anlamı ilk dönemlerde dönüşüm (ing: revolution) olarak anlaşılırken modern anlamda şiddet içeriği ile birlikte anılmaktadır. Ancak siyasi şiddet içerikli, isyan, ayaklanma ve taht değişiklerine bağlı olarak oligarşi ve demokrasinin değişimleri ile karıştırılmaması gereken devrim, batı toplumlarının çoğu tarafından tecrübe edilmemiş toplumsal dönüşüm hareketleridir.[9]

Devrim, devlet örgütlenmesine ve sistemine göre değişim göstersede nihai olarak devlet iktidarının ele geçirilmesini hedeflemiştir. Bu anlamda devletlerin

---

[9] Huntington, S. P. (1968). Political Order in Changing Societies. New Haven: Yale University Press, 264; Trostkiy, L. (2009). Terörizm ve Komünizm. (çev. O. Koyunlu). Ankara: Epos Yayınları, 108

ekonomi ve kültürlerindeki uzun vadeli değişimler devrim olasılığının başlıca kriteri olmuştur. Üretim güçlerindeki eşitsiz dağılım, merkeziyetçi devlet yapısı ve devletin ulusal taleplere verdiği cevaplar devrim olasılığının artmasına neden olabilmektedir.

Bazı sosyal bilimciler devrimi farklı sınıflamalara tabi tutmuşlardır. Bu sınıflamalardan solcu ve sağcı devrim anlayışı, gerçekleştirilmek istenen devrimin idealine göre şekillendirilmiştir. Sol görüşe münhasır devrimler, genelde toplumdaki baskın ekonomik, sosyal veya politik ilişkiler nedeniyle köklü olarak sosyal ve politik kurumların değişimini, sağ görüşe münhasır devrimler ise geleneksel değerlerin ve kurumların geri getirilmesi amacıyla değişimi hedeflemektedir.[10] Dolayısıyla solcu devrimler ve sağcı devrimlerin ayrı ayrı sınıflandırması yapılır ise bu çalışmanın temelini sol devrimler oluşturmaktadır.

Devrim sadece yasaları ve devlet yönetimini değiştirmek değildir. Toplumdaki tüm kurumları nitelikleri ile birlikte değiştirmek ve yeniden inşa etmektedir. Skocpol (1947-) “Devletler ve Toplumsal Devrimler” isimli kitabında, yeniden değişim ve inşa esnasında aşağıdan başlayan devrim hareketlerinin gerçekleştiği Fransa, Rusya ve Çin devrimlerini devlet merkezli devrim anlayışıyla açıklamıştır. Skocpol toplumsal devrim ile siyasal devrimi birbirinden ayırmıştır. O’na göre toplumsal devrim, siyasal sistemde, toplumsal yapıda, mülkiyet ilişkilerinde, hukuk sisteminde ve toplumsal düzene ilişkin söylemde eski düzenle bağları tümüyle koparan radikal bir değişimi ifade etmektedir. Toplumsal devrimlerin alttan gelen devrimler olarak sınıf ayaklanmalarına dayanan ve toplumsal yapıyı dönüştüren olaylar sonucunda olduğunu belirtmiştir. Skocpol Fransa, Rusya ve Çin devrimlerini toplumsal devrimler olarak değerlendirmiş, siyasal devrimleri ise yukarıdan başlayan sadece siyaseti, hükümet etme biçimini ve siyasal kadroların değişimini kapsayan devrimler olarak tanımlamıştır.

Skocpol’e göre toplumsal devrimler toplumun devlet ve sınıf yapısının, hızlı ve temelden dönüşümüdür. Dolayısıyla aşağıdan yukarıya doğru köklü bir değişimin sonucunda toplumsal kurumlar belirlenen hedeflere göre yeniden inşa edilmektedir. Toplumsal devrimlerin karşılaştırmalı incelemesini yapan Skocpol,

---

[10] Greene, T. H. (1990). Comporative Revolutionary Movements, New Jersey: Prentice Hall, 62

devrim analizlerinde devletin rolünü ön plana çıkarmıştır. O'na göre, devrim ortamının oluşmasında devlet biçiminin zayıf ya da güçlü olup olmamasının çok önemli ve belirleyici bir rolü vardır.[11]

Defronzo'ya göre, devletin durumu devrim için gerekli şartlardan sadece bir tanesidir. O'na göre devrimci hareketlerin hedefine ulaştığını söylemek için kitle memnuniyetsizliği, seçkinlerin fikir ayrılığı, birleştirici güdülenme, devlet krizi ve dünya bağlamında kabul şartlarının gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Devrimin silah yoluyla gerçekleşmiş olması tek başına yeterli değildir. Devrimin hedefine ulaşması için bu sayılan 5 kriterden bir ya da bir kaçından ziyade tamamının gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Aksi halde 1932 El Salvador, 1956 Macaristan, 1980-1981 Polonya'da olduğu gibi devrimler başarısızlıkla sonuçlanmaktadır.[12]

Devlet yönetimine yönelik köklü ve nitelikli değişim hareketlerinin şiddet yoluyla yürütülmesini eleştirenler de olmuştur. Reformist hareketlerin öncüsü olan Martin Luther (1483 - 1546), devrim hareketlerinden çok daha önceleri Kilise'nin reform hareketleri ile kendisini yenilemesi gerektiğini iddia etmiştir. Kilise'nin ayaklanma, isyan ya da zor ve kaba güce maruz kalmasına karşı olan Luther, şiddet içermeyen değişimi önermiştir.[13]

Bu kapsamda reform hareketlerinden farklı olarak devrim, ekonomik ilişkilerin karmaşık olduğu toplumlarda, siyasi gelişimin tamamlanmadığı durumlarda sonuca daha yakın olmaktadır. Dolayısıyla devrim için ortaya atılan teorilerin, gözlem ve sınamalarla ortaya konulması için işlevinin ve yöntemin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan Marksist devrim teorisine göre şekillenen birçok strateji geliştirilmiştir. Ancak Marksist olmayan ve farklı teorilerle devrimin hayata geçirilebileceğini iddia edenlerde olmuştur. Devrimin gerçekleştiği ülkelere bakıldığında devrimin, Marksist teorinin yanı sıra Sistem Teorisi,

[11] Skocpol, T. (2004). Devletler ve Toplumsal Devrimler. (çev. S. Erdem Türközü). Ankara: İmge Kitabevi, 26
[12] Defronzo, J. (2011). Devrimci Hareketler ve Devrimlerin Karakteri. (çev. Serra Bozbulut). Ankara: Sitare Yayınları, 38
[13] Güngör, C. (2010). Devrim Kuramı. Ankara: Barış Kitap, 19

Modernleşme Teorisi, Devrimci Kişilik Teorisi, Engelleme-Saldırganlık Teorisi ve Yapısal Teori ile açıklaması yapılmıştır. [14]

1.1.1. Sistem teorisi

Sistem Teorisi, modernleşmenin bozucu niteliğinden ve çeşitli kolektif davranış şekillerinin doğuşundan kaynaklandığını nedensel bir değişim görüşü ile açıklamaktadır. Modern toplumlar, biçimsel hiyerarşiler ve belirgin eşitsizlikle kurulu olan toplumsal sistem bütünüdür. Thomas Greene tarafından geliştirilen bu teoriye göre toplumsal sistemlerin görevi, toplum üyelerini bütünleştirmektir. Bunu sağlamak için inançlar ve duygular üzerinden değerleri açıklayarak eşitsizlikleri ve rolleri meşrulaştıran toplumdaki sistemleri ortaya koymuştur. Bu teoriye göre bütünleştirme görevini yerine getiremeyen toplum sistemi değerleri eşitlemek için devrim gerçekleştirmektedir.[15]

Sistem teorisine göre çalışmalarını yürüten Johnson, “devrim sistem modelini” geliştirmiştir. Bu modele göre toplumsal yapı sürekli bir denge içerisindedir. Toplum istikrarsız ve kargaşa haline büründüğünde dengeyi kaybetmektedir. Şiddeti önleyen toplumsal dengenin bozulması halinde toplumda gerçekleşen bozukluğun sona erdirilmesi için devrim gerekli görülmektedir. Dolayısıyla devrim gerçekten köklü bir değişime ihtiyaç duyan ve toplumsal sistemi ciddi anlamda tahrip olmuş toplumlarda yaşanabilir. Ancak Johnson’a göre toplum bu duruma düşmeden ve devrimi tecrübe etmeden değişime girerek evrimi gerçekleştirebilir.[16]

Dengenin kurulmasında iç çevre değişim, iç değer değişim, dış değer değişim ve dış çevre değişim kaynakları olmak üzere 4 ana değer takip edilmektedir. İç çevre değişim kaynakları, teknolojik gelişmeleri; dış çevre değişim kaynakları, modern tıp, dış ticaret, piyasa, göç ve uluslararası diplomatik ilişkileri; dış değer değişim kaynakları, küresel iletişim, gönüllü kuruluşları, misyoner grupları; dış çevre değişim kaynakları ise sömürgecilik gibi kültürel teması ifade eden değişimlerdir. Devrim gerçekleştirilmeden bu dörtlü sistem üzerine kurulu

[14] Defronzo, 2011, 42-46; Güngör, 2010, 23-74
[15] Greene, 1990, 188
[16] Johnson, C. (1982). Revolutionary Change, Stanford: Stanford University Press, 62

olan denge ile toplumun kendisini değiştirmesi, eskisinden daha iyi bir duruma gelmesini sağlamaktadır. Ancak değişim kaynaklarındaki dengenin bozulması devrimin gerçekleşme olasılığını artırmaktadır. Bu dengenin bozulmasında en büyük pay sahibi iktidar zaafıdır. Aynı şekilde iktidar zaafında olanların toplumdaki sistemin dengesini yerine getirmek için politika geliştirmeye muktedir olmamaları devrimin gerçekleşme ihtimalini hızlandırmaktadır. Devrimi hızlandıran bir diğer etken ise kesin güvendir. Tüm bu denge etkenlerine rağmen devrimci hareketin başarı ya da başarısızlığı güvenlik güçlerinin tutumuna bağlıdır.[17]

1.1.2. Modernleşme teorisi

Modernleşme teorisi, toplumun modernizasyonu ile siyasi kurumların hareketliliğine bağlı olarak devrimin gerçekleşmesini ele almaktadır. Modernleşmenin öncülerinden Samuel Huntington'a (1927 – 2008) göre devrim öncesi siyasi hareketliliği köylü-şehirli bölünmesi belirlememektedir. Şehirli aydınların muhalefeti önemlidir, ancak asıl olan köylünün rolüdür. Çünkü şehirli sürekli muhalefetin ya da iktidarın ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak köylü ya istikrarın ya da devrimin kaynağıdır.[18] Modernleşme teorisi, devletin gücünü elinde tutanların, modernizasyon ile hareketlenmiş grupların taleplerini karşılayamadığı veya karşılamak istemediği zaman devrimin gerçekleşeceğini ileri sürmektedir.[19]

Huntington devrimleri batılı ve doğulu olarak ele almıştır. Batılı devrimde ilk aşamayı eski rejimin çökmesi oluştururken bunun nedeni olarak eski dönemdeki toplumsal, siyasi ve iktisadi ilişkileri ele almıştır. Batılı devrimde isyancı gruplara ihtiyaç duyulmamıştır. Nitekim azalan/yok olan devret otoritesinin yeniden devrimci güçler tarafından doldurulması ile devrim hayata geçirilebilecektir. Bu hareketi eski rejimin çöküşü, gösteriler ve sessiz kalan kesimlerin hareketliliği devam ettirecektir. Bu modele göre devrimciler önce başkentte iktidara gelirler sonra taşraya hakim olurlar. Ancak bu hakim olma sürecinde ılımlılar ve karşı devrimciler arasında iktidar için yaşanan mücadele, anarşinin, devletsizliğin ve terörün doğmasına neden olabilmektedir.

---

[17] Johnson, 1982, 43
[18] Huntington, 1968, 267
[19] Defronzo, 2011, 44

Doğulu devrim ise terör olaylarının ilk aşamalarda görüldüğü modeldir. Bu modele göre devrim, yeni siyasi grupların siyasete katılımı ve siyasi kurumların hareketliliği ile başlar. Doğulu devrimin bir tarafında devlet, bir tarafında ise devrimciler vardır. Devrimciler kurulu düzene karşı faaliyet yürütürler. Ancak batılı devrimde tam tersi olarak devrimciler arasında bir kavga vardır. Doğulu devrim şehirlerden uzakta başlar. Batılı devrim ise şehirlerdeki faaliyetlerle başlayabilir.[20] Bu anlamda TKP/ML'nin devrim mücadelesinin doğulu devrim karakterine uygun bir modelde olduğu görülmektedir.

1.1.3. Devrimci kişilik teorisi

Devrimci kişilik teorisi, liderlerin psikolojik özelliklerine ve izleyenler ile izleyiciler arasındaki ilişkiye yoğunlaşmaktadır. Çünkü izleyicilerin peşinden gideceği bir liderin olması gerektiği, bu liderin mantık ve tarihi bilgisi ile izleyicileri gelecekteki devrime götüreceği düşünülmüştür. İzleyenler, içlerindeki hayal kırıklığını umuda dönüştürecek bir lideri öncü kabul etmektedirler. Lider ise bu süreçte fedakârlık göstererek, özverili ve ortak eylem birliği ile izleyicilerine yoldaşlık duygusunu kazandırmaktadır. Ancak devrimci kişilik teorisine göre, liderin devrimci kişilik özelliğine bürünmesinin psikolojik nedenleri vardır. Victor Wolfenstein (1940 – 2010) yaptığı araştırmalarda devrimci kişiliğin baba-oğul ilişkilerinden kaynaklandığını saptamıştır. Bu anlamda devrimcilik otoriteye saldırganlık olarak görülmektedir. Çocuğun sosyalleşmesi ve ergenlik dönemi gibi psikolojik olarak hassas olunan dönemlerdeki yaşananlar otoriteye karşı olan davranışları etkilemektedir. Devrimci kişilik, buna göre savaştığı otoriteyi kötü ve güçlü bir baba gibi görmektedir. Dolayısıyla devrimci kişilik teorisinde devrimler, liderin toplumda gözlemlediği sorunlardan değil, bizzat kendisinin toplumdaki zarar gören psikolojik durumu, sorunlu ilişkileri ve bu sorunların çözümlenmesi için gerçekleştirilecektir. Devrimci kişilik, otoritenin baskısından yani babanın evdeki otoritesinden aldığı dürtülerle saldırganlaşmakta ve kendisine işkence eden dürtülerin dışa vurmasına izin veren bir karaktere dönüşmektedir.[21] Devrimci kişilik bu özelliklerini ve saldırgan dürtülerini, mülkiyet sahibi hükümet ve beceriksiz otorite olarak gördüğü kurumlara karşı kullanarak kendisini tatmin etmek

---

[20] Huntington, 1968, 272

[21] Wolfenstein, E. V. (1967). Revolutionary Personality: Lenin, Trotsky, Gandhi, New Jersey: Princeton University, 305-309

istemektedir. Bu anlamda gerçek babadan alınan psikolojik etkiler sembolik baba olan devlete yönelmiş olur. Eğer ki bu şartlar altında devrimci kişilik başarıya ulaşırsa, devrimin hayata geçirilmesi için yeterli sistemi kuramayacaktır. Çünkü fanatik, otoriter, şüphe ve eleştiri üzerine kurulu psikolojik dürtüler her şeyden kuşku duyacaktır.[22]

Devrimci kişilik teorisi baba-oğul ilişkilerine dayanması itibariyle kadınların devrimci liderliğine ilişkin açıklamalar getirmemiştir. Buradaki saptanan dürtüler erkek çocuğun sosyalleşmesi ve ergenlik döneminden itibaren ele alınmıştır. Dolayısıyla kadınların devrim faaliyetlerindeki rolünü ortaya koymadığı için eleştirilen devrimci-kişilik teorisinin bu anlamda ve sosyolojik tespitler bakımından devrimin hayata geçirilmesi için eksik kaldığı görülmektedir.

1.1.4. Engellenme-saldırganlık (sosyal psikoloji modeli) teorisi

Engellenme-Saldırganlık (Sosyal Psikoloji Modeli) teorisi, insanların istediği ile aldığı arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. İnsanın hayal kırıklığının sonucu olarak saldırganlaştığını ortaya koyan bu model, engellenme-saldırganlık varsayımı üzerine kurulmuştur. Greene tarafından geliştirilen bu teoriye göre kitlesel engellenme, kitlesel hareketlerde birlikteliğe neden olmaktadır.

Bu anlamda engellenme-saldırganlık teorisi istenen ancak karşılanmayan beklentilerin hayal kırıklığı ile saldırganlığa neden olduğunu ortaya koyan teoridir. Bu önermeye göre hayal kırıklığı seviyesi yükseldikçe, siyasi istikrasızlıkta yükselmektedir. Siyasi istikrarsızlığın yükselmesi ise devrimci hareketlerin yükselmesi anlamına gelmektedir.[23]

James Davies (1893 – 1956), engellenme-saldırganlık teorisini Şubat 1917 Rus Devrimine uygulayarak buhran ve savaş dönemlerinde gereksinimlerin karşılanmasının devrime etkisini ortaya koymuştur. Savaşlar, sistemler arasında yaşanırken, devrimler sistem içerisinde yaşanmaktadır. Dolayısıyla savaşlar bir süre sonra sistemin içerisine devrimleri getirmektedir.[24] Zaman içerisinde halkın

---

[22] Wolfenstein, 1967, 306
[23] Güngör, 2010, 62
[24] Johnson, 1982, 14

artan gereksinimlerinin karşılanamaması ve bu gereksinimin zaman içerisinde artması devrim sürecini hızlandırmaktadır. Davies çalışmasını engellenme-saldırganlık dengesinde yaparken devrimin hayata geçmesi için izlenecek yolu açıklamamıştır. Dolayısıyla engellenme durumunun demokratik ya da silahlı yollardan devrime dönüşeceği varsayımından hareket edilmiştir. Ancak Ted Robert Gurr (1936-) ise Davies'in çalışmalarına ek olarak göreceli yoksunluk ile toplumdaki değer beklentileri ve değer kapasitesi arasındaki farkı incelemiştir. O'na göre toplumdaki koşullar ve değerler ile ulaşılabilen değerler dengededir. Bu denge, halkın memnuniyetsizliğine yol açan görece mahrumiyet teorisine[25] göre açıklanmıştır. Ancak bu dengenin azalan yoksunluk, artan yoksunluk ve yıkıcı yoksunluk modeli şeklinde bozulma durumları vardır. Azalan yoksunluk modeli, değer beklentileri sabit kalırken beklentileri karşılayacak kurumsal kapasitenin azaldığını; bunun tam tersi olarak artan yoksunluk modeli, değer beklentileri zaman içerisinde artarken, kurumsal kapasitenin sabit kalmasını; yıkıcı yoksunluk modeli, ise yükselen beklenti ile kapasiteler eşit bir durumda seyir ederken kısa zamanda gerileme nedeniyle aradaki farkın açılmasını ifade etmektedir.[26] Göreli yoksunluk teorisinde, yoksunluk, hayal kırıklığı ve saldırganlık gibi kavramlar nedenselliği açıklanmadan devrim ile ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkide değerler ve beklentiler arasındaki fark devrime neden olmaktadır. Gurr'a göre devrim, bu farkın hissedilebilir ve olanakların daha çok olduğu şehirlerde gerçekleşecektir. Ancak 20. yüzyılda gerçekleşen devrimlerin kırsal merkezli olması nedeniyle engellenme-saldırganlık teorisinin şehir merkezli yaklaşımı ile devrimi açıklamak mümkün görünmemektedir.

Theda Skocpol, bu noktada devrimcileri volontarist olarak gören teorileri eleştirmektedir. Toplumdaki devrimci hareketlerin, devletin veya sınıf egemenliğinin neden olduğu siyasi ve askeri krizlerin etkisinde olduğunu ileri sürmüştür. Dolayısıyla devrimlerin nedenleri ile birlikte geldiğini, tek başına siyasi partinin, devrimci hareketlerin yeterli olmayacağını belirtmiştir. Bu haliyle devrimin

---

[25] Görece Mahrumiyet Teorisi, kökleri J. Davies ve Ted R. Gurr'a dayanan, beklentiler ile mevcut durum arasındaki farktan dolayı insanların görece mağduriyet ve dolaylı yönden hayal kırıklığı yaşayacağına ilişkin olarak mutlaklıktan ziyade görecelik ve izafilik üzerine kuruludur. Bir başka deyişle, görece mahrumiyet teorisi, grupların oldukları yer ile olmak istedikleri yer arasında farkın artması halinde çatışma çıkması ve yoksunluğun sebebinin asıl olarak siyasal, ekonomik ve kültürel konumu itibarı ile güçlü olan grubun ürettiği politikaları dayanan yaklaşımı ele almaktadır.
[26] Gurr, T. R. (1971). Why Men Rebel. New Jersey: Princeton University Press, 46

yapılmasının pek mümkün olmadığını, devlet sistemi başta olmak üzere birçok sistemdeki bozulma ile devrimin kendiliğinden geldiğini söylemiştir.[27]

1.1.5. Yapısal teori

Yapısal teori, devrimi geniş perspektiften inceleyerek ekonomik ve teknolojik devletlerarası ilişkileri ele almaktadır. Yapısal teoriye göre devrimin amacı ve sonucu siyasi olduğu için halk desteği azalan rejimlerin devrim ile karşılaşma ihtimali artmaktadır. Bu ihtimal ise devrimlerin karşılaştırmalı olarak ele alındığında farklı ülkelerdeki siyasi ve iktisadi ilişkinlerin, başka bir ülkeye geçme durumunu da ortaya koymaktadır. Bu yaklaşıma göre toplumun sanayileşmesi ve devletin merkezileşmesi devrimin iki temel değeridir. Bu değerlere bağlı olarak devrim, farklı zamanlarda, farklı toplumlarda ve farklı nedenlerle gerçekleşebilecektir. John Dunn (1940 -), modern devrimler üzerine yaptığı araştırmasında, devrimlerin, sanayileşmenin bir sonucu olarak ekonomideki ağırlaşan şartlar ile köylü, işçi, zanaatkar ve küçük esnafın durumu nedeniyle kapitalist ekonomisi olan ülkelerde gerçekleştiğini belirtmiştir.[28]

Devletin merkezileşmesi ise ulus-devletin inşası bakımından geniş coğrafyalardaki bağımsız etnik, dilsel, coğrafi ve kültürel bölgelerin bastırılmasına neden olmuştur. Bu siyasi ve iktisadi ulusal bütünleşme devletin ve kapitalist sisteme karşı kızgınlık duyan grupların toplumsal hareketlerinin kaynağı olmuştur.

Yapısal teoriye göre devrimler, devletin merkezileşmesi ve ekonominin sanayileşmesinden daha fazla zarar verecek bir şey olmayacağına inanan insanlar tarafından yapılır. Ancak yapısal teori, volantarist inisiyatifi ve devrimin ideolojisini yok sayarak devrimin sınıflı ve iktisadi ilişkilere dayanan toplumda kendiliğinden geleceğini önerdiği için eleştirilmiştir. Bu haliyle devrimi gerçekleştirenler ve onların gayretleri göz ardı edilmiştir. Ancak devrimde iradi değerler, siyasi, kültürel, iktisadi düşünceler ve rol sahipleri devrim için öncül görevleri üstlenmişlerdir. Bu sayede devrim tercihli olarak basit bir geçişten ziyade köklü olarak toplumu dönüştürmek üzere geniş kitle tarafından çeşitli şekillerde gerçekleştirilecektir.

---

[27] Skocpol, 2004, 50
[28] Dunn, J. (1989). Modern Revolutions. Cambridge: Cambridge University Press, 249

Modern yapısal teori üzerine Skocpol ve Trimberger (1940 -) tarafından yapılan çalışmalarda devlet, Marks’ın vurguladığı gibi, sınıf üstünlüğünün bir aracı olarak değil, idari ve askeri işlevleri bir araya getiren, sosyal düzeni sağlayan ve diğer ülkelerle ilişki kuran bir kurumdur. Devlet, diğer ülkelerle yarıştığı ekonomik ve teknolojik alanda yabancı tehditlere karşı güçlenmek için devlet kaynaklarını artırma yoluna gitmekte ancak bu kaynakları halkın üzerinden sağlamaktadır. Halk üzerindeki ağırlaşmış şartlar, hoşnutsuzluğa neden olmakta ve devrimcilerin desteğiyle rejimlere baskı oluşturmaktadır. Burada halkın milliyetçi duyguları veya din gibi önemli bazı etkenler, halkın otorite veya devrimci tarafta yer almasına neden olmaktadır. Eğer halk devrimci tarafta yer alır ise dış tehditlerin ve yabancıların getirdiği yükleri üzerinden atmak için yeni bir idari sistem kurmak üzere devrimi gerçekleştirecektir.[29]

Skocpol ve Trimberger yapısal teori ile dış düşmanın tehditlerini bertaraf etmekte zorlanan devlet otoritesinin karşısında birleşen devrimci güçlerin milliyetçilik gibi itici güçler sayesinde ülkeyi yabancı istismarından korumak için devrimci girişimde bulunabileceğini belirtmişlerdir. Milliyetçiliğin yanı sıra din gibi etkenlerin ülkelerin içerisindeki halkın dış tehditlere karşı veya birden fazla ülkenin dış tehdit/tehditlerine karşı birleşme güdüsünü oluşturacağını belirtmişlerdir.[30]

Modern anlamda gerçekleşen devrimlere bakıldığında genel bir deyişle devlet iktidarının köklü olarak değişim gösterdiğini söylemek gerekmektedir. Ancak devrimin uygulanması için açıklanan teorik yaklaşımlar ortaya koymaktadır ki bunun birçok sosyolojik ve psikolojik yönleri vardır. Toplumsal süreçler, devrimin yapısı ve beklentiler, engellenme, otoriter devletin kurumlar üzerindeki etkisi ve iktisadi ilişkiler ile modern teoriler devrimin yerini, olasılığını, yapısını ve sonucunu belirlemektedir.

---

[29] Skocpol, T., Trimberger E. K. (1978). “Revolutions and the World-Historical Development of Capitalism”, (der. B. H. Kaplan). Social Change in the Capitalist World Economy, Londra: Sage, 121-138

[30] Defronzo, 2011, 506

1.1.6. Marksist teori

Marksist teori, toplumsal yapının ekonomik temellere dayanan ilişkilerini inceleyerek zenginlik, mülkiyet ve üretim araçlarına sahiplik gibi sınıfların doğmasına neden olan durumları tespit etmiştir. Aynı şekilde feodalizmin kapitalizmin, sosyalizmin ve komünizmin kadar ekonomik gelişmenin tüm aşamalarını incelemiştir.[31] Teorinin öncüsü Marks, emeği ile çalışan işçi ile emeğinin karşılığını vermediğini iddia ettiği kapitalist kurumların, sınıf çatışmasına neden olduğunu belirterek devrimin bu iki sınıf arasındaki çatışmadan ortaya çıkacağını iddia etmiştir. Bu iki sınıf arasındaki çatışmanın derecesine göre devrim potansiyelinin arttığını ileri sürmüştür. Bu anlamda sınıflı toplumun iktisadi ilişkileri üzerine kurulu olan Marksist teori devrimi çatışma teorisine göre açıklamıştır. [32]

Karl Marks (1818-1883), sosyoloji ve siyaset bilimleri başta olmak üzere toplum, ekonomi ve kültürel alanlarda çalışmalar yapmış, özellikle son yıllarını geçirdiği Londra'da emek ile sermaye arasındaki çelişkiyi incelemiş ve sosyalist yapının, emek ile sermaye sınıfının mücadelesi sonunda kurulacağını iddia etmiştir. Marks, Friedrich Engels (1820-1895) ile birlikte 1848 yılında yayınladığı Komünist Parti Manifestosu kitabının ardından yerleştiği Londra'daki yazılarında, sınıflı toplum ilişkileri üzerine yaptığı incelemeleri kaleme almıştır. İngiltere'deki işçilerin mücadelesi ile sınıflar arası çatışmanın sonucu olarak sosyalizmin hayata geçirilebileceğini savunmuştur. Batılı toplumlarda, Marks'ın iddia ettiği gibi ideolojik akımların neticesinde devrimler gerçekleştirilememiş, ancak işçi hakları, çalışma koşulları ve saatlerinin iyileştirilmesi gibi reformlar hayata geçirilmiştir. Marks'ın devrim teorisindeki söylemleri yaşadığı dönemde olmasada sonradan dünyanın farklı bölgelerinde işçi sınıfını, köylüleri ve askerleri etkilemiştir.[33]

Sosyal çatışma teorisinin kurucularından olan Marks'ın görüşleri, sınıf farklılıklarını eleştiren, sömürülen halkın özgürlüğü için çarpışmasını haklı, emperyalist savaşları haksız bulan ve bu savaşları insanlığın gelişmesini yavaşlatan savaşlar olarak gören bir düşünce sistemi olarak 19. yüzyılda tartışılmaya başlamıştır. Toplumdaki sınıflı yapı ve ötekileştirilmiş insanların,

---

[31] Defronzo, 2011, 43
[32] Güngör, 2010, 31-32
[33] Sayılgan, A. (2009). Türkiye'de Sol Hareketler, İstanbul: Doğu Kütüphanesi, 441

otoriteye karşı verdiği mücadele neticesinde, 1848 Devrimleri olarak anılan ve kıta Avrupası'ndaki İngiltere, Almanya, İtalya, Fransa başta olmak üzere birçok ülkede ayaklanmalar ve isyanlara neden olan özgürlük ve devrim mücadelesi, büyük kitleler halinde ayaklanmalara neden olmuştur. [34]

Özellikle 19. yüzyılda Sanayi Devriminin hayata geçirilmesi, toplum içerisindeki çalışan ve işverenler arasında yaşam koşullarında farklılıklara yol açmış, bu durum ağır şartlarda çalışan işçi sınıfının sömürülmesine neden olmuştur. Marks ve Engels tarafından kaleme alınan yazılar ile çatışma teorisi de bu hareketlere öncülük yapmıştır. Marksist teoriye göre devrim, sosyo-ekonomik seviyede mevcut olan çatışmalar sonucunda ortaya çıkacaktır. Bu anlamda Marksistlere göre devrim baskı uygulayan ve baskıya maruz kalan; sömüren ve sömürülen arasındaki çatışmanın neticesinde ortaya çıkacaktır. Marks, sınıflı toplumun, bir sınıfın diğerini devirmesi ile sonuçlanacağını savunmuştur.[35] O'na göre Marksizm'in devrim önerisi, geri kalmış ülkelerin halkları tarafından özgürlüklerine kavuşmak ya da emperyalist saldırıyı önlemek amacıyla açılmış haklı savaşlar olarak görülmüştür. Haklı savaşlar da sömürülen dünya halklarının zaferiyle sonuçlanmasından sonra, nedenleriyle birlikte ebediyen ortadan kalkacaktır.[36]

Klasik Marksizm, işçi partisi ile iktidara gelmeyi ve bütün halkı sosyalizme götürmeyi, yeni bir rejimi yönetip örgütlemeyi, burjuvazi olmaksızın burjuvaziye karşı toplumsal yaşamın yeniden düzenlenmesi için, bütün emekçi ve sömürülenlerin eğiticisi, yol göstericisi ve önderi olmaya yetenekli işçi sınıfını (proletarya; Fransızca: prolétariat) öncü olarak eğitmeyi amaçlamıştır.[37] Marksist devrim teorisine göre devrimin gerçekleştirilebilmesi için siyasal, ekonomik ve kültürel alt yapının sağlam bir temele oturtulması ve kesintisiz bir mücadelenin olması gerektiği vurgulanmıştır. Emek sınıfı ile sermaye arasındaki eşitsizliğin sona erdirilmesi yani devrimin olabilmesi için maddi bir temelin varlığı aranmıştır. Bu anlamda Marksist devrim teorisi deterministtir. Üretici güçler, devrim için gerekli

---

[34] Wallace, R. A. Wolf, A. (2004). Çağdaş Sosyoloji Kuramları: Klasik Geleneğin Geliştirilmesi. (çev. Leyla Elburuz, M. Rami Ayas). İzmir: Punto Yayıncılık, 84
[35] Heywood, A. (2012). Siyaset. (6. Baskı). (edit: Buğra Kalkan). Ankara: Adres Yayınları, 283
[36] Burns, E. (2010). Marksizm Nedir?. İstanbul: Yordam Kitap, 54
[37] Lenin, V. İ. (1995). Devlet ve İhtilal, (çev. K. Somer). Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 32

olan seviyede olursa devrim ihtimali daha çok artacak ve devrim kendiliğinden gelecektir. Ancak, devrimin hayata geçirilmesi için sadece üretici güçlerin belli bir seviyede olması, objektif şartların olgunlaşması yetmeyecektir. Devrimin zaferi için inisiyatif de gereklidir. Dolayısıyla Marksist devrim teorisi hayata geçirilmesi için istenç gerektirmektedir yani volantaristtir.[38]

Mahir Çayan'a göre devrim, kitleleri peşinden sürükleyebilen, bilinçli olarak ne yapacağını bilen bir organizasyon işidir. O'na göre Marks ve Engels'in devrim teorisinde ağır basan yön, ekonomik ve sosyal belirlenmişlik yani determinizmdir. Determinizmden sonra volantarizmin rolü, maddi koşulların belirleyici çerçevesi içindedir. Bu anlayışa göre, siyasi devrim, sosyal devrimin tamamlayıcısıdır.[39] Bu nedenle Mustafa Şener'e göre, Marks ve Engels ilk eserlerinden itibaren işçi sınıfının iktidarı ele geçirmesi için birbirini tamamlayan devrim aşamaları ile hâkimiyetin ele alınması hedeflenmiş ve sonuçta herkesin eşit olduğu komünizmin kurulması amaçlanmıştır.[40]

Marks ve Engels Londra'ya yerleştikten sonra kapitalizme yönelik eleştirilerde aynı çizgide yayınlar çıkarmışlardır. Paranın her şey olmadığını söyleyen ve sermayenin öncülüğündeki sınıfa yönelik eleştiri noktasında Marks ile aynı pencereden bakan Friedrich Engels, Marks'ın 1883 yılındaki ölümüne kadar çatışma teorisi üzerine çalışmış ve Marksizm'in olgunlaşması için bu düşünce sistemine büyük katkılar sağlamıştır.

Bu anlamda Marksist teori, sürekli ve kesintisiz bir devrim sürecini öngörecek şekilde geliştirilmiştir. Devrim, halkın devrimci girişimiyle, aşağıdan yukarıya, mevcut devlet yapısının parçalanarak, politik iktidarın ele geçirilmesi ve bu iktidar aracılığıyla yukarıdan aşağıya daha ileri bir üretim düzeninin örgütlenmesiyle gerçekleşebilecektir.[41] Bu açıdan Emile Burns, Marksist teoriyi,

---

[38] Çayan, M. (2010). Kesintisiz Devrim 1. Ankara: İlkeriş Yayıncılık, 11
[39] Çayan, 2010, 17
[40] Şener, M. (2010). Türk Solunda Üç Tarz-ı Siyaset. İstanbul: Yordam Kitap, 20
[41] Çayan, 2010, 13

diğer görüşler gibi toplumların geçmişine dayanan donmuş, hareketsiz, cansız bir dünya görüşü değil, her şeyden önce bir eylem rehberi olarak değerlendirmiştir.[42]

Marksist devrim teorisi, işçi sınıfının, mücadele edebilmek için işçilerin kendi ülkesinde örgütlenmesini öngörmüş ve her ülkenin ayrı ayrı bu sınıf mücadelesinin bir sahnesi olması gerektiğini ileri sürmüştür. Mahir Çayan'a göre işçi sınıfının mücadelesi, muhtevası bakımından olmasa da, Komünist Parti Manifestosu'nda anlatıldığı gibi şekil bakımından ulusal[43] karakterdedir.

Marks ve Engels tarafından yayınlanan Komünist Parti Manifestosu'nda ulusların gelişmişlik düzeyine göre devrim programlarının farklılık göstereceği belirtilmiştir. Buna örnek olarak, Almanya'da devlet aygıtının işçi sınıfının zor kullanma yoluyla monarşi, burjuvazi ve feodal yapının yıkılmasından sonra, İngiltere'de ise farklı bir söylem, barışçı ve yasal yollardan devrimin gerçekleşebileceği anlatılmıştır. Marks ve Engels, Fransa devrimi için, bağımsız işçi sınıfının gerekirse küçük burjuvazi[44] ile mücadele etmesi gerektiğini ve sürekli devrim anlayışıyla mücadele ederek devrim bayrağının ele alınmasını önermiştir.[45] Bu önermeye göre dünyanın farklı bölgelerinde ulusal niteliğe bürünmüş devrim mücadelelerinin başlaması gerekmektedir. Ancak Marksizm'in diyalektik görüşüne göre dünya devrimi asla zamandaş olmayacaktır. Önce bir veya birkaç ülkede olacaktır. Bu yüzden her ülkenin proletaryası, kendi sınırları içinde aşamalı bir mücadele verecek ve devrimler ne ithal edilebilecek ne de ihraç edilebilecektir.[46] Her ülke kendi kültürel, sosyal ve ekonomik şartlarına göre farklı zamanlarda ve kendine has mücadelelerle devrime sahne olacaktır. Devrimin gerçekleşmesi için tüm hazırlıklar yapıldığında ve bu yolda ilerlendiğinde proletarya devriminin yaşanması öngörülmüştür. Bu nedenle devrim için farklı ve ulusal yöntemlere yönelimi öneren Marks, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Hollanda gibi demokratik görünüme sahip ülkeler için zor kullanılmadan Sosyalist Partilerin seçim kazanarak devrimin gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir.[47]

---

[42] Burns, 2010, 104
[43] Çayan, 2010, 41
[44] Marx, K., Engels, F. 2013, 35
[45] Şener, 2010, 21-23
[46] Çayan, 2010, 79
[47] Şener, 2010, 25

Marks'a göre, özellikle kapitalist toplumdaki ekonomik altyapı, yani üretim güçlerinin durumu, bileşimi ve üretim araçlarının mülkiyeti, toplumun yapısını ve genel kuruluşunu belirlemektedir. Kapitalist toplumda özel mülkiyet ve aşırı işbölümünün gelişmesi, insanın ürettiklerinin kendinden bağımsızlaşmasına ve ürünlerin giderek insanı denetler bir duruma gelmesine yol açtığını belirtmiştir. Marks, insanın yaratıcı güçlerinin engellenmesi olarak nitelendirdiği bu durumu yabancılaşma olarak adlandırmaktadır. Yabancılaşmanın, üretimin ve onun sonucu olan ürünün, insanın zenginleşmesine değil yoksunlaşmasına vesile olması yani temelinde ise emeğin meta haline gelmesi vardır.[48]

Kapitalist üretim ilişkilerine göre çok kazanan bir kapitalist işverenin, ne kadar çok versede işçinin birikim yapamayacağını ancak çok kazanan bir kapitalistin verdiği paranın bir süre sonra emekçiyi de kapitalist yapacaktır.[49] Bu anlamda Marks'ın toplumsal eşitliğin sağlanması için ileri sürdüğü tezleri ve üretim ilişkilerine dayanan analizleri günümüze kadar tartışılmıştır.

1.1.6.1. Diyalektik materyalizm

Karl Marks düşüncelerini ele aldığı yazılarında sınıf mücadelesini anlatırken sosyolojik analizlerine önemli bir yer vermiştir. Bu kapsamda kullandığı kavramlardan bir tanesi 'diyalektik materyalizm'dir. Diyalektik materyalizm Marksist teoriyi, gerçeklere dayandıran ve dünyayı materyalist bir tarzla gören Marksistlerin özelliklerini anlatmaktadır. Marksizm yalnızca bir yöntem değil, aynı zamanda tüm sistemi oluşturan temel bir mantık ve düşünme biçimi olarak görülmektedir. Bundan ötürü, Marksist düşünce sistemini temelde diyalektik olarak değerlendiren Marks, çıkarımlarını bunun üzerinden yapmıştır. Marks, George Wilhelm Friedrich Hegel'in (1770-1831) diyalektiğini ve Ludwig Andreas Feuerbach'ın (1804-1872) materyalizmi ile birleştirip yeniden yorumlayarak "diyalektik materyalizm" adı altında Marksizm'i temellendirmiştir. Marks, diyalektiğin değişimci özelliği ile materyalizmin maddeci açıklamasını birleştirmiş ve bunun üzerine açıklamalar getirmiştir. Aslında Marks diyalektik düşünmeyi Hegel'den almıştır. Çünkü ilk

---

[48] İnce, M. (2008). Liberal ve Marksist Özgürlük Anlayışlarının Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 41-48

[49] Marks, K. (1986). Kapital, Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tahlili. (çev. A. Bilgi). Ankara: Sol yayınları, 663

zamanlar Hegel'den etkilenen Marks, Marksizm'i geliştirirken Hegel'in çalışmalarından yararlanmıştır.[50]

Feuerbach'a göre insanın varlık ve bilgi yapısının temeli materyalizmdir. Materyalizm'de bilinçli olmayan gerçekliğin, yani maddenin, bilinçli olan gerçekten, yani akıldan daha önce var olduğu kabul edilmiş; bu dış gerçekliğin yani maddenin akıldan bağımsız olarak var olduğu kabul edilmiştir. Bu doğa görüşü Feuerbach tarafından materyalizm (maddecilik) adı altında geliştirilmiştir. Hegel ise düşüncenin hareketinden çıkarımda bulunduğu diyalektiği, evrenin hareketine yöneltmiştir. Çünkü Hegel evreni maddeleşmiş bir fikir olarak görmüştür. Başka bir deyişle Hegel'e göre düşünce ve varlık özdeş olarak kabul edilmiş ve diyalektik, bütün düşüncenin ve varlığın gelişim süreci olarak görülmüştür. Diyalektik görüş, yeryüzünde hiçbir şeyin olduğu gibi kalmadığını, her şeyin hareket halinde olduğunu, sürekli olarak değişime uğradığını ortaya koymaya çalışmıştır. Bu nedenle Hegel'e göre sürekli değişim ve hareket sonunda varlıklar ve gerçeklikler ya gelişir ya da giderek yozlaşır ve ortadan kaybolurlar.[51]

Marks ve Engels, evrimin en kapsamlı ve en derin anlatımını Hegel'in diyalektiğinde bulmuşlardır.[52] Bu nedenle doğa olaylarını ele alış biçimi, araştırma ve tanıma yöntemi olarak diyalektiği ve doğa olaylarını yorumlayış, anlayış olarak materyalist bakış açısını benimsediği için Marksizm'i "Diyalektik Materyalizm" şeklinde açıklamışlardır. [53]

Marks, bu düşünme sürecini eleştirilerle yeniden şekillendirmeye çalışmış ve Hegel'in yolundan giderek Marksizm'i maddeci bir değişim temelinde değerlendirmiştir. Diyalektiği hareket başlangıcından itibaren, çelişki kavramıyla ve karşıtlık kavramıyla bağlantılı olarak açıklamıştır. Marks maddenin hareketinin diyalektik iç çelişkilerin ürünü olduğunu ileri sürmüş ve düşüncenin diyalektiğini de bu noktada maddenin hareketinin bilince yansıması olarak değerlendirmiştir. Hegel

---

[50] Lenin, V. İ. (2013). Marksist Öğreti. (çev. T. Ok). İstanbul: Evrensel Basım Yayın, 17-18
[51] Burns, 2010, 97
[52] Lenin, V.İ. (2006). Marks Engels Marksizm. (çev. V. Erdoğdu). Ankara: Sol Yayınları, 18-28
[53] Stalin, J. (1992). Leninizmin Sorunları. Ankara: Sol Yayınları, 651.

diyalektiği tarih ve doğada, Marks ise iktisadi ilişkilerde aramıştır. Bu nedenle Marksizm, diyalektik materyalizme yönelmiştir.[54]

Emile Burns'e göre Marksizm bütün görüşlerini, bütün teorilerini maddeci bir temel üzerine kurmuş ve maddeci görüş açısından dünyayı incelemiştir. Dünyayı belirleyen kanunları maddeci görüşün yardımıyla bulmaya çalışmıştır.[55] Bu anlamda Diyalektik Materyalizm, Marksizm'in yol haritası olmuştur.

Georges Politzer "Felsefenin Temel İlkeleri" eserinde, diyalektik görüşün ortaya koyduğu dört ana konudan birincisini, her şeyin birbirine bağlı olduğu, ikincisini her şeyin sürekli olarak değişime uğramadığı, üçüncüsünü olaylarda, varlıklarda, şeylerde beliren gelişimin tamamen basit ve pürüzsüz değil, bir yerde kesik ya da birdenbire olduğu, dördüncüsünü ise her varlığın, her gerçeğin bir olumlu bir de olumsuz yönünün olduğu şeklinde açıklamıştır. Bu perspektiften bakıldığında toplumun gelişmesini açıklayan yasaları inceleyen diyalektik ile dünyaya gerçek gelişmesi içinde bakmak, diyalektik materyalizmdir. Diyalektik materyalizm, devrimci sınıfın, sömürüden kurtulabilmek için toplumu anlamakta çıkarı olan sınıfın felsefesi olmuştur. Bu anlamda Marksizm, proletaryanın bilimsel felsefesi olarak kabul edilmiştir. [56]

Marks ve Engels'ten sonra Marksist devrim teorisini, politik ve ekonomik anlamda geliştiren Lenin'in (Vladimir Ilyich Ulyanov,1870-1924) deyişiyle Marksizm'de değişmeyen tek şey, onun yaşayan ruhu olan diyalektik metottur.[57]

Diyalektik materyalizme göre gerçeklik insanın bilincinden bağımsız olarak mevcuttur. Gerçekliğin bölümleri birbirinden bağımsız veya birbirlerinden ayrı değil, birbirlerine sürekli olarak bağlıdırlar. Diyalektik materyalizm varlıkların ve gerçekliğin temelindedir. Yeni bilimsel buluşlar diyalektik materyalizmi desteklemektedir. Marksist teoride, diyalektik materyalizm, olayların, gerçeklerin sadece ana hatlarını ortaya koymuştur. Bilim adamları gerçekleri ortaya koyarken, kavramaya çalıştığı gerçeklikleri diyalektik materyalizmin bu ana hatlarından

---

[54] Burns, 2010, 93
[55] Burns, 2010, 95
[56] Politzer, G. (1998). Felsefenin Temel İlkeleri (çev: M. Erdost). Ankara: Sol Yayınları, 36
[57] Çayan, 2010, 8

yararlanarak açıklayabilmektedir.[58] Dolayısıyla Marksizm gerçekliklerin ayrıntısında boğulmamıştır. İzlediği yöntemiyle birçok araştırmanın ve akımın esin kaynağı olmuş, insanlara ve sosyologlara yol göstermiştir.

1.1.6.2. Altyapı üstyapı ilişkisi

Ortaçağ Avrupasının feodal toplumunda, ilkel üretim araçlarına sahip olan bağımsız zanaatçılar 'işveren' haline gelirken, bu işverenlerin yanında ücretli olarak çalışan 'işçi' sınıfı belirmiştir. O dönemde feodal toplumun içinde meydana gelen gruplaşmaların neticesinde günümüze kadar süregelen iki ayrı sınıf doğmuştur. Bunlar, "burjuvazi (kapitalistler) ve proletarya (işçi sınıfı)"dır. Bu sınıflar arasındaki adaletsizlik, eşit olmayan ihtiyaçlar ve yaşam koşulları zamanla farklılaşmıştır. Farklılıkların karşısında ezilen, feodal kurallara ve derebeylerine karşı koyan köylünün maruz kaldığı haksızlıklara bir son verme zamanı geldiğini düşünen bir sınıf oluşmaya başlamıştır.[59]

Roma hukukunu inceleyen Marks ve Engels, farklı üretim yöntemleri, değişik çevreler ve toplumlar boyunca süregelen bu sistemin, insani ilişkilerinden çok daha derin ve dayanıklı bir temele sahip olduğunu görmüşlerdir. Bu dönemden itibaren toplumun sınıflandırılmasına ilişkin çalışmalarına başlayan Marks, toplumdaki altyapı-üstyapı ilişkisini ortaya koymuştur.

Marksistler, toplumsal yapılanmanın unsurlarının etkileşim içerisindeki iki kısımdan oluştuğunu belirtilmişlerdir. Ekonomik ilişkiler ve bunlar etrafında biçimlenen üretim ilişkilerini oluşturan maddi unsurlar grubuna altyapı; toplumun din, hukuk, siyaset, sanat ve felsefe gibi düşünsel etkinlik veya kurumlarına da üstyapı tanımlaması yapılmıştır.

Bu anlamda üst yapı, hukuksal sistem ve devlet olmak üzere, ekonomik olmayan kurumlar; alt yapı ise ekonomik ilişkiler ve üretim biçimleridir. Dolayısıyla alt yapı, bir toplumun sosyo-ekonomik ilişkilerinden; üst yapı ise din, sanat, bilim, ahlak, kültür kurumlarından oluşmaktadır.

---

[58] Burns, 2010, 101-104

[59] Marx, K., Engels, F. (2013). Komünist Parti Manifestosu. (çev. E. Özalp). İstanbul: Yazılama Yayınevi, 12

Marks'a göre, alt yapı ve üst yapı karşılıklı etkileşim içerisindedir ve alt yapı her zaman üst yapıyı belirlemektedir. Üst yapının bütün karakterleri, alt yapının karakterleri tarafından belirlenmektedir. Alt yapı ve üst yapı çalışmaları genel olarak sınıf kavramını incelemektedir. Yani alt yapıdaki üretim ilişkileri, toplumsal sınıflar arasındaki ekonomik ilişkiler veya işçilerle kapitalistler arasındaki ekonomik ilişkiler olarak incelenmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere alt yapı üst yapıyı belirlemektedir. Bu anlamda alt yapıyı düşünen insanlar oluştururken üst yapıyı ise düşünen insanların ve ürünlerin ilişkileri belirlemekte ve geliştirmektedir.

Toplumların sınıflandırması ve çözümlenmesi devrim için sınıflı toplumdaki ekonomik ilişkilerin etkisini ortaya koymaktadır. Hikmet Kıvılcımlı sınıfların karşı karşıya geldiği çatışma teorisinin deyimiyle devrimin, soyut adalet ilkelerinin değil, çalışan ve çalıştırılan diye bölünen sınıf kavgasının bir ürünü olarak ortaya çıkacağını belirtmiştir.[60] Aynı şekilde devrime açıklama getiren bazı sosyologlara göre, devrimlere çatışma teorisinin (sınıf kavgası) penceresinden bakıldığında devrimler ayrı bir anlam kazanmaktadır.

George Thomson, "Marx'tan Mao Zedung'a Devrimci Diyalektik Üzerine" isimli eserinde kapitalist toplumun, meta üretiminin gelişmesiyle oluştuğunu, ticaretle uğraşan güçlü sınıfın, yoksul işçi-köylü sınıfın emeğini sömürdüğünü belirtmiştir. Feodal beylerin ve köylülerin başına geçen burjuvazi sınıfı, temel çelişme olarak gören bir sınıf ile karşı karşıya gelmiştir.[61] Aslında sınıf çatışması, bünyesinde sınıflar arasındaki egemenlik savaşını barındırdığından, kapitalizmin gelişmesi feodal yapı ile ayrı bir egemenlik savaşını başlatmıştır. Dinsel ve insan hakları gibi değerler üzerinde görünen sınıf mücadelesinin, sadece kavramlar ve fikirler arasında değil, aynı zamanda egemenlik için çarpışmayı göze almış iki sınıf arasında gerçekleşeceği iddia edilmiştir. Lenin'in dediği gibi bir tarafta hiçbir üretim aracı olmayan ve emeğinin karşılığını alamayan işçi sınıfı ile basit üretim araçları ve küçük mülk sahibi köylüler, bir tarafta ise makineleri, aletleri ve çalıştırdığı onlarca işçisi ve kölesi olan burjuva sınıfı vardır. Bir süre sonra küçük örgütlenmeler ile sınıfsal bir yapıya dönüşen toplumun bu kesimleri arasındaki çelişmenin neticesinde çatışma başlamış/başlayacaktır.

---

[60] Kıvılcımlı, H. (2012). Kısaca Marksizm Düşünüşü. İstanbul: Derleniş Yayınları, 35
[61] Thomson, G. (2008). Marx'tan Mao Zedung'a Devrimci Diyalektik Üzerine. İstanbul: Kaynak Yayınları,29

Marksist devrim teorisinde, sınıf mücadelesinin sonu, devrimin başarıya ulaşması ve sınıf kavgalarının ortadan kalkmasıyla yaşanacaktır. Sınıf mücadelesinin sonu geldiğinde belirli bir sınıfın egemenliğini diğer sınıflara kabul ettirmesi gibi bir durum olmayacağından, devlete artık ihtiyaç duyulmayacaktır.[62] Marks'ın deyimiyle devlet 'eriyip gidecektir'. Merkezi idare mekanizması sadece üretim ve dağıtımda kullanılacaktır. Toplumdaki altyapı ve üstyapı etkileşimi buna göre yeniden şekillenecektir. Engels, bu aşamayı bireylerin hayatına hükmeden hükümetin yerine, sadece doğaya ve üretim sürecine hükmeden bir yönetim olacak şeklinde açıklamıştır.[63] Bu anlamda Marksizm öncelikle sınıf mücadelesini açıklamakta, sonra sınıf mücadelesini değişime götürmekte ve varılan nihai hedefte ise ortadan kaldırmaktadır. Marks, devrimin ardından sınıfsız toplumsal yaşamın cazip hale gelmesi için sürekli ordunun kaldırılarak yerine gönüllü ve seçime dayalı halk milisinin getirilmesini; devletin yasama ve yürütme organlarının tek bir seçilmiş kurum çerçevesinde birleştirilmesini ve tüm bürokrasi ile seçilmişlerin seçime ve her an görevden alınma tahdidine bağlanmasını; yöneticiliğin kalıcı bir statü olmaktan çıkarılması ile yönetici maaşlarının en üst işçinin maaşı ile sınırlanmasını, böylece yöneticilik görevlerinin caziplikten çıkarılmasını ve sınıf mücadelesinin ortadan kaldırılmasını önermiştir.[64]

Marksist teoriye göre eğer bireylerin hayatına hükmeden yönetim yok edilmezse egemenliği eline geçirmeye çalışan sınıf, kendi yaşam alanını oluşturmaya devam edecektir. Toplumda egemenliği kontrolüne almaya başlayan sınıf, sahip olduğu üretim araçlarını, altyapıyı kullanarak propaganda faaliyetleri yürütecek; eğitim kurumları, yayın araçları, kiliseler, mahkemeler, yasalar veya üstyapı kullanılarak beyin yıkama yoluyla yeni kavramlar ve sistemler oluşturulacak, hatta bu sınıf silah kullanma durumuna gelebilecektir.

Bu bağlamda egemenliği elinde bulunduran sınıfın neden olacağı savaşlar, kapitalist sömürünün kaçınılmaz sonucudur ve emperyalistlerin yok edilmelerine kadar sürecektir. Marksistler, bütün dünya üzerinde emperyalizmin boyunduruğundaki geri kalmış ülkelerin halklarıyla kader ve eylem birliği yapmakta ve ortak düşmanları olan emperyalizme karşı dünya emekçileriyle birlikte

---

[62] Lenin, 2013, 21
[63] Burns, 2010, 70
[64] Şener, 2010, 24-25

savaşmaktadırlar. Çünkü kapitalist üretim, köylü ve işçi sınıfını sanayileşmiş şehir merkezlerine çekmekte, kır emekçileri ise geniş arazilerde yalnız ve örgütsüz kalmaktadır. [65]

Bu durumda sanayileşmiş ve şehirleşmiş sistemi karşı dünyadaki işçi hareketlerini birleşmeye davet eden Marksist teori, küreselleşmenin gelişmesiyle uluslararası kültürel temasların ve demokratik hareketlerin artmasını sağlamıştır.[66] Uluslararası ve bölgesel olarak devletlerin birliktelikler oluşturması, uluslararası sivil toplum kuruluşları ve ulus aşırı şirketler toplumların ve toplumlar içerisindeki altyapı-üstyapı etkileşimini artırmaktadır. Bu etkileşimin neticesinde emperyalizm ve kapitalizmin etkisini hisseden uluslararası toplum, bu sistemi yıkmak/yeniden inşa etmek için bir araya gelmektedir.[67] Dolayısıyla bir ülkedeki devrimci inisiyatif, farklı bir ülkede çok az sayıdaki devrimci inisiyatif sahibi grubun, kitlelere ulaşmasını sağlayabilmektedir.

Küreselleşme, şehir merkezlerindeki bilgi akışının denetlenmesi, işle ilgili etkinliklerin yönetilmesi, yeni hizmet ve teknolojinin hayata geçirilmesi açısından önemli alanların doğmasına neden olmuştur. Bu nedenle şehir merkezlerindeki bilginin akışını kontrol etmekte zorlanan devletlerin, küresel etkiler nedeniyle başka bir ülkedeki devrimci hareketlerin etkisine maruz kalma ihtimali yükselmektedir. Nitekim Marksist devrim teorisinin, küreselleşme ile birlikte birçok ülkede kısa zamanda yaygınlaştığı ve etkilerini artırdığı görülmüştür.[68]

Marks ve Engels, işçi sınıfının iktidarı ele geçirmesini zor yoluyla mümkün görmüşler ancak daha sonraki tecrübeleriyle yasal ve barışçıl yollarla da devrimin gerçekleştirilebileceğine ilişkin eserler kaleme almışlardır. Örneğin son dönemlerde meydana gelen Polonya, Çekoslovakya, Macaristan, Bulgaristan ve Doğu Almanya'daki komünist rejimleri deviren hareketler barışçıl yollarla gerçekleşmiştir.[69] Bu anlamda Marks yaşadığı dönemde öncülüğünü yaptığı bir akım başlatmış ve ulusların sınıfsız yapıları üzerine Marksist devrim teorisini

---

[65] Marks, 1986, 433
[66] Giddens, 2008, 903
[67] Giddens, 2008, 83-91
[68] Giddens, 2008, 973-974
[69] Katz, M. N. (1997). Revolutions and Revolutionary Waves, New York: St. Martin's Press, 2

tartışmaya açmıştır. Marksist devrim teorisi ise birçok stratejinin temelini oluşturmuştur.

1.2. Dünyada Devrim Stratejileri

Modern devrim teorilerinden Marksist teori tartışılarak, günümüze kadar gelen yeni devrim stratejileri geliştirilmiştir. Marksist teoriyi Lenin işçi öncülüğünde, Mao köylü öncülüğünde, Castro küçük aydın zümre öncülüğünde, Ho Chi Minh ise halk desteği ile devrim stratejisine dönüştürmüştür.

Bu kapsamda Marksist devrim teorisine önemli katkıları olan Leninist devrim stratejisi, Marksistler tarafından devrimin uygulanması/başarıya uluşması için pratikte çözüm yolları sunan bir strateji olarak görülmektedir.

1.2.1. Leninizm ve Leninist devrim stratejisi

Marksist devrim teorisine göre, toplumun ve bireyin eylemleri arasında birbirini etkileyen sürekli ve dinamik bir etkileşim vardır. Çevre ve toplum bireyin eylemlerini, bireyin eylemleri ise çevreyi ve toplumu etkilemektedir. Bireyin eylemleri, hem dış dünyadan gelen etkilere hem de dünyayı kendi isteklerine uygun olarak değiştirmek için kullandığı bilgilere dayanmaktadır. Bireyin eylemleri topluma yaptığı hizmet ile birlikte de değerlendirilmelidir. Çünkü topluma daha çok hizmette bulunan bir kimseye daha iyi hayat şartlarının sağlanması gerekecektir. Bunun içinde Marks ve Engels'ten sonra Lenin, tarihin doğal hareketinin silahlı mücadele ile hızlandırılabileceğine inanmıştır.[70]

Marksizm, Marks'ın ölümünden sonra tartışılmış ve günümüze kadar hem geliştirilmiş hem de eleştirilmiştir. Marksizm'e katkıda bulunan Lenin, bu akımı ekonomik ve politik bakış açısıyla geliştirmeye çalışmıştır. Lenin'e göre, emperyalizm, kapitalizmin özel bir aşamasıdır. Bu aşamada, kapitalist ülkelerin başlıcalarında, tekeller, yani pazarları tek başına egemenlikleri altında tutan firmalar büyük ölçüde gelişmişlerdir.[71] Bu nedenle Lenin, Marksizm'in emperyalizme uygulanmasında bütün eylemleri sadece parlamenter çalışma ve

---

[70] Caşın, M. H. (2008). Uluslararası Terörizm. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık, 401
[71] Burns, 2010, 46

propagandadan ibaret olan işçi sınıfı partisinin mücadelesinin yeterli olmayacağını ileri sürmüştür.[72]

Leninist devrim stratejisine göre, ilk proletarya devriminin kapitalizmin veya demokrasinin en gelişmiş olduğu herhangi bir ülkede değil, emperyalist sistemin en zayıf olduğu ülkede yaşanacaktır. Bu anlamda devrim, işçi sınıfının zayıf olduğu, nüfusun büyük çoğunluğunu işçi ve köylülerin teşkil ettiği bir ülkede, emperyalizm yıkılarak mümkün olacaktır.[73] Lenin, Rusya'nın geniş bir coğrafyada kurulan ve kırsal hayatın yaygın olduğu bir ülke olarak devrime elverişli olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle Rusya'nın geniş coğrafyasında zayıf kalan emperyalizmin otoritesini yıkmak ve devrimin hayata geçirilmesi için Marksizm'i geliştirmiş ve devrimcilere yeni sorumluluklar yüklemiştir.

Lenin, birinci olarak devrimin gerçekleştirilmesi için sınıflı toplumun nesnel şartlarının oluşmasını beklemekten ziyade örgütlenmenin gerekliliğine vurgu yapmıştır. İkinci olarak ise devrimci hareketin ihtiyaç duyduğu lider kadro analizini yapmış ve bu role öncü işçi partisini yerleştirerek Marksizm'i bu iki yönüyle geliştirmiştir.[74] Rusya'da işçi sınıfının öncülüğündeki İşçi Partisi'nin görevi otokrasinin yıkılması ve siyasi özgürlüğün kazanılması olarak belirlenmiş ve işçi örgütlenmelerinde bu görev dile getirilmiştir. 1898 yılında kurulan Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin temsilcileri bu tezden yola çıkmışlardır. Bu tezin bir sonucu olarak Rusya'da işçilerin sadece devrim mücadelesi vermesi gerektiği, siyasal alana girmesine gerek olmadığına yönelik tartışmalar başlamıştır.[75] Çünkü devrimin silahlı mücadele ile gerçekleştirileceğine inananlar, siyasal alanda yürütülen faaliyetleri gereksiz ve zaman kaybı olarak görmüşlerdir.

Lenin'e göre sınıflı toplum, sömürü üzerine kurulmuştur. Marks'ta olduğu gibi Lenin de sömürenleri egemen sınıf, sömürülenleri ise ezilen sınıf olarak görmüştür. Egemen sınıf, baskı ve egemenliğini devlet aracılığıyla zor kullanarak uygulamaktadır. Bu anlamda devlet, bir sınıfın başka bir sınıfı zorla baskı altına almak için kullandığı araç anlamına bürünmektedir. Devlet ise bu görevini polis ve

---

[72] Burns, 2010, 107
[73] Çayan, 2010, 54-55
[74] Heywood, 2012, 284
[75] Lenin, V.İ. (1974). Kitle İçinde Parti Çalışması. Ankara: Ser Yayıncılık, 7-8

asker aracılığıyla kullanabilmektedir.[76] Bu yüzden Lenin'e göre sınıfların kaldırılması uzun, zorlu ve inatçı bir sınıf mücadelesini gerektirmektedir. Kapitalist yönetimin yıkılmasından, burjuva devletinin yok edilmesinden ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasından sonra da sınıf mücadelesi hemen bitmeyecektir.

Bu anlamda Leninist devrim stratejisine göre proletaryanın hedefi, sosyalizmi inşa etmek, toplumun sınıflara bölünmüşlüğüne son vermek, toplumun bütün üyelerini çalışan insanlar haline getirmek ve insanın insan tarafından sömürülmesini ortadan kaldırmaktır. Lenin'in bu düşüncelerini Mao da desteklemiş ve proletarya diktatörlüğünün sağlamlaştırılmasını, kapitalizme geri dönüşün önlenmesini ve sosyalizmin inşasını kesinlikle gerekli görmüştür. Bu yüzden devrimcilere, devrimin hayata geçirilmesi için kapitalistlerin mülksüzleştirilmesinden burjuvanın var olmayacağı bir yaşam alanının kurulmasına kadar birçok görev yüklenmiştir.

Lenin, sosyalizmin inşası için insanların kendilerine karşı olan şiddete karşı durması gerektiğini iddia etmiştir. Bundan sosyalizmin devrimci şiddete karşı olduğu anlamının çıkarılmaması gerektiğini belirtmiştir. Dolayısıyla devrim için toplumdaki sınıflı yapıyı incelemeden devrimci şiddeti reddetmenin küçük burjuvazi akımına kapılmak olduğunu söylemiştir. Bu şekilde siyasi hayata yönelik keskin ve derinlemesine Marksist bir tahlil yapan Lenin, Marksizm'i fiiliyata geçirmiştir.[77] Marksizm ve Leninizm, beraberce ve birbirlerini tamamlayan ekonomik ve sosyal yönleriyle gelişen bir ideoloji olmuştur.

Lenin, komünizme ulaşmak için 'dünkü sistem, bugün için eskidir!' diyerek[78] Marksizm'i gözden geçirmiş ve yenileyip geliştirmiştir. Marksizm üzerine Lenin ve Stalin'in çözümlemeleriyle işçi sınıfının sosyalizmle buluşmasını sağlayan Leninizm, devrimci Marksizm olması ile Marksizm Leninizm olarak anılmaya başlamış ve bu strateji Mao tarafında köylülerin devrim mücadelesi ile geliştirilmiştir.

---

[76] Thomson, 2008, 13
[77] Celal, S., Süreyya Ş., Luzovsky., Pascal, P. Zinoniev. (2005). Lenin ve Leninizm. (çev: E. Şahin). Ankara: Salkımsöğüt Yayınları, 49
[78] Celal, S. ve diğ., 2005, 35-40

1.2.2. Maoizm ve Maoist devrim stratejisi

Maoist Devrim Stratejisi, Çin Komünist Partisi lideri Mao Zedung (1893-1976) tarafından Çin Devriminin gerçekleştirilmesi için geliştirilen köylü-işçi sınıfından oluşan, yoksul kesimin emperyalizme karşı geniş tabanlı halk örgütlenmesi sonucu ortaya çıkan mücadele şeklidir.

Mao, 1921 yılında Şanghay'da Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) kurulmasında aktif rol almış ve 1935 yılında bu partinin lideri olmuştur. Marksizm ve Leninizm'i halkın büyük çoğunluğunu oluşturan tarımsal ve geleneksel bir toplumun ihtiyaçlarına göre yorumlayarak Maoizm stratejisini geliştirmiştir.[79] Mao'nun devrim stratejisinde yer verdiği köylü halk, Asya'da, Latin Amerika'da, Afrika'da ve Ortadoğu'da hayata geçirilen, özellikle 1960'lı ve 1970'li yıllarda politik etkileri artarak dünyayı saran, sosyal ve ulusal içerikli halk cephelerinin oluşmasına örnek teşkil eden bir stratejidir. Halk savaşı stratejisinin farklı bölgelerdeki deneyimlerle ideolojik olarak daha da güçlendiği görülmüş ve uygulanabilirliği test edilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nda olduğu gibi, bütün halk kitlelerini kapsayan 'halk cepheleri' örnekleri görülmüştür. Emperyalistlere karşı geri kalmış ülke halkları milli cepheler halinde savaşmışlardır.[80]

Mao, gençlik yıllarından itibaren komünizm üzerine okuduğu kitaplardan etkilenmiştir. Bu alanda yaptığı araştırmaların neticesinde Marks'ın tezlerine yönelmiştir. Ancak daha sonra ideolojik gelişiminde Çin Komünist Partisi'ni birlikte kuracağı Li Dazhao'nun "Çin'de devrim ancak köylüler tarafından başarılabilir" fikri ön plana çıkmıştır.[81] Maoist devrim stratejisi, Marksizm ve Leninizm'de öncü güç olarak tanımlanan işçi sınıfının dışında, köylülüğün veya bir diğer deyişle kırsalda yaşayan halkın ihmal edildiğine vurgu yapmıştır. Çin Komünist Partisi, kırsalda verilen halk savaşı mücadelesiyle köylülerin öncülüğünde devrimin başarılabileceğini iddia etmiştir. Mao, özellikle ülkenin çoğunluğunu köylülerin oluşturduğu durumlarda bu stratejinin geçerli ve önemli olduğunu savunmuştur. Maoist devrim stratejisinde, Marksist teoride yer bulmayan askerlere yer verilmiş ve devrim mücadelesinin başarıya ulaşması için köylülerin yanında işçilere de

[79] Heywood, 2012, 282; Defronzo, 2011, 61-63
[80] Burns, 2010, 110
[81] Tufan, T. (2012). İbrahim. (2. Baskı). İstanbul: Nokta Kitap, 30

görev atfedilmiştir. Çünkü Mao, geniş taban desteği kazanmak için köylü merkezli bir sistemi işaret etmiştir.[82]

Mao'nun devrim stratejisi, Marksizm Leninizm'in üçüncü aşaması olarak kırdan şehirleri kuşatan proletarya diktatörlüğüne ulaşabilmenin yolu olarak görülmüştür. Mao'nun stratejisini savunanlara göre bağımsızlığın sağlanması ve feodalizmin tasfiye edilmesi Marksist Leninist ideolojide olduğu gibi temel kabul edilmiş, ancak devrime farklı yoldan gidilmesi amaçlanmıştır.

Mao'nun yaşadığı dönemde kapitalizmin tam anlamıyla gelişmediği Çin nüfusunun önemli bir bölümünü köylüler oluşturmaktadır. Çin'de işçi sınıfının Avrupa'daki gibi çoğunlukta olmadığından ve birkaç büyük şehirde ve sınırlı sayıda olduğundan işçilerin tek başlarına iktidar mücadelesi vermesinin mümkün olmadığını ileri süren Mao, halkın gücüne dayanan ancak işçi sınıfının ideolojik öncülüğündeki mücadeleyi savunmuştur. Çin'de işçi sınıfı gelişmediği için kısıtlı ve sınırlı bir güce sahip olabilmiştir. Köylü sınıfı ise toplumun çoğunluğunu oluşturduğu için etkin güce sahip olmuştur. Mao, bu koşullar altında şehirlerde işçi sınıfının tek başına yapacağı örgütlenmenin başarısız olacağını, işçi sınıfının ideolojik önderliğinde köylü örgütlenmesinin kurulması gerektiğini savunmuştur.

Mao devrim stratejisinde eğer halk savaşı verilecekse, geniş kırsal bölgelerdeki yoksul köylü sınıfın mücadeleye dahil edilmesi gerektiğini, köylülerin partili emekçiler nicelik olarak daha ağır bastığını gördüğünden, devrimin geniş kitlelere ulaşması için köylüleri önemsemiştir.

Komünist Parti'nin ve Mao Zedung'un önderliğindeki Çinli işçi ve köylüler Yeni Demokratik Devrim (YDD) stratejisinin önerdiği hazırlık aşamasını geçerek 1949 yılında iktidarı silah kullanarak ele geçirmiş ve proletarya diktatörlüğünün Çin'in özel koşullarına uygun düşen bir biçimini kurmuşlardır.

Çin Devrimi, Rusya Devriminden şekil bakımından bazı özellikleri ile farklı olsa da öz bakımından aslında her iki devrimde aynıdır. Çin'deki komünistler seçim yoluyla iktidara gelmeyi amaç edinmemişlerdir. Devrim, komünizmin ilk ve

---

[82] Belgeler. (1979). Yeni Bir İdeolojik Saflaşmanın Temelini Oluşturan AEP. Partizan Yayınları-8, 51

son gayesi olmuştur. Bu yüzden seçim öncesinde yaptıkları faaliyetler ve propagandalar devrimin hazırlık aşaması olmuştur.[83] Çünkü doğrudan sosyalist devrimin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığını düşünen YDD öncüleri, sosyalizmin hayata geçirilmeden önce devrimin hayata geçirilmesini, bunun içinde belli hazırlıkların yapılması gerektiğini önermişlerdir. Bu yüzden farklı alanlarda başlayan hazırlıklardan birisi, burjuvaziye ve feodallere karşı milli burjuvaziyi destekleyerek devrimin önceliğinin ekonomik bağımsızlık olduğunun vurgulanmasıdır. Böylece öncelikle feodal yapı yıkılacak sonrada burjuvazi yıkılarak sosyalizme ulaşılacaktır.

Mao’nun stratejisinde devrim için sınıfların ilişkilendirilmesi kucaklayıcı olmuştur. Mao’nun YDD önerisinde ‘bazen temel güç köylüler, bazen de işçiler, köylüler ve küçük-burjuvazi’ olmuştur. Mao köylüleri temel güç kabul etmiş, ancak şehirli küçük burjuvazinin, özellikle de proletaryanın devrimdeki rolünü küçümsememiştir. Bu anlamda köylü sınıfı mücadelenin, işçi sınıfı ise ideolojinin merkezine yerleştirilmiştir. Lenin ve Stalin’in stratejisinde ise ‘Proletarya temel güç, köylülük yedek güç’ kabul edilerek, stratejinin merkezinde proletarya ve proletaryanın yaşam alanı olan şehirlere yer verilmiştir. Ancak Mao’ya göre kırlardaki halk kitlesi köylüler olduğu için, devrimin temel kitle gücü köylüler kabul edilmiştir. Mao, devrimin temel gücünü köylüler olarak gördüğü için ‘proletaryayı önder güç, köylüleri temel güç’ olarak görmüştür. Her iki stratejinin nihai hedefi aynı olsa da, örgüt anlayışı ve stratejisi farklılık arz etmektedir.[84]

Maoist ve Leninist stratejinin önderliğini yürüten Çin Komünist Partisi ile Sovyetler Birliği Komünist Partisi arasındaki ideolojik ayrışma, Çin’deki devrimin ardından 1950’li yılların sonlarında fikir çatışmasına dönüşmüştür. 1961 yılında Moskova’da yapılan 81 komünist ve işçi partisinin katıldığı toplantıda devrimci mücadeledeki savunulan tezler ve öncü kadroların uluslararası partilere yön verme stratejisindeki fikir ayrılıkları net bir şekilde gözlemlenmiştir. Bu toplantı aynı

[83] Thomson, 2008, 17
[84] Çayan, 2010, 75

zamanda Çin Komünist Partisi'nin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin toplantılarına katıldığı son toplantı olmuştur.[85]

1960 sonrasında komünizm tezi, Pekin ve Moskova'nın karşıt tezleri olarak iki kutup haline gelmiş ve bu iki kutup dünya komünist partilerini kendilerine çekmeye çalışmıştır. Sovyet komünistlerine göre çağdaş dünyanın temel gelişmesi, sosyalizm ile kapitalizm arasındadır. Çin komünistlerine göre ise çağdaş dünyanın temel gelişmesi milli bağımsızlık hareketleriyle emperyalizm arasındadır. Dolayısıyla Pekin'e göre, emperyalizme karşı mücadelede asıl güç, dünya sosyalist sistemi ya da uluslararası işçi sınıfı hareketi değil, milli bağımsızlık hareketleridir.[86]

Sosyalizme varılacak yolda Çin stratejisini izleyenler yani geri kalmış ülkelerde kurtuluşun ve sosyalizmin inşasının devrimle sağlanacağını iddia edenler Yeni Demokratik Devrim (YDD) stratejisini savunmuşlar,[87] devrimin kırdan şehirlere desteklenerek gerçekleştirilebileceğini, Çin'de olduğu gibi sanayi ve ticari işletmelerin sahiplerinde bırakılarak yapılabileceğini öngörmüşlerdir. Çünkü Çin koşullarında bunu yapmak hem mümkün hem de gerekli görülmüştür. Kapitalist işletmelerin sosyalist işletmelere dönüşümünde tamamen farklı yöntemler kullanılmıştır. Çin'in göstermiş olduğu yöntemleri uygulayan bir kısım Çin kapitalistleri, sosyalist hükümetle işbirliğini kabul etmişlerdir. Çin Hükümeti ise bu dönüşümün uygulamaya geçmesi için kapitalistlerin özel çıkarlarını tanımış, sermayeye ilişkin tekliflerde bulunmuş ve komünist sisteme yürüyüşün devamını sağlayacak adımlar atmıştır. Bu adımlar, YDD stratejisinin kapitalistler üzerinde devlet mekanizmasının kontrolünü hissettirmeye ve sınıflar arasındaki farkları kapatmaya yönelik adımlar olmuştur. Küçük işletmelerin devletleştirilmesi işlemi zamanla ve toplumsal sorun oluşturmadan yapılabileceği düşünülerek önce büyük kapitalist sermayelerden küçük burjuvaziye doğru devletleştirme stratejisi izlenmiştir. [88]

---

[85] Aydınoğlu, E. (2008). Türkiye Solu (1960-1980). İstanbul: Versus Yayınları, 276
[86] Sayılgan, 2009, 434
[87] Sayılgan, 2009, 503
[88] Burns, 2010, 76

Köylülük, proletarya ve ulusal küçük burjuvazinin, proletaryanın önderliğinde birleşmesi Mao'nun Yeni Demokratik Devrim stratejisi ile sağlanmış ve köylü-işçi devrimi pratiğe geçirilmeye çalışılmıştır. Bu noktada Mao'nun stratejisinde geniş alt tabanın oluşturulması başarıya ulaşmayı kolaylaştırdığı için bu yöntem dönemin devrimcilerine ışık tutmuştur. Mao'nun ve Lenin'in devrim stratejisi 1965 sonrası Türk solu tarafından tartışılmış ve Türkiye'de çeşitli yollarla uygulanmaya çalışılmıştır.

1.2.3. Halk savaşı stratejisi

Çin Devrimi, Mao'nun öncülüğündeki köylü ve işçi sınıfın katılımını göstermiş, daha sonraki devrim mücadelelerinde toplumun geniş halk desteği alması için toplumdaki mülkiyet sahibi olmayan tüm sınıfların katılımıyla halk savaşı stratejisi geliştirilmiştir. Halk Savaşı stratejisinde komünist, sosyalist, milliyetçi, işçi, köylü ve yoksul kesim gibi toplumdaki katmanları bir araya getirmeye çalışılmıştır. Asya'da, Latin Amerika'da, Afrika'da ve Ortadoğu'da hayata geçirilen halk savaşı stratejisi, özellikle 20. yüzyılın devrimci mücadelelerinde sosyal ve ulusal görünümü ile halk cephelerin oluşmasını sağlayan stratejidir. Halk savaşı stratejisinin özellikli Vietnam gibi farklı bölgelerdeki deneyimlerle ideolojik olarak daha da güçlendiği görülmüş ve uygulanabilirliği test edilmiştir. Bu strateji, genelde halkın ötekileştirilmesini, toplumdaki yerini beğenmeyen/kabullenmeyen, gördüğü haksızlık/yolsuzluğa tahammülü kalmayan, işçi/köylü ya da küçük aydın zümrenin mücadelesini ifade etmektedir. Dolayısıyla geri kalmış ülke halkları milliyetçi duygular etrafında ülke genelindeki cepheler ile emperyalizm ve kapitalizme savaş açarak çıkış yolu aramıştır.

Ho Chi Minh, Lenin ve Mao'dan sonra halk savaşı stratejisinin getirdiği yeniliklerle komünizme ulaşmak için başarıya ulaşan devrimlerin içerisinde öncü olarak yer alan isimlerden birisidir. Marks ve onu izleyen diğer komünist ideologların işçi sınıfı kavramına atfettikleri önemin aksine, Mao halk savaşı yöntemini geliştirmiş ve şehir merkezlerinde değil, kırlarda ve dağlarda örgütlenen bir komünist parti oluşturmuştur. Marksizm'in temelinde yer alan ve Lenin tarafından da benimsenen enternasyonalist yaklaşım yerine, halk savaşı stratejisinde milliyetçiliğe önem verilmiş, köylü ve işçi sınıfının toplum ile

bütünleşmesi milliyetçi duygular ile sağlanmıştır. Halk ile düzenli ve eğitimli birliklerin ilişkisi ise Marksist Leninist ideoloji temelindeki devrimci mücadele ile kurulmuştur.

Halk savaşı stratejisi, Çin Devriminde geniş katılımın sağlanması ile ortaya atılmıştır. Bu strateji, Vietnam'da Fransız ve sonrasında ABD askerilerine karşı uzun yıllar süren savaş döneminde, mülkiyet sahibi ve emperyalist sisteme karşı defalarca denenerek uygulanmış ve başarıya ulaşmıştır.

1.3. Başarıya Ulaşan Devrimler

Devrim teorileri ve stratejileri ile geliştirilen devrimci mücadele yöntemleri dünyanın farklı yerlerinde defalarca denenmiştir. Bu denemeler neticesinde tüm koşulların yerine getirilmesi ve ulusal nitelikleri taşıması nedeniyle bazıları başarıya ulaşırken çoğu başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Bu anlamda TKP/ML'nin devrim stratejisinin temelini oluşturan Marksist devrim teorisi ve Leninist Maoist stratejiler denenerek dünyada başarıya ulaşan 1917 Rusya Devrimi, 1949 Çin Devrimi, 1945 Vietnam Devrimi, 1959 Küba devrimi çalışmanın ortaya koymaya çalıştığı devrim mücadelesinin farklı özellikteki yöntemleridir.

1.3.1. 1917 Rusya Devrimi

Doğu Avrupa'dan Pasifik Okyanusu'na kadar uzanan geniş bir coğrafyada yer alan Rusya nüfusunun çoğunluğunu etnik kimliği Rus, Tatar ve Ukraynalı olan yerel halk oluşturmaktadır. Rusya'nın devrim mücadelesi verdiği yıllardaki nüfusu, sürgünde olan, Birinci Dünya Savaşı'nın ağır şartlarında ve iç savaşta hayatını kaybedenlere rağmen çoğunluğu kırsalda emekçi olan yaklaşık 150 milyon vardır.[89]

1917 Devrimi'nden önce Rusya, çar denilen ve soy bağı ile tahta geçen imparatorlar tarafından yönetilen bir imparatorluktur. İmparatorluk döneminde

---

[89] Defronzo, 2011, 56

halkın çoğu geniş coğrafyada, sanayileşmiş yaşamdan uzakta kırsal belgelerde yaşamaktadır. Rusya'da halkın çoğu devrimci mücadelede illegaliteye geçen Lenin'in yerine Stalin'in izini takip etmiş, Stalin ise Lenin ile halk arasındaki ilişkiyi sağlamış, onun direktiflerini insanlara/partiye iletmiş; hem de sorunlu bir dönemde oportünist eğilimlere karşı mücadele ederek Ekim Devrimine giden süreçte aktif rol almıştır. Lenin, Rusya'da sosyalizmin inşasını hayata geçirmek kendi perspektifine yakın ve ideolojisine sıkı sıkıya bağlı olan Stalin ile yakınlaşmış, Stalin'in Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin (SBKP) Genel Sekreterliği'ne seçilmesini de oportünist akımlara boyun eğmemek açısından önemli görmüştür. Nitekim Stalin, Marksizm Leninizm tezini parti içindeki birlikteliği artırarak geliştirmiş ve yeni eklemeler yapmıştır.

1883 yılında Marks'ın fikirlerine ilgi duyan ve bu nedenle Rusya'dan sürgün edilen aydın kesim tarafından Cenevre'de kurulan Emeğin Özgürlüğü isimli grup, 1903 yılında adını değiştirerek Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ni kurduklarını duyurmuştur. Partinin amaçlarını duyurduğu ilk toplantıda, devrim stratejisi, yönetim ve mücadele alanındaki anlaşmazlıklar fikir ayrılıklarına neden olmuş, Bolşevik ve Menşevik olarak anılan iki ayrı grubun doğmasına neden olmuştur. Bu ayrımda Rusça çoğunluk anlamına gelen ve Kongre'de çoğunlukta bulunan Lenin yanlısı grup Bolşevik, azınlıkta kalan Julius Martov'un (24 Kasım 1873 – 4 Nisan 1923) yanlıları ise Menşevik olarak adlandırılmıştır. Partinin iktidara parlamenter yoldan değil, devrimci mücadeleyle gelmesini savunan Lenin grubuyla, iktidara parlamenter yoldan gelinmesi gerektiğini savunan Martov'un yandaşları 1903 yılındaki 2. Kongre'nin ardından ayrılmışlardır. Bu süreçte George Gapon isimli bir papazın liderliğinde binlerce işçinin sorunlarını anlatmak üzere çara yazılan dilekçeler için toplanan emekçilere, askerlerin ateş etmesi ile "Kanlı Pazar" olarak bilinen ve birçok kişinin ölümü ile sonuçlanan 1905 olayları ülkeyi kaosa sürüklemiştir. Kontrol edilemeyen iç savaş nedeniyle komünistler üzerindeki baskı artmış, bunun üzerine iki grup bir araya gelmiştir. Bu birleşmede eylem stratejisinin farklı olması nedeniyle uzun sürmemiş ve 1912 yılında yaşanan ayrımın ardından, Ekim Devrimi'nin sonunda Bolşevikler ülke yönetimine geçmiştir. Rusya'daki Bolşevikler ve Menşeviklerin birlikte hareket etme, bölünme ve

mücadele içine girme gibi parti içi çekişme durumları araştırma konusu olan TKP/ML içerisinde de sıklıkla görülecektir.[90]

Marks ve Engels, toplumdaki komünistleri, tüm ülkelerin işçi partilerini pratik açıdan en kararlı, ileri itici kesim; teorik açıdan ise proletarya hareketini, koşulların, gelişme sürecinin ve genel sonuçların kavrama üstünlüğüne sahip kesim olarak görmüşlerdir.[91] Marks ve Engels'in özellikler atfettiği komünistlerin, işçi partisi içerisinde ayrışma yaşaması komünist hareketlerin içinde kabul edilir bir durum olarak görülmemiştir. Ancak devrim stratejisindeki her başarısızlık inisiyatif sahibi grupların ayrışmasına neden olmuştur.

Şubat ayında (1917) başlayan ayaklanmaların ardından Rus Çarı'nın tahttan inmesiyle sosyalist devrimcilerin ve Menşevik olarak bilinen grubun çoğunlukta olduğu Geçici Hükümet, ülke yönetiminde yeni anayasanın oluşturulması sürecinde aktif rol alarak Lenin gibi sürgündeki aydınların Rusya'ya dönmesi tarzında bazı girişimlerde bulunmuştur.[92] Ancak aydınların ülkeye dönüşüyle siyasi dengeler değişmiştir. Ekim Devrimi (1917) ise Lenin önderliğindeki Bolşeviklerin ülke yönetimine geçmesiyle, Bolşeviklerin hakim olduğu Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin devlet yönetiminde söz sahibi olmasını sağlamıştır. Lenin ve sonrasında Stalin, Marksizm üzerinden ekonomik politikalarla sosyalizmi uygulayarak sömürü ve kapitalist düzeni yıkmaya çalışmıştır. Lenin'in başlattığı sosyalizm dönüşüm Stalin döneminde, İkinci Dünya Savaşı'na kadar önemli değişimler yaşamıştır. Büyük sanayi kuruluşları toplumsallaştırılmış, feodal toprak ağaları mülksüzleştirilerek köylülere geniş topraklar verilmiş, bankalar halkın mülkiyetine geçirilmiş ve kalkınma için Lenin'in ilan ettiği 'Yeni Ekonomik Politika' uygulamasına başlanmıştır. Lenin, ekonomik ve politik gelişmenin eşit oranda olmamasını kapitalizmin kesin kanunu olarak görmüş, bundan dolayı sosyalizmin, önce kapitalist ülkelerin pek azında, hatta bir tanesinde hayata geçirilebileceğini söyleyerek, Marks ve Engels'in 'devrim bütün ülkelerde birden patlak verecektir" şeklindeki önermesinin emperyalist dönemde eskidiğini ya da uygulanabilirliğinin mümkün olmadığını belirtmiştir.[93] Lenin, ilk

---

[90] Defronzo, 2011, 61-63
[91] Marx, K., Engels, F., 2013, 23
[92] Skocpol, 2004, 388
[93] Çayan, 2010, 53

başlarda Marks gibi Rusya'da hayata geçirilen devrimin tüm Avrupa'yı kapsamasını umut etmiştir. Ancak Rusya'da başlayan devrim, beklenildiği gibi tüm Avrupa'yı sarmamış, bilakis 20. yüzyılın başlarında Avrupa'da faşist akımlar görülmüştür.

1917 Rus Devrimi, mevcut devlet rejiminin yıkılması açısından önemlidir. Lenin ve Bolşevikler, doğru bir strateji izleyerek Rusya'nın Birinci Dünya Savaşı'na girmesine öncelikle karşı çıkmışlar ancak savaş sonucunda ülkenin yenilmesini ve devletin meşruiyetini kaybetmesini devrim için fırsata çevirmişlerdir. Özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra işçileri kendilerine çekmeye çalışan komünist hareketler yeni siyasi partiler kurmuştur. Bu partilerin yanında ezilenlerin haklarını savunmak için sendikalar ve işçilerin tüketici olarak çıkarlarını korumak üzere kooperatifler kurulmuştur. Bu örgütlenmeler işçilerin kendi siyasi partilerini kurmasıyla devam etmiştir. İşçilerin yönetimindeki siyasi partiler, işçileri temsil ettiği gibi, işçi hareketlerine de önderlik yapmışlardır. Bu anlamda devrim için filizlenme olarak görülen işçi partilerinin tamamen profesyonel devrimcilerden oluşması görüşü ortaya çıkmıştır.

Lenin'e göre işçi partilerinin, profesyonel devrimcilerin oluşturduğu bir savaş örgütü gibi profesyonel devrimcilerden oluşması, işçi veya öğrenci örgütlenmesinden daha önemlidir. Profesyonel devrimcilerin işçi sınıfının devrimci iradesini temsil etmesi esas kabul edilmiştir. Lenin'e göre ilk oluşum için işçilerin çoğunlukta olması vazgeçilmez bir unsur değildir. Önemli olan sınıfsal köken değil, örgütün profesyonel devrimcilerden oluşmasıdır. Fakat ikinci etapta işçilerin mutlak bir çoğunluğu teşkil etmesi şarttır.

Rusya'da, Geçici Hükümet, savaş yanlısı politikaya devam ederken ülkenin içerisindeki gelişmeleri göz ardı etmiş, toplumun zorunlu ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalındığını fark etmemiştir. Bolşevik devrimciler çarlık rejimin otoritesindeki bu azalmayı ve askeri güçlerin yorgun ve isyancı tutumlarını Marks'ın teorisine uyarlayarak profesyonel devrimcilerle devrimi gerçekleştirmişlerdir.[94] Rusya'da, sosyalizme geçme faaliyetleri hızla birçok alanda uygulanırken sınıf farklarını hemen kaldırmak mümkün olmamıştır. Nitekim işçi

---

[94] Skocpol, 2004, 396; Defronzo, 2011, 501,

sınıfının öncülüğünde başlayan devrime köylüleri dahil edeceğini iddia eden Lenin, bunu gerçekleştiremeden hayatını kaybetmiştir. Köylüler, kooperatifler altında birleştirilmek ve üretime katılmak istenmiştir. Buna rağmen köylülerin ve işçilerin sosyalizme entegresi yıllar sürmüştür.

Leninizm'e göre, devrimden sonraki yeni yönetimde, demokratik cumhuriyetlerde bile olmayan, kanun karşısında eşit haklara sahip olan ancak siyasal yaşama katılmaktan, demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanmaktan uzak tutulmuş yığınlar, devletin demokratik yönetimine, sürekli, zorunlu ve kesin bir biçimde katılmışlardır.[95] Rusya'da Ekim Devrimiyle eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, barınma gibi temel insan haklarına tüm yurttaşların eşit olarak ulaşımını sağlamak için yönetim şekli köklü olarak yenilenmiş; çalışma ve yaşam koşulları emekçilerin çıkarları doğrultusunda yeniden şekillendirilmiş; böylece emekçilerin siyasal yaşama katılmasının, entelektüel ve kültürel gelişimlerinin önü açılmaya çalışılmıştır. Ancak ülkenin uyguladığı politikalarla sınıf çatışmasının önüne geçilemediği ve sosyalist aşamaya tam olarak geçişin sağlanamadığı gibi hususlar uluslararası konjonktürde sürekli tartışılmıştır.

1.3.2. 1949 Çin Devrimi

Doğu Asya'da yer alan Çin Halk Cumhuriyetinin nüfusunun çoğunluğunu etnik kimliği Han Çinlileri olan yerel halk oluştururken geriye kalan kısmı ise Mançular, Moğollar, Tibetliler vb. oluşturmaktadır. Çin, devrim mücadelesi verdiği yıllarda yaklaşık 600 milyon olan ve çoğunluğu kırsalda olan köylü nüfusu ile dikkat çekmektedir.[96]

Çinli komünistler, Marksist Leninist ideoloji ile devrim hareketine yönelerek köylü sınıfın ve kırsaldaki askeri üslerin desteği alınarak sistemleşen Maoist ideoloji ile yollarına devam etmişlerdir.[97] Devrim stratejisinin hayata geçirilmesi için Mao ve arkadaşları Çin'deki Çingkang-şan Dağları'nda faaliyet yürütmeye başlamış ve burada kurtarılmış bölge oluşturmuştur. Devrim için hazırlıklar yürüten

[95] Lenin, V.İ. (2012). Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü. (çev. M. Erdost). Ankara: Sol Yayınları, 126
[96] Defronzo, 2011, 116, 165
[97] Skocpol, 2004, 323

dağdaki bu birliklerin içerisinde eski askerler, askeri deneyimi olmayan entelektüeller ve devrimci komünistler yer almıştır. Bu kadro şehirlerdeki zor şartlardan kaçan proletaryanın bir taraftan kurtarılmış bölgelere sığınmasını sağlamış, bir taraftan da proletaryaya sınıf bilincini oluşturmaya çalışmıştır. Kurtarılmış bölgelerin yakınındaki köylü halkın dahil edilmesi ile genişleyen katılım hedeflenmiştir. Rusya'nın Bolşevik Devrimi'nden farklı olarak Çin Komünist Partisi köylü merkezli bir devrim stratejisine yönelmiş, dağdaki devrimci kadrolar gizlice köylülerle temas kurmuştur. Bu sırada Guomindang lideri Çan Kay-şek'in komünistler üzerindeki baskısı artmış, Mao bu baskıya karşı yeterli tepki koymayan Çin Komünist Partisi'ne (ÇKP) olan eleştirisini artırmıştır. Mao, bu dönemde kırsaldaki devrimci köylü sınıf içerisinde ön plana çıkmıştır.[98] Çünkü, köylü sınıfın anlayacağı sade ve anlaşılır bir üslupla halkın kendi hikayelerini, atasözlerini, mitolojik anlatımlarını kullanarak Marksizm'in tezlerini Çin'e uyarlamıştır. Mao, daha sonra bu yöntemini "Kitlelerden öğrenmeli, kitlelere öğretmeliyiz" sözüyle sloganlaştırmıştır. [99]

Çin kapitalizminin sadece merkezde güçlü olduğunu tespit eden Mao, çevrede etkili bir güç olmadığı için mücadelenin çevreden merkeze doğru olması gerektiğini iddia etmiştir. Mao'nun, Çin'in çevrelerinde köylü gerilla birlikleri ile başlattığı mücadele genişleyerek merkeze dayanmış ve Çin'de devrim başarıyla sonuçlanmıştır.[100]

Mao, Uzun Yürüyüş olarak bilinen ülkenin güney doğusundan kuzey batısına yapılan iç savaşın içerisindeki devrim mücadelesinin ardından Beijing'de 1 Ekim 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyet'inin kurulduğunu ilan etmiş, 1954 yılında ülkenin devlet başkanı seçilmiştir.[101]

Mao, sosyalist bir devrimin iktidarı ele almasının yeterli olmadığını, Lenin'in belirttiği gibi asıl mücadelenin bundan sonra başlayacağını söylemiştir. Bunun içinde Mao, Çin'deki devrimin ardından kırsal ve kentsel yaşamdaki dönüşümü, 1958-1960 yılları arasında Büyük Atılım, 1960-1966 yılları arasında Büyük

[98] Short, P. (2007). Mao-Bir Yaşam. (çev. Yavuz Alogan). İstanbul: İthaki Yayınları, 160-161
[99] Tufan, 2012, 31
[100] Skocpol, 2004, 468
[101] Tufan, 2012, 33

Atılım'dan Geri Dönüş, 1966-1968 yılları arasında Büyük Proleter Kültür Devrimi programları ile hayata geçirmeye çalışmıştır. Bu programlar sayesinde devrimin hayata geçirilmesi için önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Büyük Atılım ile sanayi ve tarımın aynı zamanda geliştirilmesi, şehir ve kırsalda yaşam farlılıklarının ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Toplumsal gelişim için teşvikler yapılmış, işsiz erkekler ve daha önce hiç iş sahibi olmamış kadınlar iş gücüne katılmıştır. Kırsal ile şehir hayatı imkanlarının birleştirilmesi için barajlar ve tarımsal altyapı sistemleri kurulmuştur. Ancak erkekler ve kadınların iş gücüne katılımı tarımsal alanlardaki üretim ve şehirlerden uzaktaki sanayi kuruluşlarının zarar etmesi ile sonuçlanınca, 1960-1966 yılları arasında Büyük Atılım ile uygulanan programların bir kısmı kaldırılmıştır. Programın kaldırılmasında SSCB ile Çin komünistleri arasında baş gösteren anlaşmazlıklar da etkili olmuştur. Özellikle Moskova ve Pekin arasındaki komünist partilerin irtibatlarını koparması ve dünyadaki diğer komünist partileri saflarına çekme yarışı, Çin'in SSCB'den gelen sanayi ve üretim cihazlarını alamaması ve gelişimin durması ile sonuçlanmıştır. [102]

Büyük Proleter Kültür Devrimi ile gücün tekrar halka dağıtılması amaçlanmıştır. Gücü elinde tutanlar ve şehirlerde yaşayanlar ellerindeki gücün ve mevkilerinin alınarak köylü sınıfla birlikte ağır şartlarda yaşamayı kabul etmemişlerdir. Ancak buna rağmen Kültür Devrimi'nin hayata geçirilmesi için sanayi kuruluşlarının başına devrimci komiteler yönetici olarak getirilmiş, önceki yöneticilere işçi olarak görev verilmiş, devlet memurluğunda yeni düzenlemeler yapılmış, 800.000'e yakın devlet memuru işinden çıkarılmış, bu program dahilinde devrim taraftarı ve karşıtları arasında büyük çatışmalar yaşanmış ve 400.000'e yakın insan hayatını kaybetmiştir. [103]

Toprak reformu ile kırsalda yaşayan yoksul köylülere, ağaların sahibi olduğu toprakların adaletli bir şekilde dağıtılması ve köylü tarafından bu toprakların ekilmesi için cesaretlendirme görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler

---

[102] Defronzo, 2011, 143-144
[103] Defronzo, 2011, 147

neticesinde büyük toprak parçaları köylü halka dağıtılmış, köylü ve toprak sahipleri arasında çıkan çatışmalarda binlerce toprak ağası hayatını kaybetmiştir.[104]

Çin Devrimi, 20. yüzyılda Marksist devrim teorisi geliştirilerek Mao'nun önderliğinde başlamış ve ülkede kitle huzursuzluğunun artması, toprak ağalarının yoksul köylü üzerindeki sömürücü ilişkileri ve birleştirici güç olan milliyetçi duyguları ateşleyen Japon işgali devrimin sonuca ulaşmasının hızlandırıcı etkenleri olarak görülmüştür.

1.3.3. 1945 Vietnam Devrimi

Güneydoğu Asya'da Çinhindi Yarımadası'nın doğu kısmınca uzanan Vietnam nüfusunun çoğunluğunu etnik kimliği Vietnamlı olan yerel halk oluştururken geriye kalan kısmı Çin ve Kamboçya kökenli halk oluşturmaktadır. Vietnam, devrim mücadelesi verdiği yıllarda verimli arazilerde ve genelde küçük şehirlerde yaşayan yaklaşık 15 milyon nüfusa sahiptir. [105]

Dünyanın farklı bölgelerindeki devrimci mücadeleler ve Çin devriminin ardından Latin Amerika'ya sıçrayan devrim hareketleri Vietnam devrimcilerin yol haritası olmuştur.

Vietnam, uzun yıllar iç savaş ve dış güçlere karşı verdiği bağımsızlık mücadelesinde, yerel halkın desteğini alarak Çin ve SSCB'nin komünist hareketlerini izleyen devrimci güçlerin oluşturduğu ulusal cephe mücadelesi vermiştir. Bu mücadelede ismi ön plana çıkan Ho Chi Minh (1890 – 1969), Fransa'da sosyalist dünya görüşünü benimseyerek 1920'de Fransız Komünist Partisi'nin kurucuları arasında yer almıştır. Lenin'in komünist tespitlerinden etkilenmiş, devrimci ve örgütsel eğilimi nedeniyle Rusya'ya oradan da Çin'e gitmiştir. Çin'e siyasal sürgüne gönderilenleri örgütleyerek Vietnam Devrimci Gençlik Birliği'ni kurmuştur. 1930'da Ho Chi Minh'in öncülüğünde kurulan Çinhindi

---

[104] Defronzo, 2011, 141
[105] Defronzo, 2011, 177-178

Komünist Partisi, işçi ve köylü sınıfı desteklemek için yoksul köylülere toprak dağıtmayı ve yabancı işletmeleri kamulaştırmayı vaat etmiştir.[106]

İkinci Dünya Savaşı döneminde, Japon birlikleri Çinhindi'ne girince, Ho Chi Minh 1941 yılında ülkesine geri dönmüştür. Ho Chi Minh, Fransız sömürgecilerine ve Japon işgalcilerine karşı halkı harekete geçirecek gerilla savaşı için hazırlığa başlamış ve gizlice farklı isimler altında kitaplar yazarak halkı örgütlemeye çalışmıştır.

Dönemin aydın, şehirli kesimi de dahil olmak üzere farklı kültürleri bir araya getiren ve şiddet içeren eylemlerde bulunan Vietnam Bağımsızlık Birliği (Viet Minh), milliyetçi duygular etrafında köylüleri de örgütleyerek ülkeye hakim olan iç savaş ve isyan yıllarında halk savaşı stratejisini takip etmiştir. Ülke içerisinde iç savaş sürerken İkinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı 15 Ağustos 1945 tarihinde Japonya'nın iki şehrine atom bombasının atılması Vietnam devrimi için hızlandırıcı etki yapmıştır.

Japon işgaline karşı halk savaşı stratejisini sürdüren Vietnam direniş güçleri, çok geçmeden Vietnam'ın önemli şehirlerini geri almıştır. Ho Chi Minh, 2 Eylül 1945'te Hanoi mitinginde yaklaşık 500 bin kişilik bir kalabalığın önünde Vietnam'ın kuzeyinde bağımsız Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan etmiştir. Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin ilk başkanı olan Ho Chi Minh, halk tarafından sevilen ve takip edilen devrimci bir lider olarak halk arasında "Ho Amca"[107] olarak anılmıştır.

Ho Chi Minh'in ilan ettiği Vietnam Demokratik Cumhuriyet'ini tanımayan Fransız ve İngiliz birlikleri ülkenin güneyine askeri birlikler çıkarmış, 1946-1954 yılları arasında "Çinhindi Savaşı" yaşanmıştır. Savaşın ağırlaşan şartları ve Vieth Minh güçlerinin taktikleri Fransız güçlerini zor durumda bırakmış, bunun üzerine Vieth Minh ile Fransızlar anlaşmak için görüşmeye karar vermişlerdir. Stalin sonrası SSCB'nin batı ile ılımlı ilişkileri ve Çin'in Kore'de ABD ile savaş halinde olması Vieth Minh komünist hareketinin anlaşmada yalnız kalmasına neden

---

[106] Defronzo, 2011, 190
[107] Tufan, 2012, 25-26

olmuştur. Bu görüşmeler sonucunda, 1954 yılında Çinhindi Cenevre Antlaşması imzalanarak ülke, Kuzey Vietnam ve Güney Vietnam olarak ikiye bölünmüştür. Ülkenin kuzey kesimi Ho Chi Minh yönetiminde kalmış, Güney Vietnam ise çok geçmeden ABD ve İngiltere'nin desteğini almıştır.[108] Vieth Minh güçleri, Kuzey Vietnam'da yoksul köylülere toprakların bir kısmını vererek geniş ve kendine özgü şartlar altındaki kara savaşlarında yerel halkın desteğini almış, Fransızlar ise ABD'nin Güney Vietnam'a destek olması için yaptığı görüşmeler neticesinde ABD'nin desteğini alarak 1954 yılından 1975 yılına kadar sürecek savaş yılları başlamıştır.[109]

Güney Vietnam'da 23 Ekim 1955'te yapılan bir referandum ile imparator Bao Dai'nin (1913 – 1997) yerine Ngo Dinh Diem (1901 – 1963) yönetimin başına geçmiştir. ABD, komünist hareketlerin karşısında duran Diem yönetimini 26 Ekim 1955'te tanımış ve Diem, 1963 yılına kadar devlet başkanlığı görevini yürütmüştür. Bu karşılıklı ilişki ABD'nin bölgedeki etkisini güçlendirmiştir. Ancak Diem'in iç siyasetteki politikalarına karşı, Çin ve SSCB tarafından desteklenen komünizm yanlısı hareketlerin karşısında ise Ho Chi Minh dikkat çekmektedir. [110]

Vietnam'a yapılan her müdahale milliyetçi duygular etrafındaki bağımsızlık için çalışan bütün grupları birleştirmiştir. 20 Aralık 1960 tarihinde Vietnam Ulusal Kurtuluş Cephesi (Viet Kong) adı altında ülkenin güneyinde kurulan birlikler, Güney Vietnam'ın ABD ile olan ilişkileri nedeniyle Kuzey Vietnam direnişçileriyle irtibata geçmişlerdir.[111]

Vietnam'da iç karışıklıklar ve savaşlar toplumun milliyetçi gruplar etrafında birleşmesini sağlamış, ABD ve Kuzey Vietnam'ın mücadelesi, savaş taktiklerinde ve devrimci stratejilerde önemli gelişmelerin gözlemlenmesine neden olmuştur. Vietnam savaşı, aynı zamanda, ağır doğa şartlarından iyi yararlanan bir gerilla taktiğinin, konvansiyonel silâhlar karşısında ne derece etkili olduğunu gösteren devrimci ve direnişçi mücadele yöntemi olarak dikkat çekmiştir.

---

[108] Armaoğlu, F. (1999). 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (Cilt 1-2:1914-1995), İstanbul: Alkım Yayınları, 674.
[109] Defronzo, 2011, 203-205
[110] Özek, Ç. (1970). Faşizm ve Devrimci Halk Cephesi. (1. Baskı). İstanbul: Ant Yayınları, 263
[111] Mutlu, M. (2001). Vietnam'dan Körfez Savaşı'na Uluslararası Uyuşmazlıklarda Kamuoyu Oluşumu. Basılmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 217; Defronzo, 2011, 210

Çoğunluğu köylü olan halk, Fransız hükümetinin Vietnam'daki faaliyetlerine karşı tepki göstermiştir. Ho Chi Minh'in Moskova ile olan bağlantıları ve Çin'de Mao'nun Kuomingtang'a karşı başarıyla yürüttüğü devrim stratejileri, Ho Chi Minh'in örgütlü mücadelesinin esin kaynağı olmuştur. Gerilla taktikleri ile yerli halkın mücadelesi karşısında, bilinmeyen ve zor arazi şartlarının olduğu bir coğrafyada, Asya'nın sık ormanlarında ve bataklıklarında savaşan Fransız ve sonrasındaki ABD askerlerinin zorlanması kaçınılmaz olmuştur. Nitekim Vietnam'da köylü-işçi sınıfın dayanışması ve ulusal geniş bir cephede mücadele edilmesi savaşın seyrini değiştirmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra iki kutuplu dönemde ABD ve SSCB'nin politikalarına göre şekillenen uluslararası ilişkiler, Vietnam'daki iç savaşta da görülmüştür. Bu bağlamda ABD'nin bölgedeki hegemonyasına son vermek isteyen devrimcilere, SSCB ve Çin'deki devrimci kadroların desteği olmuştur.

ABD halkının ise Vietnam'da yaşanan savaşa olan desteği her geçen gün azalmış ve hükümetin politikaları eleştirilmiştir. ABD yönetimi halkın tepkisini önlemek için basına sansür koymasına rağmen bu tepkilerin çoğalmasını engelleyememiştir.[112] 1965'te başlayan savaş, birçok Vietnam'lı ve ABD'li askerin bölgede hayatını kaybetmesi, yaralanması veya kaybolması; ormanlık alanda gerçekleşen stratejik taktikler nedeniyle ekolojik sistemin tahrip edilmesi, bombalama ve mayınlama nedeniyle ülkenin yaşanması zor bir hale gelmesi üzerine ABD'nin geri çekilmesiyle 1973 yılında imzalanan Barış Anlaşması ile sonuçlanmıştır.[113]

Ulusal bağımsızlık ve iki Vietnam'ın birleştirilmesi için Güney Vietnam yönetiminin verdiği halk savaşı stratejisi 1975'te iki bölgenin birleşmesi ve ülke genelinde Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulması ile sonuçlanmıştır.

Vietnamlı direnişçilerin ABD askerinin üstün donanımlarına rağmen başarıyla sonuçlanan mücadelesi, devrim mücadelesi veren ülkelerdeki gençlerin zihinlerinde derin etkiler oluşturmuştur. ABD'nin müttefiki olarak Türkiye'nin

---

[112] Barış Gazetesi. (07 Ocak 1973). "ABD'de Basına Sansür Kondu."
[113] New York Times. (10 Ekim 2002)

politikaları ise ÇKP ve SBKP'nin tezlerinden etkilenen genç devrimcilerin hedefi olmuştur.[114]

Vietnam halkının ekonomik zorluklarla bastırılmış durumu ve kitlelerin huzursuzluğu devrim için zemin oluştururken halkın milliyetçilik duyguları devrimin hızlandırıcı etkeni olmuştur. Yoksullaşan işçi ve köylü sınıf, ülkenin pazar haline gelmesiyle açlık ile mücadele etmektense devrim safında yer almayı seçmiştir. Ho Chi Minh ise bu durumda halkın milliyetçi duygularını Marksist Leninist devrim stratejisi ile birleştirmiştir. Bu strateji, feodalizmin ve emperyalizmin karşısında savaşan bir örgütlü yapı oluşturmuştur. Ülke içerisindeki iç savaş yılları ve devlet krizinin neticesinde örgütlü devrim mücadelesi, 1975 yılında Kuzey ve Güney Vietnam'ın birleşmesi ve dünyanın kabulü ile sonuçlanmıştır.

Kuzey Vietnam'ın Güney Vietnam'da kontrolü ele alması, Güneydoğu Asya'nın diğer ülkelerinde de komünist hareketlerin yayılacağı endişesini oluşturmuştur. Bu endişenin birinci sebebi, halk savaşı stratejisine dayanan devrimin direnişçilerle birlikte uygulanabilirliğinin görülmesidir. İkincisi ise, Güney Vietnam'daki mücadele sonucu ele geçirilen silâh ve askerî malzemelerin komünistlerin kullanımında olmasıdır. Pratiğe dönüşen gerilla taktikleri ve ele geçirilen mühimmatlarla devrim stratejisi farklı ülkelerdeki devrimci gençlere kaynak olmuştur. Nitekim bu strateji daha sonra Türkiye'de ortaya çıkacak illegal örgütler tarafından da kullanılacaktır.

1.3.4. 1959 Küba Devrimi

Key West Florida'nın güneyinde yer alan ada ülkesi Küba'nın nüfusunun çoğunluğunu Kübalılar oluştururken bir kısmını Afrikalı, Asyalı ve Avrupalı soyundan gelen karma halk oluşturmaktadır. Küba, devrim mücadelesi verdiği yıllarda yaklaşık 7 milyon nüfusu ile farklı etnik kimliklerin bir arada yaşadığı bir nüfusa sahiptir.[115]

Latin Amerika ülkelerinden birisi olan Küba, ada ülkesidir. 20. yüzyılda adanın yönetimi, ABD tarafından destek gören adaylar ile komünist hareketlerin

---

[114] Tufan, 2012, 46-55
[115] Defronzo, 2011, 241

öncüleri arasında değişim göstermiştir. Devlet yönetiminde asker kökenli olan Fulgencio Batista (1901 – 1973) birçok defa söz sahibi olmuştur. 1952 yılında, Fidel Castro'nun da üyesi olduğu ve devrimcilerin içinde yer aldığı Ortodoks Partisinin, seçim sonucunda devlet yönetimine geçmesini engellemek için darbe yaparak iktidara son kez tekrar Batista yönetimi gelmiştir. Ancak, 26 Temmuz 1953 tarihinde Moncada Kışlası isyanıyla başlayan ayaklanmalar ve halk direnişi, 1 Ocak 1959 Batista yönetiminin sonu olmuştur. Santa Clara, Santiago de Cuba şehirlerinin kontrolü Fidel Castro ve Raul Castro (1931 -) kardeşlerin liderliğindeki gruplar tarafından ele geçirilmiş ve Batista yönetiminin otoriter rejimi sona ermiştir.[116]

1917 Rus Devrimi'nin ve Lenin'in komünist devrimci stratejisi, 1925 yılında Küba Komünist Partisi'nin kurulmasını sağlamıştır. Ancak Batista yönetiminin Küba Komünist Partisi tarafından destek alması ve bazı partililerin devlet yönetimine girmesi devrimci hareketlerde Küba Komünist Partisi ile Fidel Castro'nun ayrışmasına neden olmuştur. Avukat olan Fidel Castro, siyasî çalışmalarını öğrenci hareketi ve Ortodokslar arasında sürdürmüştür. 26 Temmuz 1953'de, yaklaşık 125 kişiyi bulan Ortodoks gençlerle birlikte Castro, 26 Temmuz Hareketi (Movimiento; M-26-7) adı altında Moncada Kışlası baskınını düzenlemiştir. Ancak baskın tam anlamıyla başarıya ulaşmamış ve bu baskında hayatını kaybeden insanlar olmuştur.[117]

Castro ise beraberindekilerle birlikte Maestra Dağlarına geçerken yakalanmıştır. Castro, savunmasında 26 Temmuz Hareketi'nin başarılı olması halinde toprak reformu da dâhil, işçi ve köylüler için uygulanacak politikaları içeren stratejisini anlatmıştır. Devrimci mücadelesi ile ilgili olarak yaptığı savunmanın ardından 15 yıl hapse mahkum edilmiş, ancak Batista yönetiminin ilan ettiği af ile tahliye olarak 1955'te Meksika'ya gitmiştir.

Meksika'da Arjantinli doktor olan Che Guevara (1928 – 1967) ile tanışan Castro, devrime olan inancını kaybetmemiş ve yine 1956'da Granma adlı gemiyle 82 arkadaşı ile birlikte Oriente'den Küba'ya çıkarma yapmıştır. İlk çatışmaların

---

[116] Milliyet. (16 Eylül 2007)
[117] Defronzo, 2011, 251

ardından, Fidel Castro, Che Guevara ve Camilo Cienfuegos'un (1932 – 1959) da bulunduğu 12 kişi Sierra Maestra Dağlarına çıkarak devrim hareketini başlatmışlardır. Bu arada Castro ve beraberindeki küçük aydın zümre tarafından diktatörlüğe karşı mümkün olan en geniş siyasal birliğin sağlanması, başkanlık sisteminin seçimlerle yeniden getirilmesi, diktatörün çekilmesi ve derhal sivil bir hükümetin oluşturulması çağrısı yapılmıştır.[118]

Castro ve Che önderliğindeki arkadaşları Havana'ya girdikten ve hareketin antiemperyalist ve antikapitalist bir direniş olduğu anlaşıldıktan sonra, bu hareket ABD tarafından tepki görmüştür. Çünkü Latin Amerika'da antiemperyalist söylemlerle gerçekleştirilecek Küba Devriminin diğer Latin Amerika ülkelerine sıçramasından endişe duyan ABD yönetimi bu hareketi yakından takip etmiştir.

1956-1958 arasında gerilla taktiği ile sürdürülen savaşlarda, ülkenin iç karışıklığından dolayı halkın huzursuz olması, Batista rejiminin otoriter yönetiminden askerlerin ve halkın yılması, ordu içerisindeki subayların yolsuzluğu isyanların bastırılması yerine artmasına neden olmuştur. Bu savaşlarda ilk olarak Guevara ile birlikte hareket edenler Santa Clara şehrini, daha sonra ise Castro ile birlikte hareket edenler Santiago şehrinin kontrolünü almışlar ve 1 Ocak 1959'da Batista ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. 1 Ocak 1959'da devrime önderlik eden "26 Temmuz Hareketi", Geçici Hükümet kurmuştur. Manuel Urrutia yeni yönetimin başkanı, Jose Miro ise başbakanı olmuştur. 16 Şubat 1959'da ise Miro'nun yerine Fidel Castro başbakan seçilmiştir. [119]

Küçük aydın zümrenin öncülüğüne dayanan devrim stratejisiyle 1958 yılının sonlarında hayata geçirilen devrimin devamında yeni ve eşitlikçi bir sistemin kurulması amacıyla 1959'da ilk devrim yasaları kabul edilmiştir. Bu kapsamda Birinci Tarım Reformu Anlaşması imzalanmıştır. Yine bunlara ek olarak ırk ve cinsiyet ayrımcılığı gibi toplumsal eşitsizliklerin kaldırılması için adımlar atılmıştır. Tekelcilerin zenginlikleri, burjuvazinin ve toprak sahiplerinin şirketleri ve zenginlikleri toplumsal mülkiyete geçirilmiş, bir kısmı ise yoksul işçi ve köylüye eşit

[118] Defronzo, 2011, 256
[119] Hürriyet. (18 Nisan 2011)

olarak dağıtılmıştır. Okuma yazma ve sağlık alanlarında programlar yürürlüğe konulmuştur.[120]

Castro, Marksist Leninist eğilimlerini açıkça duyurmamasına rağmen, ABD yönetimi, Latin Amerika'da, Çin ve SSCB etkisine karşı koymak için devrimcilerin, burjuvazi ve toprak sahiplerinin desteğine rağmen bu harekete karşı çıkmıştır. Ancak küçük aydın zümrenin başlattığı devrim safında işçiler, çiftçiler ve yoksullar birleşmişlerdir. Devrim karşıtlarına destek veren ABD 1961 yılında, Küba'nın güney sahilindeki Domuzlar Körfezine (Bahia de Cochinos) gemilerle yapılan çıkartmayı desteklemiştir. Castro yönetimi tarafından bu gemiler uçaklarla vurularak bertaraf edilmiş ve saldırılara karşılık verilmesiyle devam eden çatışmaların sonucunda Castro yönetimi devrimin sosyalizm ile sonuçlanacağını duyurmuştur.[121]

Devrimin sosyalist karakteri olarak kabul edilen adımlar petrol rafinerileri, elektrik, telefon ve banka şirketlerinin ulusallaştırılmasıyla atılmıştır. Kent Reformu Sözleşmesi imzalanmış, İkinci Tarım Reformu hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda devletin sınırlarındaki toprakların %70'i devletin kontrolüne alınmış, geri kalan topraklar ise daha önce bu topraklarda işçi olarak çalışan işçi ve köylü sınıfa verilmiştir. Reformlar birbirini izlerken 1968 yılında bazı küçük şirketler ulusallaştırılmıştır.

Devrimin ruhuna ilişkin adımlar hızla atılırken, devrimin stratejisine bakıldığında, işçi sınıfın önderliği Küba'da görülmemiştir. Devrimin önderleri, avukat olan Castro, doktor olan Guevara gibi küçük burjuva aydınlar olmuştur. Nitekim Guevara, Küba devriminin ardından etrafındaki küçük aydın zümreyle birlikte Bolivya'daki devrim mücadelesine katılarak kızıl bayrak mücadelesine devam etmiştir. Bu küçük aydın zümre, işçi sınıfının önemini göz ardı ederek silahlı mücadele ile devrimi gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda devrim mücadelesinde doğrudan komünist partinin desteğini alamamışlardır. Nitekim komünist parti de Küba'daki devrim mücadelesinin bazı aşamalarını kabullenmemiştir. Bu nedenle

---

[120] Gott, R. (2004). Cuba: A New History. New Haven CT: Yale Unversity Press, 189
[121] New York Times. (17 Nisan 1961)

Vietnam'ın SSCB merkezli gelişen komünist partilerin politikaları ile tanışması ve SSCB'nin desteğini alması sonradan olmuştur.[122]

Thomas Hobbes (1588-1679), entelektüellerin devrim için haklı gerekçeler ürettiğini, bu fikir üretiminin üniversite gibi özgürlükçü ortamlarda daha iyi sonuçlar vereceğini belirterek, üniversite kadrolarındaki aydın zümrenin ve öğrencilerin devrim için önemine vurgu yapmıştır.[123] Bu haliyle Hobbes, aydın zümreye dayanan devrimin, yani Ortaçağın tanrı merkezli ve Aristotelesçi dünya görüşünün bırakılarak, yeni doğa bilimleriyle, mekanik açıklamanın ve deneysel yöntemin benimsenmesi ile hayata geçirilen devrimin haklı yönlerinin olduğunu iddia etmektedir.

Bu anlamda Çin devriminden farklı olarak, Küba Devriminin en önemli iki özelliği örgütlü mücadelenin aydın zümreye dayanması ve inisiyatif almanın devrimdeki rolüdür. Bu inisiyatif sahibi küçük aydın zümrenin başlattığı mücadelede zengin villaların yurtlara dönüştürülmesi, kamu hizmetleri ödeneklerinin kaldırılması, okuma-yazma kampanyaları, tüketim mallarının eşit dağılımı gibi bir çok alandaki adımlar devrimci ruhun hayata geçirilmesi için önemsenmiştir. Ancak bu stratejide Fidel Castro'nun popülist karakteri ve Che'nin devrimci mücadelesinin işçi sınıfı ile buluşmasındaki aksaklıklar devrimin uzayan bir zaman içerisinde hayata geçirilmesine neden olmuştur.[124]

Küba'nın devrim stratejisinde örgütlü işçi hareketinin/köylü sınıfın devrime katılmadığı görülmektedir. Ancak işçi sınıfı, devrimin hayata geçirilmesi için desteğini esirgememiştir. Aslında Küba Devrimi'nde işçilere nazaran köylülerin daha ön planda olduğu görülmektedir. Bu noktada Küba devriminde, köylülerin konumu küçük burjuva aydın kesimin öncülüğüne destek olma durumudur. Küba Devrimine küçük burjuva aydınlar önderlik etmişlerdir. Bu anlamda Küba Devrimi gerek silahlı mücadele gerekse mücadelenin siyasal önderliğini küçük burjuvazinin yapması bakımından diğer devrim mücadelelerinden farklılık göstermektedir.

---

[122] Kürkçü, E. (2002). Che'nin Çağrısını Ciddiye Almak. Praksis. Ankara: Dipnot Yayınları, (6). 10
[123] Macionis, 2012, 449
[124] Kürkçü, 2002, 17

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ/MARKSİST LENİNİST'İN DEVRİM STRATEJİSİ VE YAPILANMASI

Çalışmanın bu bölümünde Türk solunda Mao'nun devrim stratejisini savunanlar tarafından, TKP/ML adı altında Türkiye'de hayata geçirilmeye çalışılan devrim stratejisine ilişkin yapılan literatür/doküman taramasından elde edilen bilgilerden örgütün kuruluş süreci, ideolojisi, örgütlenme şekli, gençlik yapılanması, mali kaynakları ve yurt dışı faaliyetlerine yer verilecektir.

Türkiye için 1960'lı yıllar, 1945'ten itibaren başlayan çok partili yaşama geçişle birlikte bir taraftan iç politikada anayasa çalışmaları ve demokratikleşme ile geçerken bir taraftan da sol ideolojinin devrimci taban bulmaya başladığı yıllar olmuştur.[125] 1961 Anayasası temel haklar, sosyal ve sendika hakları ile ilgili yeni hükümler getirmiştir. Anayasa'nın 46. maddesi ile çalışanlara sendika hakkı, 47. maddesi ile işçilere grev ve toplu sözleşme hakkı tanınmıştır.[126] Bu hakların getirdiği özgürlükleri doğru şekilde kullananlar siyasal yaşamın gelişimini sağlarken, yanlış kullananlar nedeniyle şiddet içerikli olaylar yaşanmıştır. Bu dönemde sol ideoloji üzerine yayınlanan yazılar ve 1965 yılında Muzaffer Erdost tarafından kurulan Sol Yayınevi'nin dünya eserlerinden Türkçeye yaptığı çeviriler, yeni bilgilere ulaşılmasını kolaylaştırmış ve sol görüşe müzahir kesimin bilgi dağarcığını zenginleştirmiştir. Aynı zamanda bu çeviriler üniversiteli öğrencilerin siyasi görüşlerinde dalgalanmalar oluşturmuştur.

1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükçü ortamda yapılan 1965 yılındaki genel seçimlerde Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) meclise girmesi parlamento üzerinden devrim söylemlerini güçlendirmiştir. TİP'in meclis tecrübesi, Türk soluna, parlamenter sistem üzerinden yön vermeye çalışanlar ile parlamenter sistemi eleştirenlerin keskin hatlarla ayrılmasına neden olmuştur. 10 Ekim 1965 günü yapılan genel seçimlerde Süleyman Demirel'in genel başkanlığındaki Adalet

---

[125] Landua, J. M. (1979). Türkiye'de Sağ ve Sol Akımlar. (çev. E. Baykal). Ankara: Turhan Kitabevi, 31-32

[126] Işıklı, A. (1983). Cumhuriyet Döneminde Türk Sendikacılığı. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. Cilt 7, İstanbul: İletişim Yayınları, 1831-1832

Partisi (AP) % 52,87 oy alarak 240 milletvekili ile tek başına hükümet kurma yetkisini elde etmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) % 28,75 ile 134 milletvekili, Millet Partisi (MP) % 6,26 ile 31 milletvekili, Yeni Türkiye Partisi (YTP) % 3,72 ile 19 milletvekili, Türkiye İşçi Partisi (TİP) % 2,97 ile 15 milletvekili, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) % 2,24 ile 11 milletvekili olarak temsil hakkı kazanmıştır.[127] Mehmet Ali Aybar başkanlığındaki TİP böylece ilk defa TBMM'ye girerek CHP'den sonra solun siyasal alandaki temsil hakkı kazanan bir diğer partisi olmuştur. Böylece sosyalist bir işçi partisi tam anlamıyla muhalefet gücüne sahip olmasada TİP, ulusal ve uluslararası sosyalist hareketler için Türk Solunun meşruiyet kazanmış partisi konumuna gelmiştir.[128]

TBMM'ye giren TİP'in demokratik yöntemlerini benimsemeyen ve devrimin parlamenter yöntemler denenerek gerçekleşeceğine inanmayanların geliştirdiği Milli Demokratik Devrim (MDD) tezi etrafındaki kadrolar, 1968 yılından itibaren Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Çin Komünist Partisi'nin ileri sürdüğü tezlerin Türkçeye çevrilen eserlerini okumaya devam etmişlerdir.

Parlamento dışı muhalefeti savunan ve toplumsal hareket ile iktidara gelmeyi hedefleyen devrimciler, çeşitli örgütler, dernekler, dergiler, gazeteler ve düşünürler tarafından desteklenmiştir. Parlamento dışı faaliyeti destekleyen örgütlerin bir kısmı, illegal faaliyet yürüttüğü için çeşitli nedenlerle 1961 Anayasası'yla kurulan Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Günümüze kadar gelen ve parlamenter sistem merkezli faaliyet yürüten TİP ile Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) siyasal hareketlerle birlikte eylemlerini günümüze kadar sürdürmüşlerdir.[129]

Örgütsel faaliyetlerdeki artışlar devrimcilerin, öğrencilere ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Genç nesillerle bir taraftan gelecek nesillerin hafızasına güçlü ve tarihi izler bırakmak için örgütsel hafızalar oluşturulmaya başlanmış, bir taraftan da Türk solunda sosyalist ve devrimci kadroya sempati duyan bir kesim oluşturulmaya çalışılmıştır.

[127] Eren, M. (2012). Kanlı Pazar. (1. Baskı). İstanbul: Kalkedon Yayınları, 46; www.tbmm.gov.tr
[128] Tufan, 2012, 84
[129] Aren, S. (1993). TİP Olayı 1961–1971. İstanbul: Cem Yayınevi. 214

Örgüte sempati duyan devrimci öğrenciler ile devrimci kadrolar tarafından yürütülen 1968 ve 1969 yıllarındaki hükümet karşıtı protesto eylemleri zirve yapmıştır. Özellikle Kıbrıs sorunu başta olmak üzere, 6. Filo ve ABD karşıtı eylemler güvenlik güçleri ile halkı karşı karşıya getirmiştir. 1968 yılında Dolmabahçe Sarayı önünde İstanbul Boğazına demir atan 6. Filo'ya ve dolayısıyla ABD'ye karşı eylemler, şiddet içerikli eylemlere neden olmuştur.[130] Kontrolü ele geçirmek için güvenlik güçleri eylemcilere karşı müdahalesini artırmış, İstanbul sokaklarında eylemcilerle güvenlik güçleri arasında çatışmalar yaşanmıştır.[131] Devrimin şehirlerden başlayacağını savunan Abraham Guillen (13 Mart 1913 – 1 Ağustos 1993) ve Carlos Marighella'nın tezleri, İstanbul sokaklarında yaşananların şehir devrimin uygulanacağına olan inancı artırmıştır. Ancak güvenlik güçleri zorda olsa kontrolü sağlamakta gecikmemiştir. 15-16 Haziran 1970'deki işçi eylemleri de başta olmak üzere sokak eylemlerinin güvenlik güçleri tarafından bastırılması devrimin şehirden başlayacağına olan inanç azaltmıştır.[132]

Binnaz Toprak'a göre yaşanan olaylar yüzünden toplum sağ ve sol olarak ikiye bölünmüş, laiklikten yana olanlar yani Atatürkçüler ile laikliğe karşı olan kesim arasındaki ayrımı ifade eden 'ilerici' ve 'gerici' kavramları tartışılmaya başlamıştır.[133] Diğer taraftan toplum içinde emekten yana olan ilerici kesimin tezlerini devrimle yorumlayanlar ile gericilerin muhafaza edici tezlerini savunanların yer aldığı gruplar sokaklarda karşı karşıya gelmeye devam etmiştir. Bu sokak eylemleri birçok kişinin yaralanması ve ölmesi ile sonuçlanmıştır.

Sistem teorisi, iktidar zaafı ve otorite kaybının hızlandırıcı etkenlerle birleşmesi halinde devrimin hayata geçirilebileceğini iddia etmektedir. Bu anlamda 1968 ve 1969 yıllarındaki hükümet karşıtı eylemler, 6. filoya yönelik yapılan gösteri yürüyüşleri ve 15-16 Haziran 1970 işçi eylemlerinin 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlükçü ve demokratik zeminde devrim için hızlandırıcı etki oluşturması beklenmiş ancak devlet yönetiminde kısa süreli otorite kaybına neden olan bu toplumsal olaylar devrime dönüştürülememiştir. Bu şartlar altında devletin güvenlik güçlerini kullanmasına bağlı olarak devrimin gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini

---

[130] Eren, 2012, 150
[131] Taşyapan, 2009, 125
[132] Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 63
[133] Toprak, B. (1998). Dinci Sağ, Geçiş Sürecinde Türkiye, İstanbul: Belge Yayınları, 238

iddia eden sistem teorisine göre, Türkiye'de şartlar tam anlamıyla olgunlaşmamıştır. Ancak devrim hayata geçirilmemiş olsa da sistem teorisine göre bu zemin devrimci hareketlerin sayısını arttırmış, siyasi ideolojide sağ ve sol kadroların radikalleşmesi görülmüştür.

Siyaset biliminde sağ ve sol kavramı, 1789 Fransız devrimi döneminde mecliste kralın solunda oturan radikallere karşı, sağında oturan ve kralı destekleyen aristokratların savunduğu fikirlerden ortaya çıkmıştır. Bu dönemde sağda oturan ve kraliyeti savunanlar gerici, solda oturan ve değişimi savunanlar ise yenilikçi olarak anılmıştır.[134] Bu ideolojinin günümüze kadar gelişimi ve ulusal niteliğe bürünmesi benzer şekilde olmuştur. Sol kanat değişime ve gelişime eşitlikçi bir bakış açısıyla yaklaşmış, sağ kanat ise mevcut sistemi muhafaza ederek gelişimi önermiştir.

Değişime ve gelişime eşitlik bakış açısıyla yaklaşan sol görüşün Türkiye'deki ideolojisi, Türk solundaki bazı kadrolar tarafından eleştirilmiştir. Bu nedenle Türk solunun içerisinde oportünist davranmakla suçlanan gruplar olmuştur. Sözde devrimci kalarak, gerçek anlamıyla devrimden vazgeçmek olarak görülen oportünizm; sosyalist grupların içerisindeki proletarya gereksinimlerini karşılamaya çalışmaktan öteye gidemeyen gruplar için kullanılmıştır.[135] Bu anlamda ilericilerden, devrim saflarında yer alanlar kendi içlerindeki bazı grupları sol oportünizm (anarşizm ve sendikalizm) ve sağ oportünizm (reformculuk ve revizyonizm) olarak sınıflandırmıştır. Bu iki oportünist grubun eleştirilerin hedefi olmasının nedeni Mao'nun, devrimi ve devrim savaşını kayba uğratan zararlı eğilimlerle mücadele etmeden ve onların üstesinden gelmeden savaşı kazanmanın mümkün olamayacağı görüşünden kaynaklanmaktadır.[136] Partilerin içindeki sağ ve sol oportünist kadroların, sosyalizme giden yolda proletarya diktatörlüğü safında yer almadığını söyleyen Mao, bu oluşumların burjuva diktatörlüğüne hizmet ettiğini belirtmiştir.[137] Bu anlamda Türk solunda devrimin merkezindekiler, ilericilerin bir kısmını devleti olduğundan daha güçlü gören sağ

---

[134] Heywood, A. (2013). Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş. (5. Baskı). (edit: Buğra Kalkan). Ankara: Adres Yayınları, 33
[135] Lenin, 1995, 116
[136] Zedung, M. (1976). Çin'in Devrimci Savaşında Strateji Sorunları. (çev. N. Solukça). Ankara: Sol Yayınları, 194
[137] Feyizoğlu, T. (2011). İbo İhtilalin Fidanı. (1. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları, 108

oportünizme, bir kısmını ise devleti olduğundan güçsüz gören sol oportünizme yöneldiği için eleştirmişlerdir.[138] Bu kapsamda George Thomson, devrime ulaşmak için sağ oportünizmi geride kalan, sol oportünizmi ise önde giden bir eğilim olarak görmüştür.[139]

Devrimciler arasındaki bu mücadelenin yanı sıra devrim faaliyetleri yürüten örgütler, Türkiye'de 1970 yılından itibaren ekonomik bunalımın artacağı, özellikle dar ve sabit gelirli işçi ve köylüler üzerindeki baskının şiddetleneceği teziyle devrimin şartlarının oluştuğunu ileri sürmüşlerdir. Bu tezin hayata geçirilmesi için öğrenciler ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır. Genç ve dinamik beyinlerden oluşan öğrencilerin devrim için işçi ve köylüler ile bir araya gelmesini değerlendiren Ergün Aydınoğlu'na göre, 'Milli Demokratik Devrim' (MDD) stratejisi disiplinli bir şekilde kadroları teşkilatlandırmaktadır. Bu disiplinli teşkilat yapısı, öğrencilerin devrimci faaliyetlere yönelmesine neden olmuştur. Ancak O'na göre üniversite gençlerinin sol oportünist hareketlerle devletin gücünü küçümseyerek faaliyetlerini yürütmesi 12 Mart sürecini getirmiştir. 12 Mart 1971 askeri yönetimi şehir merkezlerinde ya da kırsaldaki eylemleri sonlandırmaya çalışırken, Mao'nun devrim stratejisinde önemsediği askerlere ve köylülere ulaşmaya çalışan devrimci kadrolar, askeri yönetim ve ordu içerisinde irtibat kuracak personel arayışına girmiştir. Ancak bu şekilde irtibatı tespit edilen subay ve astsubaylar ise Türk Silahlı Kuvvetleri'nden ihraç edilmiştir.[140] 1972 yılında Genelkurmay Başkanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri'nden 57 subay ve 11 astsubayın meslekten çıkarıldığını[141] duyurmuş ve bu açıklama ile devletin devrimci kadrolara karşı tutumu net olarak anlaşılmıştır.

Devrimci gençlerin örgütlenmesi, ilk olarak 1956 yılında kurulan Fikir Kulübü'nün, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'ndeki faaliyetleri ile başlamıştır.[142] Daha sonra ise Türkiye İşçi Partisi (TİP) üyesi Sadun Aren, üniversite çağındaki bu gençlerin birlikteliğini FKF çatısı altında toplamaya çalışacaktır. Demokrat Parti'nin son yıllarına denk gelen öğrenci

---

[138] Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 69
[139] Thomson, 2008, 27
[140] Aydınoğlu, 2008, 304
[141] Milliyet, (12 Mart 1972)
[142] Cilasun, 2009, 72

faaliyetlerindeki bu örgütlenme, aynı zamanda Demokrat Parti'ye karşı yürütülen muhalefetin de bir parçası olmuştur.

Ali Yıldırım'a göre gençlerin toplumsal sorunlardan yola çıkarak sosyalizm mücadelesi vermesi mevcut hükümete karşı muhalefet olmanın bir parçası değil, devrim mücadelesinin bir parçasıdır. Solcu gençler tarafından TİP içerisindeki siyasi önderlerin yol göstermesiyle, İbrahim Kaypakkaya'nın da arasında bulunduğu gençler tarafından 17 Aralık 1965'te Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) kurulmuştur.[143] FKF, gençler arasında dayanışma, karşılıklı öğrenme, eylem birlikteliği, birlikte düşünme ve davranma amacıyla sol görüşlü gençlerin katılımıyla kurulmuştur. Dönüşüm isimli bir dergi ile de faaliyetlerini yürütmüşlerdir.

Hayati Beşerli'ye göre, FKF içerisindeki kadrolar, MDD stratejisinin ulusal bir direniş oluşturma stratejisine yakınlaşmış ve bu eğilim TİP'in FKF üzerindeki etkinliğinin azalmasına neden olmuştur. Bu anlamda ilk dönemlerini TİP etkisinde geçiren FKF, Dev-Genç dönüşümünün ardından TKP geleneğinden gelen MDD hareketine yönelmiştir.[144]

Hükümet politikalarını yakından takip eden FKF kadrolarınca, 1965 yılında Milli Petrol Kampanyası, 1967 yılında Özel Okullar Kapatılsın Kampanyası, 14 Mayıs 1968'de ise NATO'ya Hayır Haftası adı altında kampanyalar yürütülmüştür.[145] Anti-Amerikan gösterilere üniversite öğrencilerinin katılımı, boykot ve işgaller, Türk solunun birlikteliğini artırmıştır. Nitekim önceleri birkaç yüz kişilik bir gençlik örgütü olan FKF, Dev-Genç dönüşümünün ardından parlamento temsiline inanmayan geniş bir kadroya sahip hareket haline dönüşmüştür.

Aclan Sayılgan, TİP kontrolündeki FKF'nin, Mart 1968 ile Ekim 1969 arasındaki süreçte MDD tezine yönelmesi nedeniyle beş kez yönetim değiştirdiğini belirtmiştir. Doğu Perinçek başkanlığındaki FKF'nin, 29 Nisan 1968'de Ankara Kızılay'da orduevi önünde 'Devrimci Güç Birliği' (Dev-Güç) eylemine katılması

---

143 Yıldırım, A. (1988). Belgelerle FKF-Dev-Genç (1965–1971). Ankara: Yurt Kitap-Yayın, 83; Tufan, 2012, 90; Cilasun, 2009, 72

144 Beşirli, H. (2002). 1960-1971 Döneminde Öğrenci Hareketleri. Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, 19-50

145 Aykol, H. (2010). Türkiye'de Sol Örgütler Bölüne Bölüne Büyümek. Ankara: Phoenix Yayınevi, 51; Tufan, 2012, 91-92

üzerine TİP, FKF'nin yönetim kurulunu toplayarak başkanlığa Doğu Perinçek yerine Zülküf Şahin'in getirilmesini sağlamıştır.[146]

Mihri Belli'nin kurduğu Dev-Güç'ün faaliyetine katılan Perinçek başkanlığındaki FKF'nin tutumuna, TİP içerisindeki Mehmet Ali Aybar karşı çıkmıştır. FKF'nin orduevindeki eyleme katılması Perinçek kadrosunun yönetimdeki sonu olmuştur. Mehmet Ali Aybar FKF'de Perinçek'ten sonra kendi kadrosunu göreve getirmeye çalışmıştır.[147] FKF'nin 4-5 Ocak 1968 tarihindeki 3. Genel Kongresi'nde Yusuf Küpeli genel başkanlığa seçilmiştir. Fikir Kulüpleri Federasyonu, 9-10 Ekim 1969 yılında yapılan 5. Olağanüstü Kurultayı'nda Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (TDGF; Dev-Genç) ismini almış ve bazı kişiler örgüt teşkilatından uzaklaştırılırken genel başkanlığa Atilla Sarp seçilmiştir.[148]

FKF ve sonrasındaki örgütlenmelerin devrim ve sosyalizm üzerine savunduğu tezler, mücadele ve yöntemler konusunda yaşanan tartışmalar ve çekişmeler sürekli yönetimin değişmesine neden olmuştur. Dev-Genç'in 1970 yılında yapılan 6. Kongresinde ise daha radikal söylemlerle genel başkanlığa Ertuğrul Kürkçü seçilerek THKO, THKP-C, TİİKP ve TKP/ML gibi örgütlenmelerin zemini oluşturulmuştur. [149]

Aclan Sayılgan'a göre, FKF kadrosundaki MDD tezini savunanların legal ve illegal faaliyetlerini birbirine yaklaştırmaya çalışan Mihri Belli, fikir ayrılıklarına neden olmuştur. Bu ayrılık ilk olarak Doğu Perinçek ve arkadaşlarında görülmüştür. Doğu Perinçek'ten sonra Mahir Çayan kendi grubu ile birlikte ayrılmıştır. Doğu Perinçek ile birlikte hareket eden İbrahim Kaypakkaya ise Perinçek grubuyla bir süre daha faaliyetlere devam etmiştir. [150]

Milli Demokratik Devrim çizgisindeki Beyaz Aydınlık (PDA) dergisinin yazarlarından Doğu Perinçek ve arkadaşları, 21 Mayıs 1969 tarihinde genel başkanlığa Doğu Perinçek'i seçerek Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi'ni (TİİKP)

---

[146] Sayılgan, 2009, 353- 354
[147] Sayılgan, 2009, 446
[148] Aykol, 2010, 52; Feyizoğlu, 2000, 94
[149] Aykol, 2010, 52
[150] Sayılgan, 2009, 526

kurmuşlardır.[151] Partinin ilk Merkez Komitesi Doğu Perinçek, Vecdi Özgüner, Hasan Yalçın, Ömer Özerturgut, Gün Zileli, Mehmet Altun ve OraI Çalışlar'dan oluşturulmuştur. Daha sonra bu kadroya devrim mücadelesi veren İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşlarından girenler olmuştur.[152]

TİİKP'in teşkilat yapısı köyleri ve şehirleri kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Bu kapsamda Ankara ve İstanbul İl Komiteleri; Ege, Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölge Komiteleri oluşturulmuştur.

Partinin bu şekildeki teşkilat yapısına rağmen Gün Zileli, Oral Çalışlar, Mehmet Altun ve İbrahim Kaypakkaya illegalde olsa şehirlerde tek başına bir parti kurmanın doğru olmadığını belirtmişlerdir. Devrim için ise parti ve cephe şeklinde örgütlenmenin olması gerektiğini, öncülüğün cephede olmasını, bunun içinde köylere gidilmesi ve mücadelenin kırdan başlatılıp daha sonra şehirlerde partileşmeye geçilmenin gerektiğini belirtmişlerdir.[153] Böylece ciddi anlamda Maocu kadroların kırsala ve silahlı mücadeleye yönelik faaliyetlerin artması için faaliyet yürüttüğü görülmüştür.

TİİKP yönetiminin söylemlerinin mücadeleye yansımadığını iddia eden İbrahim Kaypakkaya ve çevresindekiler parti yönetimine yönelik eleştirilerde bulunmuşlardır. Bu nedenle 1971 yılının başlarında TİİKP ve PDA içerisindeki İbrahim Kaypakkaya grubunun fikir ayrılıkları belirmeye başlamıştır.

İbrahim Kaypakkaya, TİİKP'e bağlı Doğu Anadolu Bölge Komitesi'ndeki görevinden, Ege Bölgesine çekilmesini isteyen parti yönetiminin tutumlarından rahatsızlık duymuştur. Kendisini görüşmeye çağıran Perinçek ile buluşmak için gittiği Söke köylüleri ile yaptığı görüşmelerde, toprak ağalarına karşı yoksul köylü ve işçi sınıfının bilinçlenmesinin gerektiğini dile getirmiştir.[154] Doğu Perinçek ile görüşme kararı alan İbrahim Kaypakkaya ve Muzaffer Oruçoğlu, Malatya Bölgesinden Ankara'ya, oradan da Perinçek ile buluşmak üzere Söke'ye hareket

---

[151] Tufan, 2012, 141; Feyizoğlu, 2000, 156
[152] Marmara Brifingi. (1995). Devletin Gözüyle Sol ve Sağ Örgütler, İstanbul: Kaynak Yayınları, 73-74
[153] Sayılgan, 2009, 371
[154] Cilasun, 2009, 39

etmiştir.[155] İbrahim Kaypakkaya, alt sınıfa yönelik incelemeler yaptığı ve halkı örgütlemeye çalıştığı bu dönemde, Söke'nin Avşar Köyü bölgesindeki Beşparmak Dağı'nda bir mağarada 26 Nisan 1972 tarihinde Doğu Perinçek ile görüşmüşlerdir.[156]

İbrahim Kaypakkaya ayrılık fikrini, Söke'ye gitmeden Doğu Anadolu Bölgesi'nden ilan etmeyi düşünsede yapılan istişareler sonucunda Söke'ye gitme kararı almıştır. TİİKP içerisinde Kaypakkaya'nın Söke'ye gidişinde kendisine zarar verileceğini söyleyenler olsa da İbrahim Kaypakkaya, Muzaffer Oruçoğlu ile birlikte gittiği Avşar köyünde sert tartışmalarla geçen görüşmenin ardından Doğu Perinçek ile ayrılmaya net olarak karar vermiştir.[157] Muzaffer Oruçoğlu'nun yanından ayrılan Kaypakkaya ve Perinçek baş başa ancak tartışmalı bir görüşme yapmışlardır. Doğu Perinçek, bu görüşmede Kaypakkaya ve Oruçoğlu'nu zamansız, halktan kopuk çıkışlarla parti güçlerinin tutuklanmasına, dağıtılmasına yol açmakla suçlamış; Kaypakkaya ise Perinçek'i silahlı mücadeleyi ertelemekle suçlamıştır.[158]

Bu görüşmenin ardından Doğu Anadolu Bölgesine dönen İbrahim Kaypakkaya, arkadaşları ile birlikte TİİKP yönetimine yönelik eleştiri ve devrim mücadelesine yeni bir strateji vermek üzere toplantı yapmış ve bu toplantının ardından 'Doğu Anadolu Bölge Komitesi (DABK) Kararları" olarak 10 maddelik bildiri yayınlayarak safları net olarak ayırmıştır. Muzaffer Oruçoğlu bu görüşmenin ardından partide kalacağını belirtse de net olarak tavır takınmamıştır. Ancak bu görüşme Kaypakkaya'nın kafasında yeni bir örgütlenmenin kaçınılmaz olduğunu göstermiş ve Perinçek ile olan görüşmesinde ayrılacağını işaret etmiştir. Bu görüşme Kaypakkaya için TİİKP içerisindeki sonunun başlangıcı olmuştur. Kaypakkaya, Avşar köyünden ayrıldıktan sonra Malatya'nın Kürecik bölgesinde faaliyetlerine devam etmiş ve yayınlanan bildiri ile ayrılığını netleştirmiştir. [159]

Kaypakkaya'nın Söke'ye çağrılması ve Doğu Anadolu Bölgesi'nden Ankara'ya, oradan da Söke bölgesine geçişi sırasında komplo düzenlenmesi

[155] Bardakçı, V. (2012). Kırmızı Bahar İbrahim Kaypakkaya. İstanbul: Ozan Yayıncılık, 210-211
[156] Direhşan, E. (Derleyen). (1997). Fırtınalı Yıllarda İbrahim Kaypakkaya, İstanbul: Belge Uluslararası Yayıncılık, 28
[157] Feyizoğlu, 2000, 231
[158] Tufan, 2012, 151; Feyizoğlu, 2000, 234
[159] Feyizoğlu, 2011, 227; Cilasun, 2009, 36-42

üzerine tartışmalar olmuştur. Kaypakkaya, TİİKP içerisinde rahatsızlığa yol açan konuşmaları nedeniyle kendisine zarar verilme/tevkif edilme fikrinin geçtiği bir mektubun Ankara'dan Perinçek'e gönderildiğini öğrenmesi üzerine Perinçek ile görüşmeye gittiğinde kafasındaki ayrılık fikrinin doğru olduğunu anlamıştır.[160]

2.1. Türkiye'de Milli Demokratik Devrim Stratejisi

Milli Demokratik Devrim (MDD) tezi[161], Türkiye'de ilk olarak Türkiye Komünist Partisi (TKP) kadrosunda yer alan Mihri Belli tarafından Yön dergisinde anlatılmaya başlanmıştır. Daha sonra geniş bir aydın kesimin savunacağı MDD tezi, öncüsü Mihri Belli ile birlikte anılmaya başlayacaktır. MDD tezinin hazırlıkları, 1965 yılında Yön dergisinde Mihri Belli tarafından kaleme alınan, milli ve demokratik esaslara göre iki aşamalı devrim temeline dayanan yazılarla Yön dergisinin çevresindeki aydınlar tarafından yapılmıştır.[162]

MDD tezi, Türk sol hareketini 1965 sonrasında Marksizm Leninizm ve Maoizm ile yorumlayıp geliştiren ve devrimci hareketlerin örgüt ve geleneklerine ideolojik kaynaklık eden ulusal nitelikli bir stratejidir. Bu strateji, 20 Aralık 1961'de haftalık bir dergi olarak yayınlanan Yön dergisinin etrafındaki Doğan Avcıoğlu, İlhan Selçuk, Mümtaz Soysal, Cemal Eyüboğlu ve beraberindekiler tarafından parlamento dışı muhalefeti savunan yazılarda şekillenmiştir. Ancak 222. sayı çıktıktan sonra 30 Haziran 1967'de kapanan Yön dergisinin ardından, 21 Ekim 1969'dan itibaren Doğan Avcıoğlu koordinesindeki Devrim isimli dergi ile MDD stratejisi tartışılmaya devam edilmiştir. [163]

Yön kadrosunun Türkiye'de 1960'larda en önemli gördüğü üç sorun bağımsızlık, kalkınma ve demokrasidir. Bağımsızlık ve kalkınmanın, demokrasi sorununa göre önceliği vardır. Bağımsızlık için milliyetçiliği, kalkınma için devletçiliği, demokrasi için sosyalizmi önermişlerdir.[164] Ancak Yön dergisi 1967

---

[160] Cilasun, 2009, 44
[161] Milli Demokratik Devrim broşürü, 5 Ağustos 1966 tarihli Yön dergisinde E. Tüfekçi imzasıyla yayınlanan "Demokratik Devrim: Kimle Beraber, Kime Karşı?" başlıklı yazının genişletilmiş hali olarak kaleme alınmıştır.
[162] Sosyalist Parti İçin Teori–Pratik Birliği, (1971 Nisan). Sayı 4, 31
[163] Atılgan, G. (2002). Yön-Devrim Hareketi. İstanbul: TÜSTAV, 246
[164] Özdemir, H. (1986). Kalkınmada Bir Strateji Arayışı Yön Hareketi. Ankara: Bilgi Yayınevi, 230-231.

yılında kapandıktan sonra yeni kadrolara dönüşmüştür. En önemli ideoloji kaynaklarından biri Maoizm olan MDD'nin ayrı bir hareket olarak ortaya çıkması ise Yön dergisinden sonra Türk Solu ve akabindeki Aydınlık dergileri ile olmuştur.[165]

MDD kadrolarının antiemperyalist ve milliyetçi söylemleri, Kemalizm'e yükledikleri anlam, geniş cephe taktiği çerçevesinde asker ve bürokratlara özel önem veren yaklaşımları, parlamenter olanakları yetersiz bulmaları, mevcut rejimi demokrasicilik olarak nitelendirmeleri öne çıkmaktadır.[166] MDD tezini bu yönüyle benimseyenler 17 Kasım 1967'de Türk Solu dergisini yayınlamaya başlamıştır.[167] Yön dergisinden sonra Türk Solu dergisinin satırlarında "Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye"[168] sloganıyla duyulan MDD hareketi, geniş katılımlı bir cephe önermiş ve somut olarak Türkiye solu için ilk kez bir devrim stratejisi çizmiştir. Türk Solu dergisi çıkış yazısında devrimciler arası seviyeli tartışma ve devrimci eleştiri ortamı oluşturmaktan söz etmiş, 53. sayısına ek olarak verilen 'Milli Demokratik Devrim' bildirisinde, Türkiye'nin emperyalist dünya sistemi içinde, sömürülen ülkeler safında geri bir tarım ülkesi olduğuna değinilmiştir.[169] Bu kapsamda askerler tarafından başlatılacak olan devrim hareketinin proletarya tarafından desteklenerek tamamlanması hedeflenmiştir. Bu stratejisi nedeniyle MDD tezinin öncüleri, parlamento dışı faaliyeti destekleyerek askeri darbe zemini oluşturmaya çalıştığı gerekçesiyle eleştirilmiştir. Aynı şekilde Mihri Belli, devrimci olarak nitelendirilen gençleri anarşi gibi eğilimlere sürüklemekle eleştirilmiştir.

MDD tezinde, devrimin hayata geçirilmesinin parlamenter sistemde mümkün olmayacağı milli bir devrim için halkın içinde örgütlenmenin gerekliliği vurgulanmıştır. Asker ve sivil aydın zümre tarafından emperyalizm ile ezilen ancak sosyalist devrim safında yer almayan milli burjuvaziye öncelikli rol atfeden MDD stratejisi, aşamalı devrim önermiştir. Öncelikli olarak milli demokratik devrimin, bir

---

165 Aydınoğlu, 2008, 128
166 Zorlu, M. (2006). TKP'den TİP'e Sol Kemalizm: MDD Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 122
167 Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 53
168 Belli, M. (1970). Milli Demokratik Devrim. Ankara: Aydınlık Yayınları, 29
169 Sayılgan, 2009, 436

sonraki aşamadaysa, demokratikleşme düzeyinin gelişmesi sonucu işçi sınıfı önderliğindeki sosyalist devrimin gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir.[170]

Mihri Belli ve grubunun savunduğu yöntemler kısa bir süre sonra Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) içerisinde ideolojik olarak kabul görmeye başlamıştır. Marksist Leninist bir ideolojiyle şekillenmeye başlayan FKF'nin parlamento dışında faaliyetlerle devrime yönelmesi, 13 Şubat 1961 yılında kurulan Türkiye İşçi Partisi içerisindeki Deniz Gezmiş ve Cihan Alptekin grubunun da ilgisini çekmiş ve Deniz Gezmiş 'Devrimci Öğrenci Birliği' (DÖB)'ni feshederek FKF'ye dahil olmuştur. Aslında Deniz Gezmiş'in FKF'ye katılımı aynı zamanda FKF'nin TİP'in denetiminden çıktığını gösterir nitelikte bir hareket olmuştur. MDD tezini savunanların TİP muhalifleri ile aynı çizgide olduğu düşünüldüğünde, FKF'nin Türkiye Komünist Partisi'ne yakın bir çizgide MDD tezine yönelmeye başladığı görülmektedir.[171]

TİP ile MDD arasında başlıca görüş ayrılığı öncü kadro olarak görülen asker ve sivil zümre ile milli burjuvazi sınıflarına ilişkindir. TİP, MDD'nin devrim stratejisinde en çok önem verdiği bu iki sınıfa dayanmadan ülkenin demokratikleşebileceğini ve kalkınabileceğini savunmuştur. Burjuva devriminin Cumhuriyet'in ilk yıllarında büyük ölçüde tamamlandığını savunan TİP yöneticilerinden Behice Boran'a göre TİP'in seçimleri kazanıp iktidara geldiği zaman uygulayacağı program ve kalkınma yöntemi, sosyalizmin ön şartlarını hazırlama ve sosyalizme geçiş safhası olarak belirtilmiştir. Bu yöntem ve safhanın ise MDD olmadığını belirtmiştir.[172] Bu anlamda TİP kadroları devrimden ziyade reformlar sonucu sosyalist bir yönetimi hedeflemişlerdir.

Mihri Belli'nin MDD tezi tartışılırken 1966'dan sonra Behice Boran'ın başını çektiği bir grup tarafından 'Sosyalist Devrim' tezi ortaya atılmıştır. Sosyalist Devrimin, MDD'den farklı olarak hemen aktif eylem ve işbirliğine dayandırılmamış olmasıdır. TİP kanadındaki Mehmet Ali Aybar ve sonrasında Behice Boran tarafından Marks'ın önerilerinden yola çıkılarak ortaya konan Sosyalist Devrim tezi, MDD tezinin alternatifi olarak 1960'lı yıllarda tartışılmıştır. Bu dönemde tam

---

[170] Belli, 1970, 66
[171] Tufan, 2012, 85
[172] Boran, B. (1968). Türkiye ve Sosyalizm Sorunları. İstanbul: Gün Yayınları, 271-273.

olarak farkları ortaya konulamasa da Sosyalist Devrim, ulusalcı ve kalkınmaya dayalı reformları savunan ve parlamenter sisteme inananlar tarafından geliştirilmiştir.

Milli Demokratik Devrim-Sosyalist Devrim tezini savunanların yanı sıra MDD tezine yakın çevrelerce Demokratik Halk Devrimi (DHD) tezi ortaya konulmuştur. DHD tezini savunanlar ise ülkedeki kapitalistlerin gücüne son vermeyi öneren merkeziyetçi bir devrimi işaret etmiştir.

Mihri Belli'ye göre özellikle geri kalmış ülkelerde, Sosyalist Devrimin gerçekleştirilmesi, kapitalist ilişkilerin ortadan kaldırılmasıyla sömürüsüz bir düzenin kurulması, yani Sosyalist Devrimin tamamlanarak sosyalist bir toplumun yaratılması, uzun ve meşakkatli bir kuruluş süresini gerektirmektedir. Bir toplumun sosyalist devrim eşiğine varabilmesi için, onun gerçekten bağımsız ve gerçekten demokratik bir toplum durumuna yükselmesi, yani Millî Demokratik Devrim'in bütün görevlerini yerine getirmiş olması şarttır.[173]

Özellikle sosyalizmi savunanların öncülüğündeki Sosyalist Devrim tezi, şiddet içerikli/silahlı faaliyetlere yönelmeden halkın örgütlü gücünü kullanarak devrimi gerçekleştirmenin mümkün olabileceğini savunmaktadır. İşçi sınıfının öncülüğünde yeni kurumlar oluşturarak gerekirse parlamento üzerinden devrimin şartlarının oluşturulabileceği öne sürülmüştür. Bu anlamda bu iki strateji birbirinden ayrılmaktadır. Marks'ın devrim teorisinin uyarlandığı ve halkın kendisine yabancılaşmasını sonlandırarak devrimin başlatılacağını savunan Sosyalist Devrim ile devrimin kırsalda başlatılarak şehirlere ulaşılmasını hedefleyen Milli Demokratik Devrim Türk solunun önemli stratejilerindendir.

Doğan Avcıoğlu'na göre, Mihri Belli ve arkadaşları, Mısır, Sudan, Suriye ya da Endonezya komünistlerinin yıllardır yaptıklarına benzer şekilde, uluslararası komünist harekette artık tartışılmaz olan bir devrim stratejisini uygulamaya çalışmışlardır. TİP'in parlamenter faaliyetleri karşısında, parlamento dışı yolları; barışçıl geçiş tezi karşısında devrimci geçişi savunan MDD kadrolarına göre TİP ve Sosyalist Devrim tezinin etrafındakiler, parlamenter temsili kabul ettiği için

[173] Belli, 1970, 20

egemen çevrelerin oyununa gelmekle eleştirilmiştir.[174] Dönemin aydınları tarafından MDD'nin farklı yorumlamaları yapılsa da MDD kadroları yarı bağımlı ve az gelişmiş bir ülke olarak gördüğü Türkiye'de gerçekleşmesi beklenen devrimin, milli bir devrim olması gerektiğini savunmuşlardır. Bu kapsamda Doğan Avcıoğlu ise TİP'i devrimci hareketleri yavaşlattığı için eleştirmiştir.

MDD kadrolarına göre devrim stratejisi Çin, Arnavutluk ya da Küba devrimlerinden esinlenmiş ancak milli ruhla kurulmuştur. Uluslararası komünist hareketin devrim stratejisi, MDD kadrolarınca ulusal yapıya uyarlanmaya çalışılmıştır. Bu yüzden MDD kadrosu Kemalizm'i, Sosyalizm ve Kapitalizm arasında tercih edilecek üçüncü bir yol olarak değil uzun sosyalizm yürüyüşünde ittifak yapılacak siyasal bir güç olarak görmüştür.[175] MDD kadroları, emperyalizmin bir sonraki aşaması olarak görülen kapitalizm ile mücadelenin Kemalizm'in demokratik devrim esasları üzerinden mümkün olacağını düşünmektedirler. Onlara göre sermayenin ve bankaların sömürü gücünün ağır şartlarda hissedilmesi, dış kaynaklara olan ihtiyacın ve emperyalizmin baskısının artması, milliyetçi ve demokratik bir devrimin gerekliliği ön plana çıkarmaktadır.[176]

Ali Taşyapan'a göre Milli Demokratik Devrim tezi Çin, Vietnam ve Latin Amerika devrimlerinden esinlenen ve emperyalizm, yarı-bağımlı siyasal, ekonomik koşullar ile geri kalmış üretim ilişkileri üzerine biçimlenen bir önermedir. Bu teze göre Türkiye, ekonomik ve siyasi ilişkileri bakımından emperyalizme bağımlıdır. Yani çözümü bekleyen ulusal bir sorunu vardır.[177] Taşyapan'a göre yarı-feodal üretim ilişkileri yüzünden Türkiye'nin iktisadi yapısı geri kalmış ve demokratikleşmeye uygun değildir. O halde çözüm bekleyen bir demokratik sorunu vardır. Bu yüzden Türkiye koşullarına uygun bir devrim modeli savunulmalıdır. Bu model ise sosyalist karakterde olmayıp ulusal demokratik yapıda olmalıdır. Ancak, bu devrim proletaryanın öncülüğünde yapılacağı için ulusal-demokratik aşamayı tamamlamakla sınırlı kalmamalı, beklemeksizin sosyalizmi inşaya geçilmelidir.[178]

---

[174] Avcıoğlu, D. (14 Ekim 1966). Bir Sosyalist Rejimin Esasları. Yön Dergisi. Sayı 155, 9
[175] Aydınoğlu, 2008, 175
[176] Belli, 1970, 7-8
[177] Taşyapan, A. (2009). Kaypakkaya İle Birlikte-Anı 2 İstanbul: El Yayınları, 138
[178] Taşyapan, 2009, 139

Marks ve Engels tarafından ele alınan eserlerde aşamalı veya doğrudan; zor yoluyla veya barışçıl; devleti parçalayarak veya devleti kullanarak devrimlerin gerçekleştirilmesi üzerine çeşitli tezler ve öneriler açıklanmıştır. Bu tezlerden Türk solu kendisine yön bulmaya çalışmıştır. Ancak çeşitlilik barındıran bu tespitlerin ulusal nitelik olarak Türkiye'ye uygulanması noktasında sürekli yol ayrımları yaşanmıştır. Bu anlamda MDD tezinde ön görülen devrim anlayışı sınıfsal bir devrimden ziyade kitlesel bir devrimdir. Devrimin hayata geçirilmesi için milli burjuvazi, küçük burjuvazi, asker, aydın, köylü ve işçi bir araya gelmektedir. Marks'ın söylemlerinden yola çıkılarak ortaya atılan Sosyalist Devrim tezinin öncüsü işçi sınıfı olarak görülürken, Mao yanlısı kadroların MDD tezinde asker, sivil, aydın, köylü ve işçi sınıfının yer aldığı güçlü bir halk tabanı görülmektedir. [179] Mihri Belli'ye göre, Millî Demokratik Devrim, topraksız ya da az topraklı köylüleri toprak ve tarım aracı sahibi durumuna getirecek olan ve devletin denetimindeki kredi kuramlarını onların yararına işletecek olan devrimdir.[180]

MDD hareketinin kökeni, 1960 öncesindeki Türkiye Komünist Partisi kadrolarına dayanmaktadır. Aslında MDD tezini savunanlar dönemin uluslararası komünist hareketiyle ideolojik bağlantıları olan komünistlerdir. Bu kapsamda Türk soluna, Suriye, Mısır, Irak ve Endonezya komünist partilerinin milliyetçi söylemleri, milliyetçi subaylarla ilişkileri ya da milli burjuvazi partileriyle ittifakları gibi deneyimler MDD tarafından kazandırılmıştır. [181]

Ergun Aydınoğlu'na göre MDD, TİP önderlerinin değinmediği temel bir soruna, geri kalmış ülkelerde devrim ve devrimci iktidar sorununa cevap getirmeye çalışmıştır.[182] TİP içerisindeki Emek dergisinin aydınlarına göre ise Türkiye'yi sosyalist bir devrim beklemektedir.

TİP'in devrim konusundaki eğilimi, özellikle 1965 seçimlerinin ardından, sosyalizmin Türkiye'ye seçimler yoluyla getirilebileceğine kaymıştır. Mehmet Ali Aybar'ın o tarihlerde sık sık dile getirdiği 1969'daki seçimlerde başarıya ulaşma ve sonrasındaki 1973 seçimlerinde iktidar olma hedefi de bunun bir göstergesidir. Bu

---

[179] Şener, 2010, 21
[180] Belli, 1970, 30
[181] Aydınoğlu, 2008, 187
[182] Aydınoğlu, 2008, 202

düşünsel akım, TİP kadrolarının legalde kalma çabası olarak yorumlanırken, FKF içindeki dinamik ve eylemsel gücü olan kadrolara göre sağ oportünizm olarak görülmüştür.

TİP tarafından iktidara yürüyüş olarak görülen süreç, TİP'in 1965 seçimlerinde 15 olan milletvekili sayısının, 1969 seçimlerinde 2'ye düşmesiyle sonuçlanmıştır. Bunun üzerine MDD kadrosu devrim ve siyasetin parlamento gibi dar bir alana sığdırılamayacak kadar geniş bir çapta olduğunun farkına varılması gerektiğini yinelemiştir.[183]

MDD hareketini savunanların kendi içerisinde çözmekte zorlandığı iç çelişkilerin olduğu görülmüştür. İdeolojik olarak batıcılığa karşı çıkılsada modern bir yaşam için batıcılığı öneren Kemalistlerin bakış açısı MDD kadrolarınca eleştirilmemiştir. Çünkü onlara göre Ferdinand Tönnnies (1855-1936) ile Karl Marks'ın aynı fikirde buluştuğu modern yaşam, küçük toplulukları zayıflattığı için kapitalizm, işçi ve köylü sınıfın şehirlere göç etmesine neden olmaktadır.[184] Bu anlamda batıcılık ve modernleşme konusunda ikileme düşülmüştür.

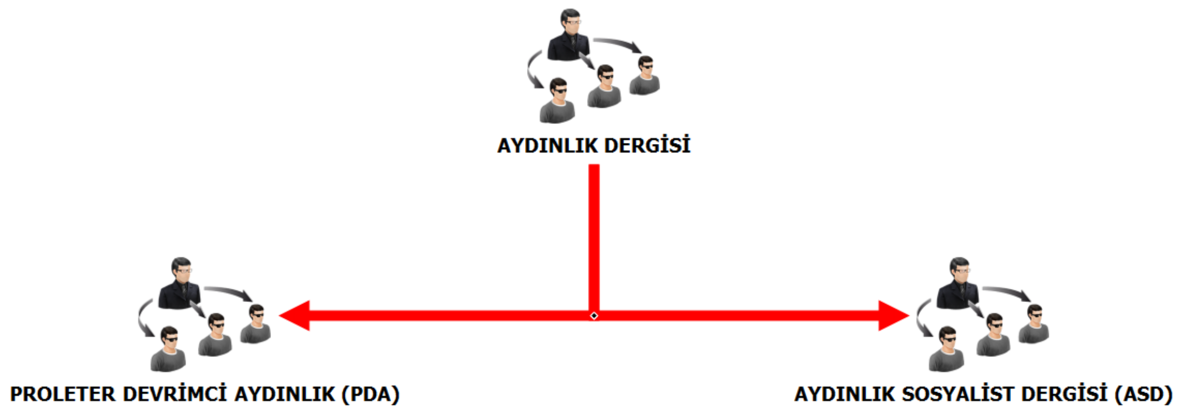
Bir diğer çelişki ise askerlere öncü kadroda yer veren bu hareketin darbeci zihniyete destek olduğu iddiasıdır. Özellikle askeri kadroların mülkiyet sahibi sınıf ile temas kurması ve buhran dönemlerinde askerin darbe girişiminde bulunması bu eleştirinin yapılmasına neden olmuştur.

İç çelişkilerin yanı sıra eleştirel bakış açısı MDD tezindeki kadroların bölünmesine neden olmuştur. Marks ve Engels'e göre sosyalist ve komünistler eleştirel öğelerle toplumun tüm temellerine sorular yöneltmektedirler. İşçi sınıfının lehine olacak şekilde toplumdaki karşıtlığın, bireysel kazancın ve ücretli emeğin kaldırılması için bu sorulara cevap aramışlardır. Bu nedenle işçi sınıfın aydınlanması için eleştirel bakış açısını son derece önemli görmüşlerdir.[185] Ancak eleştirel bakış açısının örgüt ve ideoloji içerisine sirayet etmesi nedeniyle sol kadrolarda bölünmeler yaşanmıştır.

---

[183] Aydınoğlu, 2008, 204-207
[184] Macionis, 2012, 633
[185] Marx, K., Engels, F., 2013, 41

Doğu Perinçek önderliğindeki bir grup, Mihri Belli yönetimindeki MDD'nin eklektik bir küçük burjuva akım haline geldiğini ileri sürerek bu kadrodan ayrılmıştır. MDD tezlerinin yayınlandığı Aydınlık dergisi bu dönemde Mihri Belli ile Doğu Perinçek arasındaki ayrışma nedeniyle ikiye bölünmüştür. Sol ideolojinin eleştirel bakış açısı örgütlerin teşkilat yapısına yansıyarak sürekli bölünmelere yol açmıştır. Fikir ayrılıkları nedeniyle, 1970 yılı Ocak ayındaki 15. sayısını çıkaran Aydınlık Sosyalist Dergisi (ASD) ile birlikte Proleter Devrimci Aydınlık (PDA) ilk sayısını çıkartmıştır.[186] MDD'den ayrılan Doğu Perinçek grubu kendi ideolojisini yayınlayacağı Proleter Devrimci Aydınlık (PDA) dergisini çıkarmaya devam etmiştir. Bölünmeden sonra kırmızı kapaklı ASD ve beyaz kapaklı PDA dergisi basılmıştır (Şekil 2.1.). Sol hareket içindeki bu ayrışmadan dolayı dergiler bir süre 'Kırmızı Aydınlık' ve 'Beyaz Aydınlık' nitelemeleriyle anılmışlardır.[187]

Şekil 2.1. Aydınlık Dergisinin İkiye Bölünmesi (1970)

Ayrışma sürecinde Perinçek'i eleştiren Mihri Belli'nin bulunduğu Kırmızı Aydınlık'ın (ASD) çevresinde Mahir Çayan, Münir Ramazan Aktolga, Yusuf Küpeli, Atilla Sarp gibi isimler yer almıştır. Bu kadrodan Mihri Belli legalitede kalmakla suçlanıp Mahir Çayan ve arkadaşları THKP-C'nin kadrosunda yer almışlardır.

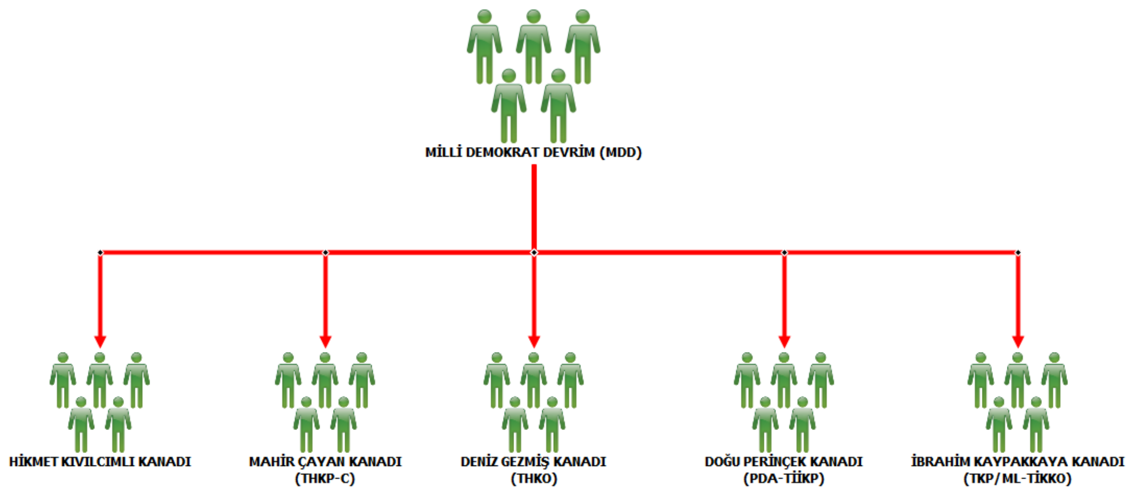
Beyaz Aydınlık'ın (PDA) çevresinde ise Doğu Perinçek, Cüneyt Akalın, Ömer Madra, Hasan Yalçın, Şahin Alpay, Halil Berktay, Gün Zileli, Cengiz Çandar, Ömer Özerturgut, Oral Çalışlar, Ferit İlsever, Nuri Çolakoğlu, Atıl Ant ve Bora Gözen gibi isimler yer almıştır. Beyaz Aydınlık'ın çevresindeki isimler TİİKP'in

[186] Feyizoğlu, T. (2000). İbo İbrahim Kaypakkaya. İstanbul: Ozan Yayıncılık, 111; Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 60

[187] Cilasun, E. (2009). Kırmızı Gül Buz İçinde. (1. Baskı). İstanbul: On Sekiz Mayıs Kitaplığı, s. 34

kadrosunu oluşturmuşlardır. İbrahim Kaypakkaya, bu ayrılmalarda Beyaz Aydınlık safında yer almıştır. Beyaz Aydınlık'ın ikinci sayısında Çin Komünist Partisi'ni destekleyen bir açılım yapması ile İbrahim Kaypakkaya'nın Çin Devrimi ile ilgili tezleri dikkat çekmiştir.[188] Çünkü İbrahim Kaypakkaya'ya göre Çin ile Türkiye toplumunun demografik özellikleri benzerlik göstermekte ve köylülük her iki ülkede ağır basmaktadır. Bu açılımlarla Perinçek grubu Mao'nun stratejisine dayanan bir oluşum haline gelmiştir. Perinçek grubunun teorik olarak Maoizm'e yönelme düşüncesinde devam etmesi üzerine, pratikte Maoizm'e yönelmeyi savunan ve köylülük esaslı silahlı mücadelenin gerekliliğine inanan İbrahim Kaypakkaya grubu, Perinçek grubundan ayrılmıştır.[189] Nitekim İbrahim Kaypakkaya, Doğu Perinçek grubunu şehirlerden gazete-dergi çıkararak mücadele ettiği için revizyonistlikle eleştirmiş, şehirlerdeki mücadelenin bırakılıp köylere gidilmesini gerektiği belirtmiştir.[190]

Mihri Belli'nin önderliğindeki MDD çatısı altındaki ideolojik ayrışma sonucunda Hikmet Kıvılcımlı kanadı, Mahir Çayan kanadı (THKP-C), Deniz Gezmiş kanadı (THKO), Doğu Perinçek kanadı (PDA-TİİKP), İbrahim Kaypakkaya kanadı (TKP/ML-TİKKO) olmak üzere her biri ayrı grup olacak şekilde kopmalar yaşanmıştır (Şekil 2.2.).

Şekil 2.2. Milli Demokratik Devrim Tezinin Ayrışması

---

188 Taşyapan, 2009, 147
189 Aydınoğlu, 2008, 278
190 Cilasun, 2009, 36

MDD tezine göre toplumdaki milli güçlerin birleşmesi ile gerçekleşeceği iddia edilen demokratik devrimin hayata geçirilememesi ve devrim stratejisinde izlenen farklı mücadele yöntemleri görüldüğü gibi örgütsel bölünmelere neden olmuştur. Devrimciler arasında ayrışmaların getirdiği bölünmeler bazı dönemlerde eylem sayısını artırırken bazı dönemlerde ise siyasal krizler nedeniyle ferdi eylemlere dönüşmüş, sonuç olarak ise 12 Eylül öncesinde sokaklarda şiddet eylemleri artış göstermiştir.

2.2. Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in Kuruluşu (1972 – 1974)

Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist, radikal sol görüşte oluşmaya başlayan halk savaşı stratejisinin sonucu olarak, '*Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi'*nden (TİİKP) koparak illegal yollardan kurulmuştur. TKP/ML'nin kadroları ve kurucusu İbrahim Kaypakkaya, başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmak üzere kırdan şehirlere uzanan geniş bir coğrafyada devlete karşı silahlı mücadele faaliyeti yürütmüştür.

TİİKP yönetimini revizyonist olmakla suçlayan ve parti içerisinde Marksist teorinin Leninist ve Maoist stratejisiyle hareket eden Kaypakkaya, Doğu Perinçek ile yaptığı görüşmenin etkisiyle kendisini benimseyen grupla birlikte, Tunceli kırsalında, Doğu Anadolu Bölge Komitesi toplantısında kabul edilen 10 maddelik karar ile TKP/ML'nin adını duyurmuştur.[191] 24 Nisan 1972 tarihinde bu örgütün merkezinde yer alan isimlerden İbrahim Kaypakkaya, Muzaffer Oruçoğlu, Ali Taşyapan, Cem Somel, Ali Mercan, Mehmet (Almanyalı Kadir) ve Aslan Kılıç tarafından 'Koordinasyon Komitesi' oluşturulmuştur.[192] İbrahim Kaypakkaya ve Muzaffer Oruçoğlu ise "Daimi Komite" olarak işlemleri doğrudan üstlenmişlerdir.[193] Daimi Komite faaliyetlerini Tunceli merkezli, Koordinasyon Komitesi ise Diyarbakır, Malatya, Tunceli bölgesi başta olmak üzere Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde yürütme kararı almıştır.[194]

---

191 Direhşan, 1997, 29
192 Çiçek, Y. (2008). Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı Sol Örgütlenme Olarak TKP/ML-TİKKO. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 71; Cilasun, 2009, 45; Direhşan, 1997, 29 Tufan, 2012, 134-136
193 Feyizoğlu, 2000, 236
194 Feyizoğlu, 2011, 228

İbrahim Kaypakkaya, 1971 yılında yapılan TİİKP'in 'Sosyalist Kurultayı'nda parti içerisindeki silahlı mücadeleye karşı gelenleri eleştirerek ülkenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde silahlı mücadele şartlarının oluştuğunu belirtmiştir. Ancak İbrahim Kaypakkaya, TİİKP yönetimine yönelik bu eleştirilere rağmen Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölge sorumluluğuna getirilmiştir. Bu bağlamda Diyarbakır, Şanlıurfa ve Adıyaman bölgesinden Muzaffer Oruçoğlu, Malatya ve Tunceli bölgesinden ise İbrahim Kaypakkaya sorumlu tutulmuştur.[195]

Emin Demirel'e göre TİİKP yönetimine yönelik bu eleştiri, teorik açıdan örgütte ağırlığı olan İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşlarının elini daha da güçlendirmiştir. Eleştirilere rağmen şehirlerden mücadeleyi yönetmeye çalışan TİİKP yönetiminin tutumu, TKP/ML'nin kurulma sürecini hızlandırmıştır. [196]

Turhan Feyizoğlu'na göre DABK'ın yaptığı üç toplantının sonuncusu olan 7-8 Şubat 1972'deki toplantısında 10 maddelik Doğu Anadolu Bölgesi Komite Kararlarında, TİİKP'in eleştirilme nedeni açıklanmıştır.[197] Bu metin İbrahim Kaypakkaya, Ali Haydar Yıldız ve Muzaffer Oruçoğlu tarafından kırsalda köylüler ile yapılan görüşmeler neticesinde sınıf farklılıkları, emeğinin karşılığını alamayan işçi sınıfı ve küçük burjuvazinin sorunları analiz edilerek oluşturulmuştur.

Halkın sorunlarına yönelik tespitlerin yön verdiği devrim stratejisinden oluşan ve PDA yönetimine ilişkin eleştirilerinde yer aldığı, Sosyalist Kurultay'da İbrahim Kaypakkaya tarafından onaya sunulan 11 ilke ise şunlardır;[198]

1. Köylük bölgelerdeki faaliyet esas, şehirlerdeki faaliyet talidir.
2. Silahlı mücadele esas, diğer mücadele biçimleri talidir.
3. İllegal faaliyet esas, legal faaliyet talidir.
4. Ülke çapında düşman bizden güçlü olduğu müddetçe stratejik savunma esastır.
5. Stratejik savunma içinde taktik taarruzlar esas, taktik savunma talidir.

---

[195] Feyizoğlu, 2000, 173
[196] Demirel, E. (2004). Türk Solu'nun Kırsal Alan Faaliyetleri. Ankara: IQ Kültür- Sanat Yayıncılık, 51
[197] Feyizoğlu, 2000, 214-219; Tufan, 2012, 147; Direhşan, 1997, 26
[198] Kaypakkaya, İbrahim. (1976). Bütün Yazılar 1. (der. H. Cançöte). İstanbul: Tufan Yayınları, s. 241; Demirel, 2004, 52; Feyizoğlu, 2000, 244

6. Bu dönemde köylerde, silahlı mücadele içinde gerilla mücadelesi esas, diğer mücadele biçimleri talidir.
7. Şehirlerde stratejik savunma döneminde kuvvet biriktirmek ve fırsat kollamak esas, ayaklanmalar düzenlemek talidir.
8. Örgütlenmede parti örgütlenmesi esas, diğer örgütlenmeler talidir.
9. Diğer örgütlenmeler içinde silahlı mücadele örgütleri esastır.
10. Kendi kuvvetlerimize dayanmak esas, müttefiklere dayanmak talidir.
11. Ülkemizde silahlı mücadele şartları vardır.

Bu kararlarla birlikte gericilerin şiddetine karşı devrim şartlarının oluştuğu belirtilerek sadece komünist bir partinin devrimi gerçekleştiremeyeceğine vurgu yapılmıştır. Öncelikle cephede silahlı mücadelenin olması gerektiği inancıyla TİİKP içindeki ayrımın gerekliliği belirtilmiş ve TİİKP sağ oportünizmle suçlanmıştır. Kırsal alanda silahlı ve ekonomik yapılanmanın tamamlanıp devrim için parti ve cephe (ordu) yapılanmasının esas olması gerektiği belirtilmiştir.

TİİKP yönetimine yönelik eleştirilerin neticesinde ilk kadrolaşma Koordinasyon Komitesi'nin kontrolünde Malatya, Tunceli, Diyarbakır ve Şanlıurfa ili Siverek ilçesinde olmak üzere Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde oluşturulmuştur. Bu kadro, 24 Nisan 1972 tarihinde Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist (TKP/ML); silahlı yapılanmaları ise Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) adıyla kendisini duyurmuştur (EK-1).[199]

Diyarbakır ve Şanlıurfa ili Siverek ilçesinin yanı sıra Elazığ, Gaziantep ve Malatya ili Kürecik bölgesi örgütün faaliyet yürüttüğü diğer bölgelerden olmuştur. Kaypakkaya, Elazığ ili Karakoçan ilçesinde köylülerin dükkanlarını gezerek, devlet mekanizmasının kontrolünün azaldığı bölgelerde faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır.[200]

İbrahim Kaypakkaya, Ali Haydar Yıldız ve Muzaffer Oruçoğlu öncülüğündeki örgüt ilk ciddi eylemlerini Kahyalı muhtarı Mustafa Mordeniz'in[201] öldürülmesi,[202]

---

[199] Demirel, 2004, 53
[200] Cilasun, 2009, 47
[201] Kahyalı muhtarı Mustafa Mordeniz, Sinan Cemgil ve bazı örgüt üyelerini ihbar ettiği, bu ihbara istinaden güvenlik güçlerince yapılan operasyonlarda TKP/ML örgütüne mensup üyelerin hayatını kaybettiği iddiasıyla İbrahim Kaypakkaya tarafından öldürülmüştür.

İstanbul'da bekçi cinayeti, Tunceli'de bir teğmenin evine dinamit atılması ve yine Tunceli Emniyet Müdürlüğü binası ile lojmanlarına bomba atılması olaylarıyla gerçekleştirmiştir.[203]

TKP/ML'nin kurulduğu bu dönem aynı zamanda Türkiye'de siyasi yasakların ve askeri darbenin en sert şartlarının hissedildiği bir dönemdir. Toplumdaki demokratik yaşama 12 Mart 1971 askeri darbesiyle ara verilmiş, bu darbe neticesinde sokaklardaki şiddet eylemlerine ve toplumun yapısındaki bölünmüşlüğe son verilmek istenmiş; bunun sağlanması için sıkıyönetim ilan edilmiştir. Güvenlik güçleri vasıtasıyla kontrolü ve güvenliği sağlamaya çalışan askeri yönetim döneminde devrimci hareketlerin içerisinden TKP/ML'nin filizlenmesi son derece manidardır.[204] THKO, THKP/C gibi diğer sol örgütlerin militanlarının hayatını kaybettiği, hapsedildiği bir dönemde TKP/ML'nin kurulması ve örgütlenmesi göz ardı edilmemelidir. Küreselleşmenin bir etkisi olarak komünist hareketlerin ve dünyanın farklı bölgelerindeki Marksist Leninist partilerin iletişimi, TKP/ML'nin kurulma sürecindeki kırılma noktalarından birisi olmuştur. Bu zeminde gerçekleştirilen 12 Mart 1971 darbesi ise İbrahim Kaypakkaya'nın illegaliteye yönelmek için kırılma noktalarından birisi olmuştur.

Bu konjonktürde TKP/ML, Marks'ın devrim teorisi ile Leninist Maoist devrim stratejisini destekleyerek kırsalda faaliyetlerine başlamıştır. Ancak örgütün illegal eylemlerine yönelik güvenlik güçleri tarafından düzenlenen operasyonlar ile örgüt ciddi kayıplar vermiş ve dönem dönem faaliyetlerine ara vermek zorunda kalmıştır.

2.2.1. İbrahim Kaypakkaya'nın biyografisi (1949-1973)

TKP/ML lideri İbrahim Kaypakkaya, 1949 yılında Çorum'un Sungurlu ilçesinin Karakaya Köyü'nde doğmuştur.[205] Türk-Alevi kökenli yoksul bir aileye

---

[202] Cilasun, 2009, 50; Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 13; Feyizoğlu, 2000, 249

[203] Rüzgar, E. (2012). Direnişin Manifestosu İbrahim Kaypakkaya. (1. Baskı). İstanbul: Siyah Beyaz Kitap, 43-46; Bardakçı, 2012, 34; Feyizoğlu, 2000, 281

[204] Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 205

[205] İbrahim Kaypakkaya 1948 yılında doğmuş, ancak doğum yılı resmi kayıtlara 1949 yılı olarak geçmiştir: Feyizoğlu, 2011, 4; Aykol, 2010, 230; Cilasun, 2009, 15; Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 9

mensuptur.[206] İlkokulu Karakaya köyüne yakın çevre köylerde bitirdikten sonra 1960 yılında Hasanoğlan Öğretmen Okulu'na girmiş, Öğretmen Okulu'nun ardından 1965 yılında İstanbul'daki Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'na başlamış, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik ve Matematik Bölümü öğrencisiyken sol ideolojik görüşü benimseyen gençler arasında yer almıştır.

Kaypakkaya, 21 Kasım 1967'de kuruluş bildirisi olarak yayınlanan "Duyuru" ile Çapa Fikir Kulübü'nün kurucuları arasında yer almıştır.[207] Çapa Fikir Kulübü'nde başkanlık görevi de yapan Kaypakkaya, Fikir Kulübü tarafından yayınlanan duyuruda "okul içinde ve dışında siyasetle uğraşmanın yönetmelikçe yasaklanmış" olmasını ihlal etmek gerekçesiyle okul idaresince bir ay süreyle okuldan uzaklaştırılmıştır. Bu durumu protesto etmek amacıyla çıkan olaylar sonucu, okul yönetimi İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşlarını 'okulda boykot, işgal ve olaylara öncülük ettikleri, 6. Filo'ya karşı bildiri yayınladıkları' gerekçesiyle Kasım 1968'de okuldan tamamen uzaklaştırmıştır.[208] Bu durum sözde devrimci öğrencilerin öncü kadrolarında yer alan Kaypakkaya'nın okuldan koparak devrimci faaliyetlere katılmasını hızlandırmıştır.[209]

İbrahim Kaypakkaya, Hasanoğlan Öğretmen Okulu'ndan itibaren gelişimini tamamladığı çevrede toplumsal sorunlarla karşılaşmıştır. Henüz gençlik yıllarındayken bu sorunların çözümü için siyasi faaliyetlere katılmıştır.[210]

Kaypakkaya, 3 Ocak 1967'de Doğan Özgüden, Yaşar Kemal ve Fethi Naci öncülüğünde yayınlanmaya başlayan Ant ve 17 Kasım 1967'de yayınlanmaya başlayan Türk Solu dergilerinin yazı kurulunda yer almış, 1968 yılının başlarında Türkiye İşçi Partisi'nin Eminönü ilçe teşkilatına üye olmuştur. Kaypakkaya, Çapa Yüksek Öğretmen Okulu ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde sağ ve sol görüşlü öğrencilerin arasındaki çatışmalarda sol görüşlü öğrencilerle hareket etmiştir. Dönemin siyasi dalgalanmaları içerisinde Milli Demokratik Devrim-Sosyalist Devrim ayrışmasında önceleri Sosyalist Devrim görüşünü benimsediysede, kısa bir süre sonra o dönem gençlik hareketini sürükleyen Mihri

[206] Taşyapan, 2009, 99
[207] Tufan, 2012, 125; Feyizoğlu, 2000, 22
[208] Aykol, 2010, 230
[209] Cilasun, 2009, 29
[210] Tufan, 2012, 134-136

Belli'nin öncülüğünü yaptığı Milli Demokratik Devrim tezini savunmaya başlamıştır.[211] Bu düşünceleri yüzünden Kaypakkaya, Türkiye İşçi Partisi üyeliğinden ihraç edilmiştir.

TİP'ten ayrılması üzerine Mao'nun devrim stratejisinde MDD tezini savunmuş ve Aydınlık dergisinin bölünmesinin ardından Proleter Devrimci Aydınlık (PDA) tarafında yer almıştır. Ömer Özerturgut'un 1 Temmuz 1969 yılında yayına başlayan İşçi-Köylü gazetesinin İstanbul'daki bürosunda çalışan Kaypakkaya bu gazetenin faaliyetlerinde aktif olarak yer almış, Aydınlık ve Türk Solu dergilerine yazılar yazmıştır. 1972 yılına kadar PDA, TİİKP saflarında çalışmış ve DABK üyesi olarak görev yapmıştır. Bu tarihte Doğu Perinçek ve çevresinin revizyonist ve oportünist olduklarını iddia eden Kaypakkaya TKP/ML ve TİKKO'nun kurucusu olmuştur.[212]

İbrahim Kaypakkaya, Tunceli kırsalında taban desteği bulduğu için buradan TKP/ML'nin eylemelerini yönetmeye çalışmış,[213] örgütün faaliyetlerinin yoğunlaştığı Çemişgezek bölgesinde 24 Ocak 1973'te Tunceli ili Çemişgezek ilçesi Vartinik köyü Mirik mezrasında bulunduğu esnada güvenlik güçleri tarafından köyün etrafı sarılmış, çıkan çatışmada TİKKO üyesi Ali Haydar Yıldız yaşamını yitirirken Kaypakkaya yaralı olarak çatışma alanından kaçmıştır. Muzaffer Oruçoğlu ve Hüseyin Bozkurt ise kaçarak kurtulmuşlardır. [214]

Ölü olarak ele geçirilen Ali Haydar Yıldız Gökçek Devlet Hastanesi'nin Morguna kaldırılırken,[215] çatışmadan yaralı olarak kurtulan İbrahim Kaypakkaya ise ağır kış şartlarında, çatışmadan beş gün sonra 29 Ocak 1973'te saklandığı Mirik mezrasında yol sorduğu öğretmenin ihbarıyla, bölgedeki askerler tarafından yakalanmıştır.[216] Gökçek Köyü'ndeki karakola götürülen Kaypakkaya buradaki ilk ifadesinin ardından[217] Tunceli'ye sonrasında ise 1 Şubat 1973 günü Diyarbakır

---

[211] Cilasun, 2009, 30
[212] Yılmaz, S. (2011). Terör ve Türkiye. İstanbul: Kum Saati Yayınları, 519; Feyizoğlu, 2000, 90
[213] Yılmaz, 2011, 519
[214] Oruçoğlu, M. (2008). Tohum (9. Baskı). İstanbul: Babek Yayınları, 442
[215] Bardakçı, 2012, 95
[216] Cumhuriyet Gazetesi, (31 Ocak 1973); Tufan, 2012, 163; Cilasun, 2009, 55
[217] Rüzgar, 2012, 55; Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 15

Sıkıyönetim Komutanlığı'na teslim edilmiştir.[218] 20 Şubat 1973 günü ayaklarındaki donma nedeniyle Diyarbakır Askeri Hastanesinde ameliyat edilmiş ve ayakları kesilmiştir.[219] Tunceli kırsalında yaralı olarak yakalanan İbrahim Kaypakkaya, 19 Mayıs 1973 günü cezaevinde hayatını kaybetmiştir.[220] Resmi kurumlarca intihar ettiği açıklanan Kaypakkaya'nın, TKP/ML örgütünce 18 Mayıs 1973'te işkenceyle öldürüldüğü iddia edilmiştir. Bu nedenle örgüt her yıl 18 Mayıs tarihinde anma etkinliği yapmaktadır.[221]

2.2.2. İbrahim Kaypakkaya'nın devrim stratejisi

Sol örgütler, mevcut ve işleyen sisteme karşı eleştirilerle geliştiğinden, örgüt içi tartışma ve eleştirilerde kaçınılmaz olmuştur. Bu nedenle sol örgütlerde eleştirilere ve gelişime açık lider profili son derece önemlidir. Aksi halde birçok lider ortaya çıkmakta ve örgüt küçük gruplara bölünmektedir. Nitekim TİİKP içerisinden, TKP/ML'deki İbrahim Kaypakkaya ve ekibinin ayrılması da dahil olmak üzere örgüt içi anlaşmazlıklar ve eleştiriler bu nedenle meydana gelmiştir. Dolayısıyla örgüt liderinin vizyonu, ideolojik gelişimi ve örgüte hakimiyeti, bireylerin bir arada bulunmasını ve birlikte hareket etmesini doğrudan etkilemektedir.

Devrimci kişilik teorisi göre, Kaypakkaya'nın devrim stratejisi incelendiğinde, Kaypakkaya'nın küçük yaştan itibaren baba-oğul ilişkisinden uzakta kalması, otoriter bir babanın varlığını hissetmekten ziyade yatılı okulda kaldığı dönemlerde otoriter devlet yapısı ile tanışması O'nun karakterinde devrimci kişilik yapısının oluşmasına neden olmuştur.

Engellenme-saldırganlık devrim teorisinin yaklaşımından bakıldığından, Kaypakkaya küçük yaşlardan itibaren otoriter bir eğitime tabi tutulmuş, üniversite yıllarında toplumdaki etkenler nedeniyle engellenmelerle karşılaşmış, bu durum kendisinde memnuniyetsizliğe yol açmış ve kızgınlık etkisi oluşturmuştur. O'nun toplumdan beklentilerindeki hayal kırıklığı ve memnuniyetsizliğini yaşayan diğer insanlarla birlikte saldırgan tavırlar içerisine girdiği görülmektedir. Engellenme-

---

[218] Sayılgan, 2009, 373; Feyizoğlu, 2000, 303; Bardakçı, 2012, 337
[219] Cilasun, 2009, 62
[220] Feyizoğlu, 2000, 324
[221] Demirel, 2004, 53; Feyizoğlu, 2000, 323

saldırganlık devrim teorisinin açıkladığı kitlelerin huzursuzluğu ve hayal kırıklığına bağlı saldırgan-devrimci hareketler İbrahim Kaypakkaya'nın içerisinde bulunduğu üniversite çağındaki devrimcilerin hareketlerine uyum göstermektedir.

Kaypakkaya okul yıllarında Marks, Lenin ve Mao'nun kitaplarını okumuş ve buradaki çıkarımlarını Türkiye'deki toplum üzerine yapacağı analizlerinde kullanmıştır. Nitekim, Çin Devrimi'nde Mao tarafından devrimin hayata geçirilmesi için uygulanan Kültür Devrimi ve aynı dönemde Vietnam Savaşı, Kaypakkaya'nın gençlik yıllarında etkilendiği önemli olaylar olmuştur.[222]

Sait Yılmaz'a göre İbrahim Kaypakkaya'nın örgüt içerisinde öncü olarak takip edilmesinin sebebi, Çorum, Malatya, Tunceli, Tokat ve Gaziantep'in kırsal kesimlerinde halkla yakından temas kurarak sınıf tahlili yapması ve bu görüşmelerdeki izlenimleri ile toplumun sorunlarına ilişkin yaptığı analizleridir. Analizlerinde devrim stratejisini tartışan Kaypakkaya, halkın ve örgütün içerisinde Hamza, Musa, Muallim, Haydar, Mustafa ve Aşur gibi takma isimlerle kendi kimliğinden sıyrılarak devrimci kimliğini ön plana çıkarmıştır.[223]

İbrahim Kaypakkaya hakkında yürütülen soruşturma kapsamında vermiş olduğu ifadesinde legal faaliyetlere ilişkin olarak FKF, Dev-Genç ve TİİKP içerisindeki çalışmalarını anlatmıştır.[224] TİİKP içerisindeki faaliyetlerinden ise 'Şafak' dergisi çalışmalarından bahsetmiştir. TKP/ML ve TİKKO'nun kuruluşuna ilişkin açıklamalarda bulunmamış ancak kendisinin bu illegal oluşumlar içinde bulunduğunu da inkar etmemiştir. Arkadaşı Ali Haydar Yıldız ile birlikte devrimi gerçekleştirmek üzere Tunceli bölgesindeki köylere halk devrimi için geldiklerini söylemiştir.[225]

1965 sonrası devrimci örgütlere bakıldığında, İbrahim Kaypakkaya gibi genelde eğitimi üniversite seviyelerine kadar dayanan ancak daha sonra izledikleri illegal yollar nedeniyle yükseköğretim kurumlarından atılan/ayrılan kişiler karşımıza çıkmaktadır. Bu durum sağ örgütlere nazaran sol örgütlerde daha sık

---

[222] Cilasun, 2009, 19
[223] Bardakçı, 2012, 227
[224] Cilasun, 2009, 62
[225] Sayılgan, 2009, 373; Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 123-129

görülmektedir. Bu benzerlik Küba'nın aydın zümreye dayanan devrim stratejisinde de görülmektedir.

Kaypakkaya devrimin hayata geçirilmesi için yaptığı okumalarının ardından halk devrimi stratejisinin çizgisinde Türk toplumunu analiz etmeye çalışmıştır. Kaypakkaya'nın en çok dikkat çeken analizlerinden biri Milli Demokratik Devrim anlayışını savunan legal veya illegal grupların görüşleriyle neredeyse taban tabana zıt olan Kemalizm görüşüdür. İbrahim Kaypakkaya, dönemin diğer sosyalist ve komünist gruplarının benimsediği ancak kendisinin bağlarını kopardığı Kemalizm ile ilgili tespitlerini, ulus-devlet ideolojisinin karşısında duran, azınlık hakları üzerine inşa ettiği devrim anlayışına uygulamaya çalışmıştır. Kemalizm üzerine ciddi eleştiriler getirmiş yerine Mao'nun önerilerine dayanan köylü merkezli ideolojiyi önermiştir. [226] Kaypakkaya, halka ve devrimcilere karşı düşmanca tavırlar sergilemekle suçladığı Mustafa Kemal'in ideolojisini, Türkiye'yi emperyalizme teslim etme ve yarı sömürgeciliği kabullenme iddiasıyla reddetmiştir.[227] Kemalizm ile gerçekleştirilen Kurtuluş Savaşı, ülkenin sömürge haline gelmesini engelleyen ancak emperyalizme bağımlılığı tam anlamıyla sonlandıramayan anti-emperyalist bir devrim olarak görülmüştür. Ancak Kaypakkaya'ya göre bu devrim, Çin'deki Kültür Devrimi gibi ulusal devrim mücadelesini demokratik devrim ile tamamlamadığı ve emperyalizme boyun eğdiği için TKP/ML kadrolarınca kabul edilmemiştir.

Ancak İbrahim Kaypakkaya'nın Marksist devrim teorisinden ve Leninist devrim stratejisinden ayrı olarak Mao'nun stratejisine göre yaptığı analizlerinde devletin gücünü küçümsemesi; halk savaşı stratejisine dayanan Maoist devrimin tüm coğrafyalarda uygulanabileceği hatasına düşmesine neden olmuştur. Nitekim devrimin ulusal niteliğe uyarlanmasında, Çin toplumunu yeterince incelemeden halk savaşı stratejisini Türkiye'ye uyarlamaya çalışan İbrahim Kaypakkaya, bu nedenle eleştirilere maruz kalmıştır.

Kaypakkaya'ya göre Türkiye'nin kurtuluş mücadelesi öncelikle emperyalizme karşı bağımsızlık için açılan savaş olarak görülmüş, ancak bu

---

[226] Cilasun, 2009, 37; Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 31
[227] Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 74

mücadele ulusal kurtuluştan sosyalizme geçişi savunmadığı ve Kemalizme dayandırıldığı için eleştirilmiştir. Bu yüzden işçi sınıfının önderlik ettiği bir hareketten ziyade, bağımsız bir ülkeyi savunan, emperyalizmle çıkarları kesişen ve bu durumdan zarar gören ulusal ticari burjuvazi ve toprak ağalarının bir kısmının önderlik ettiği devrim stratejisinden bahsetmiştir. Aynı şekilde Kurtuluş Savaşı'nın önder kadrosunu Osmanlı Devleti'nin sınıflı askerlerinden oluştuğu gerekçesiyle eleştirmiştir. [228]

Lenin, işçi sınıfının görevini, emperyalizme karşı mücadeleye önderlik etmek olarak belirlemiş, bunu başaramadığı koşullarda da işçi sınıfı partisini ulusal kurtuluş mücadelesi yolunda öncülere destek vermekle görevlendirmiştir. İbrahim Kaypakkaya ise Türk işçi sınıfının bu görevini Kurtuluş Savaşı'nda yerine getirdiğini belirtmiştir. Ancak Kaypakkaya'ya göre Kurtuluş Savaşı'nın ardından Türkiye'deki ulusal burjuvazi, emperyalizm ve feodalizm ile anlaşma yolları arayarak verdiği mücadelenin başına dönmekte, emekçileri ve köylüleri ezen bir sisteme yürümektedir. Bu nedenle İbrahim Kaypakkaya tarafından Kemalizm, Kurtuluş Savaşı öncesi ve sonrası olarak ele alınmış ve savaş sonrası Kemalizm emperyalist, feodalist ve faşist olarak görülmüştür.

Ancak İbrahim Kaypakkaya'nın Kemalizm üzerine yaptığı analizler, Türk solu başta olmak üzere aydın zümre tarafından ciddi eleştiriler almış ve kabullenilmemiştir. Kurtuluş Savaşı'nın öncesi ve sonrasına ilişkin yaptığı analizler ise Türkiye'nin varlığına ve bütünlüğüne yönelik tehdit olarak görülmüş, bu analizlerin örgüt üyeleri tarafından da sert eleştirilere tutulduğu görülmüştür. İbrahim Kaypakkaya, Kemalizm'i eleştirdiği ve mücadelesinin çoğunluğunu Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayan etnik kimliği Kürt kökenli halka dayandırdığı Marksist Leninist Maoist ideolojisini, 1970'lerin sonundan itibaren Mao'nun devrim stratejisiyle birleştiren birkaç kişiden birisi olmuştur. Bu devrim stratejisinin, MDD teziyle birleştirilip kırsal alandaki silahlı mücadeleye dayandırılması da Kaypakkaya tarafından savunulmuştur.[229] İbrahim Kaypakkaya öncülüğündeki örgüt, 1974 yılına kadar Kaypakkaya'nın stratejisiyle devam etmiştir. Ancak 1974 yılından itibaren örgütün genel bir toparlanma

---

[228] Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 211
[229] Sayılgan, 2009, 375

içerisinde olduğu ve farklı isimlerin öncülüğünde devrim mücadelesine devam edildiği görülmektedir.

Kaypakkaya'nın devrim stratejisinin eleştirildiği bir diğer konu ise devrim stratejisinde kadınlara yeterince yer vermemiş olmasıdır. Kaypakkaya'nın silahlı mücadeleye girdiği dönemde erkek cinsiyeti üzerine kurulu olan devrim mücadelesi, ölümünün ardından TKP/ML'nin 1978 yılındaki 1. Konferans'ında ele alınmıştır.[230] Çin devrimi, köylü-işçi, kadın-erkek toplumun sınıflara ayrılmış alt tabakasının tamamı tarafından gerçekleştirilmiştir. İbrahim Kaypakkaya TKP/ML öncesinde yer aldığı teşkilatlarda örgüt üyeleri arasında duygusal ilişki yaşayanların olduğunu görmüş, bu ilişkiler nedeniyle örgüt içerisinde mücadelenin sekteye uğramaması için devrim stratejisinin öncü kadrosunda kadınlara yer vermemiştir.

İbrahim Kaypakkaya kendince yaptığı analizleri ve okumaları ile Mao'nun devrim stratejisine göre belirlediği mücadele yöntemini TKP/ML ile hayata geçirmeye çalışmıştır. Ancak analizlerindeki hatalar, devlet gücünü doğru tespit edememesi, izlediği yolda reform yerine devrimi seçmesi ve bu hedef yolunda silahlı mücadeleye yönelmesi gibi nedenlerle destek görmemiş ve devrimi hayata geçirememiştir. Kırsalda yürüttüğü mücadele esnasında güvenlik güçleri tarafından yakalanmış ve cezaevinde hayatını kaybetmiştir. Ancak İbrahim Kaypakkaya'nın oluşturduğu bu strateji, günümüze kadar çeşitli fraksiyonlar adı altında gelmiştir.

2.3. Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in İdeolojisi

İdeoloji, siyasal veya toplumsal kabul, ilke ve kurallar oluşturan, otoritenin, hükümetin, partinin, grubun veya örgütün davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî vb. düşünceler sisteminden oluşturmaktadır. İdeoloji, toplumsal değerleri yönlendiren, bu değerler üzerinden insanların davranışlarına şekil veren bir sistemdir.

---

[230] Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 122

İlk olarak ideolojiyi tartışmaya açan Destutt de Tracy (1754 – 1836), ideolojiye iki temel bakış açısıyla yaklaşmıştır: pozitif yaklaşım ve negatif yaklaşım. İdeolojinin pozitif yaklaşımına göre ideoloji toplumsal bir bilinç biçimi olarak zorunlu bir yapıdır ve doğru veya yanlış ile ilgili değildir. Bu yaklaşım doğruluk-yanlışlık, ideoloji-bilim vs. noktasında ideolojiyi değerlendirmenin olanaklı olmadığını ileri sürmektedir.

İdeolojinin negatif yaklaşımına göre, ideoloji bir yanlış bilinç konusudur. Doğal olarak bu yanılsamalı bilincin karşısına, gerçeğin temsilcisi olan başka bir düşünce yapısı çıkmaktadır. Bilim-ideoloji ayrımının temeli de bir anlamda bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Terry Eagleton, ideoloji adlı kitabında, ideolojinin açıklamasını, kapsam ve niteliğini ortaya koymuştur. Eagleton ideolojiyi epistemolojik ideoloji anlayışı ve sosyolojik ideoloji anlayışı olarak iki şekilde açıklamıştır. Epistemolojik anlayış, doğru yanlış meselesine odaklanmakta, ideolojiyi yanılsama, yanlış biliş olarak değerlendirmektedir. Sosyolojik ideoloji yaklaşımı ise, ideolojinin toplumsal rolü ya da işlevini ele almaktadır.[231]

İdeoloji, arzu edilir oldukları yargısına varılan siyasi çıkarların peşinden koşan belirli bir grup veya sınıfı birleştiren veya onlara esin veren inançlar kümesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, sınıf bilinci ile birlikte düşünülmektedir. İdeolojinin, önemli ölçüde belirli bir temel güdülenim ile şekillenen ve belirli hedeflere ulaşmada işlevsel olan fikirler olduğu tartışılmaktadır. Bu anlamıyla ideoloji terimi, kendi içlerinde fikirlerin doğruluğu konusunda teorik olmaktan çok pragmatik ya da araçsal bir ilgiyi ifade etmek için kullanılabilir. Georges Sorel ve Louis Althusser gibi bir kısım düşünür, arasındaki bütün farklara rağmen, sosyalist ideolojiye pragmatik açıdan olumlu bir gözle bakmışlardır.[232]

Bu görüşe göre, sınıf bilinci, eğer söz konusu sınıf hâlâ devrimci aşamada ise ideolojik değildir, ama daha sonra, kendi çıkarları ile bir bütün olarak toplumun çıkarları arasındaki çelişkileri gizleme ihtiyacı duyma evresinde ideolojik

---

[231] Eagleton, T. (1996). İdeoloji. (Çev. M. Özcan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 31
[232] Eagleton,1996, 74

olmaktadır. Marksist teori, devrimci işçi sınıfının en yüksek seviyedeki özbilincidir. Leninizm'e göre bilimsel teori anlamındaki ideoloji, proleter sınıf bilinci anlamındaki ideoloji ile arasına belli bir mesafe koymalıdır ki ona yaratıcı bir şekilde müdahale edebilmelidir.

Marksist teorinin, ideolojiye belirgin bir şekilde yaklaşımının bu bağlamda olduğu düşünülebilir. Antonio Gramsci ve Louis Althusser gibi isimler, Marksist ideoloji teorisini Ortodoks olmayan bir yönde gelişmeye zorlamışlar ve önemli açılımlar ortaya koymuşlardır. İdeolojinin epistemoloji-dışı değerlendirilmesinde bu iki isim oldukça belirgin bir yer tutmuşlardır.

Karl Mannheim'in İdeoloji ve Ütopya adlı kitabı, düşünceyi "bilgi sosyolojisi" perspektifinden incelerken ideolojiyi kısmi ideoloji ve bütünlükçü ideoloji olarak ikiye ayırmıştır. Kısmi ideolojide bir fikrin herhangi bir kısmının ideolojik özelliği söz konusudur. Bu ideoloji, ideolojiyi önerenin hatası veya bilinçli yalanından kaynaklanmaktadır. Buna karşın, bütünlükçü ideoloji ise o fikrin tamamının ideolojik özelliği söz konusu olduğunda ve direkt olarak tarih, din, kültür, örf-adet ve toplum yapısı gibi toplumsal şartlardan etkilenmektedir. Karl Mannheim'in önerdiği bilgi sosyolojisindeki ana araştırma konusu bu bütünlükçü ideolojinin arkasındaki toplumsal şartlardır. Mannheim'a göre, modern zamandaki siyasi ana fikirler beşe ayrılabilir: Bürokratik muhafazakârlık, muhafazakâr tarihselcilik, liberalizm-demokrasi, komünizm-sosyalizm ve faşizm.

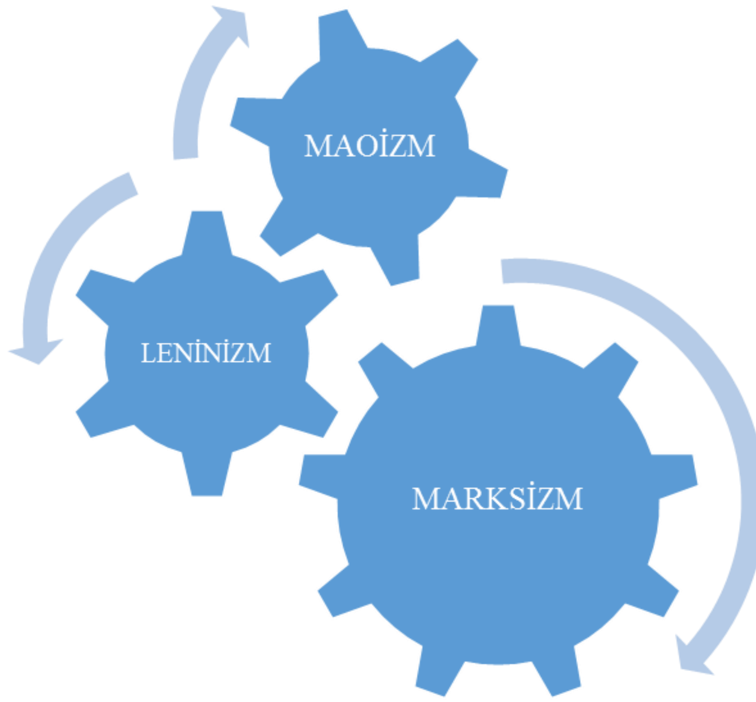
Sosyalizm-komünizm ideolojisi, burjuva sınıfının siyasal fikirlerin soyutluğunu eleştirip, siyaseti etkileyen toplumsal faktörleri önemseyen proletarya sınıfının perspektifidir. Siyasal fikirleri ideoloji olarak tanımlayan bakış bu perspektiften doğmuştur. Bu ideoloji, siyasal hareketlerde kısa vadeli çıkardan daha çok uzun vadeli stratejiye önem verir ve yeni gelişen sınıfa özgün rasyonelliği taşımaktadır. Ancak vazgeçilmez devrim dürtüsü rasyonel olmayan hareketleri doğurabilmektedir.[233]

[233] Mannheim, K. (2009). İdeoloji ve Ütopya, (çev. M. Okyavuz). Ankara: De Ki Basım Yayım,130-137

Bu anlamda Mannheim'ın sosyalizm-komünizm ideolojisiyle bakıldığından, TKP/ML'nin ideolojisindeki söylem ve yönelimlerin Rusya, Çin, Vietnam ve Küba'daki devrim stratejisi ile Arnavutluk Komünist Partisi'nden etkilendiği görülmektedir. TKP/ML ideolojisinin Marksist Leninist Maoist ideolojisi ile şekillenmesi de devrimci hareketler ile oluşmuştur. Bu anlamda Marksist Leninist Maoist ideoloji ile örgütün amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Şehir ve kır gerillaları yetiştirmek,
- Çekirdek öncü örgütler kurmak,
- Psikolojik savaş (propaganda) başlatmak,
- Kitleleri politize etmek,
- Silahlı propaganda başlatmak (devrimci şiddet),
- Öncü savaşı başlatmak,
- Çekirdek öncü örgütler aracılığıyla proletarya partisi teşekkül ettirmek,
- Ekonomik, sosyal, siyasal buhran meydana getirmek,
- Çıkarılan buhranlar sonucu yılarak sinen, bıkan işçi ve köylülerden oluşan düzenli ordular kurmak,
- Bu ordu ile halk savaşı yapmak,
- Baskı ve şiddete dayanamayan halkı proletarya partisine çekmek,
- Proletarya partisi ile iktidarı ele geçirmek,
- Komünist rejim tesis etmektir.

Türkiye'de olduğu gibi dünyada da Huntington'un doğulu devrim stratejisini takip eden şiddet içerikli eylemler gerçekleştiren radikal örgütlerin ideolojik temelini genellikle Marksizm Leninizm Maoizm üzerinden aldığı görülmektedir (EK-1). Birbirini geliştiren Marksizm Leninizm Maoizm ideolojisi adeta üçlü bir dişli çark sistemi gibi toplumun gelişimi ile birlikte değişerek örgütlere yeni bakış açısı kazandırmaktadır (Şekil 2.3.).

Şekil 2.3. Marksizm Leninizm Maoizm İdeolojisi

Örgütün amacı mevcut siyasal sistemi silahlı faaliyetlerle yıkarak, yerine Marksist Leninist Maoist ideolojiye dayalı komünist bir devlet kurabilmektir.[234] Aynı şekilde 5. Kongre Belgelerinde ise şöyle denilmektedir:[235]

"Teorik çalışma ve ideolojik mücadelenin, kadrolarımıza görüş açısı kazandıracağını, hareketimizin Marksist-Leninist doğrultusunda sendelemeden yürümesini sağlayacağını, politik ve örgütsel çalışmalarımıza güç ve dinamizm kazandıracağını, saflarımızda inisiyatif ve özgüveni geliştireceği bilincini diri tutmalı, bu cephede özellikle eksikliklerimizi gidermek için iradi bir çaba içerisinde olmalıyız."

Devrim için inisiyatif alarak mücadele edilmesini gerekli gören örgüt, Mao'nun Uzatılmış Savaş Stratejisi olarak bilinen üç aşamalı halk savaşı stratejisini hayata geçirmeye çalışmıştır. Bu kapsamda örgüt gelecek dönemdeki

---

[234] TKP/ML Hareketinin 4. Konferans Belgeleri. (1992). İstanbul: Sun Yayıncılık, 177
[235] TKP/ML Hareketinin 5. Kongre Belgeleri. (1993). İstanbul: Sun Yayıncılık, 10

planlarını “stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı” aşamaları olmak üzere üç basamaklı devrim stratejisi üzerine inşa etmiştir.[236]

Stratejik savunma, uzun süreli örgütsel oluşumların planlandığı, işçi köylü dayanışmasıyla mücadele dönemi hazırlığının yapıldığı ve silahlı birliklerin oluşturulduğu dönemdir. Stratejik Denge, demokratik halk devrimi savunucuları ile karşıt güçlerin eşitlenip, harekete geçileceği dönemdir. Stratejik saldırı ise en kısa aşama olup sosyalizm aşaması ve komünizme geçiş dönemidir. Bu üçlü aşamada örgütün partizanları devrimi gerçekleştirmek için mücadele ederken, sempatizanları ise devrimin zeminini hazırlamaktadırlar. [237]

Örgütün devrim ideolojisine Skocpol ve Trimberger’in yapısal teori açısından yaptığı çalışmalardan bakıldığında, devlet otoritesinin yabancı devletlere karşı algıladığı tehditlerle savaşmak için halka yüklediği sorumlulukların halka ağır gelmesi üzerine halkın milliyetçilik veya dinsel etkenler gibi birleştirici güdüler ile devrime yöneldiği görülmektedir. TKP/ML’nin ideolojisinde ise halkın yabancı tehditlerden ziyade devlet otoritesi tarafından uygulanan politikalardan aldığı tehdit duygusu üzerine örgütlenmeye çalıştığı görülmektedir. Burada halkın milliyetçilik duygularından ziyade farklı etnik kimliklerinin tek düşman olarak görülen devlet otoritesi karşısında birleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Dolayısıyla TKP/ML’nin ideolojisine yapısal teori yaklaşımıyla bakıldığında, örgüt stratejisi bu teoriye uymamakla birlikte, halkın devlet otoritesine karşı Marksist Leninist Maoist ideoloji etrafında itici güç olarak etnik kimlik ile birleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

TKP/ML’nin Marksist teoriye dayanan Maoist devrim temelli ideolojisindeki determinist yönün iddia ettiği gibi devrim, belirlenmiş bir şekilde gerçekleşmemiştir. Devrim, determinizmin kesin çizgileri içerisinde toplumun deforme olan değerleri, kitle memnuniyetsizliği, sınıflı yapısı, seçkinlerin fikir ayrılığı, birleştirici etkenlerin varlığı dahi olsa doğal yollardan kendiliğinden gelmemiştir.

Marksist Leninist Maoist ideoloji, örgüt üyesi liderlerin birbiri ile uyumlu şekilde çalışma işlevini görürken devrimci şartlar altındaki toplumun, devlet

---

[236] Yılmaz, 2011, 519
[237] Yılmaz, 2011, 519

iktidarını inşa etmesine ve bu girişimde bulunmasına imkan tanımaktadır.[238] Örgütün ideolojisi ile belirlenen “stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı”dan oluşan üçlü ilerleme aşaması belirlendiği gibi tamamlanamamıştır. Bu anlamda örgüt, kırsalda başlayıp şehirde kuşatma ve ayaklanma ile sonuçlandırmayı hedeflediği amacının ilk basamağında kalmıştır.

2.4. Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in Örgütsel Yapısı

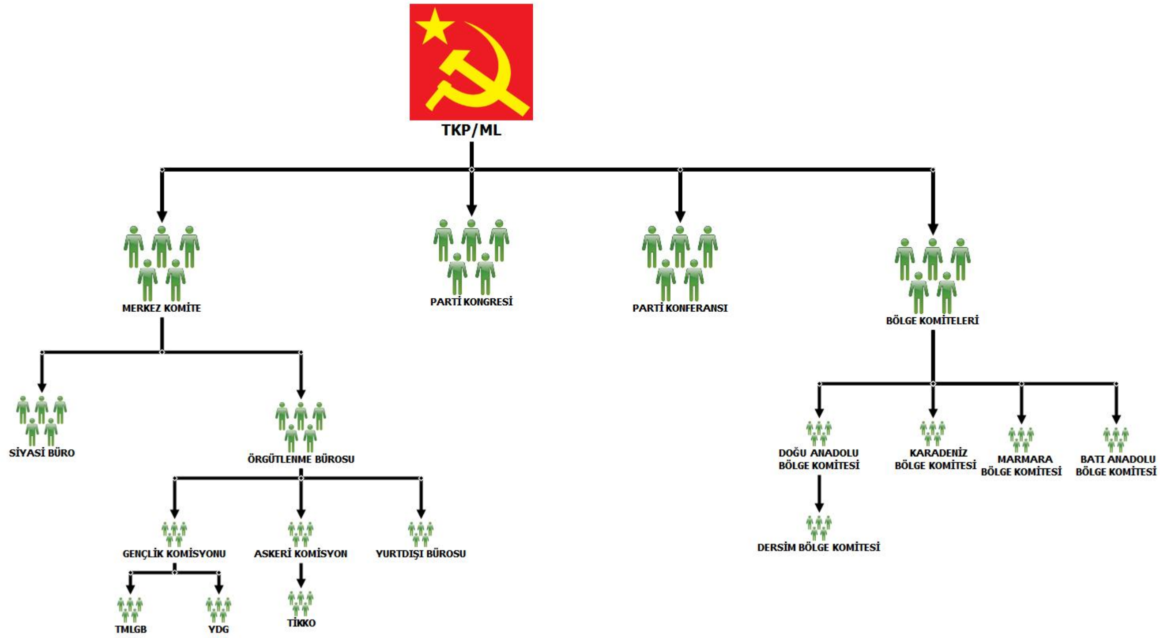
TKP/ML'nin örgütsel yapısı parti ve cephe (ordu) olarak örgütlenen diğer sol örgütlerde olduğu gibi iki aşamalı oluşturulmuştur. Örgüt yapılanması tüzükte belirtildiği üzere parti içi demokrasi esasına göre hücre tipi şeklinde planlanmış; Parti Kongresi, Parti Konferansı, Merkez Komite ve Bölge Komiteleri oluşturulmuştur. Merkez Komiteye ise Siyasi Büro, Örgütlenme Bürosu bağlanmış, ayrıca Yurtdışı Bürosu, Gençlik Komisyonu ve Askeri Komisyon üzerinden Merkezi Komite diğer organlarla irtibat kurmuştur (Ek-1). Gençlik Komisyonu'na bağlı olarak Yeni Demokrat Gençlik (YDG) ve Türkiye Marksist Leninist Gençlik Birliği (TMLGB); Askeri Komisyon'a bağlı olarak ise Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) faaliyetlerini yürütmüştür (Şekil 2.4).[239]

Örgüt, Marksist Leninist Maoist ideolojisine göre parti hücreleri oluşturmuş ve bu bağlamda hücrelerin düzenli eğitim alarak silahlanmasını ve devrim teorisini hayatın her alanına uygulayabilecek düzeyde kendini yetiştirmesini görev bilmiştir.

İllegal olarak faaliyet yürüten örgütün, en az üç üyeden oluşan parti hücreleri üyelerden, aday üyelerden ya da sempatizanlardan oluşacak şekilde planlanmıştır. Hücrenin sekreteri konumundaki kişi diğer hücrelerle irtibat kurmaktan ve bütün faaliyetlerden birinci derecede sorumlu tutulmuştur.[240] Hücreler sayesinde birçok yere sızmayı hedefleyen örgüt, hücre sekreteri ya da sekreter yardımcısını örgütün gizlice yürüteceği faaliyetlerle görevlendirmiştir.

---

[238] Skocpol, 2004, 319
[239] TKP/ML Parti Tüzüğü. 5. Bölüm: Yönetici Organlar
[240] TKP/ML Parti Tüzüğü. 4. Bölüm: Temel Organlar

Şekil 2.4. TKP/ML'nin Örgütsel Yapısı

Her parti hücresinde bir sekreter ve sekreter yardımcısı görevlendirilmiştir. Hücre sekreteri yürütülen bütün çalışmalardan birinci derecede sorumlu tutulmuş ve üst komiteyle bağlantıyı sağlamıştır. Sekreter yardımcısı ise hürce sekreterinin engellenmesi ya da olmadığı koşullarda onun görevlerini yerine getirmekle görevlendirilmiştir. Hücre sekreteri, yardımcısını bu göreve hazırlamakla yükümlü tutulmuştur.

TKP/ML, parti hücreleri ile köylerde, fabrikalarda, okullarda, kamu kurumlarında; başta işçi ve köylü örgütleri olmak üzere tüm kitle örgütlerinin bünyesinde; kısacası, kitlelerin bulunduğu her yerde faaliyet göstermeyi hedeflemiştir.[241]

2.4.1. Parti kongresi ve konferansı

Örgütün illegal yapılanmasında en üst organ olarak Parti Kongresi'nin yer aldığı sistemde Merkez Komite, Kongre sürecini yürütmekle görevlendirilmiş ve üç yılda bir kongrenin toplanması parti tüzüğünde yer almıştır. Olağanüstü durumlarda ise Olağanüstü Parti Kongresinin (OPK) toplanması Merkez Komitenin inisiyatifine bırakılmıştır. Merkez Komite (MK) ise yılda en az bir kere toplanarak

---

[241] TKP/ML Parti Tüzüğü. 4. Bölüm: Temel Organlar

kendi içerisinden Siyasi Büro (SB)'yu salt çoğunlukla seçmekle görevlendirilmiştir. Bu haliyle parti içi demokrasinin uygulandığı izlenimleri görülse de, silahlı eylemler gerçekleştiren TKP/ML'nin bir partiden ziyade kadrolarının ve stratejisinin terör eylemlerine göre şekillendiği görülmüştür.

Parti kongresi, partinin en yüksek organı olarak, parti programı ve tüzüğünde değişiklik yapma, partinin dönemsel politikaları ve taktiklerini belirleme, partinin ideolojik, siyasal, askeri ve örgütsel sorunlarına çözüm getirme, MK faaliyet raporunu değerlendirme, MK üye ve yedek üyelerini seçme yetkileri ile görevlendirilmiştir.

Parti Konferansı ise parti programının değiştirilmesi dışındaki konularda kongrenin yetkileri ile görevlendirilmiştir. Parti kongresi (kongrenin yapılmadığı durumlarda parti konferansı) her üç yılda bir toplanacak şekilde parti tüzüğünde hükme bağlanmıştır.

Parti Kongresi, MK'nin önderliğinde, delege sayısı salt çoğunluktan az olmamak koşuluyla toplanmaktadır. MK, kongreyi olağanüstü durumlarda, parti iradesinin onayını alarak en fazla bir yıl erteleyebilmektedir.

MK'nin ya da parti üyelerinin üçte birinin iradesiyle, altı ayı geçmeyecek bir hazırlıkla Olağanüstü Parti Kongresi veya Konferansı üç yıllık olağan süre dolmadan da toplanabilmektedir.

Kongre delege usulüyle gerçekleştirilmektedir. Delegeler MK'nin belirlediği bölgelerde ve denetimindeki alt bölge kongre veya konferansları yapılarak seçilmektedir. Bütün parti üyeleri alt kongrelere katılmakla yükümlüdür.

Delege seçilemeyen MK üyeleri kongreye doğal delege olarak katılmaktadır. Sadece seçilmiş delegeler oy hakkına sahiptir. Program ve tüzük değişikliği için kararlar, delege tam sayısının üçte ikisi, diğer kararlar delege tam sayısının salt çoğunluğuyla alınmaktadır. [242]

---

[242] TKP/ML Parti Tüzüğü. 5. Bölüm: Yönetici Organlar

2.4.2. Merkez komite

Merkez Komite (MK) partinin, iki kongre arasındaki en yüksek organı olarak belirlenmiştir. Üye sayısının kongre tarafından belirleneceği tüzükte hükme bağlanmış olup MK üyeliği için delege olma veya kongreye katılma şartları aranmamıştır. MK, kongre kararları ışığında partinin ideolojik, siyasi, örgütsel çalışmalarına önderlik eden ve partiyi yöneten bir organ olarak belirlenmiş olup örgütün örgütlenmesinden ve bütün faaliyetlerden birinci derecede sorumlu tutulmuştur.

Merkez Komiteye, örgütün faaliyetini yürütmek üzere Siyasi Büro (SB) ve Örgütlenme Bürosu (ÖB) temel olmak üzere gerekli örgütlenmeleri oluşturma görevi verilmiştir. SB, toplantılar arasındaki dönemde MK adına yetkili olarak belirlenmiş, örgütün ideolojik-siyasi olarak yönetimini üstlenmiş, Merkezi Yayın Organı ve diğer yayın faaliyetine doğrudan önderlik etmiştir. ÖB ise, MK adına örgütsel önderlikten sorumlu tutulmuştur.

MK yılda en az bir kez toplanmakta, gerekmesi halinde ise SB'nun çağrısı veya üyelerinin üçte birinin istemiyle olağanüstü toplantı yapabilmektedir. Karar yeter sayısı, organ üyelerinin salt çoğunluğuna göre belirlenmektedir.[243]

2.4.3. Bölge komiteleri

TKP/ML faaliyet alanlarını ekonomik, politik ve coğrafi şartları göz önünde bulundurarak belli bölgelere ayırmış ve Merkez Komiteye bağlı Bölge Komiteleri oluşturmuştur. Faaliyet gösterilen bölgenin özelliklerine göre ayrıca Bölge Komiteleri bünyesinde alt bölge komiteleri kurulmuştur. Bölge Komitelerinin sekreteri görevindeki kişiler Merkez Komite ile olan bağlantıları kurmakla sorumlu tutulmuşlardır. Bölge Komiteleri ise yılda en az iki kere toplanmakla sorumlu tutulmuşlardır. Bölge Komiteleri, alt komitelerde seçilen delegelerle bölge kongreleri düzenleyerek bölgedeki faaliyetleri ve raporları değerlendirmekle

---

[243] TKP/ML Parti Tüzüğü. 5. Bölüm: Yönetici Organlar

görevlendirilmiştir. Bölge Komiteleri ise Merkez Komiteye karşı sorumlu tutulmuştur.[244]

Bu kapsamda örgüt tarafından 4 yerde bölge komitesi oluşturulmuştur. Bu bölge komiteleri;

- Marmara Bölge Komitesi
- Batı Anadolu Bölge Komitesi
- Karadeniz Bölge Komitesi
- Doğu Anadolu Bölge Komitesi

Ayrıca Doğu Anadolu Bölge Komitesi'nin alt bölge komitesi olarak Dersim Bölge Komitesi oluşturulmuş ve örgüt faaliyetleri bu komiteler tarafından yürütülmüştür.

Ancak bu komiteler bulundukları coğrafya ve ideolojik gelişmeler gereği zaman zaman birbirlerine ters düşmüştür. Marks'ın çatışma teorisinde belirttiği gibi ezilen ve ötekileştirilen alt sınıfın kendi içerisindeki bölünmeleri bu komiteler arasında da görülmüştür. Anlaşmazlıkların sonucunda ise bazı komiteler kendi ayrılığını ilan etmiştir.

Bölge komitelerinin, Merkez Komite'de çoğunluğu elde ederek örgüte yön verme çabaları zaman zaman üyelerin güç savaşına dönüşmüştür. Nitekim bu hususlara ilişkin tespitler özellikle örgütün ikiye bölündüğü TKP/ML-DABK ve TLP/ML-Konferans grubu arasında açıkça görülmüştür.

2.4.4. Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO)

Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO), 24 Nisan 1972 tarihinde İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşları tarafından TKP/ML'nin silahlı yapılanması olarak kurulmuştur. Ağırlıklı olarak kırsal alan faaliyeti yürüten TİKKO, Maoizm devrim stratejisinin izinde, kırsalda kurtarılmış bölgeler oluşturarak köylü, işçi ve

[244] TKP/ML Parti Tüzüğü. 5. Bölüm: Yönetici Organlar

askerlerin katılımı ile ülkeyi ele geçirerek devlet mekanizmasını ortadan kaldıracak devrimi gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

TİKKO ile parti arasındaki bağlantı Askeri Komisyon (AK) aracılığıyla kurulmuştur (EK-1). TKP/ML ve TİKKO demokratik halk devrimini gerçekleştirerek proletaryanın ezilmişliğine son vermeyi, sosyalist ve nihai olarak komünist düzeni kurmayı amaçladığını iddia etmiştir. İdeolojik gelişimleri zaman içerisinde farklı tezlere eğilim gösterse de örgütün temel amacı bu çizgide devam etmiştir. Bu amaca ulaşmak için dönemsel olarak çeşitli stratejiler belirlenmiştir.

1993 yılında yapılan Olağanüstü Parti Kongresi'nde örgütü daha faal bir hale getirebilmek için, TKP/ML tüzüğünün yanında TİKKO için de ayrı bir tüzük hazırlanmıştır. Bu tüzükte TİKKO'nun görevi gerilla birlikleri oluşturarak, kırdan şehirlere doğru devam edecek uzun süreli halk savaşı stratejisi yoluyla devleti parçalamak, demokratik halk devriminin önündeki engelleri kaldırmak, demokratik halk iktidarını ve proletarya diktatörlüğünü ilan etmek olarak belirlenmiştir.[245]

TİKKO'nun ayrı bir tüzükle yönetilmesine rağmen TKP/ML'nin önderliğinde hareket etmesi TKP/ML'nin tüzüğüyle güvence altına alınmıştır. Bu tüzük kapsamında Merkez Komite tarafından oluşturulan Askeri Komisyon aracılığıyla TİKKO'nun yürüteceği faaliyetler belirli kurallara bağlanmıştır.

Askeri Komite aracılığıyla TİKKO üzerinde kontrol yetkisi olan TKP/ML'nin, TKP/ML-DABK ve TKP/ML-Konferans olarak ikiye ayrıldığı dönemlerde kırsaldaki faaliyetlerin birincil önemde olması gerektiğini iddia eden DABK grubu TİKKO'ya daha yakın ilişkiler kurmuştur. Yine devrim stratejisine ve pratiğine yönelik eleştiriler nedeniyle kopan gruplara rağmen TİKKO kırsal alan faaliyetlerine devam etmiştir.

2.4.5. Türkiye Marksist Leninist Gençlik Birliği (TMLGB)

Örgütler kendi iç dinamiklerini sağlam kadrolarla yönetmek için çeşitli yapılanmalara gitmiştir. Örgüte eleman kaynağı sağlamak üzere gençlerin katılımı

---

[245] TKP/ML Parti Tüzüğü. 6. Bölüm: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu

üzerine odaklanmış organizasyonlar oluşturulmuştur. Örgütler tarafından teorik dokümanların ve hayatın sorunlarına ilişkin çözüm önerilerinin örgüt elemanlarına genç yaşlarda aktarılması amaçlanmıştır. Özellikle gençlerin kişilik ve karakterlerinin örgütsel yayınlar ile tek kalıp haline getirilerek dışarıdaki hayatın farkındalığı yok edilmeye çalışılmaktadır. Bu noktada genç bir örgüt elemanından beklenen, önceden düşünülmüş ve ortaya konulmuş hedefler uğruna sadece mücadele etmek ve gerekirse ölmek ya da öldürmektir. Bu anlamda örgütün ideolojisi gençlikten yetişen militanlarca sorgulanmamakta ve yol gösterici olarak kabul edilmektedir. İdeolojinin sorgulanması çoğu kez örgüt içinde sonu ölümle biten cezalarla sonuçlanabilmektedir.

Bu kapsamda TKP/ML tarafından Maoizm temeline dayanan ve ideolojiye sıkı sıkıya bağlı ve örgütün stratejisi için mücadele edecek gençlik yapılanması oluşturmak amacıyla Gençlik Komisyonuna bağlı Türkiye Marksist Leninist Gençlik Birliği (TMLGB) adı altında öğrenci ve gençlik faaliyetlerine yönelik bir örgüt kurulmuştur. Özellikle üniversite gençlerinin, devrim stratejisine göre gençlere gelecek hazırlayacak şekilde örgütlenmesi görevini TMLGB üstlenmiştir. Bu bağlamda TMLGB'nin ilk İstanbul Komitesi başkanlığına Mehmet Zeki Şerit seçilmiştir.[246]

Gençlik yapılanmasına önem veren örgütün bu faaliyetleri 1973 yılında başlamıştır. Genellikle öğrenci ve genç kesimi etkisi altına alıp legal ve illegal mücadeleye insan kaynağı oluşturulan TMLGB, gizli ve merkeziyetçi yapısıyla TİKKO'ya eleman sağlamaya çalışmıştır. TMLGB ile TKP/ML arasındaki bağlantıyı ise Gençlik Komisyonu sağlamıştır.[247]

TMLGB'nin gençlik yapılanması üzerindeki hedeflerine Engellenme-saldırganlık teorisinin yaklaşımından bakıldığında karşılanmayan beklentiler ve beklentilerin sonucunda oluşan hayal kırıklığının saldırganlığa neden olduğu görülmektedir. Devrim ise hayal kırıklığına uğrayan kolektif beklenti ve arzular sonucu gerçekleşebilmektedir. Bu yaklaşıma göre kitlesel engellenme ve devrimin volantarist yönü kitlesel hareketlerde birleşmeye neden olmaktadır. Birleşmenin

[246] Feyizoğlu, 2000, 272
[247] TKP/ML Parti Tüzüğü. 7. Bölüm: Türkiye Marksist- Leninist Gençlik Birliği

sağlanması için hayal kırıklığına uğrayan ve göreli yoksunluk teorisine göre toplumdan istediği ile aldığı arasında fark olan gençlerin özellikle ergenlik döneminde saldırganlığa yöneldiği görülmektedir. TKP/ML tarafından, gençlerin bu sosyo-psikolojik durumu devrimci saflara yönelmesi için kullanılmıştır. Bu kapsamda Gençlik Komisyonuna bağlı Türkiye Marksist-Leninist Gençlik Birliği (TMLGB) adı altında öğrenci ve gençlik faaliyetlerine yönelik bir yapılanma oluşturulmuştur (EK-1).[248]

Diğer taraftan devrimci kişilik teorisinin yaklaşımından bakıldığında ergenlik döneminde otoriteye karşı gelme ve baba-oğul ilişkileriyle şekillenmeye başlayan isyan durumu gençlerin psiko-politik özgeçmişine etki etmektedir. İçgüdüsel kızgınlık ve ailede görülen baba profilini yorumlayarak beceriksiz görülen hükümet otoritesinin eleştirilmesi ile devrimci liderliğin karakteri oluşmaya başlamaktadır. Bu devrimci karakter ise devrimin gerçekleştirilmesi için ilk adımı teşkil etmektedir. Devrimci kişilik teorisine göre TKP/ML'nin gençlik örgütü ile ergenlik döneminden itibaren gençlerin devrimci kişilik yapısının karakterize edilmeye çalışıldığı görülmektedir.

2.4.6. Yeni Demokrat Gençlik (YDG)

Bolşeviklerin "Mücadele eden yenilebilir; mücadele etmeyen baştan yenilmiştir" sloganı üzerinden gençler, küçük yaşlardan itibaren devrimin işçi sınıfının mücadelesi ile var olduğu iddia edilin kölelik şartlarının iyileştirilmesinden ziyade köleliğin tamamen kaldırılması için mücadeleye hazırlanmaktadır.[249] Reformist akımların etkisine bırakılmak istenmeyen gençler, TMLGB'nin yanı sıra lise seviyesinde örgütün faaliyetlerini yürütmek üzere oluşturulan Yeni Demokrat Gençlik (YDG) adı altında bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Üyeliğin ve bağlılığın süreklilik arz etmesi için TMLGB'ye üyelik şartlarına haiz kişiler aynı zamanda gerekli sağlık, teorik ve pratik bilgilere ulaştığında TİKKO için hazır militan kaynağı olmuştur.

---

[248] Feyizoğlu, 2000, 272-273
[249] Bolşevik Devrim. (2004 Aralık). Sayı 8, 7-9

1994 yılında, TMLGB'nin uzantısı olarak ve daha geniş kitlelere özellikle liselere ulaşmak için YDG kurulmuştur. YDG, TMLGB mensuplarından oluşan illegal bir komisyon aracılığıyla yönetilmiştir. YDG içinde örgüte sempati duyan gençler daha sonra TMLGB'nin faaliyetlerine dahil edilmiştir.

Gençlere vizyon kazandırılması için YDG tarafından legal dergi ve bildiri dağıtılması, eğlence organize edilmesi, miting ve forum düzenlenmesi gibi etkinlikler yapılmıştır. Örgütün ilerleyen dönemlerde ikiye bölünmesiyle TKP/ML-Konferans tarafından gençlik örgütlenmesine yönelik 'Yeni Demokrat Gençlik Dergisi' isimli yayın; TKP/ML – DABK ise 'Partizan Gençlik Gergisi' isimli bir yayın çıkarmıştır.[250] TKP/ML – Birlik ise aynı şekilde kendi kadroları için gençlik yapılanmasını oluşturmak üzere lise ve üniversite çağındaki gençlere ulaşmaya çalışmıştır. Ancak YDG, hem TKP/ML-DABK hem de TKP/ML-Konferans tarafından sahiplenilmiş olsa da söz konusu faaliyetler genellikle şehirlerde yapılmasından ve tam anlamıyla illegale kaymamasından dolayı TKP/ML-Konferans'ın kontrolünde olduğu görülmüştür.

2.5. Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in Mali Kaynakları

İllegal örgütler gelir temin etmek amacıyla banka soygunu, kaçakçılık, tehdit, haraç ve uyuşturucu ticareti gibi yollardan mali kaynak sağlamaktadır. Radikal sol örgütlerin propaganda faaliyetleri, kamp çalışmaları, kitle örgütlerine yaptıkları yardımlar, hücre evlerinin giderleri, kırsal alan ihtiyaçları, mühimmat harcamaları ve basın-yayın faaliyetleri gibi konular, büyük mali kaynak gerektirmektedir. Bu kaynakların sağlanması için düzenli olarak örgütün gelir kaynaklarının olması gerekmektedir. Bu giderlerin karşılanması için örgütler genelde şu yolları kullanmaktadır:

- Örgüt mensupları ile sempatizanlardan toplanan aidatlar,
- Yurtiçinde ve yurtdışından toplanan paralar,
- Örgütsel yayınlar, yayınevleri ve işyerlerinden elde edilen gelirler,
- Gasp, soygun, tehdit, hırsızlık ve fidye gelirleri,
- Örgütsel müzik gruplarının konser gelirleri,

[250] Yılmaz, 2011, 520

- Kültür-Sanat merkezlerinin faaliyetlerinden elde edilen gelirler,
- Uyuşturucu madde kaçakçılığından elde edilen gelirler.

Üyelik aidatları, terör örgütlerinin gelir kaynaklarından birisidir. Ekonomik durumuna göre her örgüt üyesi, örgütün belirlediği miktardaki aidatı ödemektedir. TKP/ML gibi parti tüzüğü bulunan örgütler (EK-1), üyelerin aidatını düzenli olarak ödemesini, harcanan paralar ile ilgili hücrelerden ayrıntılı rapor alınmasını düzenli olarak takip etmiştir.[251] Bunun yanında örgüt sempatizanlarının yaptıkları bağış ve yardımlar da örgütlere büyük paralar sağlamaktadır. Özellikle yurtdışında oluşturulan legal kuruluşlar (sivil toplum örgütleri, dernek, vakıf, kültür merkezi vb.) vasıtasıyla toplanan paralar büyük meblağları oluşturabilmektedir. TKP/ML, maddi gelir sağlanması için örgütlü bir kampanyanın yürütülmesi amacıyla 4. Kongrenin ardından 1991 yılının sonunda ilan edilen bağış kampanyası ile yurt dışında siyasi bir kampanya yürütmüştür.[252]

İllegal örgütlerin kuruluş aşamalarına baktığımızda bir yayınevi etrafında toplanan gençlerin zaman içerisinde örgütlenerek yayın çıkarmaya başladıkları görülmektedir. Örgütler yayınladıkları gazete, dergi ve kitapları ideolojilerini yaymak ve ideolojik eğitimlerde taraftarlarını eğitmek amacıyla kullanmanın yanında, bu yayınları sempatizan ve militanlarına satarak mali kaynak sağlamaktadırlar.

Örgütlerin bir diğer gelir kaynağı da örgüt mensuplarını ajite etmek ve örgüte bağlılıklarını pekiştirmek için düzenlenen açık hava etkinlikleri ve konserlerdir. Bu etkinlikler maddi gelir sağlarken örgüt mensuplarını motive etmek için de önemli görülmektedir. Anma etkinlikleri, yıl dönümü kutlamaları, 1 Mayıs Kutlamaları gibi özellikle özel günlerde düzenlenen etkinlikler ile örgüt üyelerinin moral ve motivasyonun arttırılması amaçlanmaktadır.[253]

Az emek ile çok para kazanılabilecek finans kaynaklarına ihtiyaç duyan örgütler, uyuşturucu madde kaçakçılığına yönelerek büyük gelir elde etmektedirler. Örgütler, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile ilgili faaliyetleri uyuşturucunun temini,

---

[251] Çiçek, 2008, 68
[252] TKP/ML Hareketinin 5. Kongre Belgeleri, 1993, 19
[253] http://tohumkulturmerkezi.org/tag/tkpml (E:13.07.16)

ilgili adrese taşınması ve pazarlanmasında aktif rol alarak yürütmektedirler. Nitekim TKP/ML'nin örgüt içi tartışmalarından en büyüğü de uyuşturucu madde kaçakçılığı yapıldığına dair bilgilerin ortaya çıkması üzerine yaşanmıştır. Yusuf Köse ve arkadaşları üzerine atılan bu suçlama, örgüt içinde uzun zaman tartışılmıştır.[254]

Sol örgütler kolay yoldan gelir sağlayan bu faaliyetlerin bir kısmında yer alma çabası göstermektedir. Nitekim Türkiye coğrafi konum olarak uyuşturucu maddenin üretildiği, taşındığı ve pazarlandığı yerlere komşu bir ülkedir. Bu durum uyuşturucu baronları tarafından illegal örgütlerin kullanılmasına zemin oluşturmuştur.

TKP/ML-DABK kanadının MKP dönüşümünün ardından özellikle anma gecesi ve toplantı gibi etkinlikler düzenlemek suretiyle önemli oranda maddi gelir temin ettiği tespit edilmiştir. Yurtdışında Türk vatandaşların yaşadığı bölgelerde düzenlenen bağış kampanyaları, sahte pasaport ve kimlik yapımı, geçmiş dönemlerde uyuşturucu ticaretinden sağlanan paralar yurt içinde örgütsel faaliyetlerin finansmanı için gerekli mali kaynakları oluşturmuştur. Parti aidatından bağışlara kadar bütün gelir yollarını deneyen TKP/ML, elde edilen gelirlerin hesabına ilişkin hücrelerden ayrıntılı rapor almıştır. [255]

Diğer taraftan illegal olarak gelir sağlama noktasında 2012 yılında İstanbul Pendik'te kuyumcu soygununda yakalanan şüphelilerin TKP/ML-Konferans ile bağlantılı olduğu iddiaları örgütün maddi gelir sağlanması için birçok yolu denediğini göstermektedir.[256] Gerek legal gerekse illegal yollardan gelir sağlayarak örgütü ayakta tutmak için birçok girişimin yapıldığı görülmektedir.

2.6. Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in Yayınları

Örgüt, sempatizan ve militanlarla iletişim kurmak ve ideolojik gelişim sağlamak için yazılı basın ve internet sayfaları üzerinden yayınlar yapmış, böylelikle taban ile fikir önderlerinin aynı çizgide buluşturulması hedeflenmiştir.

---

[254] http://www.terororgutleri.com/tikko-ve-uyusturucu-kacakciligi (E:13.07.16)
[255] TKP/ML Parti Tüzüğü. 8. Bölüm: Mali Kaynaklar
[256] Milliyet. (14 Ağustos 2012)

Örgüt tarafından yapılan yayınlarda farklı dillerdeki eserlere atıfta bulunarak devrimci mücadele yürüten örgütlerin devrim stratejisi okuyuculara aktarılmıştır. Örgüt tarafından farklı dillerde eserler yayınlanarak eylemler ve örgüt içi faaliyetler geniş kitlelere duyurulmaya çalışılmış, bu kapsamda şehir merkezlerinde kurulan stantlarla eserler geniş kitlelere ulaştırılmaya çalışılmıştır.

TKP/ML'nin devrim stratejisi en çok yayın organlarında tartışılmıştır. Marksizm Leninizm Maoizm ideolojisi ve bu temelde ulusal nitelikte devrime uyarlanan MDD ile diğer devrim tezleri makaleler ve köşe yazıları üzerinden tartışılmış ve geniş kitlelere ulaşmıştır. Gerek gazeteler gerekse dergiler yoluyla bilimsel eserlere konu olan devrim tezleri yazılı basın üzerinden devrimcilere aktarılmıştır.

Kamuoyunun takip ettiği tirajı yüksek yayın organlarının yanı sıra örgütlerin kendi tabanına yönelik yayınlar çıkarttığı görülmektedir. Özellikle sol örgütler hem gelir sağlanması hem de ideolojinin tabana ulaştırılması için örgüt yayınlarını önemsemiştir.

Bu kapsamda TKP/ML'nin legal yayın kuruluşları arasında İstanbul merkezli olan Demokrasi Gazetesi, Özgür Düşün Gazetesi, Sınıf Teorisi Dergisi, Öncü Partizan Dergisi, Partizan Sesi Gazetesi, Partizan Gençlik Dergisi, Yeni Demokrasi Dergisi, Halk Demokrasisi Dergisi ve Uzun Yürüyüş Dergisi bulunmaktadır. Ayrıca illegal olarak yayınlanan ve örgütün suçla ilişkili olabilecek eylem ve söylemlerinin yer aldığı yayınlar ise Mücadele Dergisi, Yeni Kadın Dergisi, Tutsak Partizan Dergisi, İşçi Köylü Kurtuluşu (İKK) Dergisi, Denge Partizan Dergisi, Birlik Dergisi, Tohum Dergisi, Parti Birliği Dergisi, Halk Kurtuluşu ve Birlik Viktoria Dergisidir.[257]

Örgüt tarafından yayınlanan dergiler örgüt bilincinin oluşturulması, örgüt içi haberleşme ve etkileşimin artırılması açısından önemsenmiştir. Bu kapsamda dergi, gazete, broşür gibi yayınlar teorik bilgi düzeyi yüksek kişiler tarafından kaleme alınan eserlerin ve örgüte dair haberlerin yer aldığı iletişim aracı olarak kullanılmıştır.

---

[257] Aykol, 2010, 239-241

2.7. Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in Yurtdışı Faaliyetleri

Örgütün yurtdışı faaliyetleri Türkiye'deki eylemlere destek olmak amacıyla, Avrupa ve Orta Doğu ülkelerinde yürütülmüştür. Bu faaliyetleri Yurtdışı Bürosu organize etmiştir. Yurtdışı Bürosu, faaliyetlerini örgütlü bir şekilde yürütmek için legal kuruluşlar aracılığıyla çalışmalar yürütmüştür. Örgüt, özellikle 1986 yılında "Avrupa Türkiyeli İşçiler Konfederasyonu" (ATİK) çatısı altında propagandasını yürütmüştür. Örgütün TKP/ML-Konferans, TKP/ML-DABK ve TKP/ML-Birlik bölünmesinden sonra ise ATİK'in TKP/ML-DABK kontrolünde Avrupa'daki faaliyetleri yürüttüğü anlaşılmıştır.

Örgüt, yurtdışında işçi ve öğrencilerle yürüttüğü propaganda faaliyetlerinin yanı sıra mali kaynak sağlamak için bağış kampanyaları açmış, gönüllü veya zorunlu destek almıştır. Örgütün Batı Avrupa'daki faaliyetleri genelde mali kaynak temini ve propaganda amaçlı örgütlenme ağırlıklı iken, Ortadoğu'daki faaliyetleri ise silah temini ve örgüt militanlarının eğitimine yönelik olmuştur.

TKP/ML başta Almanya olmak üzere Yunanistan, Filistin, Fransa, Hollanda, İsviçre ve İngiltere gibi Türk vatandaşların bulunduğu ülkelerde örgütsel faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Avrupa'da diğer sol örgütlerle birlikte toplantı ve gösteri yürüyüşlerine destek verilmiş ve taban kazanılmaya çalışılmıştır. Yine bu çalışmalar örgütün stratejisinde anlatıldığı üzere, ezilen halkların haklarının savunulması, insan-işçi hakları gibi Avrupa'da zor şartlarda çalışan Türkler üzerinden analizler yapılarak örgüte hem destek sağlanması hedeflenmiş hem de Avrupa para biriminin Türkiye şartlarına göre değerli olması nedeniyle maddi kaynak için bu cephe kullanılmıştır. [258]

Özellikle Yunanistan üzerinden Avrupa'ya ve Orta Doğu kamplarına illegal geçişler yapılmıştır. Bu yol radikal örgütlerin birçoğu tarafından kullanılmıştır. Orta Doğu ve Avrupa'ya geçişlerde illegal örgütler tarafından sıklıkla Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi kullanıldığına yönelik tespitlere literatür taramasında sıkça rastlanılmıştır.

---

[258] Feyizoğlu, 2000, 200

2.7.1. Almanya

Almanya, örgütsel yapılanmanın en güçlü olduğu ve yoğun eylemsel hareketliliğin sağlandığı Avrupa ülkelerinden birisidir. Bu ülkedeki legal ve illegal faaliyetler 1990'ların sonuna kadar Enternasyonal İlişkiler Bürosu adı altında yürütülmüştür. Enternasyonal İlişkiler Bürosu, yoğun Türk nüfusunun yer aldığı Almanya'nın işçi sınıfını oluşturan Türk toplumuna yönelik faaliyetler izlemiştir. Fabrikalar ve iş kurumları gezilerek broşürler dağıtılmak suretiyle işçiler örgütlenmeye çalışılmıştır. TİİKP kökenli Orhan Bursa tarafından aktif olarak yürütülen Almanya'daki etkinlikler İşçi-Köylü gazetesine gönderilerek örgüt sempatizanlarına duyurulmuştur.[259]

Avrupa'daki örgütlü mücadele eylemleri Türkiye'deki devrimcilere umut vermesi için yayın organları aracılığıyla sempatizanlara aktarılmıştır. Bu noktada İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyanın farklı bölgelerinden Avrupa'ya gelen ve öteki olarak görülen göçmen-işçi sınıfının eylemlerinde çeşitli ülkelerin işçileri birlikte hareket etmişlerdir. Devrimcilerin çok uluslu eylemleri işçi sınıfının kenetlenmesini sağlamıştır.

Ayrıca örgüte maddi kaynak sağlama noktasında ve örgütün ihtiyacı olan malzeme ve ekipmanların işçi sınıfı tarafından sevkiyatının yapılmasında Almanya önemli bir yere sahip olmuştur. Almanya merkezli Avrupa Türkiyeli İşçiler Konfederasyonu (ATİK), Almanya Türkiyeli İşçiler Federasyonu (ATİF), Türkiyeli Öğrenciler Federasyonu (TÖF), Almanya Türkiyeli Öğrenciler Federasyonu (ATÖF) aracılığıyla örgütlü faaliyetler yürütülmüştür.

Türklerin yoğun olarak bulunduğu bölgelerde 1 Mayıs yürüyüşleri, grevler, ırkçılık karşıtı toplantılar ve gösteriler düzenlenmiş, bu toplantılara TKP/ML'nin yanı sıra Alman işçileri ve diğer sol örgütler de davet edilmişlerdir. Almanya'daki legal yapılanmalarla ilgili olarak TKP/ML üyelerinin yer aldığı Partizan, İşçi Köylü Kurtuluşu, Mücadele, Komünist, Kadınların Kurtuluşu, Tohum, Parti Birliği ve Yeni Kadın yayınları aracılığıyla bu faaliyetlerde tabana duyurulmuştur.

---

[259] Marmara Brifingi, 1995, 84

Ayrıca, Devrimci Enternasyonalist Hareket (DEH) ve Dünya Halkları Direniş Hareketi (DHDH) tarafından Avrupa'da yürütülen eylemlerin Almanya ayağındaki eylemlere TKP/ML tarafından destek verilmiştir. Sadece Almanya ile sınırlı kalmayan bu eylemler Avrupa, Asya ve Amerika'da bulunan diğer ülkeleri de kapsayacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Küreselleşmenin etkilerinin arttığı 20. yüzyılda komünist hareketlerin güçlenerek dünyanın farklı bölgelerinde eylemler gerçekleştirdiği dikkat çekmektedir.

TKP/ML tarafından 21. yüzyılda devrimin hayata geçirilememesi üzerine yaşı ilerleyen örgüt üyelerinin Almanya'ya yerleştiklerine dair bilgiler yukarıda bahsi geçen yayın organlarındaki yazılarda yer almıştır.

Diğer taraftan Almanya, yoğun Türk nüfusuyla Türk devrimci işçilerin eylemlerinin sıkça görüldüğü bir ülke olduğu gibi aynı zamanda buradaki devrimci gençler içinde ayrı bir zemin olmuştur. Çünkü buradaki devrimci gençlerden Filistin'deki kamplara eğitim almaya gönderilenler olmuştur. Filistin'deki eğitimin ardından Türkiye'de mücadeleye katılmayı hedeflemişlerdir. Almanya'nın yanı sıra Filistin kamplarına İsviçre ve Fransa'dan da geçişler olmuştur.[260]

Bu anlamda Almanya gibi yurt dışı faaliyetlerin düzenlendiği ülkelere bakıldığında, buralardaki kadroların, şehirlerden devrime destek verme yolunu seçen teorisyenlerin stratejisini izlediği görülmektedir. Bu nedenle Yurtdışı Bürosu genelde kırsalda mücadele eden örgüt üyeleriyle ters düşmüştür.

Almanya'daki örgütün tüm faaliyetlerine rağmen Almanya Polisi'nin Türk Polis teşkilatı ile istihbarat paylaşımlarında bulunduğu göz ardı edilmemelidir. Almanya'da illegal örgütlerle mücadele çerçevesinde illegal faaliyet yürüten TKP/ML örgütüne üye kişilere ait ev ve bürolara 2007 yılında 140 polis tarafından eş zamanlı baskınlar düzenlenmiştir.[261] Bu baskınlar esnasında yapılan aramalarda örgüt üyesi şahıslara ait dokümanlara ve mühimmatlara ulaşılmıştır. Bu da örgütün Almanya'daki eylem hazırlığını ve örgütlenmesini ortaya koymuştur.

---

[260] Feyizoğlu, 2000, 200
[261] Die Welt. (06.12.2007)

2.7.2. Filistin

Filistin'deki İngiliz mandasının sona ermesinin ardından İsrail Devleti'nin kurulması ile bu coğrafyada yıllarca sürecek bir savaş ortamı oluşmuştur. Savaş ortamındaki nüfuz boşluğunda TKP/ML'nin kuruluş sürecinde TİİKP içindeki silahlı mücadeleye inanan ve Mao'nun devrim stratejisini savunan militanların eğitim için Filistin'e gönderildiği, Türkiye'de faaliyet gösteren birçok örgüt militanının El-Fetih ile birlikte eğitim aldığı görülmüştür.[262] Filistin'in özgürlük mücadelesi ve bu bölgedeki nüfuz boşluğu birçok örgütün buradan destek almasına neden olmuştur. Filistin'deki nüfuz boşluğundan yararlanan ASALA, PKK gibi illegal faaliyet yürüten örgütler, militanlarını eğitim almak üzere Filistin'deki Beka Vadisine göndermiştir.

TİİKP ile Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi arasında yapılan anlaşma dahilinde 1969-1973 yılları arasında silahlı eğitime Filistin'e sonrasında ise Lübnan'daki Golan Tepeleri, Reşadiye ve Nahr El Bared olmak üzere üç ayrı kampa örgüt militanları gitmişlerdir.[263] Bu kamplarda İbrahim Kaypakkaya'nın TİİKP'ten ayrılığını ilan etmesinin ardından TKP/ML kanadına geçişler olmuştur. Kamplardaki silahlı eğitimler devam ederken Nahr El Bared kamp alanı İsrail tarafından bombalandığında TKP/ML mensubu sekiz kişi hayatını kaybetmiştir. [264]

İbrahim Kaypakkaya'nın Doğu Perinçek ile yaptığı Avşar köyündeki görüşmenin ardından TİİKP içerisindeki ayrılık haberi Ali Mercan tarafından bir mektupla Filistin'de eğitim gören örgüt üyelerine ulaştırılmıştır. Bu mektupta örgüt üyelerine Türkiye'deki silahlı mücadelenin başladığı ve bu mücadeleye katılım sağlanması istenmiştir. Bu isteğe cevap veren Mümtaz Çeltik ile birlikte 3 kişilik bir grup ve Ali Mercan mücadeleye katılmak üzere Türkiye'ye geri dönmüştür.[265] Filistin Demokrat Halk Kurtuluş Cephesi tarafından eğitilen 10-15 kişilik PDA militanlarının bir kısmı TİİKP-TKP/ML ayrımının ardından Türkiye'ye dönerken bir kısmı da Filistin'deki eğitime devam etmiştir. İbrahim Kaypakkaya Filistin'den dönen örgüt üyeleri ile silahlı mücadele şartlarını görüşmek üzere Gaziantep'te bir

---

[262] Bardakçı, 2012, 293
[263] Feyizoğlu, 2011, 249
[264] Aydınlık Dergisi. (24 Şubat 2008)
[265] Tufan, 2012, 155-156

araya gelmiştir.[266] Daha sonra Filistin'de eğitim alarak Türkiye'ye dönen militanlar silahlı eylem hazırlıklarına girmiştir.

Filistin'deki eğitim kampları radikal sol örgütler tarafından kullanılmıştır. Nitekim, TİİKP'ten kopmalar başladığından Deniz Gezmiş kendi grubu ile birlikte ayrılığını ilan ederken, MDD tezini savunan Cihan Alptekin, TKP/ML'nin kuruluş haberini aldığı Filistin'deki eğitim kampında TİİKP'ten ayrılarak TKP/ML'ye geçtiğini Türkiye'deki devrimci arkadaşlarına yazdığı mektupla bildirmiştir. Kamptaki örgüt üyelerinin bir kısmı Türkiye'ye dönerken bir kısmı ise bölgede kalmaya devam etmiştir.[267] Muzaffer Oruçoğlu, Ali Mercan, Ömer Özerturgut, Atıl Ant, Cengiz Çandar gibi dönemin devrimci genç kadrolarının Filistin kamplarına devrimci mücadelenin eğitimini almak üzere gittikleri görülmektedir.[268]

Filistin, örgütün Almanya'daki faaliyetlerinden farklı olarak ülkenin içerisindeki iç karışıklık nedeniyle örgüte silahlı mücadele eğitimi açısından daha çok destek olmuştur. Bu anlamda Mao'nun devrim stratejisinin pratiğe geçirilmesi için köylü halkın desteği ve işçi sınıfının silahlı mücadelesi ile şehirlerde devrimin sonuçlandırılması hedeflenmiştir. Ancak devletin meşru gücü karşısında sınırlı sayıdaki örgüt militanının Filistin'de aldıkları eğitim, devrim inisiyatifi için yeterli olmamıştır.

2.7.3. Yunanistan

Yunanistan, stratejik konumu nedeniyle birçok örgüt mensubunun yasadışı yollarla Türkiye'ye giriş ve çıkış yaptığı, özellikle Avrupa'ya ve Orta Doğu'ya transit geçişlerde kullanılan güzergâh ülke konumundadır. Risk durumları değerlendirilerek Türkiye'deki örgüt üyelerinin botlarla Yunanistan'a veya Suriye'ye geçiş yaptığı görülmüştür.

Geçişlerin yanı sıra bazı örgüt mensupları Yunanistan'daki kamplarda barınmışlardır. Yunanistan'daki Lavrion mülteci kampında birçok terör örgütünün olduğu gibi TKP/ML'nin de elemanlarını bir süre burada tuttuğu, ideolojik eğitim

---

[266] Direhşan, 1997, 32
[267] Feyizoğlu, 2000, 109
[268] Feyizoğlu, 2000, 201

verilen militanların devrim için mücadeleye bu kampta hazırlandığı görülmüştür. TKP/ML'nin Yunanistan'da yürüttüğü faaliyetlerde Yunanistan Komünist Partisi (Marksist- Leninist) ve Yunanistan Komünist Partisi Yeniden İnşa Örgütü'nün de etkilerinin olduğu söylenebilir. Nitekim uluslararası Marksist Leninist parti/örgütler belirli aralıklarla bir araya gelmişler ve eylem stratejilerini gözden geçirmişlerdir.

Örgüt, Lavrion kampında bulunan üyelerini hem Türkiye'ye hem de Avrupa'nın değişik ülkelerine yönlendirmiştir. Ayrıca, Lavrion kampı TKP/ML'nin diğer sol örgüt militanları ile nüfuz mücadelesine girdiği çatışmalara da sahne olmuştur.

Yunanistan'daki kamplar TKP/ML gibi örgütlerin hem kırsal faaliyetlerinin hem de şehirlerde devrim mücadelesinin planlandığı yerler olmuştur. Bu nedenle Yunanistan, TİKKO militanlarının eğitimi açısından önemli olduğu kadar, devrim için mücadele eden TKP/ML kadroları açısından da mali destek ve ideolojik gelişim açısından önemli bir yere sahip olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ/MARKSİST LENİNİST'İN İDEOLOJİK EVRİMİ VE FAALİYETLERİ

TİİKP kadrosundan ayrılan Maoist devrimciler İbrahim Kaypakkaya'nın önderliğinde TKP/ML'nin adı altında bir araya gelmiştir. TKP/ML safında yer alan devrimciler, komünist devrim hareketlerine göre MDD tezini takip eden çekirdek bir kadrodur. Köylerde, kahvehaneleri ve gerekirse evleri teker teker gezerek devrimci mücadeleyi köylü ve işçilere anlatmayı hedefleyen örgüt üyeleri, ülke genelindeki işçi ve köylü eylemlerine destek olmuştur.

TKP/ML tarafından köylülük, büyük toprak sahiplerinin ve tefeci sermayenin baskısı altında başkaldırması gereken yoksul sınıf olarak kabul edilmiştir. Örgüt, Trakya'da, Ege'de, Güney Doğu Anadolu'da, Konya, Adana ve Antalya çevresinde büyük toprak sahipleri ve tefeci kapitalist olduklarını iddia ettikleri kişilere yönelik köylü sınıfın mücadelelerine destek vermiştir. Çiftçilikle uğraşan yoksul köylü, çalıştığı tarladan emeğinin karşılığını alamamasının yanında bir de toprak ağalarına uşak olmamak için devrimci hareketlerle örgütlenmek istemiştir.[269] Bu noktada köylü sınıfını devrim mücadelesi için bilinçlendirmek üzere İşçi-Köylü gazetesinin dağıtımı yapılmıştır. İşçi ve köylü mücadelesinin entegresi için önemli bir görev üstlenen bu gazete, Kaypakkaya'nın köylülük merkezli kırdan başlayacak devrimini köylülere aktarmıştır.

Köylülerin ve işçilerin mücadelesine ses vermek için bir gazetenin çıkarılacağını Aydınlık dergisinden duyuran Doğu Perinçek ve arkadaşları tarafından, İşçi-Köylü Gazetesi ismiyle 1 Temmuz 1969 tarihinde, ilk sayıları İstanbul'da, 11. sayısından itibaren ise Ankara'da çıkarılmaya başlanmıştır. Bu gazete MDD tezini savunanların devrim mücadelesini yaygınlaştırmak amacıyla öğrenciler tarafından desteklenerek 50.000'e varan baskılar yapmıştır. Nitekim İşçi Komitesi ve Köylü Komitesi şeklinde iki ayrı büro oluşturularak gerçek bir temsili hedefleyen gazete dönemin devrimci hareketlerini etkilemiştir. Aydınlık dergisi ve

[269] Direhşan, 1997, 122-123

İşçi-Köylü gazetesi dönemin MDD tezi etrafında toplanan devrimci gençlerin seslerini duyurduğu ve köylü-işçi sınıfın örgütlendiği yayın organları olarak görülmüştür. [270]

Özellikle hayvancılıkla uğraşacak sermayesi olmayan ve ücretli işçilik yapan yoksul köylüler ile ilgili analizlerini köyleri gezerek anlatan Kaypakkaya, köylülerin sorunlarını devrimle çözeceğini, şehirlere göç etmenin ya da Almanya'ya işçi olarak gitmenin ve kapitalizme hizmet etmenin çözüm olmadığını anlatmaya çalışmıştır.

TKP/ML'nin devrim stratejisini, İbrahim Kaypakkaya'dan önce ve sonra olarak değerlendirmek örgütün eğilimlerinin anlaşılması için daha uygun olacaktır. İbrahim Kaypakkaya'nın örgüt liderliği döneminde MDD tezini savunanlarda dahil olmak üzere geniş tabanlı bir mücadele sistemi denenmiştir. Bu kapsamda İstanbul'un Silivri ilçesi Değirmenköy'de bulunan Esece çiftliğini işgal eden köylülerin direnişlerine destek olmuşlardır. Devrimin kırsaldan başlayacağına inanan İbrahim Kaypakkaya ve MDD tezini savunan kadrolarca 1969 yılının Ekim ve Kasım aylarındaki bu direnişe destek verilmiştir. Köylülerin yaklaşık altmış traktörle Yılmaz ailesinin Esece çiftliğindeki beş bin dönümlük tarlayı sürerek ekmesiyle olaylar devam etmiştir. Maocu kadrolar, yaklaşık 300 kişilik öğrenci grubuyla bu direnişe destek olmuşlar,[271] diğer taraftan da İşçi-Köylü gazetesini köylülere dağıtarak devrim mücadelesini yoksul köylüye anlatmışlardır. Dönemin İstanbul Valisi, Silivri Kaymakamı ve askeri yetkiler köylülerin bu ayaklanmasını sonlandırmak için Değirmenköy'e gelmiş ve sorunun çözümü için taraflarla görüşme yapmıştır. [272]

TKP/ML'nin kuruluşundan önce yaşanan bu olayda TKP/ML kadrolarını ilk sıralarda görmek mümkündür. Değirmenköy halkının toprak ağalarına olan direnişinde olduğu gibi İbrahim Kaypakkaya'nın hayatını kaybetmesinden sonra da örgütün ideolojisi, mali kaynakları, yayınları ve irtibatları Koordinasyon Komitesi tarafından yürütülmüştür. Ancak Komite üyelerinin profiline göre örgüt dönemler halinde farklı eylemlere yönelmiştir.

---

[270] Feyizoğlu, 2000, 91
[271] Feyizoğlu, 2000, 98
[272] Bardakçı, 2012, 136

Marksist teorinin devrime yaklaşımı açısından bakıldığında köylü ve işçi sınıfın, sınıflı ve iktisadi ilişkilerine dayanan devrim stratejisi ile devlet otoritesinin nitelikli bir değişime uğratılma hedefi örgütün kuruluşundan itibaren takip edilmeye çalışılmıştır.

Modernleşme teorisi açısından bakıldığında, TKP/ML'nin stratejisi, Huntington'un batılı ve doğulu devrim olarak tanımladığı modelin doğulu devrim karakterini yansıtmaktadır. Doğulu devrim, kurulu düzen ile devrimciler arasındaki çatışmadan meydana gelmektedir. Terör ve propaganda faaliyetleri ile köylülerin desteğinin alınması hedeflenmektedir. Bu teoriye göre tekil terör saldırıları, gerilla ve düzenli savaş taktiklerinin uygulandığı bir zemine çekilmeye çalışılmaktadır. Bu anlamda modernleşmeye dayanan siyasi hareketlilik açısından bakıldığında, TKP/ML'nin bu teoriye uygun bir strateji izlemeye çalıştığı, ancak Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde tekil eylemlerde kalan terör eylemlerinin geniş tabana yayılamadığı görülmektedir. Örgütün, devrime ulaşmak için modernleşme teorisinin ilk adımlarından olan terör eylemlerini kırsaldaki ordu olarak adlandırdığı kadrolar tarafından yürüttüğü anlaşılmaktadır. Ancak Türkiye'de TKP/ML'nin genele yayılamayan terör eylemleri, Giddens'ın deyimiyle devlet kontrolünün zayıf olduğu bölgelerde terör örgütleri tarafından hakimiyeti sağlama faaliyeti olarak görülen eski tarz terörizm[273] faaliyetleri ve Türkiye'deki modernleşmenin dengeli gelişimi bu teorinin ileri sürdüğü gibi devrimin gerçekleşmesine olanak vermemiştir.

Parti ve cephe (ordu) şeklinde örgütlenen örgütün faaliyetleri Merkez Komite'nin yanı sıra bölge ve alt komitelerdeki örgüt üyelerince yürütülmüştür. Ancak devrim için inisiyatif alan kadrolar, İbrahim Kaypakkaya'dan sonra TKP/ML'nin devrim stratejisine eleştiriler yönelterek örgüte değişim getirme gayretine girmiştir. Bu anlamda örgütün devrim stratejisindeki eğilimler dönemler halinde değişiklik göstermiştir. Bu nedenle, örgütte bazı dönemler, devrimin kırda halkın arasında başlayacağını iddia eden örgüt mensupları söz sahibi olmuş, bazı dönemlerde ise şehirlerde geniş kitlelerle devrimin hayata geçirileceğini iddia eden örgüt mensupları söz sahibi olmuştur. Bu iki ana hareket arasında revizyonist ve oportünist eğilimlerle eleştirilen örgüt mensupları TKP/ML'ye yön vermeye

[273] Giddens, 2008, 933-934

çalışmış, bunun fark edilmesi üzerine de örgüt içerisinde bölünmeler yaşanmıştır. Nitekim örgüt içerisinde legaliteye yönelmenin, revizyonist örgütlenmenin, şiddetlenen sınıf mücadelesi şartlarında halka zarar vermekten başka bir şey olmadığını ileri sürenler olmuştur.[274]

İbrahim Kaypakkaya’nın hayatını kaybetmesinden sonra bölünmeler ve karşıt görüşler nedeniyle örgüt, parti kongreleri ve konferanslar düzenleyerek kadrolara hakim olmaya çalışmıştır. Örgütün, dönemsel olarak kırılmalar yaşadığını gösteren kongre ve konferanslar, bölünme ve birleşmelerle geçen yıllara göre devrimin stratejisindeki kaymaları açığa çıkarmıştır.

3.1. 1974-1979 Dönemi: 1. Kongre

TKP/ML’nin kuruluşunun (1972-1974) anlatıldığı ikinci bölümde, örgütün İbrahim Kaypakkaya’nın öncülüğünde 1972 ve 1973 yıllarındaki devrim stratejisinin pratiğe dönüştürülmesine yönelik faaliyetlerine değinilmiştir. Bu kısımda ise TKP/ML’nin 1972 yılındaki kuruluşunun ardından gerçekleştirdiği ilk eylemlerine karşı güvenlik güçlerince yapılan operasyonlar neticesinde 1974-1979 yılları arasında örgütte yaşanan duraklama süreci ele alınacaktır.

Bu dönemin en önemli özelliği, 14 Mayıs 1974 tarihinde TBMM’de genel af kanunun kabul edilmesiyle, cezaevinden çıkarılan örgütün öncü devrimcilerinin TKP/ML ‘Koordinasyon Komitesi’ adı altında çalışmalara başlamasıdır.[275] Cezaevlerinden çıkan TKP/ML üyeleri, tutuklu oldukları dönemde, topluma kazandırılmanın aksine daha tecrübeli, planlı ve dikkatli şekilde faaliyetlerine kaldıkları yerden devam etmişlerdir. Bu isimler arasında Ali Taşyapan, Muzaffer Oruçoğlu, Aziz Vatan, Ziya Ulusoy, Ali Mercan, Hikmet Şenses ve Aslan Kılıç vardır.[276]

İbrahim Kaypakkaya’nın ölümünden sonra TKP/ML’nin kuruluşunda yer alan bu isimler, aftan sonra aynı faaliyetlerine Garbis Altınoğlu ve arkadaşlarıyla birlikte devam etmişlerdir. TKP/ML, Kaypakkaya’dan sonra farklı isimler tarafından

---

[274] Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 104
[275] Feyizoğlu, 2000, 275
[276] Çiçek, 2008, 72

yönlendirilmeye başlanınca örgüt içerisindeki çok seslilik yönetilemez bir hal almıştır.

Emin Demirel'e göre Garbis Altınoğlu ve arkadaşları Koordinasyon Komitesi içerisindeki ağırlığı ile TKP/ML'nin halk savaşı teorisinden uzaklaşarak Türkiye'nin feodal değil aksine kapitalist bir ülke, TKP/ML'nin ise parti olmayıp bir hareket olduğunu savunmuşlardır. Koordinasyon Komitesindeki bu tartışmalar İbrahim Kaypakkaya'nın ideolojisini, ilkelerini ve mücadelesini savunan İstanbul grubunun TKP/ML'den ayrılması ile sonuçlanmıştır. TKP/ML-Partizan olarak anılan bu gruba 1976 yılında İzmir ve Ankara'daki örgütlenmelerden katılımlar olmuş, örgütün öncülerinden Yusuf Köse'nin de aralarında bulunduğu bu kadro yurt dışı destekli faaliyetlerini Halkın Gücü ve Partizan isimli dergiler yayınlayarak duyurmuştur.[277]

Sait Yılmaz'a göre, TKP/ML'nin devrim stratejisinin eksenini değiştirecek nitelikteki bu tartışma ile ayrılan TKP/ML-Partizan'dan sonra TKP/ML'nin bir parti değil hareket olduğunu savunan Garbis Altınoğlu ve arkadaşları 'Halkın Birliği' isimli dergi yayınlayarak çalışmalarına devam etmişlerdir.[278]

Ancak Hüseyin Aykol, örgütün Koordinasyon Komitesi'ndeki görüş ayrılıkları nedeniyle 'Halkın Birliği' dergisi etrafında toplanan grubun, Çin Komünist Partisi'nin dünyadaki ülkeleri gelişmişlik durumuna göre gruplandıran üç dünya teorisini savunduğunu, faşizm ve sosyal faşizm ile halk arasındaki çelişkiyi baş çelişki olarak kabul ettiğini belirtmiştir. [279]

Tunceli, Kahramanmaraş ve Malatya bölgesinde aktif olan 'Halkın Birliği' grubu, 1977'den sonra Çin Komünist Partisi'nin üç dünya teorisini reddedip Arnavutluk Emek Partisi'ne yönelince, dergi çevresindeki bazı kişilerin tepkisini çekmiştir. Bu tartışmadan dolayı Halkın Birliği kadrosunun bir kısmı, 'Devrimci Halkın Birliği' isminde dergi çıkartarak kendilerini bu şekilde tanımlamıştır. Buradaki asıl ayrışma faşizme karşı mücadele konusunda yaşanmıştır. TKP/ML-Devrimci Halkın Birliği ismini kullanan bu grup, devrim mücadelesinin parti olarak

[277] Demirel, 2004, 54
[278] Yılmaz, 2011, 524; http://www.terororgutleri.com/tkpml-partizan/ (E:19.06.2016)
[279] Aykol, 2010, 78

değil parti öncesi hareket aşamasında olduklarını belirterek bir süre sonra TKP/ML-Hareketi adı altında faaliyetlerini yürütmüşlerdir.[280]

TKP/ML-Hareketi'ni sağ oportünist bir çizgiye sapmakla suçlayan ve silahlı mücadeleye önem verilmediği gerekçesiyle bu grubun içinden 1978'de TKP/ML-Yeniden İnşa Örgütü adı altında bir grup ayrılmıştır.[281]

Bu bölünmelerden sonra örgütte yaşanan kan kaybına dur demek ve bölgesel çalışmalara devam edebilmek için parti kongresi yaparak Merkez Komite ve Bölge Komitelerinin seçilmesi için tartışmalar olmuştur. Örgüt içerisinde kongrenin düzenlenmesi için Örgütlenme Komitesi oluşturulmuştur.

'Kızıl Yol' dergisi etrafında toplanan İstanbul bölgesindeki kadrolar ile 'Patron Ağa Devletini Yıkacağız' dergisi etrafındaki Tunceli kadrosu[282] Örgütlenme Komitesinin çalışmaları neticesinde Şubat 1978'de Ankara'da 1. Kongresini gerçekleştirerek 1. Merkez Komite üyelerini seçmiştir. Merkez Komitede Sefa Kaçmaz, Erhan Gencer, Baki İşçi, İsa Güzel, A. Yavuz Çengeloğlu ve Süleyman Cihan yer almıştır. Bu kongrede aynı zamanda uluslararası siyasi konjonktür tartışılmış, parti içi özeleştiri yapılmış ve parti tüzüğü konuşulmuştur. 1. Kongrede İbrahim Kaypakkaya'nın yolunda ilerleneceğine bir kez daha vurgu yapılmış ve 1978 yılında merkezi yapıyla 11 ilke doğrultusunda çalışmalara devam edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu kongrenin ardından İşçi-Köylü Kurtuluşu adı altında illegal bir yayın organı ortaya çıkmıştır.[283]

TKP/ML'nin yaptığı 1. Kongrenin ardından 1979 yılında örgüt içindeki üst düzey kadroların bulunduğu 'Geçici Koordinasyon Komitesi' adı altındaki bir yapı mevcut yapıyı sağ oportünist, teslimiyetçi ve revizyonist olmakla suçlamıştır. Bu aynı zamanda yeni bir bölünmenin habercisi olmuştur. [284]

12 Eylül öncesinde örgüt içi eleştiriler bazen İbrahim Kaypakkaya bazen de örgüt stratejisi üzerinde yapılmıştır. Kendi içinde eleştirel gelişimini sürdüren örgüt

---

[280] Yılmaz, 2011, 520
[281] Aykol, 2010, 120; http://www.terororgutleri.com/tkpml-yio-yeniden-insa-orgutu/ (E:19.06.2016)
[282] Aykol, 2010, 61
[283] Bolşevik Partizan. (1994 Temmuz). Özel Sayı, 5
[284] Aykol, 2010, 62

7 Haziran 1978 de İbrahim Kaypakkaya'nın yargılamasını yapan savcının otomobiline yerleştirilen bombanın patlaması sonucu ağır yaralanmasına neden olan eylemi gerçekleştirerek aslında bir taraftan da temel ilke ve değerler için faaliyetlerin yürütüldüğünü ortaya koymuştur.

Bu dönemde TKP/ML, Maoist devrim stratejisinin hayata geçirilmesi için ciddi adımlar atamamıştır. Genel olarak eleştirel bakış açısıyla örgütün bölünmeler yaşadığı ana kadrodan çeşitli isimler altında kopmalar olduğu görülmüştür. 1978 yılındaki 1. Kongrenin ardından örgütün bölünmelerden sonra devrim stratejisine yeniden yönelerek toparlanma içerisine girdiği görülse de 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi örgütün faaliyetlerini durma noktasına getirmiştir.

3.2. 1979-1987 Dönemi: 2. Kongre ve Rus Devriminin Etkileri

1.Kongre sürecinin ardından örgütteki Merkez Komitenin yeni eğilimleri netleşmeden 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi yaşanmış, hem sokaklardaki şiddet içerikli eylemler, hem de siyasi hareketlerin bastırılmasına neden olmuştur. Bu dönemde legal ya da illegal olarak yürütülen örgütsel çalışmalar durma noktasına gelmiş ve örgütlere yapılan operasyonlarla ciddi çözülmeler yaşanmıştır. Birçok örgütte görülen bu çözülme TKP/ML örgütünde de hissedilmiştir. Örgütler hakkında açılan davalar neticesinde idamlar, hapis cezaları ve siyasal yasaklar gibi cezalar legal veya illegal olarak yürütülen faaliyetleri bitirmiştir. Örgütsel faaliyetler yıllarca toparlanamamış, TKP/ML'nin şehir kadrosu etkisiz hale gelirken, TİKKO militanları ise Tunceli kırsalında var olma mücadelesi vermiştir.

12 Eylül'den sonra güvenlik güçlerinin sert müdahalelerine karşı silahlı mücadeleye hemen başlanılmasını savunan ve kendilerini 'Geçici Koordinasyon Komitesi (GKK)' olarak adlandıran TKP/ML içerisindeki bir grup ile örgüt yönetimi arasında hizipleşme yaşanmıştır.[285]

Bu hizipleşmenin sonlandırılması amacıyla Tunceli ili Hozat ilçesinin mezrasında 1981 yılının Ocak ayında 2. Parti Kongresi yapılmıştır. 2. Kongrede gerilla birliklerinin oluşturulması ve faaliyetlerin başlatılması kararlaştırılmış, bu

---

[285] Demirel, 2004, 55; http://www.terororgutleri.com/tkpml-tikko-gkk-gecici-koordinasyon-komitesi/ (E: 19.06.2016)

bağlamda 2. Merkez Komitenin üyeleri belirlenmiştir. Bu Merkez Komite'ye Süleyman Cihan, Ali Haydar Akgün, Hıdır Ayata, Zeynel Demirçivi, Mehmet Özgül, Erhan Gencer, Kazım Çelik, H. Basri Aslan ve Hasan Aksu seçilmiştir. Süleyman Cihan ve Erhan Gencer 1. Merkez Komite'de olduğu gibi 2. Merkez Komite de yerlerini almışlardır.[286]

2. Kongrenin ardından yurtdışında kadroların bir kısmı bu yönetimi tanımayarak ayrıldığını ilan etmiştir. Kendilerini TKP/ML (Bolşevik) adıyla duyuran bu grup, kendi siyasetini daha sonradan çıkaracakları 'Bolşevik Partizan' dergisi ile belirlemeye başlamıştır. Rusya'da 1903 yılında Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin Bolşevik ve Menşevikler olarak ikiye bölündüğü gibi TKP/ML'de 2. Kongrenin ardından, Bolşevikler'in stratejisini izleyen bir grup ayrılmıştır. Kendilerini TKP/ML (Bolşevik) olarak adlandıran grupta çoğunluğu yurt dışı örgütlenmeden oluşan üyeler yer almıştır.[287] TKP/ML (Bolşevik) Mart 1981'de ilk Kongresini yapmış ve ayrı bir yapılanma içinde olduğunu duyurmuştur. 2. Kongresini düzenlediği Şubat 1982'den sonra TKP/ML-Partizan olarak adlandırılan grup ise 'Bolşevik Partizan' dergisini çıkarmaya başlamıştır.[288]

2. Kongrenin ardından örgütün faaliyetlerine yönelik güvenlik güçlerince yapılan operasyonlarda Örgütün Genel Sekreteri pozisyonundaki Süleyman Cihan 1981 yılında yakalanmıştır. Süleyman Cihan'ın yakalanması faaliyetlerin yavaşlamasına neden olmuştur. Bu dönemde Merkez Komite üyelerinden Kazım Çelik dışındakiler öldürülmüş ya da tutuklanmış olduğu için Kazım Çelik etrafında bir grup oluşmuştur. 3. Kongre için Tunceli kırsalında bulunan Kazım Çelik'in İstanbul ve yurtdışı kadrolarının aksine kırsalda faaliyetlerine devam etmesi kongrenin yeri konusunda tartışmalara neden olmuştur.

Bolşevik Partizan dergisinde 1983 yılında TKP/ML (Bolşevik)'in yurt dışı örgütlenmesinden eleştirel bir grubun TKP/ML Spartaküs adıyla ayrıldığı belirtilmiştir. 1984 yılında güvenlik güçlerince ağırlığı şehirlerde olmak üzere

[286] Demirel, 2004, 55
[287] Bolşevik Partizan, 1994, 11
[288] Aykol, 2010, 101; Bolşevik Partizan, 1994, 11-12; http://www.terororgutleri.com/tkpml-bolsevik/ (E: 19.06.2016)

TKP/ML (Bolşevik) kadrolarına yönelik yapılan operasyonlarda örgütün kadrosunun bir kısmı tutuklanmıştır.[289]

Yine Bolşevik Partizan dergisi etrafındaki kadrolar, 1986 yılında TKP/ML (Bolşevik) olarak 3. Kongresini yapmış, kongredeki konulardan parti inşası için belirlenen iki aşamalı süreci kabul etmeyen 'biz parti değiliz, parti-öncesi grubuz' diyerek öncelikle 'Mücadele Bayrağı' ismiyle sonra ise TKP/ML-Hareketi isminde TKP/ML (Bolşevik)'ten 1987 yılında bir grup ayrılmıştır.[290]

TKP/ML'nin Doğu Anadolu Bölge Komitesi (DABK), 2. Kongrenin ardından devrim stratejisinin kırı merkez almaktan uzaklaştığını fark ederek mevcut durumu eleştirmiştir. TKP/ML-DABK, 2. Merkez Komite'ye, örgütü sınıf mücadelesinin gerisinde bıraktığı, ideolojik olarak ve örgüte siyasi alanda önderlik yapılmadığından otoritenin azaldığı, illegalitenin zayıfladığı, yanlış örgütlenme politikası sonucu örgütsel yapılanmanın dağıldığı, bunların sonucunda 2. Merkez Komiteye karşı tabandan önemli bir güvensizlik doğduğu, önderlik olmadan da örgütün faaliyetlerinin devam edebileceği fikrinin oluştuğu, örgüte, Merkez Komitenin siyasi-ideolojik önderliği yerine, ordunun (TİKKO) önderlik edebileceği ve bu anlayışın Doğu Anadolu Bölge Komitesinde önemli bir zemin bulduğu şeklinde bir dizi eleştiri yöneltmiştir. Bu eleştiriler ve fikir ayrılıklarının görüşülmesi için örgütün yeni bir kongre düzenlemesi kaçınılmaz olmuştur. [291]

Örgüt, bu ikilemlerin farkında olduğu için 1984 yılı Ekim ayında aldığı bir kararla 3. Kongreyi 1985 yılında yapmaya karar vermiştir. Ancak tabandan gelen talepler doğrultusunda 1986 yılına bırakılmıştır. 1986 yılına bırakılan 3. Kongre nedeniyle örgüt içerisindeki tartışmaların sonlandırılamadığı ve ikilemlerin devam ettiği görülmektedir.

Bu dönemde kongre hazırlıkları sürerken 1987 yılında Avrupa merkezli TKP/ML-Maoist Parti Merkezi adında akademisyen ağırlıklı bir grup ayrılmıştır.[292] Örgütün ideolojik mücadeleye bağlı kalma noktasında kendi içerisinde

---

[289] Bolşevik Partizan, 1994, 13
[290] Bolşevik Partizan, 1994, 11
[291] Demirel, 2004, 56
[292] Aykol, 2010, 107

kutuplaşmalara gitmesi ve bu konuda örgüt içinde sert eleştirilerin yapılması söz konusu ayrılıkların habercisi olmuştur. TKP/ML'nin içerisindeki 'Maoist Parti Merkezi' adındaki grup TKP/ML'nin mücadelesinde ideolojik çizgesindeki sapmaları eleştirmiştir. Özellikle TKP/ML-MPM grubu, parti merkezinin ideolojik sapmadaki eleştirilerini yakından izleyen TKP/ML-DABK kanadının eleştirileri dikkate alarak partide düzeltme yoluna gitmediğini savunarak ayrıldığını duyurmuştur. TKP/ML-MPM, parti ideolojisinin Marksist Leninist Maoist çizgisinden taviz vermeden devrimci savaş ile sınıfsız topluma ulaşılıncaya kadar bu ideolojinin rehberliğine ihtiyaç olduğunu savunmuştur.[293]

Örgütün ana kadrosundan, TKP/ML-MPM ismindeki ayrılıktan sonra Kongrenin yapılacağı yer konusundaki tartışmalar sürerken, 20 Mayıs 1987 günü Elazığ Palu'da 3. Kongrenin hazırlıklarını yürüten Kazım Çelik ve arkadaşlarının güvenlik güçlerince vurulması örgüt içindeki Kongre sürecini sekteye uğratmıştır.[294]

Kongre sürecindeki örgüte yön elik 22 Kasım 1986 tarihinde Tunceli ili Ovacık İlçesi Yakatarla köyünün mezrasında güvenlik güçlerinin operasyonuyla 7'si kongre delegesi olmak üzere toplamda 9 kişi ölü olarak ele geçirilmiştir. TKP/ML, kongre öncesindeki bu operasyonları örgütün en ciddi kayıpları olarak kabul etmektedir. 1986 yılında yapılması planlanan örgütün 3. Kongresi gerçekleştirilememiştir. Ancak bu kongre süreci, BABK ve DABK arasındaki ayrışmayı da gözler önüne sermiştir. Güvenlik güçlerince bu dönemde örgütün faaliyetlerine yönelik yapılan operasyonlarda Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Mersin, Diyarbakır, Kars ve Malatya yapılanmalarına darbe vurulmuştur. 1981 yılında 8, 1982 yılında 5, 1983 yılında 4 olmak üzere toplam 17 kişi ölü olarak ele geçirilmiştir. Yine bu dönemde örgütün yakalanamayan üst düzey yöneticileri ise yurt dışına kaçmışlardır. [295]

Bu dönemde, örgütün devrim stratejisinin kır merkezli yürütülmesine yönelik tartışmalar hakim olmuştur. Maocu inisiyatif kontrolü ele geçirmek için devrim

---

[293] Atar, O. (2005). Türkiye'de Yıkıcı ve Bölücü Terörizmin İdeolojik Kökenleri. Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 97
[294] Aykol, 2010, 105
[295] Demirel, 2004, 57

stratejisine yön vermeye çalışmıştır. 12 Eylülden sonra örgütün, legal ve illegal faaliyetleri ciddi anlamda azalmış, 1980'li yılların sonlarına doğru örgütün eylem hazırlığında olduğu görülmüştür. Örgütün kırsala çekilmeye çalıştığı bu dönem aynı zamanda Apocular adıyla PKK'nın da adını duyurduğu dönemdir.

3.3. 1987-1992 Dönemi: 3. Kongre ve Ayrışma Süreci

TKP/ML'nin 3. Kongresi, 1987-1992 yılları arasındaki eylemlere doğrudan etki yapmıştır. Bu dönem örgütün devrim stratejisinin en çok tartışıldığı ve örgütte en ciddi bölünmenin yaşadığı dönem olmuştur.

3. Kongrenin nerede yapılacağı konusunda başlayan tartışma TKP/ML-DABK grubunun 1987 yılı Eylül ayında Tunceli kırsalında 'Olağanüstü Bölge Konferansı' düzenlemesiyle sonuçlanmıştır. Bu kongrede TKP/ML yönetimi reddedilerek yeni bir örgüt oluşturma sürecine girilmiştir. TKP/ML-DABK 'Olağanüstü Bölge Konferansı'nda Merkez Komitesine bağlı olarak Yurt Dışı Bürosu, Batı Anadolu Bölge Komitesi, Doğu Anadolu Bölge Komitesi ve TİKKO örgütlenmeleri olarak kendi kanatlarını oluşturmuştur. TİKKO'nun silahlı kanat olarak ayrışması da bu dönemde somut olarak görülmüştür.

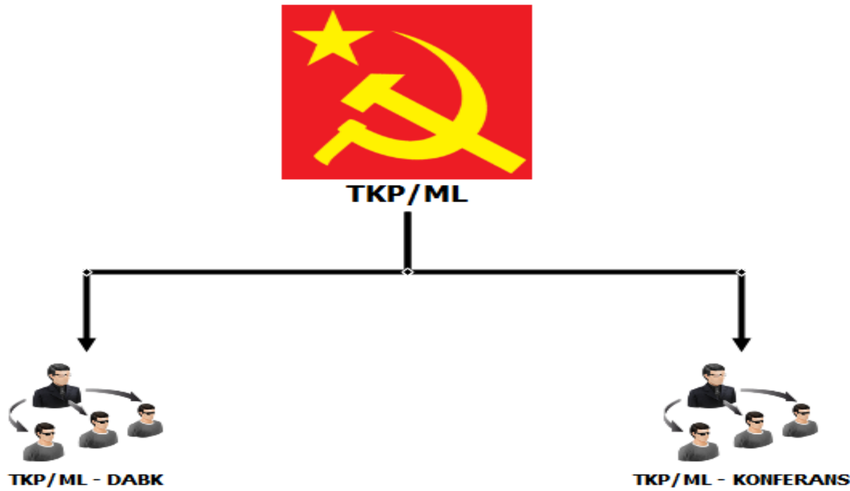
Diğer taraftan ise TKP/ML-DABK'ın, kongreye katılmasını sağlayamayan TKP/ML yönetimi, Ekim 1987'de Atina'da Lavrion mülteci kampında 3. Kongreyi gerçekleştirmiştir. Tam katılım olmaması ve Kongrenin toplanamadığı durumlarda toplanan Konferans statüsünde olan bu toplantıda Merkez Komite üyeliğine Yusuf Köse, Neşat Tan, Nihat Konak, Nazif Töre, Hüseyin Karakuş, Erol Gültekin, Alaattin Ataş ve H. İbrahim Önderoğlu seçilmiştir. Bu kongrede İbrahim Kaypakkaya'nın 11 ilkesi doğrultusunda stratejik adımlar atılmıştır. 3. Kongrede silahlı mücadeleye önem verilip yaygınlaştırılması, şehirlerdeki işçi sınıfı üzerinde çalışılması, gençlik mücadelesine önem verilmesi ve TKP/ML-DABK'ne birleşme çağrısının yapılması kararlaştırılmıştır.[296] Ayrıca bir kısım örgütçünün katıldığı bu toplantının tüzükte belirtildiği şekliyle Kongre olmayıp Konferans olduğuna yönelik izlenimlere rastlanılmıştır.

---

[296] Demirel, 2004, 57

TKP/ML-DABK, Lavrion kampındaki 3. Kongrede alınan kararları sağ oportünist çizgiye kayan örgüt yönetiminin kırsal alanı öncü belirlemeyip şehir yapılanmasına önem vermesini ve örgüt gelirlerinin amaç dışı kullanılmasını gerekçe göstererek bu toplantıyı tanımamıştır. TKP/ML-DABK'nin temsil edilmediği bu kongrede oluşturulan 3. Merkez Komitenin meşruiyeti de tartışmalı olmuştur.

Bu gelişmeler neticesinde Lavrion'daki 3. Kongrenin ardından TKP/ML-Konferans (Merkezciler, Yurtdışı Kadrolar), Doğu Anadolu'da faaliyet gösterenler ise TKP/ML-DABK (Kırsalcılar, Doğu Anadolu Bölge Komitesi) olarak net bir ayrımın içerisine girmişlerdir (Şekil 3.1.).

Şekil 3.1. TKP/ML'nin İkiye Bölünmesi: TKP/ML-Konferans ve TKP/ML-DABK (1987)

Bu bölünmeden sonra TKP/ML-DABK kendi yayınlarını çıkarmaya başlamıştır. Merkez yayın organı olarak 'İşçi Köylü Kurtuluş'u ve Doğu Anadolu Bölgesine yönelik 'Denge Partizan' isimli yayınları; legal alanda ise 'Halk Demokrasisi' dergisini yayınlamıştır.[297]

Bu ayrışmanın ardından TKP/ML-DABK kırsal alanda; TKP/ML-Konferans ise şehirlerde eylemlere ağırlık vermiştir. 25 Mart 1988 tarihinde İstanbul Metris Cezaevinden örgütün üst düzey yöneticilerinin de aralarında bulunduğu 19 kişinin firar etmesi, 1987-1992 yılları arasındaki eylemlerin etkisini ve sayısını artırmış,[298]

---

[297] http://www.terororgutleri.com/tkpml-partizan/ (E:19.06.2016)
[298] Demirel, 2004, 58

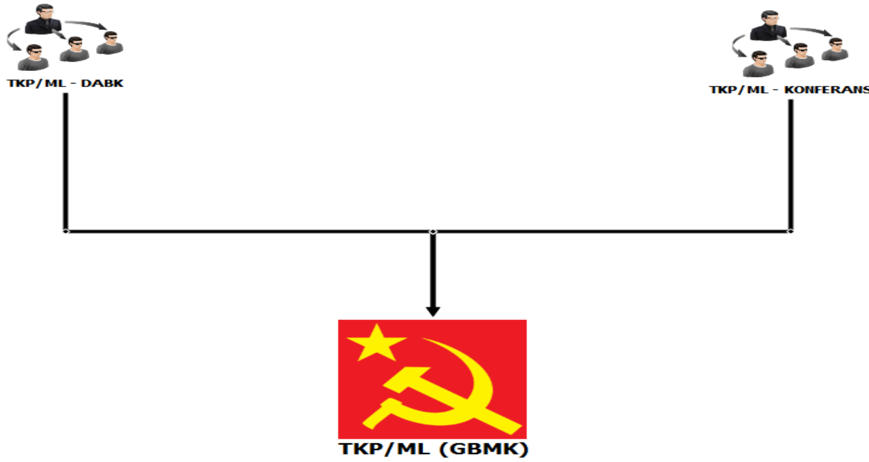
bu eylemlerle aktifleşen örgüt, 1991 yılının Ekim ayında 4. Kongresini gerçekleştirmiştir.

Bu dönemde görülmektedir ki örgütün duraklama dönemlerinde cezaevinden af yoluyla çıkarak ya da firar ederek örgüte katılan militanlar TKP/ML'yi yeniden Maoist devrim stratejisine çekmeye çalışmışlardır. Ancak örgütün devrim stratejisinde temel bir kırılma görülmüştür. Kırdan köylü halkın öncülüğünde devrimin gerçekleşeceğini iddia eden Maoist TKP/ML-DABK ile devrim için şehirlerdeki faaliyetlerini önemseyen çizgiye kayan TKP/ML-Konferans grubu adı altında örgüt en ciddi bölünmesini yaşamıştır.

3.4. 1992-1994 Dönemi: Birleşme Süreci

1987 yılındaki bölünmenin ardından TKP/ML-Konferans ve TKP/ML-DABK grubu ayrı olarak yürütülen eylemlerin ardından özelikle kırsalda devrim mücadelesi veren, inisiyatif alan kadroların desteklenmesi görüşünde birleşince 1992 yılından1994 yılına kadar süren birleşme süreci yaşanmıştır.

Örgütün şehirlerdeki yapılanması olan TKP/ML-Konferans grubu Güneydoğu Anadolu Bölgesinde gerçekleştirilen 4. Kongrede, TKP/ML-DABK grubunu ilkeli ve samimi olarak değerlendirilip birliktelik çağrısını geri çevirmemiştir. Örgütün tabanından gelen baskılar nedeniyle şehirlerdeki faaliyetleri TKP/ML-Konferans, kırsaldaki faaliyetleri de TKP/ML-DABK'ın yürüttüğü iki grubun Merkez Komite üyeleri 14 Nisan 1992 tarihinde Tunceli kırsalında bir araya gelmişlerdir (Şekil 3.2.). Bu toplantıda görüş ayrılıklarına rağmen Olağanüstü Parti Kongresine gidilerek, birleşme, fikirleri tartışma ve çözüme bağlama mesajıyla yeniden birlik fikri ortaya çıkmıştır.

Şekil 3.2. TKP/ML'nin Tekrar Birleşmesi (1992)

Bu toplantıda, Olağanüstü Parti Kongresine kadar Siyasi Büro adı altında, Merkez Komite'deki TKP/ML-DABK ve TKP/ML-Konferans üyelerinden oluşturulacak grubun örgütü yönetmesi ve bu süreçte örgütün TKP/ML-GBMK (Geçici Birleşik Merkez Komitesi) olarak faaliyetlerini yürütmesi planlanmıştır. TKP/ML-DABK yerine ise KBK (Kürdistan Bölge Komitesi) olarak faaliyet yürütülmesi, silahlı grupların ise TİKKO'ya bağlanması ve 1992 yılının Eylül ayında OPK (Olağanüstü Parti Kongresi) yapılması planlanmıştır.[299]

Ancak görüş ayrılıkları nedeniyle Merkez Komitenin planladığı gibi örgütün birleşmesi hemen gerçekleşmemiştir. İki grubun alt birimleri bu birleşmeye karşı temkinli durmuştur. Özellikle yurtdışındaki faaliyetleri yürüten örgütün birimlerinde birleşme tam anlamıyla olmamıştır.

Örgütün kırsal alana çekilmesine destek olunmadığı, silahlı faaliyetlerin reddedildiği yönündeki eleştiriler Konferansçıların çoğunlukta olduğu teşkilata yönelik olmuştur. Özellikle Merkez Komite'deki üyelerin görüşlerine göre çoğunluğu elinde bulunduran grup, örgütün stratejisine yön vermektedir.

Bu dönemde Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde güvenlik güçlerince PKK ve diğer örgütlere karşı yürütülen operasyonlar neticesinde, örgütün toparlanması biraz gecikmiş ve OPK'nın yapılması ertelenerek 18 Mayıs-20 Haziran 1993 tarihleri arasında Tunceli ili Ovacık ilçesi bölgesinde

[299] Çiçek, 2008, 75; Demirel, 2004, 59

gerçekleştirilebilmiştir. Geçici olarak adlandırılan birimler eski ismine döndürülmüş, GBMK feshedilerek örgüt tekrar TKP/ML ismi ile faaliyetlerine devam etme kararı almıştır.[300] Böylelikle 14 Nisan 1992'de GBMK adı altında birleşen örgüt, 20 Haziran 1993 tarihinde TKP/ML ismi altında faaliyetlerine devam etmiştir.

Diğer taraftan TKP/ML'nin ana kadrosundan kopan hizipler faaliyetlerini yürütmeye devam etmişlerdir. 1979-1987 yılları arasında TKP/ML (Bolşevik) olarak incelenen devrimci hizip, lider İbrahim Kaypakkaya'nın siyasi mirasına sahip çıktıklarını göstermek amacıyla kullandıkları örgüt isimlerini gelinen aşamada vurgulamaya gerek kalmadığı gerekçesiyle parti isimlerini 1994 yılında Bolşevik Parti/Kuzey Kürdistan-Türkiye[301] olarak değiştirerek ayrı bir tüzük ile kuruluşlarını duyurmuşlar ve Avrupa'da ağırlıklı olmak üzere eylemlerine başlamışlardır.[302]

Olağanüstü Parti Kongresine kadar BABK ile KBK çerçevesinde yürütülen örgüt faaliyetleri, TKP/ML adı altındaki yeni birleşme ile daha da genişletilmiş ve Marmara Bölge Komitesi, Karadeniz Bölge Komitesi, Dersim Bölge Komitesi ile Amed Bölge Komitesi olarak 4 alan belirlenmiştir. TİKKO Genel Komutanlığı açısından silahlı faaliyetleri yürütmek üzere TİKKO ile temas kuran Amed, Dersim ve Karadeniz Bölge Komutanlıkları oluşturulmuştur. [303]

Bu dönemde TKP/ML'nin Marksist devrim teorisi ve Leninist, Maoist devrim stratejilerine göre hiziplere bölünen ana kadrosu Kaypakkaya dönemindeki örgütlenme şekline geri dönmeye çalışmıştır. Kırsalda yürütülecek faaliyetlerin esas olmasına vurgu yapılarak TİKKO için tüzük hazırlanması benimsenmiştir. Şehirlerdeki işçilerin örgüte katılması köylerde ise halkla temas kurularak örgüte üye ve mali kaynak kazandırılmasına önem verilmiştir. Sonuç olarak ise bu dönemde örgüt tekrar TKP/ML adı altında birleşmiştir.

---

[300] Yılmaz, 2011, 521
[301] Aykol, 2010, 123; Bolşevik Partizan, 1994, 18; Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 7
[302] http://www.bolsevikparti.org/brosurler_kitaplar/tuzuk/tuzuk_kurallar.htm (E:19.06.16)
[303] Demirel, 2004, 59

3.5. 1994-1998 Dönemi: Bölünme Süreci

1993 yılındaki OPK sonrası yaşanan birleşme çok sürmeyerek 1994-1998 yılları arasında örgütün temeline sirayet eden eleştiriler sebebiyle ideolojik gelişim ayrışmalar ile sonuçlanmıştır. Örgüt içerisindeki birleşme sağlanmış olsada, 1994 yılından itibaren yine fikir ayrılıkları yaşanmıştır.

Bu dönemdeki bölünmenin bir tarafında Enver Doğru, diğer tarafında ise Yusuf Köse yer almıştır. TKP/ML-DABK üyesi Enver Doğru ile OPK'da çoğunluğu ele geçiren TKP/ML-Konferans kökenli Yusuf Köse'nin arkadaşları arasında örgütün öncül eylemleri konusunda fikir ayrılıkları olmuştur.

Aynı çatı altında yer almalarına rağmen hizipler arası irtibat yeterli düzeyde olmadığından TKP/ML-Konferansçılar ile TKP/ML-DABK arasındaki gruplaşmalar ve örgütte söz sahibi olma mücadelesi kimi üyelerde tasfiye mi ediliyoruz psikolojisine neden olmuştur. Parti içerisinde provokasyona neden olan iddialar bu dönemde tasfiye söylentilerini artırmıştır. Aynı dönemde Hüseyin Karakuş, Yusuf Köse ve Hacı Demirkaya'nın aralarında olduğu Konferansçı grubun İşçi Köylü Dergisinin Nisan 1994 tarihli yazısında uyuşturucu ticareti yaptığı yönündeki iddialar ortaya atılmıştır. Bu gelişmeler üzerine Yusuf Köse ve kendisine bağlı grup, TKP/ML-DABK grubunu darbeci ve tasfiyeci olmakla suçlamıştır. Bu tartışmaların getirdiği kopmalar TKP/ML'nin 1987'den sonra yaşadığı en ciddi bölünmedir.[304]

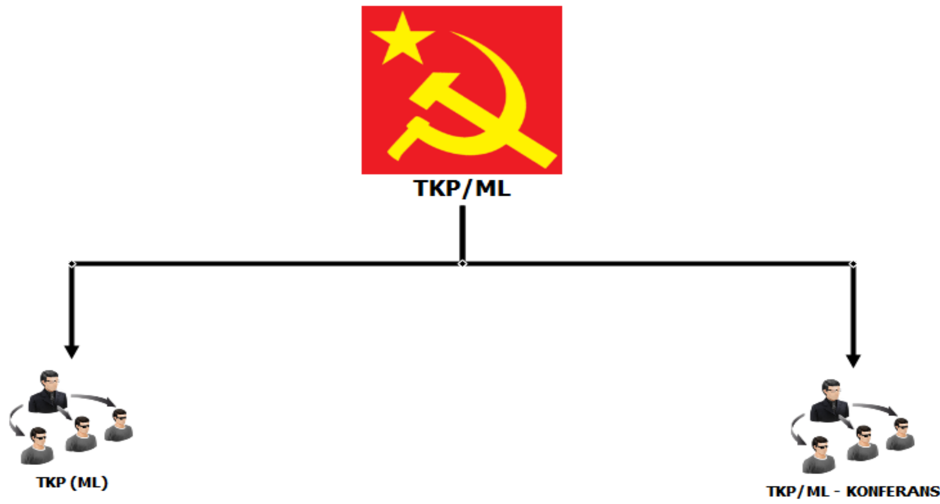
Enver Doğru önderliğinde TKP/ML-DABK grubu, Nisan 1994'de TKP/ML Merkez Komite imzasıyla son dönemdeki iddiaları 'Yargılanmaktan Korkan Mafya Hizbi, Partimize Cepheden Savaş Açmak Cüretine Kalkıştı' başlıklı bildiriyle yayınlamıştır. Bu bildiride eroin kaçakçılığı, hizipçi, TİKKO'nun eylemlerini küçümsemek ve üyelerini deşifre etmek gibi çeşitli iddialarla TKP/ML-Konferans üyesi Yusuf Köse ve arkadaşları suçlanmıştır. Hizipçilik ve uyuşturucu iddialarına karşı TKP/ML-Konferans ise, TKP/ML-DABK grubunu eroin ticaretini bilmek ve kasıtlı olarak gündeme getirmek ile suçlamıştır. Bu konuların tartışıldığı dönemde Özgür Gelecek dergisinden, parti birliğinin pekiştirilmesi ve yeni bir OPK ile parti

---

[304] http://www.terororgutleri.com/tikko-dabk-babk/ (E: 13.07.16)

iradesine başvurulması, bunun için de Konferans Örgütlenme Komitesi (KÖK) oluşturulması gerektiğine yer verilerek örgüte mesaj gönderilmiştir. Ancak bu çağrıya rağmen tasfiyeci tutumlarında devam eden üyelerin dışlanması gerektiği açıklanan dergide KÖK önderliğinde OPK'ya gidileceği belirtilmiştir. [305]

Bölünme, nüfuz mücadelesi ve propaganda eylemlerinin yaşandığı bu süreçte, Tunceli merkezli üst kadrolarda başlayan ayrışma ve rekabet Marmara Bölge Komitesi (MBK), TMLGB, TİKKO ve yayın organları da dahil olmak üzere tüm kısımlara sirayet etmeye başlamıştır (Şekil 3.3.).[306]

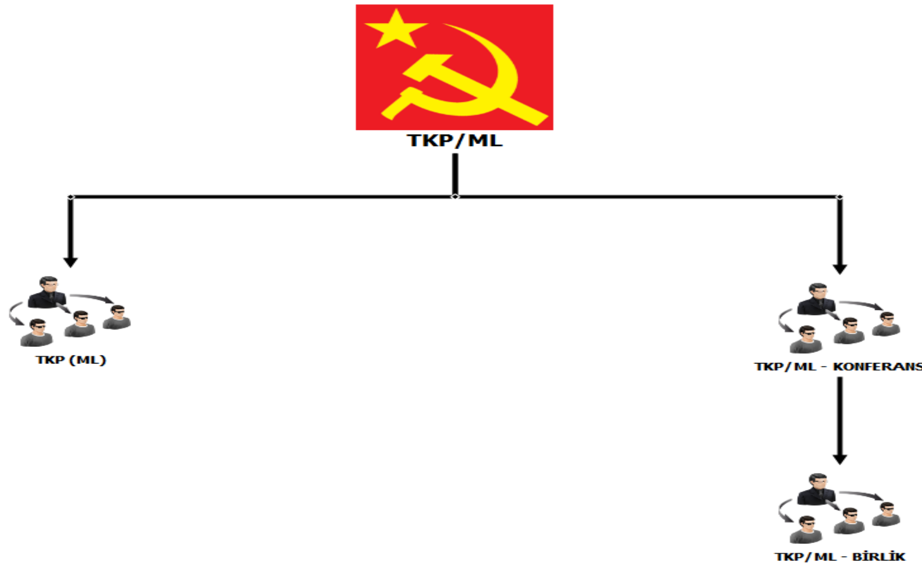

Şekil 3.3. TKP/ML'nin Tekrar İkiye Bölünmesi (1994)

1994 yılında başlayan ayrışma sürecinden bir yıl sonra 1995 yılında Geçici Örgütlenme Komitesi altında faaliyet yürüten örgüt üyelerinden TKP/ML-Birlik adından bir grup kopmuştur. Uzun Yürüyüş dergisi etrafında birleşen bu grup, İbrahim Kaypakkaya'nın yarı feodal bir ülke olarak gördüğü Türkiye'nin kapitalist bir ülkeye dönüştüğünü iddia ederek stratejilerini yeniden gözden geçirmiştir. Kapitalizm ile mücadeleyi de sadece kırda değil şehir merkezlerinde de sürdürmek gerektiğine inanmışlardır. Bu nedenle TKP/ML kadrolarını şehir eylemlerinde birleştirme görevini üstlendikleri görülmüştür (Şekil 3.4.).

---

[305] Özgür Gelecek. (1994 Mayıs). 26
[306] Demirel, 2004, 68

Şekil 3.4. TKP/ML – Birlik grubunun ortaya çıkması (1995)

Tunceli kırsalında başlayan bölünmenin son aşamasında DABK grubu Enver Doğru önderliğinde, TİKKO militanı Konferansçılar ise Yusuf Köse önderliğinde faaliyetlerine devam etmişlerdir. Karadeniz Bölge Komutanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Tokat, Amasya, Ordu ve Artvin kırsalındaki TİKKO militanları da ikiye bölünmüştür. Kazım Ekici önderliğindeki grup TKP/ML-DABK tarafına; Ali Gülmez ve Süleyman Şahin önderliğindeki grup ise Konferansçıların tarafına geçmiştir. Yurt dışı örgütlenmeler ise Ayhan Uzala önderliğinde TKP/ML-DABK kanadına kaymıştır. Parti önderlerinin birbirini suçlaması sonrası örgüt birçok alt birimlerde toparlanma ve karar alma inisiyatifini kaybetmiştir. Tasfiye süreci ve örgüt içerisindeki eleştirilerden sonra ajan olduğu şüphelenilen kişiler örgüt yönetimi tarafından bu dönemde araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda ciddi şüphelerle karşılaşan Merkez Komite, örgüt üyelerini, Sorgulama ve Soruşturma Komisyonu (SSK) oluşturarak araştırmıştır. Araştırma sonucunda ajan olduğu tespit edilen kişiler çeşitli cezalara çarptırılmıştır.

Yeni ayrışımın ardından TKP(ML) sembolünü kullanan TKP/ML-DABK kanadı, "Kardelen Hareketi" adı altında örgüt içerisindeki şüpheli üyeleri infaz etmiştir. 1996-1997 yılları arasında Merkez Komitenin yönlendirmeleriyle Kardelen Hareketi ile örgüt içi sorgulamaya başlanmıştır. Enver Doğru, Atilla Kamberoğlu, Nurten Eriş, Hasan Hüseyin Er ve Ramiz Şişman'ın aralarında bulunduğu 21 kişi

örgüt elemanlarına yönelik hainlik, ajanlık, karşı devrimci faaliyet ve poliste çözülme gibi çeşitli iddialarla örgüt içinde infaz edilmiştir.[307]

Aclan Sayılgan'ın radikal sol örgütlere yönelik tespitleri bu dönemde TKP/ML örgütünde de gözlenmiştir. Sayılgan'a göre hücre tipi yapılanması olan illegal örgütlerde cezalar ağır ve serttir. Bu kapsamda militanın hücre toplantılarına mazeretsiz katılmaması ya da geç kalması halinde, kasten yalan söylediğinde, örgütün verdiği vazifelere itiraz ettiğinde ya da vazifeleri yerine getirmediğinde, özel hayatı hakkında bilgi vermediğinde ve örgüt faaliyetlerinin kendi başına yapıldığı durumlarda cezai yaptırımlar uygulanmaktadır.[308] Bu uygulamalar radikal sol örgütlerde görülen cezai yaptırım nedenleridir. Kardelen hareketi ve sonrasındaki süreçte TKP/ML'nin kadrolarını bu çerçevede kontrol altına almaya çalıştığı görülmektedir.

1997 yılında Kongre sürecine girilmesi hedeflenirken Ocak ayında Merkez Komite toplantısı yapılarak örgütte durum değerlendirmesi yapılmıştır.[309] Örgütün güç kazanması gerekirken dağılma sürecine girmesi, kırsaldaki silahlı örgüt mensuplarının yanlış yönetimden dolayı sayısının azalması Merkez Komiteye yönelik suçlayıcı ithamları artırmıştır. Örgütte kadroların motivasyonunun artırılması için eylemlerin geniş kitlelerce sahiplenilecek ve halktan kopmayacak şekilde planlanması, örgüte ihanet edenlerin cezalandırılması ve ses getirecek eylemlerin gerçekleştirilmesi gibi uyarılar verilmiştir.

Diğer taraftan örgütten kopan TKP/ML-Yeniden İnşa Örgütü ve TKP/ML-Hareketi üyeleri birleşerek günümüze kadar gelen Marksist Leninist Komünist Parti'nin (MLKP) kuruluşunda yer almıştır.[310] MLKP ise TKP/ML-Hareketi, TKP/ML (YİÖ)'nün yanı sıra Türkiye Komünist İşçi Hareketi (TKİH) ve Türkiye Devrimci Komünist İşçi Hareketi'nden (TDKİH) oluşan dört örgütün birleşmesiyle 1994 yılında kurulmuştur.[311]

---

[307] http://www.terororgutleri.com/tikko-ve-uyusturucu-kacakciligi (E:13.07.16)
[308] Sayılgan, 2009, 393
[309] Aykol, 2010, 123
[310] Aykol, 2010, 121
[311] Çiçek, 2008, 56

Bu dönemde, TKP/ML-DABK ve TKP/ML-Konferans ayrımının ardından örgütteki birlikteliğin sağlanamayacağı görülmüş, iki hizip arasındaki karşılıklı suçlama ve iddialar nedeniyle örgüt içi infaz ve yenilenme süreci yaşanmıştır. Yine TKP/ML-Birlik adında bir grubun daha ayrılması bu dönemin ayrışmalarla anılmasına neden olmuştur. Bu kapsamda örgüt kadroları kendisini yenileyerek, köylülerin kazanılması yoluna gidilmesi, eylemlerle ilgili örgüt mensuplarının görüş ve fikirlerine başvurulması, ajan olarak tespit edilenlerin deşifre edilmesi gibi stratejiler izlemiştir.

3.6. 1998-2002 Dönemi: Maoist Stratejiye Dönüş

1998-2002 yılları örgütün yeni bir eylem stratejisine yöneldiği, devrimin gerçekleştirilmesi için inancın azaldığı bir dönem olmuştur. Aynı zamanda dönemin iktidardaki partisinin ideolojisine göre örgütün eylem ve şiddetlerini belirlediği görülmüştür.

TKP(ML), 1998 yılı Eylül ayı içerisinde üst düzey katılımla bir kongre yapmayı amaçlamıştır. Bu amaçla kongrenin planlanması için toplantı yapılarak birtakım değerlendirme ve analizler yapılmıştır. Yapılması planlanan kongrenin ise 1999 yılı bahar aylarında düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

TKP(ML), yoğun katılımla 23 Temmuz-9 Ağustos 1999 tarihleri arasında Tunceli bölgesinde planlanan kongreyi gerçekleştirmiştir. Bu kongrenin ana teması TKP/ML-Konferans ile birleşme konusu olmuştur. Kongrede, TKP(ML)'nin, TKP/ML-Konferans ile tüzük, parti programı, ilke ve temelleri noktasında aynı oldukları gerekçesiyle 1994'te iki kanada ayrılan bu yapıya son verilmesi amacı ile birleşme çağrısı yapılmış ve silahlı mücadeleye ağırlık verilmesi kararlaştırılmıştır. TKP(ML) tarafından yapılan kongre Merkez Komite imzasıyla tabana duyurulmuştur. Bu kapsamda ele alınan konuların yurtiçi ve yurtdışında çoğaltılarak geniş kitlelere ulaştırılması hedeflenmiştir.

Bu dönemde kırsal alan faaliyetleri, öncelikli Tunceli bölgesi, ikinci olarak Karadeniz, üçüncü olarak ise Diyarbakır bölgesinde yürütülmüştür. Özellikle PKK'nın sözde barış süreci ve yurt dışına çekilme kararı nedeniyle örgüt

tarafından kırsalda oluşacak boşluğa yönelme ve tekrar aktif olarak faaliyet yürütme çabasına girilmiştir. PKK'nın içinde ise yurtdışına çekilme kararına muhalif grupların kırsalda TKP(ML) ile birlikte hareket ettikleri görülmüştür.

TKP(ML), örgütün devrim stratejisindeki kırdan merkeze kayan reformist ve oportünist eğilimlere karşı koymak için 'örgütte düzeltme çalışmaları' başlatmıştır. Ancak, 2000'li yıllarda yönetim kadrosunun aldığı kararlar ile yapılanma konusundaki hedeflenen noktaya gelinememiştir. 1999 yılındaki Merkez Kongrede alınan kararların hayata geçirilememesi ve mevcut eleştiriler yeni bir kongreyi kaçınılmaz hale getirmiştir.

Örgütte düzeltme ve yenilenme çabalarının bir miktar ileriye gitmesi amacıyla kongre şartlarının olgunlaşması beklenmiştir. Bu süreçte ise Karadeniz Bölgesinde kırsal faaliyetlerin arttığı görülmüştür. Kırsal faaliyetleri Çorum bölgesine kadar genişlemiştir. Örgütün bir kısmı Topçam, Zile, Amasya, Çorum bölgesinde; bir kısmı Almus bölgesinde; bir diğer TİKKO grubunun da Mayıs 2001 itibariyle Amasya Göynücek bölgesinde faaliyet yürüttüğü görülmüştür.[312]

Bu dönemde örgütün yenilenme ve yeniden öze dönme çabaları somut olarak belirlenen plana göre yürütülmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda örgüt hedeflenen noktaya varamasa da devrim stratejisinin ortaya konulması için partinin özüne dönerek Marksist Leninist Maoist hedeflere yönelmiştir. Bu hedeflere göre kurtarılmış bölgeler oluşturarak Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinin çeşitli mezralarındaki faaliyetlere ağırlık verilmiştir. 1965 yılından itibaren Marksist Leninist Maoist devrim stratejisini benimseyen ve örgütün öncü kadrolarında yer alan kişiler 2000'li yıllarda örgüte tecrübeleriyle katkıda bulunmak istemişlerdir. Örgüt geleneğine hakim bu kadrolar Maoist devrimi yeniden yorumlayarak devrim stratejisini şekillendirmiştir.

3.7. 2002-2007 Dönemi: Propaganda Faaliyetlerine Yöneliş

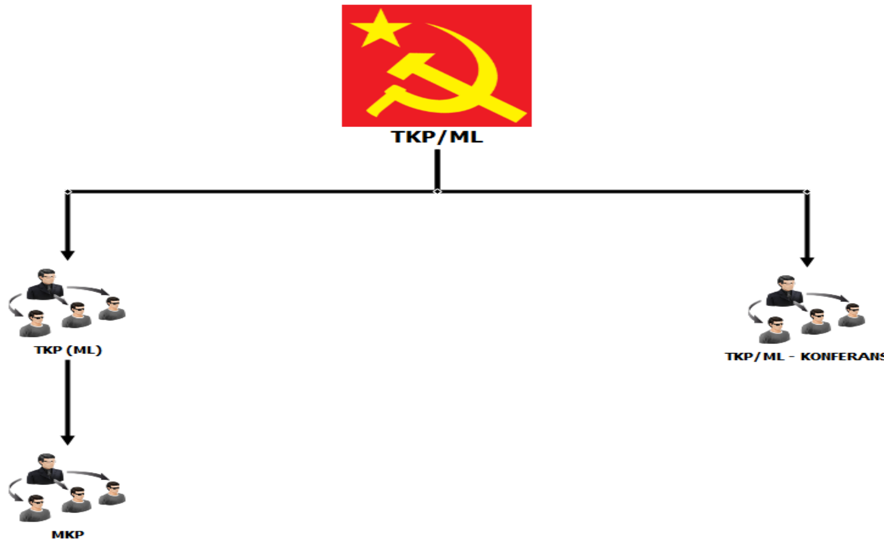
Örgütün tecrübeleri, 2000'li yıllarda Mao'nun halk devrimi stratejisinin Türkiye şartlarında TKP/ML'nin devrim stratejisiyle pratiğe dökmenin zorluklarını

---

312 http://www.milliyet.com.tr/1998/07/22/haber/hab01.html (E:13.07.16)

göstermiştir. Büyükşehirlerdeki yaşam merkezleri ve üretim güçlerinin şehirlerdeki fabrikalara kayması, köylü sınıfın şehirlerin dış merkezlerine göç etmesine neden olmuştur. Türkiye'nin demografik yapısı ise SSCB ve Çin'in geniş araziye yayılmış halk nüfusundan bu noktada ayrılmıştır. Bu anlamda örgüt devrim stratejisini yeniden gözden geçirmesi gerektiğinin farkına yıllar sonra varmıştır.

TKP(ML), Tunceli'de 15 Eylül 2002 tarihinde yapılan kongre sonrasında Avrupa'da yapılan duyuru ile faaliyetlerini isim değiştirerek "Maoist Komünist Parti" olarak belirlemiştir. Genel Olarak TKP/ML stratejisi ve ideolojisini devam ettiren MKP kırsal alanda ve kentlerdeki bölge yapılanmalarını sürdürmüştür. Bu bağlamda TKP(ML)'nin adı "Maoist Komünist Parti" olarak; Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO)'nun adı "Halk Kurtuluş Ordusu" (HKO) olarak; gençlik kanadı TMLGB ise "Maoist Gençlik Birliği" (MGB) olarak değiştirilmiştir (Şekil 3.5.).[313]

Şekil 3.5. MKP'nin Kuruluşu (2002)

Ağırlıklı olarak Tunceli kırsalında faaliyet yürüten TKP/ML'nin ideolojisini devam ettiren MKP, şehirlerde ve kırsal alanda bölge örgütlenmelerini devam ettirmiştir. Örgüt, silahlı faaliyetlerini kırsal bölgede HKO, şehirlerdeki milis yapılanmaları ve gençlik faaliyetlerini ise MGB aracılığıyla sürdürmüştür.

[313] Aykol, 2010, 144

Silahlı kanadın HKO dönüşümü daha sonraları görülmüştür ki aslında dönüşüm değil bir ayrışımdır. HKO adı altında hareket eden eylem grubunun yanı sıra TİKKO adı altında eylemlerine devam eden hücrelerin ve dağ kadrolarının olduğu yapılan eylemlerden anlaşılmıştır. Aynı zamanda eylemlerde TKP/ML-Konferans ve TKP/ML-Birlik adı çok sık görülmüştür.

2005 yılında 2. Kongresi'ni düzenlemek için Tunceli ili Ovacık ilçesindeki Mercan vadisinde toplanan ve aralarında genel sekreter Cafer Cangöz, Aydın Hanbayat, Ali Rıza Sabur, Cemal Çakmak, Kenan Çakıcı, Okan Ünsal, Berna Saygılı Ünsal, Alaattin Ateş, Ökkeş Karaoğlu, Taylan Yıldız, İbrahim Akdeniz, Binali Güler, Dursun Turgut, Gülnaz Yıldız, Ahmet Perktaş, Çağdaş Can, Ersin Kantar'ın olduğu 17 MKP/HKO militanı[314] güvenlik güçlerince öldürülmüş, devam eden operasyonlar neticesinde bu sayı yılsonunda 25'e ulaşmıştır. [315]

Bu dönemde görülmektedir ki yıllarca süren devrim mücadelesi yenilikler gerektirmektedir. TKP/ML-DABK grubunun TKP(ML) ismiyle yürüttüğü eylemlerde tamamen isim değişikliğine gidilerek MKP ismi ile gerçekleştirilen eylemlerin genel olarak şehirlere hapsolduğu ancak kırsalda da faaliyetlerin devam ettiği görülmektedir. TKP/ML örgütünün, TKP/ML-Konferans ve TKP/ML-Birlik isimleriyle faaliyet yürüten diğer uzantıları eylemlerle isimlerini duyurmaya devam etmiştir.

3.8. 2007-2012 Dönemi: 4 Kanadın Oluşması

Örgütün durumunu ortaya koymak açısından son derece önemli olan bölünme ve birleşmelere ilişkin bir diğer kırılma ise 2007 yılında yaşanmıştır. 2007 yılında "İbocu Dönüşüm Hareketi" adı altında bir grup ayrılığını ilan etmiştir. Bu ayrılık ile örgütün 2000'li yıllarda 4 ana kol tarafından yönetildiği görülmüştür: TKP/ML-Konferans, MKP, TKP/ML-Birlik, İbocu Dönüşüm Hareketi. Bu örgütlere yönelik yürütülen operasyonlarda ele geçirilen bilgi, belge, doküman ve mühimmatlar örgütün hazırlıklarını gün yüzüne çıkarmıştır. Ayrıca bu dönemde örgütün silahlı kanadına yönelik operasyonlar şiddet içerikli eylemlerin propaganda odaklı eylemlere dönüşmesine neden olmuştur.

---

[314] Bolşevik Devrim. (2005 Temmuz). Sayı 10, 30
[315] Aykol, 2010, 144

Propaganda faaliyetlerinin arttığı 2000'li yılların başında az sayıda da olsa kamp çalışmalarının yapıldığı görülmüştür. Bunlardan kış kampının yapıldığı 2 Şubat 2011 günü Tunceli bölgesindeki dağ kadrosunun bulunduğu yerde meydana gelen göçük sonucu 5 kadın örgütçü hayatını kaybetmiştir. Örgüt bu isimlerin Sefagül Kesgin, Nurşen Aslan, Gülizar Özkan, Fatma Acar, Derya Aras olduğunu duyurmuştur. [316]

MKP bağlamında radikal sol örgütlerin eylem stratejileri incelendiğinde kayda değer sonuçlar çıkmıştır. Özellikle tüm dünyada yaygın olarak kullanılmaya başlanan sosyal medya, 2000'li yıllarda örgüt tarafından da aktif olarak kullanılmıştır.

Sosyal medya, illegal faaliyetlerin ve eylemlerin duyurulması, haberleşme ağının yaygınlaştırılması için örgütler tarafından yoğun olarak kullanılmıştır. Bu yöntem aynı zamanda dünyanın birçok farklı bölgesindeki devrimci sınıfların kolay bir şekilde haberleşmesine de imkan sağlamıştır.[317]

Sosyal medya, örgüt üyelerinin sempatizanlar ile iletişime geçmesi, eylem birlikteliğinin ve ideolojik gelişimin sağlaması için kolay erişimi nedeniyle örgüt tarafından kullanılmıştır. Sosyal medyanın aktif kullanımı, sokak eylemlerinin sayısını arttırmıştır. Bu kapsam da 2000'li yıllarda sol örgütlerde eylem sayılarına bakıldığından 2005 ve 2007 yıllarında MKP'nin radikal örgütler içerisinde ön plana çıktığı görülmektedir. TKP/ML olarak bakıldığında ise faaliyetlerin 2005 yılında yoğunluk gösterdiği, sol örgütlerin de bu yılda eylem sayılarında ciddi artış olduğu görülmektedir. Bu dönemde örgütlerdeki etkinliğin artmasının nedenleri arasında hükümetin izlediği politikaların ve yasama organı tarafından TCK ve CMK başta olmak üzere yapılan yasal düzenlemelerin etkisi vardır.

Literatür/doküman değerlendirmesi yapılan bu döneme ilişkin son bulgular, güvenlik güçlerince eylem hazırlığında olan MKP militanı 24 terör örgütü üyesinin silahlarıyla birlikte sağ olarak 12-15 Kasım 2012 tarihlerinde Tunceli ili Ovacık

---

[316] Maoist Information Bulletin. (2011). Homage to TKP/TIKKO Women Guerillas. 22, 10; Milliyet. (21 Nisan 2011)
[317] Schaefer, R.T. (2013). Sosyoloji. (çev.: S. Coşar). Ankara: Palme Yayıncılık, 392

kırsalında yakalanmasını[318] göstermektedir. Bu durum örgütün, silahlı yapılanmayı tamamen reddetmediğini, propaganda faaliyetlerine yöneldiği anlaşılsa da hala silahlı eylemlerin planlandığını göstermektedir.

Bu dönemde TKP/ML-DABK grubunun isim değiştirdiği, genel olarak eylemlerin şehirlere hapsolduğu ancak kırsalda da faaliyetlerin devam ettiği görülmektedir. Bu dönemde İbrahim Kaypakkaya'nın Maoist stratejiye dayanan devrim tezine istinaden yürütülen devrim mücadelesi, kırsaldan şehirlere uzanan Maoizme isim olarak da bir yönelmenin olduğu görülmüştür. Örgütün 2007 yılından itibaren TKP/ML ana kadrosunun, TKP/ML-Konferans, MKP, TKP/ML-Birlik, İbocu Dönüşüm Hareketi olmak üzere 4 ayrı grup tarafından Türkiye'deki faaliyetlerini sürdürdüğü görülmüştür. Bu ideolojiden zaman içeresinde koparak faaliyetlerini yürüten BP/KK-T, TKP/ML-MPM ve MLKP gibi devrimci hareketlere devam eden diğer örgütlerin olduğu anlaşılmaktadır.

1972 yılından 2012 yılına kadar uzanan 40 yıllık süreçte, bölünme ve birleşmeler nedeniyle örgütte, devrim mücadelesinin birleştirici etkinin zayıf olduğu görülmüştür. Devrim için sağlanması gereken şartların kısmi varlığı mücadele için yeterli olmamıştır. Bu döneme kadar sistematik analizi yapılan TKP/ML'nin ana kadrosundaki kırılmalar devrim stratejisinin eğilimlerinde önemli pay sahibi olmuştur. Bu anlamda devrim mücadelesinde yaşanan bölünmeler ve birleşmelerin anlaşılması için oluşturulan Şekil 3.6. örgüt içerisindeki yapı hakkında yeterince fikir vermektedir.

---

[318] Sabah Gazetesi. (16 Kasım 2012)

Şekil 3.6. 1972-2012 yılları arasındaki TKP/ML'nin Örgütsel Yapısındaki Değişimler (Bölünmeler ve Birleşmeler).[319]

[319] Bu tablo literatürden derlenen bilgiler doğrultusunda oluşturulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SİLAHLI YAPILANLAMA

TKP/ML devrim stratejisini belirlerken ayrı önem atfettiği silahlı mücadeleyi sürekli hale getirmek istemiştir. Radikal sol örgütlerde görülen parti ve cephe (ordu) şeklinde örgütlenme TKP/ML örgütünde de görülmektedir. TKP/ML'nin devrimi stratejisinde silahlı mücadelenin öncül olması örgüt içerisinde çoğu zaman vurgulanmıştır. Ancak örgüte eleman temini konusunda yaşanan sıkıntılar ve güvenlik güçlerinin operasyonları nedeniyle şehir faaliyetlerinin öncül olduğu dönemler görülmüştür.

TKP/ML kırsalda gerçekleştirilen silahlı eylemlerden sonra "kızıl bayrak" ve "TİKKO" isimli örgüt sembollerini olay yerine bırakarak yapılan eylemleri üstlenmiş ve devrim mücadelesini başlattığını duyurmuştur. Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinin kırsal kesiminde bulunan kadroların halktan aldığı destekle gerçekleştirdiği eylemler TİKKO adıyla sahiplenilmiştir.

Bu bölümde Marksist teori yaklaşımıyla TİKKO'nun kırsal alandaki faaliyetlerinin özeline inilerek Tunceli merkezli silahlı mücadele eylemleri analiz edilecek, bölgede yürütülen faaliyetler ve örgütün diğer örgütlerle olan ilişkisi ele alınacaktır.

4.1. Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO)

Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO), 24 Nisan 1972 tarihinde İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşları tarafından TKP/ML'nin silahlı yapılanması olarak kurulmuştur. Ağırlıklı olarak kırsal alan faaliyeti yürüten TKP/ML'nin silahlı örgütü olan TİKKO, Maoizm ideolojisinin izinde, kırsalda kurtarılmış bölgeler oluşturarak, köylü, işçi ve askerlerin katılımı ile ülkeyi ele geçirerek devlet mekanizmasını ortadan kaldıracak devrimi gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

TİKKO ile parti arasındaki bağlantı Askeri Komisyon (AK) aracılığıyla kurulmuştur (EK-1). TKP/ML ve TİKKO demokratik halk devrimini gerçekleştirerek

proletaryanın ezilmişliğine son vermeyi, sosyalist ve nihai olarak komünist düzeni kurmayı amaçlamıştır. İdeolojik gelişimleri zaman içerisinde farklı tezlere eğilim gösterse de örgütün temel amacı bu teorik çizgide devam etmiştir. Bu amaca ulaşmak için yukarıda da belirtildiği üzere dönemsel olarak çeşitli stratejiler belirlenmiştir.

1993 yılında yapılan Olağanüstü Parti Kongresi'nde örgütü daha faal bir hale getirebilmek için, TKP/ML tüzüğünün yanında TİKKO için de ayrı bir tüzük hazırlanmıştır. Bu tüzükte TİKKO'nun görevi gerilla birlikleri oluşturarak, kırdan şehirlere doğru devam edecek uzun süreli halk savaşı stratejisi yoluyla devleti parçalamak, demokratik halk devriminin önündeki engelleri kaldırmak, demokratik halk iktidarını ve proletarya diktatörlüğünü ilan etmek olarak belirlenmiştir.[320]

TİKKO'nun ayrı bir tüzükle yönetilmesine rağmen TKP/ML'nin önderliğinde hareket etmesi TKP/ML'nin tüzüğüyle güvence altına alınmıştır. Bu tüzük kapsamında Merkez Komite tarafından oluşturulan Askeri Komisyon aracılığıyla TİKKO'nun yürüteceği faaliyetler belirli kurallara bağlanmıştır.

Askeri Komite aracılığıyla TİKKO üzerinde kontrol yetkisi olan TKP/ML'nin, TKP/ML-DABK ve TKP/ML-Konferans olarak ikiye ayrıldığı dönemlerde kırsaldaki faaliyetlerin birincil önemde olması gerektiğini iddia eden DABK grubu TİKKO'ya daha yakın ilişkiler kurmuştur. Yine devrim teorisine ve pratiğine yönelik eleştiriler nedeniyle kopan gruplara rağmen TİKKO kırsal alan faaliyetlerine devam etmiştir.

Sistem teorisine göre Türkiye'de iç değer, dış değer, iç çevre ve dış çevre değişim kaynaklarına göre toplumun değişken değerleri incelendiğinde, iktidar zaafı ile otorite kaybının yaşanması devrim için önemli etkenler olarak görülmektedir. Bu iki etken devrimin hızlandırıcı faktörleri olarak devrimin gerçekleşeceği dönemi öne çekebilmektedir. Türkiye'deki devlet otoritesinin güçlü ve gelenekçi yapısı 1965 yılından itibaren öğrenci ve işçi olayları gibi hızlandırıcı etkenler olmasına rağmen iktidar zaafının ve otorite kaybının devrim için istenen seviyeye düşmemesi nedeniyle devrim gerçekleşmemiştir. Devlet otoritesi ve

---

[320] TKP/ML Tüzüğü. (1993).

iktidar zaafının görüldüğü siyasi kriz dönemlerinde ise Türk siyasi yaşamı askeri yönetimin müdahaleleri ile karşılamıştır.

4.1.1. Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu'nun kırsal alan faaliyetleri

TİKKO'nun örgütsel yapısı parti düzenine ve eylem stratejisine göre şekillendirilmiştir. Kırsal alandaki faaliyetlerin temeli bu alanda devrim için ileri sürdükleri fikirleri ve tezleri halen tartışılan Fidel Castro, Ernesto Che Guevara ve Fransız asıllı Regis Debray'ın (1940-) kır gerillaları ile ilgili teorilerin gelişmesine dayandırılmıştır. Mao ve Castro'nun devrim stratejileri TİKKO tarafından pratiğe çevrilmeye çalışılmıştır. Ancak TİKKO önderliğinde TKP/ML bu teorileri Türkiye'nin ulusal niteliğine uyarlayarak pratiğe geçirememiştir.

Turhan Feyizoğlu, TKP/ML'nin kurucularından İbrahim Kaypakkaya'nın devrime giden yolda kırsal hareket felsefesini şu şekilde aktarmaktadır: [321]

"Kırlar esastır. Savaşın kırlardan başlatılması gerekir. Bir kıvılcım tüm bozkırı tutuşturur. Her şey yoktan var edilmeli ve kendi gücüne dayanmalıdır. Asıl olan halk savaşı teorisidir. Bu amaçla pratikte adım atılmasını istiyoruz. Şehirlerdeki kadroların kırlara çekilmesini talep ediyoruz. Buna engel olan her şey aşılmalı. Gerekirse yayın organları bile kapatılmalıdır…."

Türkiye'de silahlı mücadele ile halk devrimi stratejisini savunan THKP-C'nin kurucusu Mahir Çayan bu konu ile ilgili şöyle demiştir: [322]

"Yarı sömürge ve sömürge ülkelerde işçi sınıfının, nicelik ve nitelik olarak gelişmiş kapitalist ülkelere göre zayıf olması ve şehirlerde emperyalizmin denetiminin çok kuvvetli olması nedeniyle devrimin izleyeceği rota, kırlardan şehirlere olmalıdır."

Diğer taraftan kırdan başlatılması düşünülen devrimin şehir ayağını gerçekleştirmek isteyenler, şehir devriminin gerçekleştirilmesi için dünyada birçok alanda köylerden şehirlere göçün yaşanmasını fırsat bilmişlerdir. Kırsal alandan

---

[321] Feyizoğlu, 2000, 151
[322] Feyizoğlu, T. (2007). Mahir. İstanbul: Ozan Yayıncılık. 210-212

şehirlere yapılan göçler sonucunda şehirlerin dış çevresinde oluşan gecekondu bölgelerinde maddi ve manevi beklentilere verilemeyen cevaplar terörü, anarşizmi ve isyanları elverişli hale getirmektedir.[323]

Kırsal alanlara nazaran şehirlerdeki elverişli imkanlar nedeniyle devrimin şehirlerden başlayacağını iddia eden devrim teorilerini savunan örgütler olmuştur. İstihbarat faaliyetlerinin yürütülmesindeki kolaylık, devrimcilerin kalabalıkların arasında kolay faaliyet gösterebilmeleri, insan kaynakları konusunda sıkıntı çekilmemesi, şehirlerdeki faaliyetlere zemin hazırlanmasındaki kolaylıklar devrim için şehirlerin kullanımına ve önemine inanan bir grubun oluşmasına neden olmuştur.[324] Ancak TKP/ML, şehirlerden başlayan devrim yerine, Çin ve Rusya'da uygulaması görülen ve kırı esas alan devrim stratejisine yönelmiştir.

Elverişli şartları değerlendirerek şehir devrimini gerçekleştirmenin olanaklarını tartışanlardan arasında Uruguay'daki Tupamaro hareketinin öncüleri Abraham Guillen ve diğeri Brezilyalı Carlos Marighella vardır.[325]

Ancak şehir gerillaları bu öncülerin dedikleri gibi bir mücadele yöntemini tam anlamıyla izleyememişlerdir. Bu nedenle kentlerde emperyalizme ve kapitalizme karşı komünizm savaşı verilirken amaçlarına ulaşmakta zorlanan devrimciler, kentlerden kırsal alanlara kayan bir devrim faaliyetine yönelmişlerdir.[326] TKP/ML'nin de bu noktada benzer bir yönelim içerisinde olduğu görülmüştür.

Şehir ve kırsal alan faaliyetleri şeklinde yürütülen devrim faaliyetleri teorik ve stratejik bir ayrım olmanın yanı sıra birçok örgüt tarafından denenen bir yöntemdir. Bu yöntemlerin Türkiye'de sol örgütlerin yanı sıra bölücü ve etnik örgütler tarafından da kullanıldığı görülmüştür. TKP/ML ise kuruluşundan itibaren kırsal alan faaliyetlerini önemsemiş, köylü halkın kazanılmasına vurgu yapmış ve bu amaç doğrultusunda üyelerini kamplarda eğitmiştir.

---

[323] Kışlalı, M. A. (1996). Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma. Ankara: Ümit Yayıncılık, 43
[324] Yayla, A. (1990). Terörizm, Kavramsal Bir Çerçeve. Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, 373
[325] Avşar, B. Z. (1992). Kitle İletişim Araçları ve Terör. İstanbul: Kamer Yayınları, 27
[326] Kışlalı, 1996, 44

İbrahim Kaypakkaya, Maoist devrim stratejisine göre örgütlenerek kırsal alan faaliyetine önem vermiş ve bu alandaki silahlı mücadele için 3 çözüm önerisi sunmuştur:[327]

1. Elimizdeki mevcut silahlar ve imkanlar, kadrolar arasında uygun bir şekilde dağıtılmalıdır.
2. Mevcut silahlarımız ve malzemelerimiz kötü kullanılmamalı, çarçur edilmemeli, kırılıp dökülmemeli, savrukça harcanmamalı, düşmana kaptırılmamalı, kaybedilmemelidir.
3. Geniş çapta silahlanabilmek için şu iki kaynaktan yararlanmalıyız:
    a. Halkın Desteği
        i. Geri almamak üzere yapılan yardımlar
        ii. Geçici olarak yapılan yardımlar
    b. Düşmandan ele geçirme
        i. Durumu uygun olan kadrolar gizlice düşmanın silah, cephane, patlayıcı gibi askeri malzemelerini gizlice almalı
        ii. Zorla ele geçirmeli

İbrahim Kaypakkaya tarafından kaleme alınan, “Bir Köy Bölgesindeki Yönetici Yoldaşlara Mektup” başlıklı yazısında, ayrıntılı olarak örgütün yöneticilerine kırsalda silahlı mücadelenin nasıl yürütülmesi gerektiği anlatılmıştır.

TİKKO’nun etkin silah kullanımı ile ilgili esaslar İbrahim Kaypakkaya tarafından belirlenmiştir. Etkin silah kullanımının yanı sıra örgüte silah temini noktasında çeşitli yollar gösterilmiştir. Bu noktada halk desteğinin sağlanması ve düşman gücü olarak görülen güvenlik güçlerinin içerisindeki devrimci sempatizanlardan mühimmat temin edilmesi veya silahlı baskınlarda ele geçirilen askeri malzemeler önemsenmiştir.

4.1.2. Örgütün kırsal alan merkezi: Tunceli

Tunceli ve bölgesi, TKP/ML tarafından olduğu gibi diğer sol kökenli örgütler tarafından da halkın manevi değerleri, gelenek ve göreneklerinin kullanılarak

[327] Rüzgar, 2012, 116

faaliyetlerin yürütüldüğü kırsal alan merkezi olmuştur. Tunceli bölgesindeki halkın özellikleri örgüt tarafından kullanılmıştır. Özellikle alevi halkın desteği alınmaya çalışılmıştır. Tunceli kırsalı başta olmak üzere Doğu Anadolu Bölgesinin demografik özellikleri ve halkların kendi kaderlerini tayin etme hakkı söylemleriyle halkın desteği alınmaya çalışılmıştır. Bu söylemlerle TKP/ML militanlarının bölge halkının içerisinde barınması çok da zor olmamıştır. TKP/ML'nin kuruluşunu sağlayan Koordinasyon Komitesi tarafından Tunceli ana üs olarak belirlenmiştir.[328] Ayrıca Koordinasyon Komitesine bağlı olarak Daimi Komite faaliyetlerini Tunceli merkezli, Koordinasyon Komitesi ise Tunceli'nin yanı sıra Diyarbakır, Malatya bölgesi başta olmak üzere Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinde faaliyetlerini yürütme kararı almıştır.[329]

Ancak 1970'lerdeki örgütün söylemleri ve nüfuzu, 1980'lerin sonunda yerini PKK başta olmak üzere diğer örgütlere bırakmaya başlamıştır. Bu anlamda Tunceli kırsalı, örgüt üyelerinin kamuflesi için elverişli olması ve halktan taban desteğinin alınması için ideal bir bölge olduğundan tercih nedeni olmuştur.

İbrahim Kaypakkaya tutuklu olduğu dönemde verdiği ifadesinde Tunceli için şöyle demiştir:[330]

"…devrimci mücadele vermek için 1973 Ocak ayı başlarında arkadaşım Ali Haydar Yıldız ile Tunceli'ye gelmiştim. Köylüleri devrim için, halk ihtilali için örgütlemek amacıyla köylere gitmiştik. Buradaki çalışmalarımız 24 Ocak 1973 günü kalmış olduğumuz Vartinik mezrasındaki köyün basılmasına kadar sürdü…."

TKP/ML, Tunceli'nin yanı sıra Tokat, Sivas, Erzincan ve Amasya kırsalında faaliyet göstermiştir. Bu yörelerden Tunceli ve Tokat, örgütün kırsal alan faaliyetleri açısından önem arz etmektedir.

Tunceli bölgesinde aktif olarak faaliyet göstermeye çalışan örgüt özellikle Tunceli ili Göldere mevkii üst kesimlerini, Çemişgezek, Karataş, Ovacık-Gözeler

---

[328] Cilasun, 2009, 45
[329] Feyizoğlu, 2011, 228
[330] Direhşan, 1997, 212-215

ve Kırk Merdiven Vadisini kırsaldaki silahlı mücadelenin merkezi olarak görmüş ve TİKKO militanlarınca bu bölgeler yoğun olarak kullanılmıştır.

TİKKO için Tunceli kırsalının önemi, araştırmamızın zaman yönünden sınırlandığı 2012 yılına kadar devam etmiştir. Bunun somut örneği Tunceli Valiliği tarafından yapılan yazılı açıklamada, 2012 yılının Kasım ayında Tunceli ili Ovacık ilçesinin Karagöl kırsalında yapılan operasyonlar neticesinde, 24 terör örgütü MKP/HKO mensubunun ve yardım yataklık eden 1 kişinin sağ olarak yakalandığı ve birçok mühimmatın ele geçirildiği[331] şeklinde duyurulmuştur. Tunceli Valiliği'nin açıklaması bu coğrafyanın TKP/ML tarafından önemini yitirmediğini bir kez daha göstermiştir.

Tunceli ili, araştırma sürecimizin sınırları arasındaki zaman diliminde örgütün kırsaldaki illegal faaliyetlerinin en önemli merkezlerinden birisi olarak mekan yönünden ele alınmıştır. Tunceli ve çevresi sol örgütler açısından bazı dönemlerde mücadele, bazı dönemlerde ise işbirliği yeri olmuştur. Nitekim aynı kırsalda karşılaşılan diğer örgütlerle temas kurulmuştur. Özellikle DHKP/C'nin solda önderlik yapma ve ideolojik liderlik amacı soldaki işbirliklerinin yarım kalmasına neden olsa da örgütlerin zaman zaman eylem birlikteliğinde temas kurduğu görülmüştür.

4.2. Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in Diğer Örgütlerle İlişkisi

TKP/ML ve alt birimleri örgütün ideolojisi doğrultusunda hem kırsal alanda hem de şehir eylemlerinde zaman zaman diğer örgütlerle temas kurmuş, birlikte eylem hazırlıkları yapmış ve karşılıklı çıkarlar doğrultusunda eylemlere destek vermiştir. Bu kapsamda özellikle radikal sol örgütlerle temas kurulduğu tespit edilmiştir. Ancak şehirlerde devrim için birliktelik temasları kırsalda yeterince karşılık bulmamıştır.

Bölücü ve radikal sol örgütlerden geniş katılımlı birliktelik sağlanarak 15 Haziran 1993 tarihinde "Türkiye'de demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin, Kürdistan'da ise ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin, kan ve barutla bastırılıp,

---

[331] Milliyet. (16 Kasım 2012)

halklarımızın köleliğe mahkum edilmek istendiği koşullarda yaşıyoruz" adı altında PKK, TKP-Kıvılcım, MLSPB, TDP, TKP/ML Hareketi, TKEP, Devrimci Partizan ve TKİP(Ekim) tarafından birliktelik için imzalanan bildiri dağıtılmıştır.[332] Bu kapsamda ayrılıkçı ve devrim odaklı ideolojilere göre faaliyet yürüten örgütlerin aynı çizgide birleştiği görülmüştür.

Yine bir diğer temas 21 Mayıs 1998 tarihinde TKP(ML) ile çeşitli örgütlerin katılımıyla yapılan yurtdışındaki bir toplantıda sağlanmıştır. Bu toplantıda DHKP/C, PKK, TKP/ML-Konferans, MLKP, TDKP, TDP ve diğer sol örgütlerin temsilcileri yer almıştır. Toplantıda görüşülen konular neticesinde işbirliği noktasında anlaşmaya varılmış ve ortak yapılan eylemlerin 'Birleşik Devrimci Silahlı Güçler' (Birleşik Güçler) adıyla üstlenilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak farklı stratejisi ve teorisi olan bu gruplar toplantıda alınan kararları ve geniş kitlelere ulaşma hedefini hayata geçirememiştir.

TKP/ML, Marksist Leninist Maoist ideoloji ile faaliyet gösterirken, Türkiye'ye yönelik özellikle yurtdışında uluslararası tehditler ve eylemlerde bulunan Ermeni terör örgütü ASALA'nın beslendiği Ermeni diasporasından destek almaya çalışmıştır. Ancak faaliyet alanları ve hedeflenen amaçlar farklı olduğundan bu iki örgüt için ortak zemin oluşmamıştır. Kaypakkaya ise Kürt halkının kendi kaderini tayin etme hakkı üzerine analizler yaparken, Ermeni hareketi üzerine incelemeler yapmadığı gerekçesiyle devrim stratejisinin eksik kaldığı eleştirilerine maruz kalmıştır.[333]

Görülmektedir ki TİKKO, Giddens'ın topluma sirayet etmeye çalışan yeni tarz terörizm olarak kabul ettiği sivil toplum örgütleri/ terör örgütleri ve illegal yapılanmalarla özellikle silahlı eylem konusunda her ortak zeminde buluşma fırsatını değerlendirmeye çalışmıştır. Şehirlerde ise geniş katılımlı eylemlere imza atmak için sol örgütlerin birbirlerini desteklediği ve ortak eylemlerde buluşulduğu görülmüştür. Bu ortak eylem stratejisine rağmen PKK ve DHKP/C gibi Marksist Leninist ideoloji ile hareket eden örgütler, zaman zaman kırsalda mücadeleye varan sürtüşmeler yaşamıştır.

---

[332] Roja Bolşevik, (1995 Eylül). Sayı 5, 20
[333] Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 93

4.2.1. Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ile ilişkisi

TKP/ML devrimin hayata geçirilmesi için farklı örgütlerle özellikle de radikal sol örgütlerle temas kurmuştur. Temas kurulan örgütlerden bir tanesi de Marksist Leninist ideolojiye dayanan Kürdistan İşçi Partisi (Kürtçe: Partiya Karkerên Kurdistanê-PKK)'dir.

15 Ağustos 1984 tarihinde ilk silahlı eylemiyle kendini duyuran Abdullah Öcalan liderliğindeki Apocular ile kırsal da dahil olmak üzere birçok defa TKP/ML'nin yolları kesişmiştir. Her iki örgüt de gerek kırsal alan faaliyetlerini aynı coğrafya üzerinde yürütmesi gerekse Marksizm Leninizm ideolojisine dayanması nedeniyle ortak zeminde buluşmuşlardır. Ancak devrim için nihai olarak TKP/ML'nin hedefinin mevcut devlet yapısının ortadan kaldırılması, PKK'nın ise ayrılıkçı bir hareket olması nedeniyle iki örgüt arasında farklılaşmalar görülmüştür.

Abdullah Öcalan önderliğindeki Apocuların terör eylemlerine başlamadan yıllar önce İbrahim Kaypakkaya Kürt Meselesine ilişkin TKP/ML'nin bakış açısını şu şekilde açıklamıştır:[334]

"Türkiye'de komünist hareket, ancak Türkiye sınırları içindeki milli meseleyi en doğru çözüme bağlamakla yükümlüdür. Irak ve İran'daki komünist partileri de, milli meseleyi kendi ülkeleri açısından en doğru çözüme kavuştururlarsa, söz konusu tarihi haksızlığın hiçbir değeri ve önemi kalmayacaktır. Bütün Kürdistan'ın birleştirilmesini programımıza koymamız, bir de şu açıdan sakattır: Bu, bizim tayin edeceğimiz bir şey değildir. Kürt milletinin kendisinin tayin edeceği bir şeydir. Biz, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını, yani ayrı bir devlet kurma hakkını savunuruz. Bu hakkı kullanıp kullanmayacağını veya ne yönde kullanacağını Kürt milletinin kendisine bırakırız."

Kürt halkının sorunları üzerinden silahlı eylemlere başlayan PKK'nın 1990'lı yılların başlarındaki örgütlü mücadelesi ile Kaypakkaya'nın önderliğinde

---

[334] Kaypakkaya, İ. (2004). Seçme Yazılar, İstanbul: Umut Yayıncılık, 186–187; Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme), 1998, 94-97

TKP/ML'nin devrim mücadelesi iki örgütü Tunceli kırsalı başta olmak, şehir merkezleri, yurt dışı ve kamp alanlarında birçok defa karşılaştırmıştır. Yurt dışında TKP/ML tarafından İsviçre'nin Basel şehrinde 25 Ağustos 1985'te, 'Kürdistan'ın özgürlüğü için mücadele eden bütün güçleri toplantıya çağırıyoruz' yazılı bildiri dağıtılması üzerine yeni bir oluşum olan Apocuların dışında Kürt meselesine öncülük edilmesi Apocular ile TKP/ML arasındaki ilişkileri germiştir. TKP/ML-Partizan üyeleri tarafından dağıtılan bildiri, Apocular tarafından Apocuların sempatizanlarına ulaşmaması için engellenmeye çalışılmıştır. Bildiri dağıtımı çatışmaya dönüşmüş, çıkan çatışmada her iki örgüte mensup 14 kişi yaralanmıştır. İki örgüt arasındaki çatışma, Avrupa'nın diğer şehirlerinde de devam etmiş, çatışmalar Yunanistan'daki Lavrion Kampı'na sıçramış, kampta çıkan olaylar günlerce devam etmiş, 15 Temmuz 1987 günü çıkan olaylarda TKP/ML sempatizanı 7 kişi hastaneye kaldırılmış, 16 PKK'lı tutuklanmıştır.[335]

Lavrion kampı TKP/ML'nin yanı sıra radikal sol örgütlerin aktif olarak kullandığı bir yerdir. Burada örgütler arasında hakimiyeti sağlamak için nüfuz mücadelesi ve çatışmalar ciddi boyutlara ulaşmıştır. Dev–Yol, Dev–Sol, Halkın Kurtuluşu, Acilciler, MLSPB, TKEP, Devrimci Halkın Birliği, Partizan gibi Türk soluna mensup örgüt militanlarının yanı sıra PKK militanlarının da bulunduğu Lavrion kampında, PKK militanları ile TKP/ML militanları arasında karşılıklı yaşam alanlarının taciz edilmesi üzerinden nüfuz mücadelesi ile tırmanan gerginlik 22 Haziran 1987 günü sabah saatlerinde çatışmaya dönüşmüştür. Güç savaşına dönüşen olaylar üzerine TKP/ML-TİKKO, Dev–Yol, Dev–Sol ve Halkın Kurtuluşu gruplarına mensup 7 kişi Atina'da Birleşmiş Milletler binası önünde "Apocuları kampta istemiyoruz" diyerek açlık grevine başlamışlar, Yunan basını başta olmak üzere birçok ülkede Türkiye'den kaçan militanların Lavrion kampındaki olayları tartışma konusu olmuştur.

1980'lerin sonunda karşılıklı eleştirel ve eylemsel süreç, 1993 yılında PKK militanları tarafından Tunceli'de 4 TİKKO üyesinin öldürülmesiyle TİKKO ile PKK'nın çatışma ortamına gireceği beklenirken, bu olaya tepki göstermeyen TKP/ML, aksine Avrupa'daki PKK gösterilerinde yer almıştır. Daha sonra TKP/ML'nin yayın organı olan Partizan dergisinde yayınlanan bildiride saldırıların

---

[335] Öznur, H. (2006). Derin Sol. İstanbul: Bilgeoğuz Yayıncılık, 685

devamı halinde misillemede bulunulacağı iddia edilmiştir. Ancak bir taraftan da TKP/ML'nin kontrolündeki Özgür Gelecek dergisinde yayınlanan bildiride PKK ile işbirliğine girilerek, Avrupa'da Lice olaylarını protesto eden gösteriler yapıldığı açıklanmıştır.[336]

Dolayısıyla görülmektedir ki kırsalda yaşanan mücadele ile şehirlerde verilen mücadelenin veya yurt dışı faaliyetlerinin birbirinden kopuk olduğu görülmektedir. Tunceli bölgesindeki nüfuz mücadelesinde PKK'nın Çemişkezek'e bağlı Doğan Köyünde TKP/ML sempatizanı Kahraman ailesinden 3 kişiyi örgüte maddi destek olmadığı için öldüren PKK ile kırsaldaki TİKKO üyeleri arasında karşılıklı nüfuz mücadelesi yaşanmıştır. Bu gerginlik her iki örgütün bölge halkını diğer örgüte yardım ve destek olunmaması için tehdit etmesiyle devam etmiştir.

PKK'nın 1993'teki bu eylemi TİKKO tarafından kınanmış ve PKK'nın Tunceli bölgesinde diğer sol örgütlere ve TİKKO'ya karşı uygulanan şiddetin cevabının en kısa zamanda verileceği dile getirilmiştir.[337] Yine 1993 yılında PKK tarafından kırsaldaki TKP/ML üyelerinin kaçırılması üzerine TİKKO tarafından benzer eylemlere hazırlık yapılmış, örgüt içerisinde PKK'nın eylemlerine karşı silahlı mücadele kararı alınmıştır.

Ancak bu sürecin akabinde PKK ve TİKKO'nun yayınladığı bir diğer ortak bildiride ise; [338]

"...sebepleri ne olursa olsun Dersim'deki bu olaylar karşılıklı anlayış ve dostluk ilişkisi dahilinde çözülebilecek sorunlar olduğu ve bu gerginliklerin sürdürülmesinden yana olmadıkları, özellikle devletin ve karşı devrimcilerin böyle bir atmosferi maksatlı bir biçimde körüklediği…"

belirtilmiş ve işbirliği kurulmasına yönelik mesaj niteliğindeki bu bildirinin sonunda her iki tarafa;

---

336 Demirel, E. (2001). Terör. İstanbul: IQ yayıncılık, 170
337 Özgür Gelecek, (1–15 Kasım 1993). Sayı 15
338 Özgür Gelecek, (16-30 Kasım 1993). Sayı 16

“Partilerimiz; tüm devrimci örgütler ve devrimci kamuoyunu bu noktada sorumlu ve duyarlı davranmaya davet ederler. Her iki örgüt; ilişkilerin kalıcılaştırılması, düşmana karşı ortak eylem birliklerinin geliştirilmesi için görüşmelerin devam ettirilmesini uygun bulmuşlardır” denilmiştir.

Bu bağlamda PKK ile olan ilk ilişkiler, TKP(ML) ile TKP/ML-Konferans arasındaki ayrışmayı da gözler önüne sermiştir. Kırsalda faaliyet gösteren DABK’ın PKK ile ilişkisi, TKP/ML-Konferansın PKK ile ilişkisinden ya da Yurtdışı Büronun PKK ile ilişkisi diğer birimlerin ilişkilerinden aynı dönemlerde farklılıklar göstermiştir. Kırsal da çatışma yaşanırken Avrupa’da birlikte eylemlerin yapıldığı, Avrupa’da yaşanan sürtüşmelerin ise kırsalda hissedilmediği dönemler olmuştur.

PKK’nın 17 Mart 1993’te Nevruz’dan önce ateşkes ilan etmesi, silahlı mücadele kanadındaki TKP/ML militanlarınca sağ oportünizm olarak görülmüş ve silah bırakacak olan PKK militanları TİKKO saflarına davet edilmiştir.[339] TKP/ML tarafından PKK’ya ateşkes ilan etme sürecinde silahlı mücadelenin Kürtlerin ayrı bir devlet olarak kurulması için mi yoksa işçilerin sahip olacağı birkaç reformist hareket için mi verildiği konusunda eleştirel sorular yöneltilmiştir.

TKP/ML, 1999 yılında kırsal alan faaliyetlerini öncelikli Tunceli bölgesi, ikinci olarak Karadeniz, üçüncü olarak ise Diyarbakır bölgesinde yürütme eğilimine girmiştir. Özellikle PKK’nın sözde barış süreci ve yurt dışına çekilme kararı nedeniyle bölgede oluşacak boşluğa TKP/ML tarafından hakimiyet kurma çabası oluşmuştur.

Diğer taraftan araştırmanın üst sınırı olan 2012 yılına doğru ortak eylemlerin yapıldığına ilişkin bilgilere rastlanılmıştır. Bu kapsamda 2010 yılında Samsun’un Ladik ilçesinde 2 polis memurunun şehit edildiği saldırının arkasında PKK ile TİKKO yer almıştır. Bu saldırının Tunceli bölgesinden eylem yapmak üzere Karadeniz bölgesine gelerek Tokat ve Amasya kırsalına geçen teröristler tarafından ortaklaşa yapıldığı PKK tarafından açıklanmıştır.[340]

---

[339] Roja Bolşevik, 1995, 10-11
[340] Milliyet. (18 Nisan 2010)

Genel olarak devrim stratejileri ve teorileri farklı olmayan bu iki örgütün, şehirlerde yapılan eylemlere destek verdikleri ancak kırsalda nüfuz mücadelesi içerisinde olduğu görülmüştür. Özellikle TİKKO militanları, PKK'yı birliği engelleyici, bölücü ve halk çıkarlarını gözetmeyen eylem çizgisi ile eleştirmiş; PKK ise TİKKO örgütünü Aleviliği kullanmakla suçlamış, seçtiği yol ve Kürt politikasını olumlu ama başarısız ve dönemini tamamlamış bir hareket olarak değerlendirmiştir. PKK ile TKP/ML'nin arasındaki mücadele dönemsel konjonktüre göre değişmiş, özellikle 11 Eylül saldırıları sonrası Irak ve Suriye hattındaki otorite eksikliğini fırsat bilen PKK, TKP/ML'ye karşı kırsaldaki ağırlığını hissettirmiştir.

4.2.2. Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP/C) ile ilişkisi

Türk Solunda silahlı mücadeleyi savunan TKP/ML'nin temas kurduğu örgütlerden bir diğeri Marksist Leninist devrim stratejisinin çizgisinde hareket eden Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi (DHKP/C)'dir. DHKP/C, Dev-Sol kadrosundaki kişilerce illegal partileşme kararının alınması üzerine 1994 yılında kurulmuş, parti kanadı siyasal faaliyetleri, cephe kanadı ise silahlı mücadeleyi yürütmek üzere örgütlenmiş ve TKP/ML ile devrim için benzer argümanları ve teorileri kullanmıştır. Mao'nun çizgisinde ilerleyen TKP/ML, DHKP/C gibi diğer sol örgütleri eleştirse de tam olarak karşısına almamıştır. TKP/ML, silahlı mücadele tezine dayanan eylem stratejisi bakımında DHKP/C ile aynı çizgide olduğu için iki örgütün birçok kez ortak zeminde buluştuğu görülmüştür. Nitekim DHKP/C'nin de nihai hedefi, silahlı mücadele ile Türkiye Cumhuriyetini yıkarak devrimci halk iktidarı kurmak olarak duyurulmuştur.[341]

THKP/C örgütünün ve Mahir Çayan'ın ideolojik olarak ulusal yapıya uyarladığı şehir gerillaları ve silahlı mücadeleye dayanan devrim stratejisini geliştiren akımın devamı niteliğindeki DHKP/C, şehirlerde devlet güçlerine yönelik ses getiren eylemler yapmayı hedeflemiştir. DHPK/C tarafından gerçekleştirilmek istenen yıkıcı stratejinin hedefi devrimdir. Ancak DHKP/C tarafından oluşturulan Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi uzun soluklu halk savaşı temeline dayanan ve bu temele yardımcı olarak politik, demokratik ve ekonomik mücadele yöntemlerine

---

[341] Ersan, V. (2013). 1970'lerde Türkiye Solu. İstanbul: İletişim Yayıncılık, 357-358

ilişkin teorilerle desteklenen bir stratejidir. DHKP/C'nin stratejisinde şehirlerle kırların önemi birbirinden farklı tutulmamıştır. Hem parti hem de cephe olmak üzere iki koldan devrime ulaşılması hedeflenmiştir.

MKP dönüşümünün hazırlandığı 2001 yılı içerisinde, Karadeniz Bölgesi'nde silahlı faaliyetler yürüten DHKP/C ve TDP ile "Eylem Grubu" adı altında birliktelik oluşturmuş, başta güvenlik güçlerine ve ajan, işbirlikçi, hain olarak nitelendirdikleri vatandaşlara yönelik silahlı saldırı gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Ancak önceki birlikteliklerde olduğu gibi örgütler arası anlaşmazlık nedeniyle eylem grubunun Mart 2002'de dağıldığı duyurulmuştur.[342]

Literatür değerlendirmesinde görülmüştür ki; TKP/ML ile DHKP/C aynı zeminde olmasına rağmen iki örgüt arasındaki ilişkiler parti faaliyetlerinin yürütüldüğü şehirlerde sınırlı düzeyde kalmıştır. DHKP/C'nin diğer örgütlerden ziyade kendi stratejisinde ilerlemesi ve kendisini devrim stratejisinin öncüsü kabul etmesi diğer radikal sol örgütlerle olan ilişkilerin sınırlı seviyede kalmasına neden olmuştur. Hiçbir örgüt mücadelesinde kontrolü bir başka örgüte bırakmak istemeyeceği için bu iki örgütün de ilişkisi dönemsel olarak 1 Mayıs gibi etkinliklerde görülmüştür.

[342] Çiçek, 2008, 68

SONUÇ

İbrahim Kaypakkaya, Marks'ın sınıf çatışmasından esinlenerek Marksist devrim teorisini, Leninist ve Maoist devrim stratejisini Türkiye şartlarına uyarlayarak geliştirilen MDD stratejisini izlemiştir. Küreselleşmenin etkisiyle dünyanın farklı bölgelerindeki devrim stratejileri, ülkelerin mücadele etmesi gereken silahlı ve örgütlü yapıların doğmasına neden olmuştur. Türkiye'deki devrim hareketlerinin bir sonucu olarak 1972 yılında silahlı eylemlerle ismini duyuran TKP/ML ortaya çıkmıştır. TKP/ML, köylü-işçi sınıfının cephede yer aldığı Kurtuluş Savaşı'nın (1919-1923) ardından 1970'li yıllara gelindiğinde Türkiye'de devrim şartlarının olgunlaştığı gerekçesiyle Marksist Leninist Maoist ideoloji ile devrimi hayata geçirmeye çalışmıştır.

Bu kapsamda TKP/ML'nin eylemleri, örgütsel yapısı, mali kaynakları ve bölünme-birleşmelerle geçen örgütsel gelişimi devrim teorileriyle birlikte analiz edilmiştir. Örgütün yıl içerisindeki dönemsel eylem stratejilerine bakıldığında, eylemlerin daha çok sonbahar ve ilkbahar aylarında yapıldığı görülmektedir. Bahar aylarındaki kamplarda genç/öğrenci kadroların aktif olarak eğitimleri takip edilmiş ve bu kadroların büyükşehirlerdeki propaganda faaliyetleri eylemlerin artış göstermesine neden olmuştur. Dokümanlar üzerinde yapılan incelemede, TKP/ML'nin en çok eylemlerini ilkbahar mevsiminde ve ağırlıklı olarak Mayıs ayında gerçekleştirdiği görülmüştür. Bu artışın bir nedeni bu dönemlerdeki siyasi/sosyal olaylar, bir diğer nedeni de örgütün geçmişindeki hafızasına dayanan yıl dönümleri ve önemli günlerden kaynaklı anma ve kutlama etkinlikleri olmuştur. Bu kapsamda örgüt, İbrahim Kaypakkaya'nın ölüm yıldönümü olarak kabul ettiği her yılın 18 Mayıs tarihinde anma etkinlikleri ve gösteri yürüyüşleri düzenlemekte, sözde devrim şehitleri olarak kabul edilen örgüt üyelerinin ölüm yıldönümlerinde anma etkinlikleri yapmakta, 1 Mayıs İşçi Bayramında İstanbul Taksim Meydanı ve Ankara Kızılay Meydanına örgüt üyelerini devrimci dayanışma için davet etmektedir.

Örgütün, devrim için hedeflenen stratejisine göre illegal faaliyetleri gerçekleştirdiği günlere bakıldığında çeşitlilik görülmektedir. Ancak şehir merkezlerindeki toplantı ve gösteri yürüyüşü şeklinde yürütülen faaliyetler, genelde

cumartesi gününde yoğunlaşmıştır. Bu anlamda devrimin sağlanması için süreklilik hedefinin hayata geçirilemediği, yılın belirli dönemlerinde ve haftanın belirli günlerinde sınırlı kaldığı görülmektedir.

TKP/ML'nin gerçekleştirdiği eylemlerin coğrafyasına bakıldığında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde illegal faaliyetlerin, Marmara ve İç Anadolu Bölgesinde ise propaganda faaliyetlerinin yoğunlaştığı görülmüştür. Şehir faaliyetlerine bakıldığında en çok eylemin İstanbul, Erzincan, Tunceli, Malatya, Mersin ve Tokat illerinde olduğu görülmüştür.

TKP/ML'nin devrim stratejisinde görülmektedir ki radikal sol örgütler belirli bir süre sonra öncü isimlerini dahi eleştirerek farklı teorilere yönelebilmektedir. Bu nedenle radikal sol örgütler eleştiri merkezli yapıları gereği her daim bölünme tehlikesi altında faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Merkez otoritenin eksikliği/sarsılması, teorik tartışmalar ya da yöntem farklılıkları sol örgütlerde ayrışmalara ve bölünmelere neden olmaktadır.

TKP(ML) kanadının MKP dönüşümünden sonra özellikle devrim stratejisi propaganda faaliyetlerine yoğunlaşmış ve silahlı yapılanmanın gittikçe zayıfladığı görülmüştür. Silahlı baskın ve bombalama eylemlerinden illegal yürüyüş ve bildiri dağıtımına dönüşümün anlatıldığı eylem stratejisi bu anlamda örgütün son metodolojisindeki yönelimi ortaya koymaktadır.

Bu kapsamda örgütün devrim stratejisinin anlaşılması için eylemlerin genel analizinin yanı sıra dönemsel olarak ele alınan faaliyetlerin analizi de önem arz etmektedir. Nitekim görülmüştür ki örgütün devrimci stratejisi temelde aynı olsa da dönemler halinde farklı eğilim içerisine girmiştir.

TKP/ML'nin kuruluş döneminde, İbrahim Kaypakkaya'nın önderliğinde Mao'nun devrim stratejisine göre faaliyet yürütülmüş, köylü ve işçi sınıfın toplumsal sorunları Marksist devrim teorisine göre analiz edilmiştir. Bu dönemde Marksist devrim teorisinin Mao tarafından geliştirilen köylü merkezli kırsala dayanan devrim stratejisine uygun eylem programının takip edildiği görülmüştür.

1974-1979 dönemine bakıldığında, TKP/ML, Maoist devrim stratejisinin hayata geçirilmesi için ciddi adımlar atamamıştır. Örgütün iç çekişmeler nedeniyle bölünmeler yaşadığı ve ana kadrodan çeşitli isimler altında kopmalar olduğu görülmüştür. 1978 yılındaki 1. Kongrenin ardından örgütün devrim stratejisine yeniden yönelerek toparlanma içerisine girdiği görülse de 12 Eylül 1980 darbesi örgütün kadrolarında dağılmaya, eylemlerinde ve stratejisinde sapmalara neden olmuştur.

1979-1987 dönemine, örgütün devrim stratejisinin kır merkezli yürütülmesine yönelik tartışmalar hakim olmuştur. Maocu inisiyatif kontrolü ele geçirmek için devrim stratejisine yön vermeye çalışmıştır. Örgütün, 12 Eylülden sonra illegal faaliyetleri ciddi anlamda azalmış, 1980'li yılların sonlarına doğru ise yeniden eylem hazırlığına girdiği görülmüştür. Örgütün Maoist devrim stratejisine tekrar yönelerek eylemlerini kırsala çekmeye çalıştığı bu dönemde, aynı zamanda PKK olarak bilinen Apocuların da eylemleriyle adını duyurduğu görülmüştür.

1987-1992 döneminde, dağılan örgüt kadrolarının ve cezaevinde bulunan örgüt üyelerinin cezaevinden çıkması ve öğrenci aflarının getirilmesi üzerine birleşen örgüt üyeleri TKP/ML'yi yeniden Maoist devrim çizgisine çekmeye çalışmışlardır. Ancak örgütün devrim stratejisinde temel bir kırılma görülmüştür. Örgüt bu dönemde, kırda köylü halkın öncülüğünde başlayacak devrimin gerçekleşeceğini iddia eden Maoist devrim stratejisini izleyen TKP/ML-DABK ile devrimin şehirlerde işçilerin öncülüğünde başlayacağı stratejisine kaymakla eleştirilen TKP/ML-Konferans grubu adı altında en ciddi bölünmesini yaşamıştır. Bu nedenle 1987-1992 yılları arasında örgütün şehirlerde Leninist devrim stratejisine göre işçi merkezli faaliyet yürüttüğü, kırsalda ise Maoist devrim stratejisine göre köylü merkezli faaliyet yürüttüğü iki stratejinin takip edildiği anlaşılmıştır.

1992-1994 yılları arasında, TKP/ML'nin Marksist teori ve Leninist, Maoist devrim stratejilerine göre hiziplere bölünen ana kadrosu, Kaypakkaya dönemindeki örgütlenme şekline geri dönmüştür. Kırsalda yürütülecek faaliyetlerin esas olmasına vurgu yapılarak TİKKO için tüzük hazırlanması benimsenmiştir. Şehirlerdeki işçilerin örgüte katılmasına, köylerde ise halkla temas kurularak

örgüte üye ve mali kaynak kazandırılmasına önem verilmiştir. Sonuç olarak bu dönemde Maoist devrim stratejisine yönelen örgütün tekrar TKP/ML adı altında birleştiği görülmüştür.

1994-1998 döneminde TKP/ML-DABK ve TKP/ML-Konferans ayrımı ile örgütteki birlikteliğin sağlanamayacağı görülmüş, iki hizip arasındaki karşılıklı suçlama ve iddialar nedeniyle örgüt içi infaz ve yenilenme süreci yaşanmıştır. Yine TKP/ML-Birlik adında bir grubun daha ayrılması bu dönemin ayrışmalarla anılmasına neden olmuştur. Bu kapsamda örgüt kadroları kendisini yenileyerek, köylülerin kazanılması yoluna gidilmesi, eylemlerle ilgili örgüt mensuplarının görüş ve fikirlerine başvurulması, ajan olarak tespit edilenlerin deşifre edilmesi gibi stratejiler izlemiştir.

1998-2002 döneminde, örgütün yenilenme ve yeniden özüne dönme çabaları somut olarak belirlenen hedeflere göre yürütülmeye çalışılmıştır. Bu hedeflere göre kurtarılmış bölgeler oluşturarak Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgesinin çeşitli mezralarındaki faaliyetlere ağırlık verilmiştir. 1965 yılından itibaren Marksist Leninist Maoist devrim stratejisini benimseyen ve örgütün öncü kadrolarında yer alan kişiler 2000'li yıllarda örgüte tecrübeleriyle katkıda bulunmak istemişlerdir. Örgütün tecrübesinden faydalandığı bu kadrolar ile Maoist devrim yeniden yorumlanmıştır.

2002-2007 döneminde yıllarca süren devrim mücadelesi tekrar gözden geçirilmiştir. TKP/ML-DABK grubunun TKP(ML) ismiyle yürüttüğü eylemlerde tamamen isim değişikliğine gidilerek MKP ismi ile gerçekleştirilen eylemlerin genel olarak şehirlere hapsolduğu ancak kırsalda da faaliyetlerin devam ettiği görülmektedir. TKP/ML örgütünün, TKP/ML-Konferans ve TKP/ML-Birlik isimleriyle faaliyet yürüten diğer uzantıları eylemlerle isimlerini duyurmaya devam etmiştir.

2007-2012 döneminde, İbocu Dönüşüm Hareketi adı altında 2007 yılında bir grup daha ayrılığını ilan etmiştir. Bu dönemde ana kadrodan ayrılan grupların 4 ayrı çatı altında yönetildiği görülmüştür: TKP/ML-Konferans, MKP, TKP/ML-Birlik, İbocu Dönüşüm Hareketi. Diğer taraftan ise TKP/ML'nin ana kadrosundan Marksist Leninist ideolojiyi benimsemesine rağmen ayrılan diğer gruplar ise:

Bolşevik Partizan (Kuzey Kürdistan-Türkiye), TKP/ML-Maoist Parti Merkezi ve MLKP. Bu dönemde İbrahim Kaypakkaya'nın Maoist temele oturttuğu devrim tezine istinaden yürütülen devrim mücadelesi, tekrar kırsaldan şehirlere yönelmiş, örgüt kadroları yeni isimler altında faaliyetlerine devam etmiştir.

Örgütün silahlı kanadı olan TİKKO ise kırsalda devrimin başlatılması için halk desteğiyle şiddet içerikli faaliyetler yürütmüştür. Diğer devrimci örgütlerin aksine kendi alanında eğitimli militanlar tarafından bölge komiteleri şeklinde örgütlenmiştir. Diğer örgütlerle sınırlı ilişkisi ve halktan destek alınması noktasında yürütülen faaliyetler son zamanlarda etkisini kaybetmiştir. Örgütün faaliyetlerinin illegal propagandaya yönelmesi kırsalda eylem gerçekleştiren TİKKO'nun eleman temini gibi birçok alanda güç kaybetmesine neden olmuştur.

Ayrıca illegalde yürütülen faaliyetlerin güvenlik güçlerince mücadele edilerek sonlandırılmaya çalışılması nedeniyle örgütün verdiği zayiatlar devrim stratejisinde kaymalara ve mücadele yönteminin değiştirilmesine bağlı olarak örgütü hedeften uzaklaştırmıştır.

Sonuç olarak devrimci bir hareketin başarıya ulaşması için belirtilen kitle memnuniyetsizliği, seçkinlerin fikir ayrılığı, birleştirici güdülenme, devlet krizi ve dünya bağlamında kabullenme şartlarının Türkiye'de gerçekleşmediği/gerçekleşmekten uzakta olduğu görülmektedir. TKP/ML'nin Maoist devrim stratejisine devrimci kişilik, engellenme-saldırganlık, modernleşme, sistem, yapısal ve Marksist teori yaklaşımı açısından bakıldığında, devrimin ulusal kriterlere uyarlanması, harekete geçmek için inisiyatif alınması, halkın sorunlarının çözümü ve sınıflar arası farklılıklara getirilen çözümlemelerin sorunlu olması da devrimin gerçekleştirilmesine imkan vermemiştir. Çalışmada TKP/ML'nin devrim stratejisinde kitle memnuniyetsizliğinin yerine grup memnuniyetsizliği, seçkinlerin fikir ayrılığı yerine devrimcilerin fikir ayrılığı, birleştirici güdülenmenin yerine ise eleştirel bakış açısının etkisi ile bölünmelerin yaşandığı, 40 yıllık süreçte devlet krizinin zaman zaman görüldüğü, ancak bu kriz dönemlerinde yaşananların dünya bağlamında devrimin kabullenilmesi kriterinden çok uzakta olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla devrim teorilerine göre, devrimin gerçekleşmesi için beklenen şartlar ile

Türkiye'nin mevcut durumu göz önüne alındığında TKP/ML'nin devrim stratejisinin hayata geçirilmesinden bahsetmek gerçekçi olmayacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

Abercrombiei N. Hill, S. Turner, B. S. (1994). *Dictionary of Sociology*. (third ed.). Harmondsworth: Penguin Books,

Aren, S. (1993). *TİP Olayı 1961–1971*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Armaoğlu, F. (1999). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi* (Cilt 1-2:1914-1995), İstanbul: Alkım Yayınları,

Atar, O. (2005). *Türkiye'de Yıkıcı ve Bölücü Terörizmin İdeolojik Kökenleri*. Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,

Atılgan, G. (2002). *Yön-Devrim Hareketi*. İstanbul: TÜSTAV,

Avcıoğlu, D. (14 Ekim 1966). *Bir Sosyalist Rejimin Esasları*. Yön Dergisi. Sayı 155,

Avşar, B. Z. (1992). *Kitle İletişim Araçları ve Terör.* İstanbul: Kamer Yayınları,

Aydınoğlu, E. (2008). *Türkiye Solu (1960-1980).* İstanbul: Versus Yayınları,

Aykol, H. (2010). *Türkiye'de Sol Örgütler Bölüne Bölüne Büyümek*. Ankara: Phoenix Yayınevi,

Bardakçı, V. (2012). *Kırmızı Bahar İbrahim Kaypakkaya.* İstanbul: Ozan Yayıncılık,

Belli, M. (1970). *Milli Demokratik Devrim*. Ankara: Aydınlık Yayınları

Belgeler. (1979). *Yeni Bir İdeolojik Saflaşmanın Temelini Oluşturan AEP*. Partizan Yayınları-8,

Beşirli, H. (2002). *1960-1971 Döneminde Öğrenci Hareketleri*. Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt 4, Sayı 1,

Boran, B. (1968). *Türkiye ve Sosyalizm Sorunları*. İstanbul: Gün Yayınları,

Bozkurt, V. (2014). *Değişen Dünyada Sosyoloji*. (10. Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi,

Burns, E. (2010). *Marksizm Nedir?*. İstanbul: Yordam Kitap,

Caşın, M. H. (2008). *Uluslararası Terörizm*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık,

Celal, S., Süreyya Ş., Luzovsky., Pascal, P. Zinoniev. (2005). *Lenin ve Leninizm*. (çev: E. Şahin). Ankara: Salkımsöğüt Yayınları,

Cilasun, E. (2009). *Kırmızı Gül Buz İçinde.* (1. Baskı). İstanbul: On Sekiz Mayıs Kitaplığı,

Çayan, M. (2010). *Kesintisiz Devrim 1.* Ankara: İlkeriş Yayıncılık,

Çiçek, Y. (2008). *Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı Sol Örgütlenme Olarak TKP/ML-TİKKO.* Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,

Defronzo, J. (2011). *Devrimci Hareketler ve Devrimlerin Karakteri.* (çev. Serra Bozbulut). Ankara: Sitare Yayınları,

Demirel, E. (2001). *Terör.* İstanbul: IQ yayıncılık,

Demirel, E. (2004). *Türk Solu'nun Kırsal Alan Faaliyetleri.* Ankara: IQ Kültür- Sanat Yayıncılık,

Direhşan, E. (Derleyen). (1997). *Fırtınalı Yıllarda İbrahim Kaypakkaya,* İstanbul: Belge Uluslararası Yayıncılık,

Dunn, J. (1989). *Modern Revolutions*. Cambridge: Cambridge University Press,

Eagleton, T. (1996). *İdeoloji*. (Çev. M. Özcan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları,

Eren, M. (2012). *Kanlı Pazar.* (1. Baskı). İstanbul: Kalkedon Yayınları, 46

Ersan, V. (2013). *1970'lerde Türkiye Solu.* İstanbul: İletişim Yayıncılık,

Feyizoğlu, T. (2000). *İbo İbrahim Kaypakkaya*. İstanbul: Ozan Yayıncılık,

Feyizoğlu, T. (2007). *Mahir*. İstanbul: Ozan Yayıncılık,

Feyizoğlu, T. (2011). *İbo İhtilalin Fidanı*. (1. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları,

Giddens, A. (2008). *Sosyoloji.* (çev.: C. Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları,

Gott, R. (2004). *Cuba: A New History*. New Haven CT: Yale Unversity Press,

Greene, T. H. (1990). *Comporative Revolutionary Movements,* New Jersey: Prentice Hall,

Gurr, T. R. (1971). *Why Men Rebel.* New Jersey: Princeton University Press,

Güngör, C. (2010)*. Devrim Kuramı.* Ankara: Barış Kitap,

Heywood, A. (2012). *Siyaset.* (6. Baskı). (edit: Buğra Kalkan). Ankara: Adres Yayınları,

Heywood, A. (2013). *Siyasi İdeolojiler: Bir Giriş.* (5. Baskı). (edit: Buğra Kalkan). Ankara: Adres Yayınları,

Huntington, S. P. (1968). *Political Order in Changing Societies.* New Haven: Yale University Press,

Johnson, C. (1982). *Revolutionary Change*, Stanford: Stanford University Press,

Işıklı, A. (1983). *Cumhuriyet Döneminde Türk Sendikacılığı*. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. Cilt 7, İstanbul: İletişim Yayınları,

İnce, M. (2008). *Liberal ve Marksist Özgürlük Anlayışlarının Karşılaştırılması,* Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,

Kaypakkaya, İ. (1976). *Bütün Yazılar 1.* (der. H. Cançöte). İstanbul: Tufan Yayınları,

Kaypakkaya, İ. (2004). *Seçme Yazılar*, İstanbul: Umut Yayıncılık,

Kazanımları ve Hataları ile İbrahim Kaypakkaya (Genel Değerlendirme). (1998). İstanbul: Yeni Dünya İçin Çağrı Yayınları,

Kışlalı, M. A. (1996). *Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma*. Ankara: Ümit Yayıncılık,

Kıvılcımlı, H. (2012). *Kısaca Marksizm Düşünüşü*. İstanbul: Derleniş Yayınları,

Kürkçü, E. (2002). Che'nin Çağrısını Ciddiye Almak. Praksis. Ankara: Dipnot Yayınları, (6),

Landua, J. M. (1979). *Türkiye'de Sağ ve Sol Akımlar*. (çev. E. Baykal). Ankara: Turhan Kitabevi,

Lenin, V.İ. (2012). *Burjuva Demokrasisi ve Proletarya Diktatörlüğü.* (çev. M. Erdost). Ankara: Sol Yayınları,

Lenin, V. İ. (1995). *Devlet ve İhtilal.* (çev. K. Somer). Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları,

Lenin, V.İ. (1974). *Kitle İçinde Parti Çalışması*. Ankara: Ser Yayıncılık,

Lenin, V.İ. (2006). *Marks Engels Marksizm.* (çev. V. Erdoğdu). Ankara: Sol Yayınları,

Lenin, V. İ. (2013). *Marksist Öğreti.* (çev. T. Ok). İstanbul: Evrensel Basım Yayın,

Macionis, J. J. (2012). *Sosyoloji.* (çev. edit. Vildan Akan). Ankara: Nobel Yayıncılık,

Mannheim, K. (2009). *İdeoloji ve Ütopya*. (çev. M. Okyavuz). Ankara: De Ki Basım Yayım,

Maoist Information Bulletin. (2011). *Homage to TKP/TIKKO Women Guerillas*. 22,

Marks, K., Engels, F. (2013). *Komünist Parti Manifestosu.* (çev. E. Özalp). İstanbul: Yazılama Yayınevi,

Marks, K. (1986). *Kapital, Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tahlili.* (çev. A. Bilgi). Ankara: Sol yayınları, 663

Marmara Brifingi. (1995). *Devletin Gözüyle Sol ve Sağ Örgütler*, İstanbul: Kaynak Yayınları,

MKP Parti Tüzüğü. (2002),

Mutlu, M. (2001). *Vietnam'dan Körfez Savaşı'na Uluslararası Uyuşmazlıklarda Kamuoyu Oluşumu*, Basılmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi,

Oruçoğlu, M. (2008). *Tohum* (9. Baskı). İstanbul: Babek Yayınları,

Özdemir, H. (1986). *Kalkınmada Bir Strateji Arayışı Yön Hareketi*. Ankara: Bilgi Yayınevi,

Özek, Ç. (1970). Faşizm ve Devrimci Halk Cephesi. (1. Baskı). İstanbul: Ant Yayınları,

Öznur, H. (2006). *Derin Sol*. İstanbul: Bilgeoğuz Yayıncılık,

Politzer, G. (1998). *Felsefenin Temel İlkeleri* (çev: M. Erdost). Ankara: Sol Yayınları,

Rüzgar, E. (2012). *Direnişin Manifestosu İbrahim Kaypakkaya*. (1. Baskı). İstanbul: Siyah Beyaz Kitap,

Sayılgan, A. (2009). *Türkiye'de Sol Hareketler*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi,

Schaefer, R.T. (2013). *Sosyoloji.* (çev.: S. Coşar). Ankara: Palme Yayıncılık,

Short, P. (2007). *Mao-Bir Yaşam*. (çev. Yavuz Alogan). İstanbul: İthaki Yayınları,

Skocpol, T. (2004). Devletler ve Toplumsal Devrimler. (çev. S. Erdem Türközü). Ankara: İmge Kitabevi,

Skocpol, T., Trimberger E. K. (1978). "Revolutions and the World-Historical Development of Capitalism", (der. B. H. Kaplan). Social Change in the Capitalist World Economy, Londra: Sage,

Sosyalist Parti İçin Teori–Pratik Birliği. (1971 Nisan). Sayı 4,

Stalin, J. (1992). *Leninizmin Sorunları.* Ankara: Sol Yayınları,

Şener, M. (2010). *Türk Solunda Üç Tarz-ı Siyaset*. İstanbul: Yordam Kitap,

Taşyapan, A. (2009). *Kaypakkaya İle Birlikte-Anı 2*. İstanbul: El Yayınları,

Thomson, G. (2008). *Marx'tan Mao Zedung'a Devrimci Diyalektik Üzerine*. İstanbul: Kaynak Yayınları,

TKP/ML Hareketinin 4. Konferans Belgeleri. (1992). İstanbul: Sun Yayıncılık,

TKP/ML Hareketinin 5. Kongre Belgeleri. (1993). İstanbul: Sun Yayıncılık,

TKP/ML Tüzüğü. (1993),

Toprak, B. (1998). *Dinci Sağ, Geçiş Sürecinde Türkiye*. İstanbul: Belge Yayınları,

Trostkiy, L. (2009). *Terörizm ve Komünizm.* (çev. O. Koyunlu). Ankara: Epos Yayınları,

Tufan, T. (2012). *İbrahim.* (2. Baskı). İstanbul: Nokta Kitap,

Wallace, R. A. Wolf, A. (2004). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları: Klasik Geleneğin Geliştirilmesi.* (çev. Leyla Elburuz, M. Rami Ayas). İzmir: Punto Yayıncılık,

Wolfenstein, E. V. (1967). *Revolutionary Personality: Lenin, Trotsky, Gandhi*. New JJersey: Princeton University,

Yayla, A. (1990). *Terörizm, Kavramsal Bir Çerçeve*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Yayınları,

Yıldırım, A. (1988). *Belgelerle FKF-Dev-Genç (1965–1971).* Ankara: Yurt Kitap-Yayın,

Yılmaz, S. (2011). *Terör ve Türkiye*. İstanbul: Kum Saati Yayınları,

Zedung, M. (1976). *Çin'in Devrimci Savaşında Strateji Sorunları.* (çev. N. Solukça). Ankara: Sol Yayınları,

Zorlu, M. (2006). *TKP'den TİP'e Sol Kemalizm: MDD Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Süreli Yayınlar:

Aydınlık Dergisi (24 Şubat 2008),

Barış Gazetesi (07 Ocak 1973),

Bolşevik Devrim (2004 Aralık), Sayı 8,

Bolşevik Devrim (2005 Temmuz), Sayı 10,

Bolşevik Partizan (1994 Temmuz), Özel Sayı,

Cumhuriyet Gazetesi (31 Ocak 1973),

Die Welt (06 Aralık 2007),

Hürriyet (18 Nisan 2011),

Milliyet (16 Eylül 2007),

Milliyet (20 Mart 2009),

Milliyet (18 Nisan 2010),

Milliyet (21 Nisan 2011),

Milliyet (14 Ağustos 2012),

Milliyet (16 Kasım 2012),

New York Times (17 Nisan 1961),

Özgür Gelecek (1–15 Kasım 1993). Sayı 15,

Özgür Gelecek (16-30 Kasım 1993). Sayı 16,

Özgür Gelecek (1994 Mayıs). Sayı 26,

Roja Bolşevik (1995 Eylül). Sayı 5,

Sabah Gazetesi (16 Kasım 2012).

İnternet:

http://orgsozluk.com

http://tohumkulturmerkezi.org

http://www.babaerdogan.org

http://www.bolsevikparti.org

http://www.halkinbirligi.net

http://www.nesra.org

http://www.terororgutleri.com

EKLER

EK-1. Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in Tüzüğü

BİRİNCİ BÖLÜM

Nitelik ve Amaçları

a) TKP/ML; çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasının, Marksizm-Leninizm-Maoizm teorisini rehber edinmiş öncü partisidir.

b) TKP/ML; Mustafa SUPHİ önderliğindeki TKP'nin mirasçısıdır. Revizyonistleşen TKP ile hiçbir ilgisi yoktur. 24 Nisan 1972'de İbrahim KAYPAKKAYA önderliğinde kurulmuştur. Kuruluşu Türkiye komünist hareketinde yeni bir çığır açmıştır.

c) TKP/ML; proletaryanın büyük önder ve öğretmenleri Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'nun öğretilerini revizyonist, reformist ve her türden oportünist saldırıya karşı uzlaşmaz bir ideolojik mücadele anlayışıyla korur, savunur ve uygular.

d) TKP/ML; dünya proletaryasının ve halklarının devrimci mücadelelerinin tecrübelerinden ders çıkarma ilkesiyle hareket eder. Paris Komünü, Büyük Ekim Devrimi, Çin Demokratik Halk Devrimi ve Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin tecrübeleriyle donanmış olarak, onların aydınlık yolunda yürür.

e) TKP/ML; emperyalizm ve proleter devrimler çağında, Enternasyonalizmin "proletaryanın kendi ülkesinde devrim yapma" temel ilkesinden hareketle Türkiye devrimini, dünya proleter devriminin bir parçası kabul eder. Üyelerini ve tüm halkı her türden milliyetçiliğe karşı proletaryanın kızıl bayrağı altında toplamak için mücadele eder.

Uluslararası Komünist Hareketin Marksist-Leninist-Maoist ilkeler temelinde birliği için mücadele yürütür. Bu birliğin ideolojik mücadele ile sağlanabileceğinin bilincindedir.

Uluslararası alanda emperyalizmi zayıflatıp gerileten ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerini destekler.

Uluslararası proleter dayanışmayı benimsemekle beraber, kendi gücüne dayanma ilkesini esas alır.

f) TKP/ML; sosyo-ekonomik yapısı yarı-sömürge, yarı-feodal olan ülkemizde demokratik halk devrimini gerçekleştirdikten sonra durmaksızın proletarya diktatörlüğü altında sosyalizmi inşa ederek komünist topluma ulaşmayı amaçlar.

g) TKP/ML; emperyalizme göbekten bağlı komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarının Kemalist faşist diktatörlüğünün hüküm sürdüğü ülkemizde, demokratik halk devrimi yolunda silahlı mücadelenin esas alındığı kırlardan şehirlere doğru gelişecek halk savaşı stratejisine göre hareket eder.

h) TKP/ML; ulusların kendi kaderini tayin hakkı ilkesini kayıtsız, koşulsuz savunur. Her türlü ulusal imtiyaza karşı çıkar, tüm ulusların tam hak eşitliğini kabul eder. Türk hakim sınıflarının Kürt ulusuna ve azınlık milliyetlere uyguladığı ulusal baskının ve zulmün en amansız ve en kararlı düşmanıdır. Kürt ulusunun ve azınlık milliyetlerin milli baskılara, zulme ve ayrıcalıklara karşı yönelen genel demokratik mücadelesini kararlılıkla destekler

i) TKP/ML; sosyalist toplumda, sınıfların, sınıf mücadelelerinin ve buna bağlı olarak uzlaşmaz çelişkilerin varlığını kabul eder. Bu evrede iktidarın burjuvazinin eline geçebileceği, sosyalist bir ülkede kapitalizmin yeniden inşa edilebileceği bilinciyle proletarya diktatörlüğünü ve proleter kültür devrimlerini uygular.

j) TKP/ML; gönüllü birliğe dayanır. İllegal örgütlenmeyi esas, diğer örgütlenme biçimlerini ikincil kabul eder. Demokratik-merkeziyetçilik ilkelerine göre işleyen proleter disipline sahiptir. Özeleştiriyi ilerlemenin koşulu olarak uygular. İki çizgi mücadelesini, Komünist Partisi’nin gelişim dinamiği olarak kavrar. İrade ve eylem birliğini bozan, parçalayan hiziplerin varlığına izin vermez.

İKİNCİ BÖLÜM

Parti Üyeliği

a) Üyelik Şartları

Sınıf kökeni işçi ve köylü olanlara öncelik tanımakla birlikte aşağıdaki şartları yerine getiren her kişi TKP/ML’ye üye olabilir.

1- Parti programını ve tüzüğünü kabul etmek.

2- Bir parti komitesinde çalışmak.

3- Parti aidatını düzenli ödemek.

4- 18 yaşında olmak.

b) Üyelik İşlemleri

Partiye üyelik bireysel temelde olur. Üye olmak isteyen kişi, ilişkide bulunduğu parti komitesine istemini, yazılı olarak bildirir.

Üyelik başvurusu; en az üç parti üyesinin bulunduğu parti komitesinin vereceği kabul etme kararının bir üst komitede onaylanmasıyla kesinleşir.

Parti üyeliği için alınan kararlar bekletilmeden üst komiteler aracılığıyla Merkez Komitesi (MK)'ne iletilir. MK ve Bölge Komiteleri (BK), üyelik kararlarını iptal edebilir.

Üyelik istemi yetkili komitelerce kabul edilen kişi, başvuru yaptığı tarihten itibaren Aday Üye olarak kabul edilir. Kişiye, üyelik başvurusu yapması için ilişkideki parti komitesinin öneride bulunduğu ve kişinin de kabul ettiği durumlarda, aday üyelik bu tarihten itibaren başlar.

Sıkı bir denetimin uygulandığı altı aylık aday üyelik süresinin bitiminde, kararı kişinin bağlı olduğu parti komitesi verecektir. Kabul ve ret kararı alınabileceği gibi, bir üst komitenin de onayıyla aday üyelik süresi altı ay uzatılabilir. Ret kararının verildiği durumda, parti güvenliği açısından bir sakınca içermiyor ise gerekçesi yazılı olarak kişiye bildirilir.

Kongre veya konferans kararı alındıktan sonra üyeliğe kabul etme ve üyelikten çıkarma işlemleri durdurulur. Bu süreçteki aday üyelikler ve yeni başvurular kongre ve konferansta veya sonrasında değerlendirilir.

c) Üyenin Görevleri

1- Kendisini geliştirmek amacıyla ideolojik-siyasi seviyesini devamlı olarak yükseltmek; bunun için okuma, inceleme, araştırma faaliyetlerine ayrıca önem

vermek. Marksizm-Leninizm-Maoizmi bir eylem kılavuzu olarak kavramak ve uygulamak. Teori ile pratiği birleştirmek

2- Partinin bütün yayınlarını dikkatli, eleştirel bir gözle incelemek; partinin merkezi yönelimi doğrultusunda, önderliğin politika ve taktiklerine vakıf olmak.

3- Partinin birliğini ve komünist niteliğini bozmaya yönelik her türlü hizipçi çalışmaya; Marksizm-Leninizm-Maoizm karşıtı tüm düşünce ve akımlara karşı mücadelede uyanık, kararlı ve amansız olmak. Azınlıkta kaldığı koşullarda dahi yılmamak, akıma karşı mücadele cesaretine sahip olmak.

4- Parti disiplinine kayıtsız şartsız uymak, parti kararlarının uygulanmasında kavratıcı, yaratıcı ve aktif rol oynamak.

5- Halkın öğretmeni olmak için önce öğrencisi olmak. Halkın kendiliğinden gelişen mücadelelerine katılarak örgütlemeye çalışmak ve bilinçli bir yön vermek için en önde yer almak. Zorlukları halkla birlikte çözmeye çalışmak, onlara parti siyasetini ve sınıf mücadelesinin yasalarını kavratmak için yılmadan çaba sarfetmek.

6- Halkın kurtuluşu davasını, proletaryanın sınıfsız topluma varma mücadelesini ve bu ideallerin öncülüğünü yapan Komünist Partisi'ni her şeyin üstünde tutmak. Yaşamında, sosyal ilişki ve davranışlarında tutarlı, alçakgönüllü, özverili ve örnek bir kişiliğe sahip olmak. Komünist ilke ve ahlak kurallarına uygun olarak yaşamak.

7- Burjuva-feodal değer yargılarına karşı mücadele etmek ve halkı bu yönde bilinçlendirmek. Cins ayrımcılığına tüm toplumsal alanlarda aktif bir biçimde karşı çıkmak ve bu yöndeki genel demokratik hareketleri destekleyerek devrim mücadelesine kanalize etmek.

8- Partiye, yoldaşlarına, halka ve kendisine karşı içtenlikli ve dürüst davranmak. Hataları tekrarlamamak, eksikleri gidermek ve zaafları yenmek konusunda, eleştiri ve özeleştiride açık, kararlı ve cesur olmak. Eleştiri silahını parti içi zeminde ve yapıcı nitelikte kullanmak.

9- Gelirinin yüzde onunu parti aidatı olarak ödemek, partinin maddi imkanlarını titizlikle korumak ve geliştirmek için çalışmak.

10- Bütün çalışmaları hakkında bağlı olduğu komiteye düzenli rapor vermek.

11- Sınıf mücadelesini tutsaklık koşullarında da sürdürerek, işkencehaneleri, hapishane ve mahkemeleri komünizmin direniş mevzisi ve propaganda alanları haline getirmek.

12- Örgütsel çalışmalarında gizlilik/illegalite kurallarına sıkı sıkıya bağlı kalmak, parti sırları ve değerlerini özenle korumak.

13- Proletarya enternasyonalizminin görevlerini yerine getirmek, ezilen ulus ve milliyetlere yönelik zulme, şovenizme ve her türden milliyetçiliğe karşı mücadele etmek.

d) Üyenin Hakları

1- Üyesi olduğu parti komitelerinde ve katıldığı parti toplantılarında; partinin siyaseti ve faaliyeti hakkında görüş açıklamak, öneri ve eleştirilerde bulunmak; parti siyasetinin tayinine aktif olarak katılmak.

2- Seçmek ve seçilmek.

3- Suçlandığı ve yargılandığı durumlarda kendini savunmak.

4- Üyesi olduğu parti komitesinde çözemediği sorunlar hakkında MK'ne kadar tüm üst kademelere yazılı olarak danışmak.

5- Yazılı veya sözlü biçimde gerekçelerini bildirmek koşuluyla parti üyeliğinden ayrılmak.

e) Aday Üyenin Hakları ve Görevleri

Parti üye adayları; seçme, seçilme, üye alma, yargılama ve parti iradesinin tayini için oy kullanma hakkı dışında, parti üyelerine tanınan bütün haklara sahiptir. Parti üyelerinin görevleri aynı zamanda üye adayları için de geçerlidir.

f) Yargılama ve Disiplin Cezaları

1- Birliği bozan, kararlara ve disipline uymayan, parti içi demokrasiyi zedeleyen, görevlerini amacı dışında kullanan, davranışlarıyla partiyi halkın

gözünden düşüren üye ve aday üyeler soruşturmaya tabi tutulur, yargılanır ve cezalandırılır.

2- Yargılanacak kişi, kendisi dışında en az iki parti üyesi varsa çalıştığı en üst komitede, yoksa bir üst komitede yargılanır. Yargılanan kişi veya komiteler hakkında idari tedbir (görevden alma veya yetkilerini dondurma vb.) kararı alınabilir.

Ayrıca parti komiteleri veya üyeler, yargılama talebiyle Merkezi Denetleme Kurulu (MDK)'ya da başvurabilir. Ret edilen istemler gerekçeleri ile birlikte yazılı olarak talep sahibine bildirilir.

Soruşturmalar için komisyonlar kurabilir, ancak yargılama MDK tarafından gerçekleştirilir. MDK'nın oluşturulmadığı dönemlerde bu görevi MK yerine getirir. Bütün kararlar salt çoğunlukla verilir.

3- Bilgi ve belgelerin toparlandığı, ifadelerin alındığı soruşturma safhasından sonra; yargılamaya, kişiye iddiaların yöneltilmesi ve savunmasının istenmesi ile başlanır. Savunma sözlü olarak da yapılabilir. Kişi, suçlamalar iletildikten sonra en geç iki ay içinde savunmasını vermek zorundadır. İki aylık sürenin aşılması halinde, savunma hakkı kullanılmış kabul edilir. Kişinin suçlu bulunması halinde; işlenen suçun partiye verdiği kısa ve uzun vadeli zararların derecesi, yargılanan kişinin iddia ve eleştiriler karşısındaki içtenliği, parti faaliyetindeki geçmişi, suçun işlendiği koşullar ile diğer faktörlerin hafifletici ve ağırlaştırıcı sonuçları göz önüne alınarak aşağıdaki cezalarından biri verilir:

I- İhtar, II- Ağır İhtar, III- Görevden Alma, IV- Aday Üyeliğe Düşürme, V- ihraç.

Partiden ihraç, en ağır cezadır.

4- Bütün disiplin cezaları bir üst komite tarafından onaylandıktan sonra kesinleşir. Bu kararlar derhal MK'ne bildirilir. Ceza alan komite veya üye, MDK'ya kadar itiraz edebilir. İtirazın sonuçlandırılmasına kadar ceza kararının uygulanıp uygulanmayacağına MDK karar verir. MDK'nın yargılamayla ilgili verdiği kararlar derhal yürürlüğe girer. MDK, kongre ve konferanslara karşı sorumludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Örgütlenme İlkeleri

TKP/ML'nin örgütlenme ilkesi demokratik merkeziyetçiliktir. Bu ilkeye göre;

a) Tüm merkezi kararlar bütün parti için bağlayıcıdır. Üyeler, parti kararlarını, yanlış bulsa dahi eksiksiz biçimde uygulamakla yükümlüdür.

b) Üyeler, görev yaptıkları komitelerde ve katıldıkları toplantılarda, parti faaliyetine ilişkin tüm konularda görüşlerini dile getirir. Üyeler görüş, öneri ve eleştirilerini bir üst komiteye iletebilir. Parti içinde eleştirileri bastırmak, idari tedbirlerle eleştirinin yolunu kapatmak demokratik merkeziyetçilik ilkesiyle bağdaşmaz.

c) Partide tek disiplin geçerlidir. Bunun gereği olarak; bireyler partiye, alt kademeler üst kademelere, azınlık çoğunluğa, tüm parti MK'ne, MK Kongreye tabidir.

d) Partinin asgari programı olan demokratik halk devrimi gerçekleşinceye kadar, illegal örgütlenmenin esas olması nedeniyle, yalnızca MK ve MDK aşağıdan yukarıya demokratik seçimler yoluyla iş başına gelir. Diğer organlar atama usulüyle oluşturulur. MK ve MDK'nın seçimine, tüm üyeler aday teklif edebilir, gösterilen adaylara itirazda bulunarak tartışma açabilir.

e) Tüm komiteler, üstlerine faaliyetleri hakkında düzenli rapor vermek zorundadır. İtiraz ve görüşleri de içeren raporlar komitenin tüm üyelerinin onayından geçmelidir.

f) Partinin bütün yönetici komiteleri, alt kademelerine hesap vermek durumundadır. Parti komiteleri arasında demokratik danışma mekanizması işletilir.

g) Tüm parti komiteleri, üyelerinin eleştiri yapabilecekleri tartışma ortamı yaratmakla yükümlüdür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Temel Organları

Partinin temel organları parti hücrelerdir.

Parti hücreleri; görevlerini başarmaları ve devrim mücadelesini örgütlemeleri için üyelerin kolektif çalışma organlarıdır. Düzenli eğitim yaparak MLM ideolojisiyle silahlanmak ve komünist teoriyi hayatın her alanına uygulayabilecek düzeyde kendini yetiştirmekle sorumludur.

En az üç üye veya aday üyeden oluşur. Üye ve aday üyelerin önderliğindeki sempatizan komiteleri de hücre sistemine uygun örgütlenir.

Her parti hücresinde bir sekreter ve sekreter yardımcısı bulunur. Hücre sekreteri yürütülen bütün çalışmalardan birinci derecede sorumludur ve üst komiteyle bağlantıyı sağlar. Yardımcısı hürce sekreterinin engellenmesi ya da olmadığı koşullarda onun görevlerini üslenir. Hücre sekreteri yardımcısını bu göreve hazırlamakla yükümlüdür.

Partinin yığınlar içinde kök salması ve kitlelere önderlik etmesini parti hücreleri sağlar.

Parti hücreleri; köylerde, fabrikalarda, okullarda, faşist devlet kurumlarında; başta işçi ve köylü örgütleri olmak üzere tüm kitle örgütlerinin bünyesinde; kısacası, kitlelerin bulunduğu her yerde oluşturulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yönetici Organlar

Partinin yönetici organları; Parti Kongresi, Parti Konferansı, Merkez Komitesi ve Bölge Komiteleridir.

a) Parti Kongresi ve Parti Konferansı

Parti kongresi partinin en yüksek organıdır. Kongre, parti programı ve tüzüğünde değişiklik yapma, partinin dönemsel politikaları ve taktiklerini belirleme, partinin ideolojik, siyasal, askeri ve örgütsel sorunlarına çözüm getirme, MK

faaliyet raporunu değerlendirme, MK üye ve yedek üyelerini seçme yetkilerine sahiptir.

Konferans; programı değiştirme dışındaki konularda kongrenin yetkilerine sahiptir. Parti kongresi (kongrenin yapılmadığı durumlarda parti konferansı) her üç yılda bir toplanır.

Kongre, MK'nin önderliğinde, delege sayısı salt çoğunluktan az olmamak koşuluyla toplanır. MK, kongreyi olağanüstü durumlarda, parti iradesinin onayını alarak en fazla bir yıl erteleyebilir.

MK'nin ya da parti üyelerinin üçte birinin iradesiyle, altı ayı geçmeyecek bir hazırlıkla Olağanüstü Parti Kongresi veya Konferansı üç yıllık olağan süre dolmadan da toplanabilir.

Kongre delege usulüyle gerçekleştirilir. Bir delegenin kaç üyeyi temsil edeceği MK tarafından belirlenir. Delegeler MK'nin belirlediği bölgelerde ve denetiminde alt bölge kongre veya konferansları yapılarak seçilir. Bütün parti üyeleri alt kongrelere katılmakla yükümlüdür.

Delege seçilemeyen MK üyeleri kongreye doğal delege olarak katılır. Sadece seçilmiş delegeler oy hakkına sahiptir. Program ve tüzük değişikliği için kararlar delege tam sayısının üçte ikisi, diğer kararlar delege tam sayısının salt çoğunluğuyla alınır.

Hapishanelerdeki üyelerin kongreye hazırlık döneminde delege seçme hakkı bulunmamakla beraber, gündem maddeleri üzerinde görüş belirtme hakkı vardır.

Tutsak parti üyeleri MK'ne fahri üye olarak seçilebilir.

Engellenen MK üyesinin, bu konumu tutsaklık süresince askıya alınır.

b) Merkez Komitesi

MK partinin, iki kongre arasındaki en yüksek organıdır. Üye sayısı kongre tarafından belirlenir. MK üyeliği için delege olma veya kongreye katılma şartları aranmaz. MK, kongre kararları ışığında partinin ideolojik-siyasi-örgütsel

çalışmalarına önderlik eder ve partiyi yönetir. Partinin örgütlenmesinden ve bütün faaliyetlerden birinci derecede sorumludur.

MK, parti faaliyetini yürütmek üzere bünyesinde Siyasi Büro (SB) ve Örgütlenme Bürosu (ÖB) temel olmak üzere gerekli örgütlenmeleri oluşturur. SB, toplantılar arasındaki dönemde MK adına yetkilidir. Partiyi ideolojik-siyasi olarak yönetir. SB, MK kararlarını değiştiremez. Merkezi Yayın Organı ve diğer yayın faaliyetine doğrudan önderlik eder. ÖB ise, MK adına örgütsel önderlikten sorumludur.

MK, partinin yan örgütlerini yönetmek üzere komisyon kuramadığında, bu görevleri, adına görevlendireceği yoldaşlara verebilir.

MK yılda en az bir kez toplanır. Ayrıca SB'nun çağrısı veya üyelerinin üçte birinin istemiyle olağanüstü toplantı yapabilir. Karar yeter sayısı, organ üyelerinin salt çoğunluğuna göre belirlenir. Oy hakkı bulunmayan yedek üyelerin katılımını, diğer MK üyelerinin görüşlerini de alarak SB belirler.

MK tüm yedek üyelerin sırayla katılımına rağmen irade yitimini aşamazsa, asil üye sayısının üçte birini alt organlardan bünyesine katabilir. Bundan sonra irade sorununun yeniden oluşması halinde, çözüm yöntemi için parti iradesine başvurulur.

c) Bölge Komiteleri

Partinin merkezi örgütlenmesi bölge sistemi temelinde olur. Çalışma alanları; ekonomik, politik ve coğrafi şartlar gözönüne alınarak belli bölgelere ayrılır. Belirlenen bölgelerde MK'ne bağlı olarak Bölge Komitesi (BK) kurulur. MK atama yoluyla oluşturduğu BK'ne üye seçerken, alt parti komitelerinin görüş ve önerilerini dikkate almak durumundadır. Aynı zamanda MK üyesi olan Bölge Komitesi sekreteri, BK ile MK arasındaki bağı sağlar. Sekreter, bölgedeki çalışmadan birinci dereceden sorumludur. BK, merkezi siyaset doğrultusunda bölgeye önderlik eder.

MK'nin bilgisi ve onayı dahilinde, BK Alt Bölge Komiteleri ve İl Komiteleri gibi parti komiteleri kurar.

Bölge Komiteleri gerekli gördükleri zaman MK’nin de onayını alarak, partinin politikalarını alan sorunları özgülünde kavratmak ve demokratik danışma mekanizmasını işletmenin bir aracı olarak, bölge konferansları düzenler.

ALTINCI BÖLÜM

Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu

TİKKO, TKP/ML önderliğinde, halkın silahlı gücüdür. Parti, TİKKO'yu MK’ne bağlı Askeri Komisyon (AK) aracılığıyla yönetir. Siyasetin silahlara kumanda etmesi ilkesi gereği TİKKO içinde parti örgütleri oluşturulur.

YEDİNCİ BÖLÜM

Türkiye Marksist-Leninist Gençlik Birliği

TMLGB, TKP/ML önderliğindeki komünist gençlik örgütüdür. Parti, TMLGB'ye MK’ne bağlı Gençlik Komisyonu (GK) aracılığıyla önderlik eder.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Mali Kaynaklar

TKP/ML, gelir kaynakları yaratma konusunda halka dayanma ilkesini benimser. Oran ve miktarları MK tarafından belirlenen üye aidatları, parti vergileri ve bağışlar ile düşmandan zorla elde edilen gelirler partinin mali kaynaklarını oluşturur. Bütün harcamaları MK düzenler ve örgütleri aracılığıyla denetler. Parti komitelerinin tümü, gelir-giderleri hakkında düzenli rapor sunmak zorundadırlar.

Parti işçisi olarak çalışan üyeler üretime katıldıkları sürece tüm gelirlerini partiye verirler. Parti işçilerinin ihtiyaçları parti tarafından karşılanır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı	: ÇELEBİ, Ahmet Serdar
Uyruğu	: T.C.
Doğum tarihi ve yeri	: -
Medeni hali	: -
Telefon	: -
Faks	: -
e-mail	: -

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi	2016

GAZİ GELECEKTİR...

